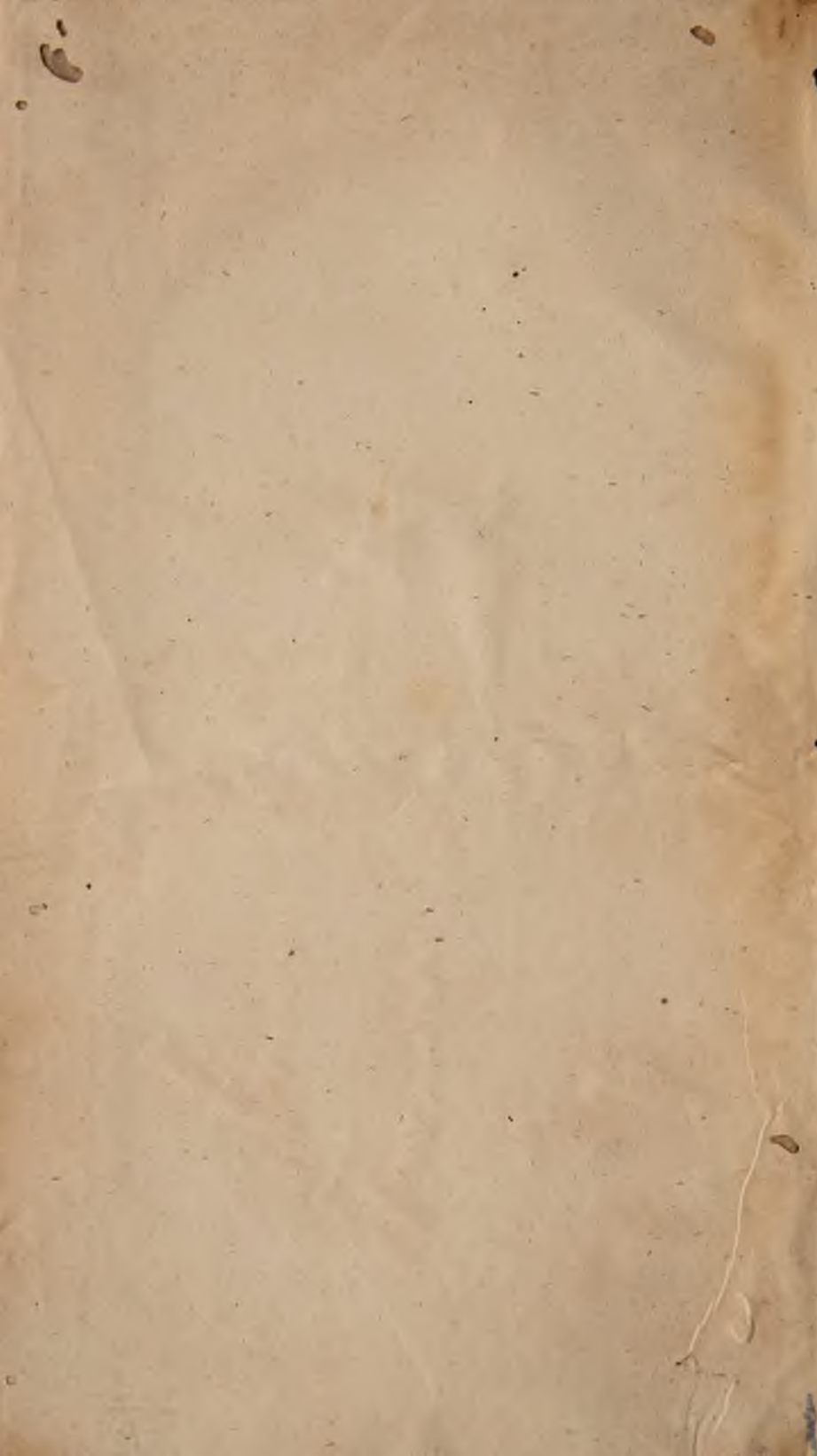

Ο ΜΕΣΣΙΑΣ.

89

RECEIVED

Ο ΜΕΣΣΙΑΣ

ἢ

ΤΑ ΠΑΘΗ

ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ,

ΥΠΟ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ ΣΟΥΤΣΟΥ,

ΚΑΤΑ ΜΙΜΗΣΙΝ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ
ΤΟΥ ΝΑΖΙΑΖΗΝΟΥ

ΠΟΙΗΣΑΝΤΟΣ ΤΟΝ ΧΡΙΣΤΟΝ ΠΑΣΧΟΝΤΑ.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,

ΕΚ ΤΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ ΑΓΓΕΛΟΥ ΑΓΓΕΛΙΔΟΥ.

Κατὰ τὴν ὁδὸν Ἑρμοῦ παρὰ τῇ Καπνικαρίᾳ.

1839.

«*Ἡθέλησα τοῖς νέοις*

«*Ὡσπερ τι τερπνὸν τοῦτο δοῦναι φάρμακον.*

«*Τίς οὐκ βλάβη σοι τοὺς νέους δι' ἡδονῆς*

«*Συμγῆς ἀγεσθαι πρὸς Θεοῦ κοινωνίαν;*»

(*ἍΓΙΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ο ΝΑΖΙΑΖΗΝΟΣ.*)

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α.

ΟΤΕ τὰ φῶτα τῆς Ἑλλάδος βαθμηδὸν ἀπεσβύνοντο, καὶ οἱ μὲν Πραίτωρες τῆς Ῥώμης, οἱ κρίκοι τῆς ἀλύσεως τῆς δεσμευούσης τὰ ἔθνη, ἔφερον πανταχοῦ τὸν ἀνδραποδισμόν, τὴν ἀμάθειαν καὶ τὴν διαφθοράν τῶν ἡθῶν, σμῆνὴ δὲ παντοδαπῶν βαρβάρων ἐμίαινον τὴν γῆν διὰ θυσιῶν ἀνθρωπίνων, τότε ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς φαίνεται εἰς τὴν Ἰουδαίαν· ὁμιλεῖ πρὸς τοὺς λαοὺς, καὶ ἀπὸ τῶν χειλέων του ἰδέαι ποικίλαι οὐρανίου σοφίας,

... ὥστε νιφάδες χιόνος πίπτουσι θαμειαί·

πολλάκις δὲ μία μόνη ῥῆσις αὐτοῦ περιέχει ὁλοσχερῆ πραγματείαν ἠθικῆς, ἢ ὁλόκληρον νομοθεσίας πίνακα.

Ἡ Ἰουδαία ἐξενοκρατεῖτο, ἔτρεφε διεφθαρμένους φιλοσόφους Σαδουκαίους καὶ Φαρισαίους ὑποκριτὰς, καὶ πονηροὺς ἀρχισυναγώγους. Ἡγεμὼν τῆς Παλαιστίνης, ὁ Πόντιος Πιλάτος ἐφοβεῖτο πᾶσαν ἐλευθερίας φωνήν. Οἱ ἐκθλίβοντες τὸ αἷμα τῆς Παλαιστίνης Γραμματεῖς καὶ Ἀρχιερεῖς πρὸς πᾶσαν φωνήν ἀληθείας ἐθορυβοῦντο καὶ ἐταράσσοντο. Ὁ μὲν εἶχεν ἐπιδλέποντα δεσπότην ὑποπτον τὸν Τιβερίον, οἱ δὲ

κατετρώγοντο ὑπὸ ἀκοιμήτου σκώληκος τῆς συνειδήσεως
 παρανόμων ἔργων. Ὁ Ἰησοῦς διδάσκων τὴν ἀλήθειαν ὑπο-
 βλέπεται, συκοφαντεῖται, συλλαμβάνεται, ἀνακρίνεται, στυ-
 γοῦται... Ἀμοιβὴ συνήθης, προσφερομένη παρὰ τῶν ἀνθρώπων
 πρὸς τοὺς εὐεργέτας αὐτῶν! Τύχη συνήθης τοῦ θεοῦ λόγου
 πολεμοῦντος τὴν ὕλην, ἀλλὰ τελευταῖον ἀναπλάττοντος τὸν
 ἄνθρωπον! Καθ' ὅσον ὁ Ἰησοῦς διέμεινεν ἐπὶ γῆς, ὡς ὁ ἥλιος
 ἀκτῖνας ἐπεμίψε πανταχοῦ, ἀλλ' ὡς ὁ ἥλιος ἐκ τῆς ἐπαφῆς
 τῶν ἐπιγείων ἔμεινεν ἄχραντος καὶ ἀκήρατος. Προσευχό-
 μενος ὑπὲρ τῶν δημίων του παρέδωκε τὸ πνεῦμα, καὶ εἰς
 τὴν μεγάλην αὐτοῦ φωνὴν τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ διερ-
 ῥάγη, καὶ ἡ γῆ ἐσεισθη, καὶ αἱ πέτραι ἐσχίσθησαν, καὶ τὰ
 μνημεῖα ἠνεώχθησαν, καὶ πολλὰ σώματα τῶν κεκοιμημέ-
 νων ἠγέρθησαν, καὶ εἰσῆλθον εἰς τὴν Ἀγίαν Πόλιν, καὶ ἐνε-
 φανίσθησαν πολλοῖς· ἐλθὼν δὲ ὁ εὐσχήμων βουλευτῆς Ἰω-
 σήφ ὁ ἀπὸ Ἀρειμαθαίας, ἤρεν ἀπὸ τοῦ στυγοῦ τὸ σῶμα τοῦ
 Ἰησοῦ, καὶ εἰς μνημεῖον λελατομημένον ἔθηκεν αὐτό· καὶ
 ἄγγελος καταβὰς ἐξ οὐρανοῦ, ἀπεκύλισε τὸν λίθον τοῦ μνη-
 μείου· καὶ ἀνέστη ὁ Ἰησοῦς· καὶ ὕστερον ἀνελήφθη ἀπὸ τοῦ
 ὄρους τῶν Ἑλαιῶν· καὶ ἀνακαινίσας τὸν γηράσαντα κόσμον,
 ἀνῆλθεν ἐπὶ φαεινῆς νεφέλης πρὸς τὸν ἀρχίφωτον καὶ προ-
 αἰώνιον πατέρα, διδάξας ἀλήθειαν καὶ ἐλευθερίαν, λόγον
 θεοῦ ἀκατάλυτον μέχρι συντελείας τῶν [αἰώνων. Τοιοῦ-
 τον κείμενον ἀνωτάτου ὕψους παρελάβομεν εἰς ποίησιν,
 κείμενον ὑπὸ τριακοσίων ἑκατομμυρίων ψυχῶν θρυλλούμε-
 μενον καὶ ὑμνούμενον σήμερον, καὶ πᾶσαν ἡμέραν ἐπ' ἐκκλη-

σίας εὐλογούμενων καὶ ἀναπολούμενων. Τοιαύτην ὑπόθεσιν μυστηριωδῶς ἠθικωτάτην, καὶ σεβαστὴν μὲν, διὰ τὴν λατρείαν τοσούτων λαῶν, μεγάλην δὲ, διὰ τὰς μεγάλας καὶ θαυμαστάς ἀποκυήσεις της, τοιαύτην ὑπόθεσιν καταβάλλουσιν τὸ πτερόν τῆς ἰσχυροτέρας φαντασίας ἐπραγματεύθημεν ὑπὲρ δύναμιν, ποιήσαντες τὸν Μεσσίαν κατὰ μίμησιν τοῦ ἁγίου πατρὸς Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνοῦ, ποιήσαντος τὸν Χριστὸν πάσχοντα.

Ἡ Μοῦσά μου ὦ λόγιοι τῶν Ἑλλήνων! δὲν φέρεται κατὰ τὰς ἄλλοτε νεανικὰς παραφοράς της, ἀλλ' ὡς συναισθανομένη τὸ ἱερὸν τοῦ ἔργου της βαδίζει εὐσχήμως καὶ σεμνοπρεπῶς· οὔτε μύρτοι, οὔτε νάρκισσοι, ἀλλὰ κλάδοι ἐλαιῶν καὶ βαΐα φοινίκων στέφουσι τὴν κεφαλὴν της φέρουσιν μετὰ φόβου τὰ ἅγια, πρὸς τὰ ὁποῖα δέκα ἐννέα ἑκατονταετηρίδες γονυπετοῦσιν. Ἡ ποίησίς μου φέρεται· ἡ ῥέμα, προβαίνουσα ὡς τὸ ρεῦμα τοῦ Ἰορδάνου, ἀκαλαρῆϊτου ποταμοῦ. Τρεμοῦσῃ χειρὶ ἀπτόμενος μυστηρίων ἀχράντων, ἔγραψα τὰ ἔπη ταῦτα. Εὐτυχὴς, ἂν ἠϋστόχησα μιμούμενος τὸν ὑψίπρεπὴ καὶ ἀπλοῦν λέγον τοῦ ἁγίου ἀλιέως τῆς λίμνης Γεννησαρέτ!

Τὸ ὑμνούμενον παρ' ἐμοῦ δρᾶμα ἐκίνησε τὴν νοικουμένην, καὶ ὡς πῦρ ἐξ οὐρανοῦ πεσὼν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἀνέδωκε φλόγα, καὶ τὸν κόσμον ἐφώτισεν· ὁ μὲν Ἰησοῦς ἐλάλησε κατὰ τὴν Ἰουδαίαν, ὁ δὲ φθόγγος αὐτοῦ ἀντήχησεν ἀνὰ πᾶσαν τὴν ὑφήλιον, καὶ ἐπ' ὀχήματος τεσσάρων ἀνέμων διήλθον τὰ ῥήματα Κυρίου Παντοκράτορος εἰς τὰ πέρατα τῆς γῆς· εὐ-

ἀριθμοὶ τινες ἰχθυοθῆραι ἀνεδείχθησαν ἄλιεις ἐθνῶν, καὶ βάλλοντες τὴν σαγὴν τῆς τοῦ Εὐαγγελίου, ἐσαγήνευσαν λαοὺς καὶ βασιλεῖς, συνήγρευσαν τὸν μικρὸν καὶ τὸν μέγαν, τὸν ἀδύνατον καὶ τὸν κραταῖον, τὸν σοφὸν καὶ τὸν ἀπαίδευτον· ὁ οὐρανὸς συνήφθη μετὰ τῆς γῆς, καὶ οἱ βράχοι τῆς κοιλάδος Ἰωσαφάτ, εἰσέτι διερρήγμενοι καὶ χάσκοντες, ἀναγγέλλουσι τὴν χαρὰν ὅσῃ ἐκίνησε διαλεγόμενος ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καὶ υἱὸς τοῦ Θεοῦ . . . Ὡ πόση πρὸς ἐμὲ ὕλη λόγου! Ὡ ποῖον σάδιον σκέψεων! πατῶν κατὰ πρῶτον τὴν γῆν, ὅπου ὁ Θεὸς τὴν μὲν ἡμέραν ἐν νεφέλῃ πυκνῇ κατεσκίαζε τὸν λαόν του, τὴν δὲ νύκτα κατεφώτιζεν ἐν στύλῳ πυρὸς, πατῶν τὴν γῆν ἐκείνην, ὅπου ὁ οὐρανὸς ἔβρεχεν ἄρτον, καὶ ῥάβδος πατάσσουσα τὴν πέτραν τοῦ Χωρήβ, ἐξέφερεν ὕδωρ διαυγές, ἐρημικῆς διψῆς παραμυθίαν, πατῶν τὴν γῆν τοῦ Σαβᾶθ καὶ τοῦ Χριστοῦ καὶ φέρων εἰς τὰ χεῖλη μου ὀνόματα ἱερὰ, ὅσα ἐν σπαργάνοις ἤρθρωσα, ἐτραύλισα, ἐσυλλάβισα, αἰσθάνομαι κατὰ τὴν στιγμήν ταύτην ἐν ἐμαυτῷ ψυχὴν νεκροῦ ἀνισταμένου, καρδίαν λυομένην εἰς δάκρυα· αἰσθάνομαι κατάνυξιν θρησκευτικὴν τοιαύτην, ὅποια δὲν ὥρθωσεν οὐδέ ποτε τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς μου εἰς τοὺς νάρθηκας τῶν ναῶν· αἰσθάνομαι γλυκυτάτην χαρὰν, συντριβὴν, παρηγορίαν, ἀλλόκοτόν τι καὶ σύμμικτον, μὴ ἔχον μῆτε σχῆμα μῆτε ὄνομα· ἡ θρησκεία τοῦ Εὐαγγελίου ὑπῆρξεν ἡ μελιρρύτος ἐκείνη καὶ μαγευτικὴ Μοῦσα, τῆς ὁποίας οἱ ψαλμοὶ ἔχρουν κατὰ πρῶτον τὰς βρεφικὰς μου ἀκοάς· αὐτῆς τὸ σημεῖον ἐδείκνυε πρὸς ἐμὲ νήπιον ὄντα ἡ μήτηρ μου

ταυροῦσα τὸ μέτωπόν μου καὶ τὸ στήθος μου· ἤμην ἥσυχος, εὐτυχής, ὅτε τὴν νύκτα παιδίον ἀπεκοιμώμενη εἰς τοὺς κόλπους τῆς πνευματικῆς ταύτης μητρός μου· ἤμην τεταραγμένος, δυστυχής, ὅτε μετέπειτα νέος ὢν, ἀπερισκέπτως ἐλάκτιζον πρὸς τὴν ψυχὴν ταύτην τῆς ψυχῆς μου καὶ εἰς τοὺς κόλπους μου ἐθέρμαινον τοὺς ψυχροὺς ὄφεις τοῦ σκεπτισμοῦ καὶ τῆς ὑλικῆς φιλοσοφίας· ἐπανελθὼν σήμερον ὑπὸ τὰς πτέρυγας τοῦ Θεοῦ τῆς παιδικῆς ἡλικίας μου, αἰσθάνομαι ἐμαυτὸν ἀναγεγεννημένον.

Πολλάκις ἐκάθησα σύννους εἰς τὴν παραλίαν τῆς Ἀττικῆς, ὅπου αἱ σκιαὶ τῶν μεγάλων προγόνων περιπλανῶνται. Πολλάκις ἐκλινον τὴν κεφαλὴν πρὸς τὸ ἔδαφος τῆς Πνυκός, ζητῶν ν' ἀκούσω φωνὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν. Πολλάκις ἐμβὰς ἐστάθην εἰς τὰ ἐργαστάσια τῶν νέων Ἀθηνῶν, λέγων κατ' ἐμαυτόν· «ἴσως ἀπαντήσω τὸν Σωκράτην φιλοσοφοῦντα πρὸς τὸν λαόν. » Τίς ἡμῶν, παριστάμενος εἰς τὴν ἀνακομιδὴν τῶν λειψάνων τῆς ἀρχαιότητος, τὴν τελουμένην σήμερον κατὰ τὴν ἀκρόπολιν τῶν Ἀθηνῶν, καὶ βλέπων ἐδῶ μὲν κεφαλὰς ἐξελθούσας μετὰ εἰκοσιν αἰῶνας ἐκ τῶν τάφων, ἐκεῖ δὲ κιόνων κρανία κατὰ γῆς σιλπνὰ, ἀνέπαφα, ὁμοιάζοντα στίχους διασωθέντας ἐκ ποιημάτων ἀπολωλότων τοῦ Ὀμήρου, τίς ἡμῶν εἰς τοιαύτην θεάν δὲν αἰσθάνεται ῥίγος ἐνθουσιασμοῦ; Ἐνυπάρχουσιν εἰς τὴν ἀνθρώπινον καρδίαν χορδαὶ κεκρυμμέναι καὶ ἰσχυρῶς κινούμεναι εἰς τὴν θεάν τῶν τόπων, ὅπου ἐγεννήθησαν μεγάλοι ἄνδρες καὶ μεγάλαι ἰδέαι. Καθηδυνύμεθα καθήμενοι παρὰ τοὺς τὰ-

φους τῶν μεγάλων φιλοσόφων καὶ νομοθετῶν καταγοητευόμεθα μελετῶντες τὰς ιδέας, ἀναμασῶντες τοὺς λόγους, ἀναγινώσκοντες τὰς πράξεις, ἐρευνῶντες τὰς περιπτώσεις τοῦ βίου αὐτῶν. Ἀλλ' ὦ τῆς ἀναλγησίας τοῦ πεφωτισμένου τούτου αἰῶνος! πῶς, ὦ φιλόσοφοι, ὦ ἱστορικοὶ, ὦ ποιηταὶ τῆς σοφῆς Εὐρώπης! ἐνθουσιῶντες πρὸς ἀρετὴν θνητῶν, ἀναίσθητεῖτε πρὸς πᾶν θεῖον, πρὸς πᾶν ἀθάνατον; πῶς χορδὴν τινὰ μυστηριώδη δὲν κινοῦσιν ἡ ἐξεικόνισις τοῦ θεοπρεποῦς χαρακτῆρος, ἡ ἀνάγνωσις τῶν λόγων, ἡ μελέτη τῶν ιδεῶν καὶ αἱ ἀναμνήσεις τῶν παθῶν ἐκείνου, ὅστις ἐπὶ τῆς ἀνθρωπίνου ὀλιγοχρονίου ζωῆς του, διὰ τὴν ὑπὲρ ἄνθρωπον διάνοιαν καὶ ἀρετὴν, ἐνομίσθη παρὰ τῶν ἐθνικῶν αὐτῶν ὡς μέλος τι μοναδικὸν ἄλλης ὑψηλοτέρας οἰκογενείας ὄντων καταστραφείσης; Καὶ διότι ὁ Ἰησοῦς εἰς οὐρανοὺς ἀνυμνεῖται ὡς Θεὸς, δὲν ὑπέφερεν ἐπὶ γῆς ὡς ἄνθρωπος τὰς πικροτέρας ἀλγηδόνας ὑπὲρ τοῦ ἀνθρώπου, δὲν συνέζησε μεθ' ἡμῶν, καὶ δὲν ἐγκατέλιπε τὰς τρυφερωτέρας εὐθυμῆσεις; Φεύγων τοὺς τυράννους Ῥωμαίους καὶ τοὺς διώκτας Ἀρχιερεῖς τῆς Ἰουδαίας τρία ἔτη, κρύπτεται, ἀναφαίνεται διδάσκων τὸν λαὸν καὶ πάντοτε γόνιμος, πάντοτε μέγας, ὡς βαθύρρους ποταμὸς ποτίζει τὸν κόσμον, καὶ διὰ ποικίλων διεξόδων καὶ περιστροφῶν προάγει καρπὸν ἀληθείας· ἄλλοτε μὲν ὑπὸ τὴν ταπεινὴν τοῦ δημότου στέγην ἐμβαίνει Θεὸς τῆς ἰσότητος, ἄλλοτε δὲ ἐπὶ πέτρας ἐρημικῆς ἀναπαύει τὸ μέτωπον αὐτοῦ, μέτωπον, ὅπου ἡ μεγάλη τοῦ σύμπαντος εἰκὼν ἐνυπάρχει κεχαραγμένη. Ἰδοὺ ἡ πηγὴ

τοῦ Ἰακώβ, παρὰ τὴν ὁποίαν ἐκάθησε κεκοπιακῶς ἐκ τῆς
 ὁδοιπορίας, καὶ πρὸς τὴν Σαμαρείτιδα ἀντλοῦσαν ὕδωρ ἐ-
 λάλησεν, ὡς πάλαι ποτὲ ὁ Θεὸς παρὰ τὴν δρυὶν Μεμβρῆν
 ἐλάλησε πρὸς τὸν Ἀβραάμ. Ἴδου ἡ Καπερναοῦμ ἡ παρα-
 θαλασσία, καθ' ἣν ὁ Ἰησοῦς ἐκήρυττε τὴν ἀλήθειαν,
 καὶ τῶν λαῶν ὑπὸ τὸ σκότος τῆς ὑλικῆς φιλοσοφίας
 καθημένων, τείνας χεῖρα εἰς ἅπασαν τὴν γῆν ἔκραξε· «Γεν-
 νηθήτω φῶς» καὶ ἐγένετο φῶς. Παρὰ τοὺς πρόποδας τού-
 του τοῦ ὄρους τῆς Γαλιλαίας, ὅτε οἱ ἀριστοκράται τῆς οἰκου-
 μένης κατεῖχον ὡς ἴδιον ἀγρὸν τὴν γῆν, ὅτε αἱ μυρμηκίαι τῶν
 ἐθνῶν ἐμάχοντο πρὸς ἀλλήλας, ὡς νὰ μὴ τὰς ἐχώρει ἀπά-
 σας ἡ εὐρεῖα γῆ, καὶ οἱ βασιλεῖς τῶν ἐθνῶν ἄλλος ἄλλον ἐ-
 δίδωκεν, ὡς νὰ μὴ ἐδύναντο ἅπαντες νὰ θερμανθῶσιν ὑπὸ τὸν
 αὐτὸν ἥλιον, ὁ Ἰησοῦς σύννους ἔλεγεν· «αἱ ἀλώπεκες φωλεὰς
 ἔχουσι καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνώσεις, ὁ δὲ
 υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου δὲν ἔχει ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνει.» Ἴδου
 τέλος τὰ Ἱεροσόλυμα, ὅπου ὑπὸ τὴν στοᾶν τοῦ Σολομῶντος
 περιπατῶν, ὠμίλει περὶ Θεοῦ καὶ ἀθάνασίας ψυχῆς, τὰ Ἱερο-
 σόλυμα, ὅπου ὑψώθη ἐκουσίως ἐπὶ τοῦ σταυροῦ, τὴν τελευταί-
 αν ἀφείς πνοὴν, δι' ἧς ἐνέπλησε τὴν γῆν πνεύματος ἀλη-
 θείας, καὶ τὸ τελευταῖον βλέμμα, δι' οὗ ἐπλήρωσε τὸν κόσμον
 φωτός. Εἰς τὰ ὄμματά μου, ὦ φιλόσοφοι! ὁ τάφος τοῦ Ἰη-
 σοῦ παρίσταται ὡς ὁροθέσιον μεταξὺ τῶν ἀρχαίων καὶ νέων
 καιρῶν, καὶ διαμερίζον εἰς δύο χώρας τὸ εὐρὺ κράτος τοῦ
 χρόνου· παρίσταται ὡς θαυματουργὸν μνημεῖον, ὅπου ὁ πα-
 λῆς κόσμος ἐτάφη γέρων, ἀόμματος, δέσμιος, ἀλλ' ἀνέ-

τη νέος, ὄρασιν ἔχων, ἐλεύθερος δεσμῶν, καὶ ὁδεύων πρὸς τὴν ἀλήθειαν καὶ ἀγήρατον εὐδαιμονίαν.

Ἀπὸ τῆς ἀναβάσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, ἄρχεται τὸ μέγχα καὶ σεβαστὸν δρᾶμα τῶν παθῶν τοῦ ἀπὸ ταύτης καὶ τὸ ποίημά μου ὁ Μεσσίας· ἀπὸ ταύτης καὶ ἐγὼ ἀρχόμενος προσφέρω εἰς τὴν ἐπίκρισιν τοῦ κοινοῦ τοὺς αὐτοσχεδίους τούτους στοχασμούς μου.

Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς πλησιάζει εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα· ὁ λαὸς ἀκούσας ὅτι ἔρχεται, λαμβάνει ἀνὰ χεῖρας βαῖτα φοινίκων καὶ τρέχει πρὸς ὑπάντησιν αὐτοῦ. Ὁ λαὸς! ... ἐρχομένου τοῦ Θεοῦ τῶν πενήτων, κόπτει κλάδους ἐκ τῶν δένδρων, καὶ δι' αὐτῶν καὶ τῶν ἱματίων του στρώνει τὴν ὁδόν! .. αὐτὸς καὶ προάγων καὶ ἀκολουθῶν κράζει ἀπέναντι τῆς τυραννίας τοῦ Τιβερίου « Εὐλογημένη ἡ ἐρχομένη ἀλήθεια! » ὁ λαός! .. οἱ ἡγεμόνες, οἱ Τετράρχαι, οἱ Ἀρχιερεῖς, οἱ Μεγιστᾶνες, ὅλοι διώκουσι τὸν Ἰησοῦν· ὁ λαὸς μόνος ἀγαλλόμενος κοσμεῖ ὑποδεκτικῶς τὰ πενιχρὰ δώματά του, καὶ τόσον ζωηρὰ καθίσταται ἡ κίνησις αὐτοῦ, ὥς, τοῦ Ἰησοῦ εἰσερχομένου, πᾶσα ἡ μεγάλη πόλις σείεται ἐρωτῶσα· « Τίς ἐστὶν οὗτος; » Παρατηρήσετε ὁμῶς· ὁ μικρομέγας οὗτος λαὸς μύλις δεικνύει τὴν ἔμφυτον αὐτοῦ ῥοπὴν πρὸς τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἰδοὺ οἱ ἄνθρωποι τῶν δημοσίων ὑπουργημάτων, ὡς ὕφεις ὑποκρυπτόμενοι ὑπὸ τοὺς κυμαινόμενους σάχυας, ἀναμιγνύονται μετ' αὐτοῦ, λέγοντες· « δυστυχία! ὁ κόσμος ὀπίσω αὐτοῦ ῥέει. » Μόλις ὁ λαὸς ἀκολουθεῖ τὸν Ἰησοῦν, καὶ οἱ Ἀρχιερεῖς σέλλουσιν ἐν μέσῳ ἐγ-

καθέτους καὶ ἐπιβούλους, οἵτινες προετοιμάζονται νὰ ἐρω-
τήσωσι τὸν Ἰησοῦν· « Διδάσκαλε, πρέπει νὰ δίδωμεν φόρον
εἰς τὸν Καίσαρα; » ὡς ἂν ᾔθελεν ὁ Ἰησοῦς δι' ὑλικῶν ἀ-
νατροπῶν καὶ ἀναστατώσεων νὰ στερεώσῃ τὸν θρόνον τῆς
ἀληθείας ! ὡς ἔάν ἡ μετακόσμησις τῶν ἐθνῶν ἐκτελῇται
διὰ σφαγῶν, καὶ μὴ ἐκ διδασκαλίας ! ὡς ἔάν ἡ ἀνθρωπότης
δὲν εἶχε μέσον προόδου τὴν εἰρηνικὴν μελάνην ἀντὶ τοῦ
αἵματος, μὴδὲ τὸν κάλαμον ἀντὶ τοῦ ξίφους ! ὁ λαός !..
Πάντες ἐν προσχήματι κοινῆς ὠφελείας τοῦ λαοῦ ὁμιλοῦ-
μεν, διώκοντες ἐν ἀληθείᾳ ἰδιαίτερόν τι, καὶ πολλάκις μά-
ταιον ἀγαθόν. Τὰ νομοθετικὰ σώματα, τὰ ὑπουργεῖα,
τὰ ἐφημεριδογραφικὰ καταστήματα, τὰ δικαστήρια, ὅλοι
ἔχουμεν εἰς τὰ χεῖλη τὸ ὄνομα τοῦ φιλτάτου λαοῦ, καὶ εἰς
ἄλλο τι σκοποῦμεν. Ὑπὲρ τοῦ λαοῦ οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ Πρόκρι-
τοι τῆς Ἰουδαίας, πρὶν ἔτι ὁ Ἰησοῦς ἐμβῇ εἰς τὰ Ἱεροσόλυ-
μα, συγκαλοῦσι συνέδριον λέγοντες· « τί ποιήσωμεν; ἔάν ἀ-
φῶμεν τὸν Ἰησοῦν ζῶντα, ἰδοὺ οἱ Ῥωμαῖοι καταστρέφουσι
τὴν πόλιν ἡμῶν ! » Φεῦ ! εἰς πάντα λαὸν δοῦλον εὐρίσκον-
ται τοιαύτης συνέσεως καὶ προμηθείας ἄνθρωποι, οἵτινες
νομίζουσιν ὅτι δὲν καταστρέφεται ἡ πόλις, ὅταν ἡ ἄλυσις
τῆς δουλείας κινουμένη δὲν ἤχῃ, ἡ δὲ τυραννία σοβῇ διὰ
τῆς πόλεως ὡς ἐν σιωπῇ νεκροταφίου. Πρόεδρος τοῦ συνε-
δρίου τούτου, ὁ Καϊάφας ὑποβάλλει ὡς ἀξίωμα τὸν θάνα-
τον τοῦ ἀθώου, « συμφέρει, λέγων, ἓνα ὑπὲρ τοῦ λαοῦ ἀπο-
λέσθαι. » ἀξίωμα, τὸ ὁποῖον οἱ νεώτεροι ἐχθροὶ τῶν νόμων
ἄλλως πως ἐξέφρασαν· νόμος ὑπέρτατος ἢ τοῦ λαοῦ σωτηρία.

Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἔρχεται εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα· προχω-
 ρῶν δὲ καὶ βλέπων ἐγγύθεν τὴν πόλιν, κλαίει ἐπ' αὐτῇ καὶ
 λέγει· « Ἐρχονται ἡμέραι ἐπὶ σέ, καὶ ἰδοὺ οἱ ἐχθροὶ σου
 περὶ σέ βάλλουσι χάρακα καὶ περικυκλοῦσί σε καὶ συνέ-
 χρυσί σε πανταχόθεν.» Συγγραφεῖς καὶ περιηγηταὶ παρα-
 τηροῦσιν, ὅτι ὁ Τίτος ἔθεσε τὰς σκηνάς του παρὰ τὴν πέ-
 τραν ἐκείνην, ἀφ' ἧς ὁ Ἰησοῦς βλέπων τὴν ἀμαρτωλὸν πόλιν
 προεῖπεν, ὅτι οὐκ ἀφεθήσεται λίθος ἐπὶ λίθου. Ὅλοι τοῦ Ἰησοῦ
 Χριστοῦ αἱ προρρήσεις, ὅχι μόνον ἐπὶ τῆς Ἰουδαίας, ἀλλ'
 ἐπὶ τῆς γείτονος χώρας, ἐφ' ἀπάσης τῆς Ἀσίας, ἐφ' ὅλου τοῦ
 κόσμου ἐξεπληρώθησαν· ἡ πόλις Σιών ὡς ἀγρὸς ἡροτριάσθη·
 ἐκρότησαν χεῖρας πάντες οἱ διαβαίνοντες, ἐσύρισαν, καὶ
 ἐκίνησαν τὴν κεφαλὴν αὐτῶν ἐπὶ τὴν θυγατέρα Ἱερουσαλήμ,
 καὶ εἶπον· « αὕτη ἡ πόλις ὃ στέφανος ἄλλοτε τῆς γῆς! »
 ὠλιγώθη ἡ Βασανίτις καὶ ὁ Κάρμηλος, καὶ τὰ ἐξανθοῦντα
 τοῦ Λιβάνου ἐξέλιπον! ὁ ἀστὸς σήμερον ὁ μεγαλοπτερυγος,
 ὁ μακρὸς τὴν ἑκτασιν, ὁ πλήρης ὀνύχων, κατέβη καὶ ἔλα-
 βε τὰ ἐκλεκτὰ τῆς κέδρου, καὶ κάθηται μόνος ἐπισκοπεύων
 τὴν κειμένην κατὰ γῆς Σιδῶνα. Ποῦ ἡ παλαιὰ Τύρος; αἱ
 ἔλατοι τοῦ Σανεῖρ ἐμόχθουν εἰς τὰς τρόπεις καὶ τὰς κώ-
 πας τῶν πλοίων της· εἰς τὰς ἀγοράς της ἔφερεν ἡ Θαρσεὶς
 τὸν ἄργυρον καὶ τὸν κασσίτερον, ἡ Συρία τὸν σμάραγδον
 καὶ τὴν πορφύραν, ἡ Δαμασκὸς τὴν ἀγάθην καὶ τὸν χρυσόν,
 ἡ Ἀραβία τὴν ἀλόην, ἡ Αἰθιοπία τὴν τοπάζιον, καὶ ἡ γῆ
 τοῦ Ἰσραὴλ τὴν κασσίαν καὶ σμύρναν· ἀλλ' αἵφνης ἐκ τῶν
 πλοίων της κατέβησαν πάντες οἱ κοπηλαῖται καὶ πρωρεῖς,

καὶ πικρῶς ἠλάλαξαν, καὶ εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτῶν ἔθεσαν
 χοῦν, καὶ περιεζώσθησαν σάκκον, καὶ ἡ Τύρος ἰδοὺ δὲν
 ὑπῆρχεν· εἰς τὴν Παλμύραν οὔτε σκηνῆται οὔτε πριμένες,
 ἀλλὰ θηρία ἀναπαύονται, καὶ Σειρῆνες κατοικοῦσι, καὶ
 δαιμόνια νυκτερινὰ ὀρχοῦνται. Ἐπεσεν, ἔπεσεν ἡ Βαβυλὼν,
 καὶ, αὐτῆς εἰς τὸν ἄδ' ἡν καταβάσης, ἐπικράνθη ὁ ἄδης· καὶ
 ἀνηγέρθησαν πάντες οἱ γίγαντες καὶ δορυκτῆτορες οἱ ἄρ-
 ξαντες τῆς γῆς, οἱ ἐγείραντες ἄλλοτε ἐκ τῶν θρόνων τοὺς
 βασιλεῖς, καὶ μιᾷ φωνῇ ἀνέκραξαν· « καὶ σὺ ἐάλως, ὦ Βα-
 βυλὼν! » Εἰς τὴν Αἴγυπτον αἱ πυραμίδες μόναι παριστῶσι
 τὸ μεγαλεῖον τῆς ἐκλειψάσης ἐκείνης γενεᾶς τῶν ἀνθρώ-
 πων. Ἐν τῶν ἐπτὰ θαυμάτων τῆς ἀρχαιότητος καὶ τὸ
 μόνον ἰστάμενον ἔτι ὀρθιον, αἱ πυραμίδες αὗται δια-
 μένουσιν ὡς ἐπιτάφιοι στῆλαι τοῦ παλαιοῦ κόσμου.

Ἡ πόλις Ἱερουσαλὴμ, σωρὸς πετρῶν συντετριμμένων, κά-
 θηται σήμερον ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἐρήμου· τρέφει δὲ μόλις
 ὀλίγας τινὰς χιλιάδας Χριστιανῶν, Ἀράβων καὶ Ὀθωμανῶν.
 Ἀδύνατοι μοναχοὶ ἐκ διαφόρων ἐθνῶν μένουσιν ἀκοίμητοι
 φύλακες περὶ τὸν ναὸν τοῦ Σωτῆρος, καὶ ἀπόμαχοι τοῦ
 Θεοῦ μετὰ τὰς στυροφορικὰς ἐκστρατείας. Ἀλλ' ἡ πόλις αὕτη,
 ὅτε ὁ Ἰησοῦς εἰσῆρχετο, περιέκλειεν ἑκατὸν μυριάδας ψυχῶν.
 Πολλῶν ἐθνῶν ἄνδρες ἐκλεκτοὶ διέτριβον ἐκεῖ, καὶ τὰ φιλο-
 σοφήματα τῆς Αἰγύπτου, τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἀσίας συνε-
 μιγνύοντο. Ἐκεῖ ἀνυψοῦτο ὁ περιβόητος ἐκεῖνος ναὸς τοῦ
 Σολομῶντος, ὁ οἰκοδομηθεὶς δι' ἐτῶν ἑξ καὶ τεσσαράκον-
 τα, καὶ περιέχων πεντακισχίλια καὶ τετρακόσια σκεύη ἀργυ-

ῥᾶ καὶ χρυσᾶ. Τὰ ἀνακτόρια παρὰ τὸν ναὸν τοῦτον, ὁ οἶκος ὁ ἀρχιερατικὸς παρὰ τὴν θύραν Δαβίδ, τὸ μέγα μνημεῖον τῶν Μακαββαίων καὶ ἄλλα οἰκοδομήματα ἴσαντο ἔχοντα τὴν μεγαλοπρέπειαν τῶν πυραμίδων τῆς Αἰγύπτου· ἀμφιθέατρον, ἱπποδρόμιον, τόξα θριαμβευτικά, ἔργα χειρὸς Ῥωμαϊκῆς, προσετίθεντο εἰς καλλωπισμὸν τῆς Ἱερουσαλήμ. Παρὰ τὴν πόλιν ὑψαῖτο τὸ ὄρος Σιών, ἐφ' οὗ τὰ παλαιὰ τοῦ Δαβίδ ἀνακτόρια, καὶ πλησίον ἔρρεεν ἡ βρύσις Σιλωὰμ, ἣτις ἔσβεσε τὴν δίψαν τοῦ Πινδάρου τῶν Ἰουδαίων Ἠσαίου, ὅτε εἰς δύο κατεσχίζετο ὑπὸ τοῦ βασιλέως Μανασσῆ διὰ ξυλίνου πρίονος. Ἐκεῖ, ἐξω τῆς πόλεως ἐξετείνετο ἡ κοιλὰς τῆς Τερεβίνθου μετὰ τῶν ἀμπέλων καὶ καλαμώνων της· ἐδῶ, ἐν μέσῳ ῥόδων λευκῶν καὶ ὑακίνθων καὶ δροσερῶν ἄντρων, ὅπου ἐνεφώλευον κυαναῖ περισεραῖ, ἔθαλλεν ἡ μύρτος καὶ ἡ ἑλαία, ἣτις ἐπεσκίαζε πολλάκις τὸν προφῆτην Ἡλίαν ἐρχόμενον εἰς Ἱεροσόλυμα. Εἰς ταύτην τὴν μεγάλην πόλιν τῆς Ἀνατολῆς ἐταμιεύετο ἡ ἀρχαιοτέρα βίβλος, βίβλος εἰκόνων μεγαλοπρεπῶν, καθ' ἣν βασιλεὺς ὄλων τῶν ἐν ὕδασι ὁ Λευιάθὰν πλέων, ἀφίνει ὀπίσω αὐτοῦ ἵχνη ἀβύσσων, καὶ ἀποπέμπει ἐκ μέν τοῦ στόματος ἐσχάρας πυρὸς, ἐκ δὲ τῶν κοχλαζόντων μυκητήρων νέφη καπνοῦ· βίβλος, καθ' ἣν ὁ μὲν ἀετὸς ἐπὶ ἐξεχούσης πέτρας καθήμενος, σκοπεύει μακρόθεν τὴν ἔρημον, καὶ οἱ ὕφθαλμοὶ αὐτοῦ πίνουσι πόρρωθεν αἷμα, ὃ δὲ ἵππος ἰσάμενος ἀνασκάπτει τὴν πεδιάδα, καὶ τρέχων καταπίνει τὴν γῆν. Τοιαῦτα ἦσαν τὰ Ἱεροσόλυμα, ὅτε εἰσῆρχετο ὁ Ἰησοῦς·

Εἰσῆρχέτο δὲ εἰς αἱματώδεις ἡμέρας, ὅτε οἱ σοφοὶ καὶ οἱ δίκαιοι ἐσφάζοντο· εἰς καιροὺς, ὅτε προσφάτως Ἰωάννης ὁ βαπτιστὴς ἐκήρυττεν εἰς Ἰουδαίαν λέγων· « μετανοεῖτε· ἰδοὺ ἡ ἀξίνη κεῖται πρὸς τὴν ῥίζαν τοῦ δένδρου· πᾶν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν κόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται. » ὁ δὲ Ἰωάννης εἶχεν ἔνδυμα ἐκ τριχῶν καμηλοῦ, καὶ ζώνην δερματίνην περὶ τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ, καὶ ἡ τροφή του ἦσαν ἀκρίδες καὶ μέλι ἄγριον· ἐξεπορεύετο δὲ πρὸς αὐτὸν πᾶσα ἡ Ἰουδαία, καὶ πᾶσα ἡ περίχωρος τοῦ Ἰορδάνου· ἔλεγε δὲ περὶ τοῦ Ἰησοῦ· ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς λῦσαι τὸν ἱμάντα τῶν ὑποδυμάτων αὐτοῦ. Ἐκεῖνος φέρει ἀνὰ χεῖρας πτυᾶριον, δι' οὗ διακαθαρίσει τὴν ἄλωνα, καὶ συνάξει τὸν σῖτον εἰς τὴν ἀποθήκην, καὶ ῥίψει τὸ ἄχυρον εἰς πῦρ ἄσβεστον. Τοῦτον ὁ Ἡρώδης ἀπέκλεισεν εἰς φυλακὴν, διὰ Ἡρωδιάδα τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ του, τὴν ὁποίαν νυμφευθεὶς ἠέλεγετο παρὰ τοῦ Ἰωάννου. Ἡ Ἡρωδιάς, μισοῦσα τὸν Ἰωάννην, ἐζήτηε εὐκαιρίαν ἐκδικήσεως· εὔρε δὲ αὐτὴν, ὅτε ὁ Ἡρώδης, ἐορτάζων τὰ γενέθλιά του, ἐδείπνιζε τοὺς μεγιστᾶνας, τοὺς χιλιάρχας καὶ τοὺς πρώτους τῆς Γαλιλαίας· εἰς τὸ δεῖπνον τοῦ Τετράρχου, ἡ θυγάτηρ αὐτῆς χορεύσασα ἤρесе εἰς τὸν Ἡρώδη, ὅστις εἶπε πρὸς τὸ κοράσιον· « ζήτησε ὅ,τι θέλῃς, καὶ δώσω σοι ἕως τὸ ἥμισυ τῆς βασιλείας μου. » Ἡ μήτηρ ὑπηγόρευσε τὴν θυγατέρα τῆς νὰ ζητήσῃ τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ· καὶ οὕτως ἡ κεφαλὴ παρετέθη ἐπὶ πίνακος εἰς τοὺς ἀνακειμένους ... Συμπόσια μισρὰ τῆς τυραννίας, ὅπου συγχέεται ὁ οἶνος μετὰ

τοῦ αἵματος, καὶ μεταξύ λαγῶν περδίκων καὶ τρυγόνων κεκαρηκευμένων, τρυφήλοτερον νομίζεται πολλάκις τὸ πλήρες φόνου καὶ λύθρου πινάκιον !

Τότε ὑπὸ βαρὺν ζυγὸν ἡ Παλαιστίνη ἐσέναζεν· ἡ Ῥώμη ἐκράτει τὰς κλεῖς τῶν Ἱεροσολύμων· ἡ Ῥώμη, ἡ λαβοῦσα μαθήματα ὀπλασκήσεως παρὰ τῶν δύο ἐπιτηδαιοτέρων ξιφηφόρων τῆς ἀρχαιότητος τοῦ Πύρρου καὶ τοῦ Ἀννίβου· ἡ Ῥώμη ἡ πολεμήσασα καὶ καταστρέψασα τοὺς λαοὺς, ὡς ὁ υἱὸς τῆς Ὁράτιος τοὺς Ἀλβίνους, ἕνα κατόπιν τοῦ ἄλλου, πρὶν οἱ λαοὶ συνεννοηθῶσι καὶ τὴν προλάβωσιν· ἡ Ῥώμη ἡ εὐτυχὴς, διότι κἀνεῖς τῶν διαδόχων τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου δὲν ἔλαβεν ἐκ τῆς φύσεως βραχίονα ἰσχυρὸν καὶ ἱκανὸν ν' ἀνασηκώσῃ τὸ βαρὺ ξίφος ἐκείνου· ἀλλ' ἡ Ῥώμη, ἡ δεσμεύσασα τὸν κόσμον, ἐδεσμεύετο καὶ αὐτὴ τότε. Τὸ μέγα ἐκεῖνο σχέδιον τῆς παγκοσμίου κατακτήσεως, τὸ ἐνεργηθὲν πέντε αἰῶνας διὰ τῆς τοσαύτης ἀνδρείας τῶν Ῥωμαϊκῶν λεγεώνων, διὰ τῆς τοσαύτης μεγαλοφυΐας τῶν Σκιπιόνων, τοῦ Μαρίου, τοῦ Σύλλα, τοῦ Πομπηίου καὶ Καίσαρος, καὶ διὰ τῆς πονηρᾶς πολιτικῆς τῆς Ῥωμαϊκῆς Γερουσίας, ἐτελεύτα κατακονιζόμενον ὑπὸ τοὺς πόδας μικροῦ τυράννου τοῦ Τιβερίου. Οἱ Ῥωμαῖοι τὸ πρῶτον ἔθνος στρατιωτῶν, τὸ παλεῦσαν κατὰ λαῶν πολιτῶν, ἔζων τότε τρυγῶντες ἀδόξως τοὺς καρπούς τῆς λεηλασίας των. Ἡ Ῥώμη εἰς τὸ Μαμερτῖνον ἐδέσμευε τοὺς βασιλεῖς, καὶ εἰς τὸ Φλάβιον ἔπαιζε ρίπτουσα τὴν ζῶσαν ἀνθρωπίνην σάρκα ἐν μέσῳ τῶν τίγρεων καὶ λεόντων. Εἰς

τὴν κλίμακα τοῦ Καπιτωλίου ἔθετε τοὺς ἵππους τῆς Βασίλειδος, ἐκόσμει διὰ τῶν ὀβελίσκων τῆς Αἰγύπτου τοὺς τάφους τῶν υἱῶν της, καὶ κατεσπατάλει τοὺς θησαυροὺς τοῦ Πτολεμαίου καὶ Περσέως καὶ τοὺς φόρους τῆς οἰκουμένης, ἄλλοτε μὲν εἰσάγουσα τριακοσίας χιλιάδας λαοῦ εἰς παλαίστραν κροκοδείλων καὶ λεόντων, ἄλλοτε δὲ μεταβάλλουσα διὰ τῶν ὑδραγωγείων της τὰ θεάτρα εἰς λίμνας, ὅπου τριήρεις κατὰ τριήρεων ἐμάχοντο.

Ἐμβάντος τότε τοῦ Ἰησοῦ εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, Ἕλληνες ἐκ τῶν ἀναβάντων ἀπὸ Καισαρείας καὶ Πηλουσίου προσῆλθον πρὸς τὸν μαθητὴν αὐτοῦ Φίλιππον, λέγοντες· «Θέλομεν νὰ ἴδωμεν τὸν Ἰησοῦν.» ἦλθεν ὁ Φίλιππος, καὶ εἶπε τοῦτο πρὸς τὸν Ἀνδρέαν, καὶ πάλιν ὁ Ἀνδρέας καὶ Φίλιππος εἶπον τοῦτο πρὸς τὸν Ἰησοῦν· ὁ δὲ Ἰησοῦς, ἀκούσας τὴν ἐπιθυμίαν τῶν Ἑλλήνων, ἀπεκρίθη· «Ἦλθεν ἡ ὥρα νὰ δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου. «Οἱ Ἕλληνες οὗτοι, ἀντιπρόσωποι τοῦ παλαιοῦ κόσμου, ὅστις ἔμελλε νὰ ὑποχωρήσῃ εἰς τὸν νέον τὸν ἀναπλασθῆσόμενον ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ, ἦλθον νὰ ἐναποθέσωσιν εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ τὸ σκῆπτρον τῆς ἡθικῆς βασιλείας, τὸ ὁποῖον ἡ Ἑλλὰς εἶχεν ἐφ' ὅλης τῆς οἰκουμένης; Κατὰ τὴν παραμονὴν τῆς νέας ἐποχῆς, ἀφ' ἧς παύει ὁ χρόνος νὰ μετᾶται διὰ τῶν ἐλληνικῶν Ὀλυμπιάδων, καὶ ἡ κλεψύδρα τοῦ καιροῦ βαπτίζεται καὶ αὕτη Χριστιανικὴ, μήπως ἡ ἐμφάνις αὐτῶν τῶν Ἑλλήνων δὲν ἦτον ἄκαιρος; Μήπως ἦλθον φέροντες ἐπὶ τοῦ ἀναμμένου βωμοῦ τῆς ἀληθείας τὰς χρυσᾶς εἰκόνας τῆς γλαφυρᾶς ἐλληνικῆς μυ-

θολογίας; Μήπως ἤλθον νὰ ρίψωσιν εἰς τὴν πυρὰν τὸν κερὶ τῆς Κνιδίας Ἀφροδίτης, τὰς κυκνεῖους καὶ λευκὰς πτέρυγας τοῦ ἀσελγοῦς Διὸς καταβαίνοντος περὶ τὰς ῥοδοδάφνας τοῦ Εὐρώτου, τὸ ποτήριον τοῦ κισσοστεφοῦς Διονύσου, τὸ κηρύκειον τοῦ ἀσέμνου Ἑρμοῦ;

Ὅποσον ὑπῆρξεν ἡ τοῦ Ἰησοῦ πρὸς τοὺς Ἀποστόλους ἀπόκρισις, ἐντιμος εἰς τοὺς Ἕλληνας! Ἀκούων ὁ Ἰησοῦς τοὺς Ἕλληνας ἐρχομένους πρὸς αὐτόν· « Ἦλθεν ἡ ὥρα, εἶπεν, ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου. » ἤλθον, ὡς νὰ εἶπεν, οἱ διδάσκαλοι τοῦ κόσμου, οἵτινες διὰ τῆς ὁμιλουμένης εἰς ὅλα τὰ ἔθνη γλώσσης των καταστήσουσι τὴν διδασκαλίαν μου παγκόσμιον· καὶ τὸ βλέμμα τοῦ Ἰησοῦ, διασχίζον τοὺς μέλλοντας αἰῶνας, εὐλογεῖ τοὺς Βασιλείους, τοὺς Γρηγορίους, τοὺς Ἀθανασίους, τοὺς Χρυσοστόμους καὶ ἄλλους ἐνδόξους Ἕλληνας, οἵτινες διαδίδουσι τὴν διδασκαλίαν του εἰς τὰ ἔθνη, καὶ φέρουσι τὴν ἐξημέρωσιν τῶν ἡθῶν εἰς τὴν Γαλλίαν, εἰς τὴν Βρεττανίαν, εἰς τὴν Ἰνδίαν, εἰς τὴν πολυέθνον Ῥωσσίαν, εἰς τὴν Ἀρμενίαν, Γεωργίαν, Θράκην, Ἰλλυρίαν, Σερβίαν, Βλαχίαν καὶ Μολδαυίαν. Τοιαύτη δὲ τοῦ Ἰησοῦ ἡ συμπάθεια ἀναφαίνεται πάντοτε πρὸς τοὺς Ἕλληνας καὶ πρὸς τὴν Ἑλλάδα, ὥστε οἱ Ἰουδαῖοι, κηρύξαντος ἄλλοτε αὐτοῦ « Ἐτι μικρὸν χρόνον μεθ' ὑμῶν εἶμαι ! ἐψιθύρισαν πρὸς ἑαυτούς· » Ποῦ αὐτὸς ὑπάγει; μήπως εἰς τὴν διασποράν τῶν Ἑλλήνων μέλλῃ νὰ ἐκφύγῃ ἡμᾶς καὶ νὰ διδάξῃ τοὺς Ἕλληνας; »

Ἡ Ἑλλὰς ἦτον μεγάλη, ὅτε τοῦ Ξέρξου ὑπὲρ τὸ Ἡρά-

κλειον ὅρος τῆς Σαλαμῖνος καθημένου εἰς χρυσοῦν δίφρον, καὶ τὸν στόλον καὶ τὴν παράταξιν ἐποπτεύοντος, ἑκατὸν ὀγδοήκοντα νῆες ἑλληνικαὶ, φέρουσαι ναύαρχον τὸν Θεμιστοκλέα, παρετάττοντο πρὸς χιλίας ὑπορόφους καὶ βαρείας τὰς Περσικὰς, καὶ τοῦ ἀγῶνος ἐν τούτῳ ὄντος φῶς ἐξ Ἑλευσῖνος ἐξέλαμπε μέγα, καὶ ἦχος καὶ φωνὴ κατελάμβανε τὸ Θριάσιον πεδῖον, ὥς ἐὰν ἐξήγαγον ἄνθρωποι ὁμοῦ πολλοὶ τὸν μυστικὸν Ἰαχχον, καὶ φάσματα καὶ εἰδῶλα καθορῶντο ἐνόπλων προγόνων ἀπ' Αἰγίνης ἀνυψούντων τὰς χεῖρας πρὸ τῶν ἑλληνικῶν τριήρεων, καὶ εὐχομένων ὑπὲρ τῆς ἑλληνικῆς δόξης (*).

Ἡ Ἑλλὰς ἦτο μεγάλη, ὅτε, Δημοβασιλεὺς τῶν Ἀθηναίων, ὁ Περικλῆς καλλωπίζων καὶ καταχρυσῶν τὴν πόλιν διὰ πολυτελῶν ἀνδριάντων καὶ χιλιοταλάντων ναῶν, ἔτρεφε στρατὸν εἰρηνικὸν τεκτόνων, λιθουργῶν, τορνευτῶν, βαφέων καὶ ζωγράφων, καὶ ἡ χορεία τῶν ὠραίων τεχνῶν ἐξεπόνει, τὸν ἐλέφαντα, τὸν χρυσὸν, τὸν ἔσθενον καὶ τὸν κυπάρισσον· ὅτε ὁ Ἰκτῖνος εἰργάζετο τὸν ἐκατόμπεδον Παρθενῶνα ὁ Καλλικράτης τὸ μακρὸν τεῖχος, ὁ Μνησικλῆς τὰ προπύλαια τῆς Ἀκροπόλεως, ὁ Φειδίας τὸ χρυσοῦν ἔδος τῆς Ἀθηνᾶς· εἰς πάντα δὲ τὰ ἔργα ἐπήνθει νεότης ἀμάραντος, καὶ πάντα εἶχον αἰθαλὲς πνεῦμα καὶ ψυχὴν ἀγήρατον.

Ἡ Ἑλλὰς ἦτο μεγάλη, ὅτε Ἀλέξανδρος ὁ Φιλίππου ἐλθὼν εἰς Κόρινθον καὶ ἀναγορευθεὶς στρατηγὸς τῆς Ἑλλάδος, διέβαινε τὸν Ἑλλησποντον μετὰ τρισμυρίων πεζῶν καὶ

(*) Ἰδὲ Πλούταρχον

πεντακισχιλίων ἱππέων Ἑλλήνων, ἐκέρδαινε τὰς μάχας, τὴν ἐν Γρανικῷ, τὴν ἐν Ἰσσοῦ, τὴν ἐν Ἀρβήλοις, ἐκάθητο εἰς τὰ Σοῦσα ὑπὸ τὸν χρυσοῦν οὐρανίσκον ἐπὶ τοῦ θρόνου τοῦ Ξέρξου καὶ Δαρείου, ἐνεχάραττε τὰ ἑλληνικὰ γράμματα εἰς τὴν ἐπιτάφειον πλάκα τοῦ μεγάλου Κύρου, ἀνύψωνεν ἀψίδας θριαμβευτικὰς εἰς Ἐκβάτανα, καὶ σήλας φερούσας ἐπιγραφὴν « ὁ Ἀλέξανδρος καὶ οἱ Ἕλληνες » ὠκοδόμει εἰς Βαβυλῶνα σχολὰς, ὅπου τρισμῦριοι παῖδες Περσῶν ἐδιδάσκοντο τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ἤγειρεν Ἑλληνικοὺς βωμοὺς παρὰ τὸν Γάγγην, ἔφερεν εἰς τὴν Μηδίαν τρισχιλίους ἐκλεκτοὺς τεχνίτας Ἕλληνας, καὶ εἰς θεάτρα καὶ πανηγύρεις Ἑλληνικὰς ἐδιδάσκοντο αἱ τραγωδίαι τοῦ Εὐρυπίδου καὶ Σοφοκλέους.

Ἀλλ' ὅτε οἱ Ἕλληνες ἦλθον πρὸς τὸν Ἰησοῦν, ἡ Ἑλλὰς ἦτον ἐπαρχία Ῥωμαϊκὴ. Ὁ Ἰησοῦς ὅμως παρεδέχθη τὴν Ἑλλάδα. Εἰς μάτην Γότθοι ! Βάνδαλοι ! Οὐνοὶ ! Ἀβάραι ! Σλάβοι ! Ἐνετοί ! Νεαπολῖται ! Γαλάται ! Τοῦρκοι ! διαβαίνετε διὰ ταύτης δεκαοκτὼ αἰῶνας ! Ὁ Ἰησοῦς τὴν παρεδέχθη· ἔρριψεν ἔκτοτε ἐπὶ ταύτης τὸν ἱερὸν μανδύαν του. Ἡ γλῶσσα ἡ ἑλληνικὴ διασωθήσεται διὰ τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἡ Ἑλλὰς, διὰ τῆς χειρὸς του ἐπανερχομένη εἰς τὴν ζωὴν, συγκαθήσει μετὰ τῶν ἄλλων ἐθνῶν ὡς νεκρὸς, ὅστις, ἐξελθὼν ἐκ τοῦ μνήματος καὶ παρ' ἐλπίδα φαινόμενος εἰς τὸ δεῖπνον, λαμβάνει ἔδραν παρὰ τὴν τράπεζαν.

Ἀλλὰ μὴ προηγώμεθα τοῦ χρόνου. Διατὶ οἱ Ἕλληνες οὗτοι, ὡς προείπομεν, ἐλθόντες πρὸς τὸν Φίλιππον εἶπον;

« Θέλωμεν νὰ ἴδωμεν τὸν Ἰησοῦν. » ; Δὲν ἀνέγνων τὸν Πλάτωνα καὶ τὸν Ἀριστοτέλην, τοὺς πατέρας τῶν δύο φιλοσοφῶν τῆς πνευματικῆς καὶ αἰσθηματικῆς, οἵτινες ἔδωκαν τροφὴν ἐρίδαν καὶ συζητήσεων εἰς εἴκοσι δύο ἑκατονταετηρίδας, καὶ κατὰ τοὺς νέους χρόνους εἰς τὴν Ἀγγλίαν, Γαλλίαν, καὶ Γερμανίαν ἔλαβον ὁπαδοὺς τὸν Λώκιον, τὸν Καρτέσιον, τὸν Λεϊβνήτιον καὶ Κάντιον; Ἀλλ' ἤκουσαν καὶ τὰ ῥήματα τοῦ Ἰησοῦ, καὶ τὰ συστήματα τοῦ Πλάτωνος καὶ Ἀριστοτέλους ἐφάνησαν ἀτελεῖ δοκίμια, παραβαλλόμενα πρὸς τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἰησοῦ.

Ὅποία ἡ φιλοσοφία αὕτη; τοῦτο νὰ ἐκθέσω ἔρχομαι ἐν ὀλίγοις.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν Β'.

Εἷς ἐστὶν ὁ Θεός· αὐτὸς μόνος ἐστίν· ἡμεῖς δὲ γινόμεθα καὶ ἀπογινόμεθα, καὶ καταχρηστικῶς καλοῦμεθα ὄντα. Εἷς ἐστὶν ὁ ὢν, ἐξ οὗ κατέρχεται εἰς τὸ μέγα σύμπαν ἀένναος ῥοῦς γινομένων καὶ ἀπογινομένων πλασμάτων· αὐτὸς ἐστὶ τὸ φῶς, ἐξ οὗ ὡς ἀμυδρά τις ἀντίλαμψις ἐπιχέεται εἰς ἡμᾶς τὸ φῶς τῆς ἡμέρας· αὐτὸς νοῦς ἐστί, νοῦς ἥλιος, ὅθεν ἐκπέμπονται, ὡς ἀκτῖνες πόρρωθεν ἐρχόμεναι, οἱ τῆς ἀνθρωπότητος μεγάλοι νόες, οἱ φαίνοντες ὡς φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ τοῦ κόσμου.

Οἱ οὐρανοὶ διηγοῦνται τὴν δόξαν αὐτοῦ. Ἰδε·

καὶ ἐσαλεύθη ἡ γῆ· ποτίζει τὰ ὄρη ἐκ τῶν ὑπερώων αὐτοῦ· καταφέρει χιόνα ὡς ἔριον καὶ τὴν ὀμίχλην πάσσει ὡς σποδόν· περικλείει τὰ ὕδατα τῶν ὠκεανῶν εἰς τὸ κοίλωμα τῆς χειρὸς, μετρεῖ διὰ σπιθαμῆς τὴν ἔκτασιν τοῦ παντός, καὶ ζυγίζει τὰ βουνὰ εἰς στατήρα καὶ τὰς νάπας εἰς στάθμην· ἐπιτιμᾷ τοὺς οὐρανούς, καὶ οἱ οὐρανοὶ τρέμοντες ἴσανται· διατάττει τὴν καταστροφὴν τῆς κτίσεως, καὶ ἡ κτίσις γίνεται ἀφανής, ὡς σκηνὴ σήμερον πηγνυομένη καὶ αὔριον καταλυομένη.

Ἐρωτῶ σε ὕλιστὰ Φιλόσοφε! Σὺ ἔθεσας τὸν ἀκρογωνιαῖον λίθον τῆς γῆς, καὶ διὰ σπαρτίου ἐμέτρησας τὰ ὅριά της; Σέ, ὅτε κατὰ πρῶτον οἱ ἀστέρες συνήχθησαν εἰς τοὺς οὐρανούς, σέ, ὕμνησαν φωνῇ μεγάλῃ; Σὺ, ἔκλειςας τὴν θάλασσαν διὰ πυλῶν, ὅτε τὸ πρῶτον βιαίως ἐξέρρευσεν ὡς ἐκ κοιλίας μητρὸς; Σὺ συνέταξας τὸ πρῶινόν φέγγος; Οἱ δάκτυλοί σου ἔπλεξαν τὸν δεσμὸν τῶν Πλειάδων; Εἰσδύεις εἰς τὸν πυθμένα τῶν ὠκεανῶν; Ἐπὶ τοῦ κατακλυσμοῦ κάθησαι; Ἐπὶ τῆς ἀβύσσου περιπατεῖς; Ἀνοίγονται εἰς σέ περὶ φοβοὶ αἱ πύλαι τοῦ θανάτου, καὶ οἱ θυρωροὶ τοῦ ᾗδου βλέποντές σε φρίττουσι; Φιλόσοφε! γνωρίζεις τὸ εὖρος τοῦ οὐρανοῦ; Ἐπίστασαι ποῦ τὸ φῶς αὐλίζεται, ἢ ποῦ διασκεδάζεται; Φιλόσοφε! ἡ τυφλὴ σου εἰμαρμένη κατ' ἔτος καὶ κατὰ τάξιν ἀποστέλλει πνεῦμα καὶ ἀνακαινίζει τὴν φύσιν; καλεῖ τὰς ἀστραπάς, καὶ

αὐταὶ ἐξερχόμεναι λέγουσιν; « ἰδοὺ ἡμεῖς· » ἢ νεύει πρὸς τοὺς αἰέρας, καὶ αὐτοὶ ἔρχονται; ἢ ἀποπέμπει τοὺς κεραυνούς, καὶ αὐτοὶ πορεύονται; ἢ ἐπιβλέπει ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἡ γῆ πυρέσσει; ἢ ἄπτεται τῶν ὕδρων, καὶ τὰ ὄρη καπνίζονται;

Εἰς ἐστὶ λοιπὸν ὁ Θεός· ἰδοὺ ἡ πρώτη ἀρχὴ τῆς διδασκαλίας τοῦ Ἰησοῦ. Ὁ ἄνθρωπος ὑπάρχει ἄνωθεν γεγεννημένος ἐκ πνεύματος, ἔχει ἐν ἑαυτῷ ψυχὴν ἀθάνατον, καὶ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ἐστὶν ἀκτὶς μία τοῦ ἡλίου τῆς θεότητος· ἰδοὺ ἡ δευτέρα ἀρχή.

Οὕσῳ ἀληθῶν τῶν δύο τούτων ἀρχῶν, πρέπει νὰ ὑπάρχῃ συκοινωνία μεταξὺ τοῦ ὄντος καὶ τοῦ γινομένου, μεταξὺ τοῦ πλάστου καὶ τοῦ πλάσματος, μεταξὺ τοῦ κέντρου καὶ τῆς ἀκτίνος· διότι τότε μόνον ὁ ἄνθρωπος διατηρεῖ τὸν ὑψιστον κρίκον εἰς τὴν ἄλυσιν τῶν ὄντων καὶ διαφυλάττει τὴν ὁσμὴν, νὰ εἴπω οὕτω, τῶν δακτύλων τοῦ Θεοῦ, ἐξ ὧν ἐδημιουργήθη. Ἀλλὰ τρία τινὰ ὑπάρχουσι τὰ μέσα, δι' ὧν ὁ ἄνθρωπος συκοινωνεῖ μετὰ τοῦ Θεοῦ· ἡ ἀγάπη αὐτοῦ πρὸς τὸν Θεόν· ἡ ἀγάπη αὐτοῦ πρὸς τὸν πλησίον, καὶ ἡ λατρεία αὐτοῦ πρὸς ἐκείνην τὴν ὑψίστην ἀρετὴν καὶ τελειότητα, ἥτις, καθιστῶσα τὸν ἄνθρωπον πνεῦμα ἁγνὸν καὶ πανάγαθον, τὸν προσεγγίζει εἰς τὸν Θεόν.

Προβῶμεν εἰς ἀνάλυσιν λεπτομερεστέραν.

« Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου καὶ ἐξ ὅλης

» τῆς ἰσχύος σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου. »
 Πρῶτον ἀξίωμα τῆς συγκοινωνίας τοῦ ἀνθρώπου μετὰ
 τοῦ Θεοῦ διὰ ταύτης τῆς ἀρχῆς ὁ ἄνθρωπος ἀνυ-
 ψοῦται εἰς τὴν θέαν τοῦ ὑπερτάτου δικαίου, τοῦ ὑ-
 περτάτου ἐντελοῦς, τῆς ὑπερτάτης σοφίας, καὶ γινό-
 μενος ἐκ τῶν ἄνω καὶ οὐχὶ ἐκ τῶν κάτω, βλέπει
 μετ' οἴκτου τὴν ἀτελῇ τελειότητα τοῦ κόσμου τούτου,
 τὴν ἄσοφον σοφίαν του, τὴν ἄδικον δικαιοσύνην του,
 τοὺς ἀνόμους νόμους του.

« Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν· ἐπομέ-
 » νως ὃ σὺ μισεῖς ἐτέρῳ μὴ ποιήσης, καὶ ὅσα θέλε-
 » τε ἵνα ποιῶσιν εἰς ὑμᾶς οἱ ἄνθρωποι, ποιεῖτε εἰς
 αὐτούς. » ἰδοὺ τὸ δεύτερον ἀξίωμα. Διὰ ταύτης τῆς
 ἀρχῆς ὁ ἄνθρωπος μακρύνεται ἀπὸ πᾶσαν κακίαν· διό-
 τι, ἀγαπῶν τὸν ἄλλον ὡς ἑαυτόν, δὲν τὸν βλάπτει οὔτε
 διὰ λόγου οὔτε δι' ἔργου, ἀλλὰ μάλιστα τὸν εὐεργε-
 τεῖ, καὶ πρὸς αὐτὸν ποιεῖ ὅσα ἀγαθὰ εὔχεται δι' ἑαυ-
 τόν. Εἰς ταύτην τὴν ἀρχὴν ἐνυπάρχουσιν ὅλαι συλλήβδην
 αἱ ἀρεταί, τὰς ὁποίας ἐγνώριζον οἱ παλαιοί. Ἀλλ' ὁ Ἰη-
 σοῦς Χριστὸς ἔφερεν ἐπὶ τῆς γῆς ἄλλην ἀπόρροϊαν θεό-
 τητος, τὴν πρὸ αὐτοῦ ἄγνωστον ὑψίστην ἀρετὴν, καὶ
 ἐκ τῆς καρδίας του τὴν ἐξέχυσεν εἰς τὸν κόσμον. Διὰ
 τοῦτο ὡς τρίτον μέσον συγκοινωνίας τοῦ ἀνθρώπου με-
 τὰ τοῦ Θεοῦ ἐκήρυξεν εἰς τὴν οἰκουμένην.

« Εἰς ὅποιον σᾶς ῥαπίσῃ ἐπὶ τὴν δεξιὰν σιαγόνα,
 » στρέψατε καὶ τὴν ἀριστεράν, καὶ εἰς τὸν εἰσάγοντα

« δίκην διὰ τὸν χιτῶνα ἄφετε καὶ τὸ ἱμάτιον· ἀγα-
 « πᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν· εὐλογεῖτε τοὺς καταρω-
 « μένους ὑμᾶς· ἀγαθοποιεῖτε τοὺς μισοῦντας ὑμᾶς, καὶ
 « προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν διωκόντων ὑμᾶς, γινόμενοι
 « οὕτως υἱοὶ τοῦ Θεοῦ, ὅσις τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλ-
 « λει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς, καὶ βλέπει ἐπὶ δι-
 « καίους καὶ ἀδίκους· καταστῆτε δὲ τέλειοι, καθὼς ὁ
 « πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἐστὶ τέλειος. »

Διὰ τούτων τῶν ῥήσεων ὁ ἄνθρωπος ἀποδυόμενος τὸ
 φιλέκδικον, τὴν μνησικακίαν, καὶ μεταβάλλων τὴν καρ-
 δίαν αὐτοῦ εἰς κηρὸν ἀγαθότητος τηκόμενον καὶ ῥέον-
 τα, λαμβάνει τὸ βάπτισμα τῆς θείας τελειότητος, γί-
 νεται τύπος θεότητος φέρων σάρκα, διαμένει ἐν μέ-
 σω τοῦ ὑλικοῦ τούτου κόσμου πνεῦμα, ὥς ὁ θεός,
 καὶ ἐν μέσῳ τοῦ σκότους υἱὸς φωτός, καὶ ἐν μέσῳ
 τῶν ἀνθρώπων ἰσάγγελος.

Τοιοῦτον ὑπάρχει τὸ ἀπλοῦν καὶ μέγα φιλοσοφι-
 κὸν σύστημα τοῦ Ἰησοῦ. Ὁ μὲν ἄνθρωπος, παραδεχόμενος
 τὰς τρεῖς ταύτας ἀρχὰς μερικῶς, τελειοποιεῖται καθ'
 ἐκάστην καὶ βαθμηδὺν ἐξαγιοῦται· ἡ δὲ κοινωνία θεμε-
 λιοῦται εἰς στύλους ἰσότητος, δικαιοσύνης, ἐλευθερίας
 καὶ φιλότητος· οὐδὲ Κυβέρνησις, οὐδὲ δικαστήρια, οὐ-
 δὲ στρατοὶ νομίζονται ἀναγκαῖοι· οἱ πόλεμοι τῶν ἐ-
 θνῶν, αἱ ἔριδες καὶ αἱ σφαγαὶ τῶν ἰδιωτῶν, ἡ ἀνι-
 σος διανομὴ τῆς γῆς εἰς τὰς χεῖρας ὀλίγων, ἡ πε-
 νία τῶν πολλῶν, αἱ κοινωνικαὶ δυστυχίαι παύουσι, καὶ

ἡ ἀνθρωπότης καθίσταται μία μόνη οἰκογένεια ἐκμελῶν διαγόντων ἐν ἁρμονίᾳ, εἰρήνῃ, καὶ εὐδαιμονίᾳ, καὶ τὸ πολίτευμα τοῦτο, τὸ ὁποῖον ἔχει τρία μόνον ἄρθρα,

1. ἀγαπήσεις τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου·

2. ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτὸν·

3. ἀποδυθεὶς τὴν σάρκα καὶ τὰ πάθη τῆς, ἔση πνεῦμα ἁγνὸν καὶ πανάγαθον·

τὸ πολίτευμα τοῦτο δὲν εἶναι εἰδικὸν δι' ἓν ἔθνος, ἀλλὰ παγκόσμιον· οὐδὲ προσωρινόν, ἀλλ' αἰώνιον· καὶ αἰώνιον, διότι δὲν ὑπάρχει, ὡς τὸ τοῦ Σόλωνος γε-
γλυμμένον εἰς στήλας, ὡς τὸ τοῦ Λυκούργου κεχαραγ-
μένον εἰς χαλκοὺς πίνακας, καὶ ὡς τὸ τοῦ Βαζεγκτῶ-
νος γεγραμμένον ἐν χάρτῃ, ἀλλὰ διατελεῖ ἐντετυπω-
μένον εἰς ὅλας τὰς καρδίας, καὶ καθιερούμενον διὰ θρη-
σκείας, περικλείει ἀμοιβὰς μὲν, διὰ τὸν πιστῶς καὶ κατὰ
γράμμα φυλάττοντα αὐτὸ, ποινὰς δὲ, διὰ τὸν ἀθετοῦν-
τα καὶ μὴ φυλάττοντα αὐτό.

Εἰς ταῦτα τὰ τρία ἄρθρα ἐγκλείονται αἱ ἀπειράρι-
θμοι σελίδες τῶν ἠθικῶν συγγραμμάτων, οἱ πολιτικοὶ
καὶ οἱ ποινικοὶ νόμοι, αἱ πολιτικαὶ καὶ ποινικαὶ δι-
κονομίαι, τὸ φυσικὸν δίκαιον, τὸ δίκαιον τῶν ἐθνῶν
καὶ πᾶσα ἡ πολύλογος σοφία τῆς πεφωτισμένης Εὐ-
ρώπης. Οὕτως ὁ Ἰησοῦς ἀνήγαγεν εἰς ἀλφαριθμητικὰ ὀ-
λίγα στοιχεῖα τὴν πολυσύνθετον Ἰλιάδα τῶν ἀνθρω-
πίνων δυστυχημάτων, καὶ ἀνέφερεν εἰς ὀλίγους ἀρχι-
κοὺς ἀριθμοὺς τὰς μυριάδας τῶν ἠθικῶν ἀρχῶν, τῶν

πολιτικῶν δογμάτων, τῶν ἀλληλομαχοῦντων νόμων τῆς ἀρχαιότητος, καὶ διὰ τὴν ἀνθρωπότητα ἐχάραξε σύστημα φιλοσοφίας, ὡς τὸ ἐξελθὼν ἐκ τῶν δακτύλων τοῦ Θεοῦ ἀπλοῦν καὶ μέγα σύστημα τοῦ παντός. Οὕτως ὁ Ἰησοῦς ἐπὶ τούτων τῶν τριῶν ἀξιωμάτων, ἐπὶ τούτου τοῦ νοεροῦ τριγώνου ἐθεμελίωσεν ἅπαν τὸ ἠθικὸν καὶ πολιτικὸν οἰκοδόμημα. Οὕτως, ἐν ᾧ ὁ Σωκράτης, ὁ Πλάτων, καὶ ἅπαντες οἱ νόες τῆς ἀρχαιότητος δὲν ἐδυνήθησαν νὰ περιλάβωσι τὴν ἔκτασιν τοῦ προσορισμοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ὁ Ἰησοῦς ἠνοιξεν ὁφθαλμὸν Θεοῦ καὶ εἶδε τὴν ἀνθρωπότητα. Οὕτως, ἐν ᾧ ὁ πεφωτισμένος αὐτὸς αἰὼν, ἐνώπιον τοῦ ὑποκρίτου οἱ λόγιοι τῆς Ἑλλάδος γονυπετοῦσιν, ὡς πυγμαῖος ζητεῖ νὰ ἐναγκαλισθῇ ζήτημα γιγαντιαῖον, καὶ ἀκροθιγῶς ψηλαφεῖ αὐτὸ, ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἵσταται ἐν μέσῳ τῶν δύο κολοσσαίων εἰκόνων, ἐν μέσῳ τῆς ἀρχαιότητος καὶ τῆς σοφῆς ταύτης ἐκατονταετηρίδος, καὶ εἰς μὲν τὴν μίαν λέγει « οὐδὲν ἔπραξας » εἰς δὲ τὴν ἄλλην « οὐδὲν πράξεις. »

Θέλετε ἀπόδειξιν τῆς ἱερότητος καὶ τοῦ μεγέθους τῆς διδασκαλίας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ; Ὑποθέσατε ἓνα τῶν σημερινῶν προοδευτικῶν διδασκάλων τῆς σοφῆς Γαλλίας, ὅστις ἀνέτεμε τὸν ἐγκέφαλον, καὶ εἶδε τὴν ψυχὴν οἰκουροῦσαν εἰς τὰ νεῦρα, καὶ ἤψατο τὰ πάθη παρακαθήμενα ἐπὶ τῶν ἐξοχῶν τοῦ ἐγκεφάλου καὶ ἐπὶ τοῦ πλάτους, ἢ μήκους τοῦ τραχήλου διδάσκαλον,

ὅστις, ἐξελθὼν ἐκ τοῦ ἀνατομικοῦ τοῦ κοιτῶνος, καὶ ἀπαντήσας τὸν ὑπουργὸν τῆς ἡμέρας, ἐπέτυχε κολακεύσας αὐξήσιν σιτηρεσίων καὶ μισθῶν καὶ μετ' ὀλίγον ἀνέβη ἐπὶ τοῦ βουλευτικοῦ βήματος, καὶ ἐξέπληξε τὴν Εὐρώπην διὰ τῶν ἐλευθέρων τοῦ λόγων διδάσκαλον, ὅς τις, γράψας κατὰ τῆς ποινηῆς τοῦ θανάτου βίβλον σοφωτάτην καὶ ὕστερον καθήσας εἰς ὀρκωτοῦ ἔδραν, κατεδίκασεν εἰς θάνατον φονέα ὑπόδικον, καὶ τὴν νύκτα εἰς συναναστροφὴν εὐρεθεὶς μετὰ διπλωμάτου ἐδιπλωμάτισε, μετὰ φιλοσόφου ἐφιλοσόφησε, μετὰ τυραννόφρονος ἐτυραννοφρόνησε, μετὰ γυναικῶν ὠμίλησε τὰ τῆς Σαπφοῦς, μὴ πιστεύων ἐνδομύχως εἰς οὐδέν. Οὗτος ὁ μέγας τύπος τοῦ ἐντελοῦς ἀνθρώπου τῆς πεφωτισμένης Εὐρώπης, κατὰ τύχην ἀγαθὴν ὑποθέσατε, ὅτι βαρυνθεὶς νὰ πλανᾷ καὶ νὰ πλανᾶται, μετεμελήθη καὶ παραδέχεται τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἰησοῦ. Ἰδέτε τὴν ἐνέργειαν αὐτῆς τῆς διδασκαλίας· μύλις ἐπιλαμβάνεται τοῦ σαρκικοῦ τούτου ἀνθρώπου, καὶ χωρίζει τὴν ψυχὴν τοῦ ἀπὸ τὴν τύρβην τῶν παθῶν καὶ ἀπὸ τὸν θόρυβον τοῦ κόσμου, καὶ εἰς ταύτην δίδει καιρὸν νὰ συνέλθῃ, νὰ μονωθῇ, καὶ, ἀναλαβοῦσα τὰς δυνάμεις της, νὰ ὑψωθῇ πρὸς τὸν Θεόν· βαθμηδὸν αὐτὸς μεταβάλλει πόθους, σκοποὺς, σκέψεις, βλέπων δὲ μετὰ φρίκης τὰς προτέρας τοῦ δοξασίας, τὰς προτέρας τοῦ ἠθικῆς ἀρχάς, τὰ πρώην μωρὰ πάθη τοῦ καὶ τοὺς πρώην μωροὺς περισπασμούς του, πείθεται ὅτι ἠύρισκετο εἰς

ἀνατετραμμένην θέσιν, καὶ ὅτι θέλησις, νοῦς, φαντασία, αἰσθήσεις, πνεῦμα, τὰ πάντα ἐν ἑαυτῷ ἦσαν εἰς γενικὴν ἀταξίαν. Οὕτως, ἀποδυθεὶς τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον, καὶ γινόμενος ἀληθής, ἀκέραιος, δίκχιος, εὕρισκει ἄφατον τέρψιν εἰς τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ, καὶ ἡ ψυχὴ του, κατοπτριζομένη εἰς ἑαυτὴν, χαίρει διὰ τὴν τελειότητά της. Πιστεύων εἰς Ὅν ὑπέρτατον καὶ εἰς ψυχὴν ἀθάνατον, ἀποκτᾷ μέλλον, ἐλπίζει, χαίρει καὶ ἀκούει μετ' οἴκτου τὰ ψεῦδη τῶν φιλοσόφων· αἱ μέρηναι τοῦ αἰῶνος τούτου, καὶ αἱ ἀπάται τοῦ πλούτου καὶ τῆς δυνάμεως καὶ τῆς δόξης, καὶ αἱ πρὸς τὰ λοιπὰ ἐπιθυμίαι δὲν συμπνίγουσι τὴν ἀρετὴν εἰς τὴν καρδίαν αὐτοῦ.

Ἡ φορὰ τῶν περιστάσεων ἐνέπλεξεν αὐτὸν εἰς πολιτικὰς ταραχὰς καὶ ἀνομαλίας; φεύγων τὴν ἀδικίαν, προτιμᾷ νὰ γίνῃ θῦμα, ἢ σφαγεύς. Εἰς δικαστικὴν ἔδραν ἐκάθησεν; ἀγωνιᾷ νὰ προφέρῃ καὶ τὴν ὑπὸ τοῦ νόμου ἐπιβαλλομένην ποινὴν. Ἐξελέχθη ἄρχων; συμπαθεῖ πρὸς τὴν ὁδύνην τῆς σαρκός, καὶ ὥς νὰ κατηράσθῃ ἀπὸ τοῦ ζαυροῦ ὁ θεῖος διδάσκαλος αὐτοῦ τὰ ὄργανα τῆς βίας καὶ τῆς ἀλγῆδόνης, βλέπει τὰ ξίφη καὶ τὰ δεσμὰ ὥς μεμιασμένα, καὶ προφέρει μετὰ δακρύων ἀπόφασιν συγχωρήσεως κατὰ τοῦ πταίσαντος.

Οὐρανέ! ἂν αὕτη ἡ φιλοσοφία τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐνέπνεε σήμερον καὶ βασιλεῖς καὶ βασιλευμένους! ἂν διαμένουσα εἰς ὅλην τὴν πρώτην δύναμιν καὶ ῥώμην

αὐτῆς, ἐνίσχυε τοὺς θεσμοὺς, τοὺς ὁποίους ἡ παλαιὰ Ἑλλάς ἐφεῦρε καὶ ψιττακίζουσα ἡ Εὐρώπη παρήχησεν! ἂν αὕτη παρισταμένη παρὰ τὸν θρόνον τοῦ Συνταγματικοῦ Μονάρχου, ἔλεγεν εἰς τὸ οὖς τοῦ χριστιανοῦ τούτου ἀρχηγοῦ, « Μὴ ἐπιόρκει » ! Ἄν καταβαίνουσα εἰς τὸν λαὸν καὶ ἀναμιγνυομένη εἰς τὰς Ἀγγλικὰς ἐκλογὰς τῶν βουλευτῶν, ἐξέβαλε πάντας τοὺς πωλοῦντας καὶ ἀγοράζοντας, καὶ κατέσρεφε τὰς τραπέζας τῶν κολλυβιστῶν καὶ τὰς καθέδρας τῶν πωλούντων!... Αἱ περίφημοι νομοθεσίαι τῆς παλαιᾶς Ἑλλάδος ἔπλασαν εἰδικοὺς πολίτας χωρίων, πόλεων, καὶ τὸ πολὺ ἐθνῶν· ἡ φιλοσοφία τοῦ Σωκράτους ἔπλασεν ἴσως κοσμοπολίτας· ἀλλ' ἡ φιλοσοφία τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ δημιουργεῖ πολίτας τοῦ οὐρανοῦ, οἵτινες ἀπεικονίσματα ἐμψυχα τοῦ Θεοῦ, βλέπουσι τὰ ὁρατὰ ὡς νὰ μὴ τὰ ἐβλεπον, καὶ τὰ ἀόρατα ὡς ἐκ τῆς σήμερον νὰ τὰ ἐβλεπον, καὶ ζῶσιν ἐπὶ τῆς γῆς ὡς παρεπίδημοι καὶ ὑπήκοοι ἄλλου Κράτους οὐρανίου κυβερνωμένου ἀπὸ Μονάρχην τὸν Θεόν. Εἰς ἓνα λόγον ἡ φιλοσοφία τοῦ Ἰησοῦ ἤρε τὴν ψυχὴν ἡμῶν μετατοπισμένην, καὶ τὴν ἔθεσεν εἰς τὸν οἰκεῖον τόπον τῆς, καὶ προσήρμωσε πρὸς τὸ κέντρον τὴν ἐκκλίνασαν ἀκτῖνα. Ἀλλ' ἡ διδασκαλία τοῦ Ἰησοῦ ἔγινεν ὄργανον φιλοδόξων Ἰησουϊτῶν, καὶ πολλοὶ δοῦλοι συγγραφεῖς τῆς ἐσπερίας Εὐρώπης παρεξήγησαν τὰς ἀγίας τῆς ἀρχᾶς πρὸς ὄφελος τῶν τυράννων. Ἀναγκάζομαι λοιπὸν νὰ ἐπεκταθῶ ἔτι περὶ τοῦ εὐτυχοῦς συνδέσμου τοῦ ὑπάρχοντος μεταξὺ τῆς χριστιανικῆς θρησκείας καὶ τῆς ἐλευθερίας τῶν ἐθνῶν.

Ὅλα τὰ ζῶα προσεκληθήσαν ἐπίσης εἰς τὴν πλουσίαν
 τράπεζαν τῆς φύσεως, καὶ κἀνὲν αὐτῶν δὲν ἐξηρέθη· ἕκαστον
 θηλάζει εἰς τὸν μαστὸν τῆς κοινῆς μητρὸς τὸ γλυκὺ γάλα
 τῆς ζωῆς· ἡ θεία πρόνοια ἐφάνη ἐπίσης δαψιλῆς εἰς τὸ
 ἀόρατον ἄτομον τὸ πλέον εἰς μίαν ῥανίδα ὕδατος, καὶ εἰς
 τὸ ἐκατόμπηχυν κῆτος τὸ διατρέχον τὸν ἄπειρον ὠκεανόν·
 Καὶ οἱ ἄνθρωποι ὅλοι, μιᾶς φύσεως ὄντα, ὅλοι ἔχοντες τὰ
 αὐτὰ σωματικὰ ὄργανα, μιᾶς φύσεως διάνοιαν, ἓνα
 καὶ τὸν αὐτὸν ἠθικόν σκοπὸν, καὶ ἅπαντες ἀνεξαιρέτως
 ἐρχόμενοι εἰς τὴν ζωὴν, ἄνευ κυριότητος εἰς τὸν κόσμον,
 δὲν ἔχουσι τὰ αὐτὰ καὶ ἴσα δικαιώματα εἰς τὰ δῶρα τῆς
 θείας χειρός ! Δὲν ἔχουσι δικαίωμα νὰ θερμανθῶσιν ἅπαν-
 τες ἐπίσης ὑπὸ τὸν ἥλιον τοῦ Θεοῦ, νὰ πνεύσωσιν ἅπαντες
 ἐπίσης τὸν αἆρα τοῦ Θεοῦ, νὰ πῖωσιν ἅπαντες ἐπίσης τὸ
 ὕδωρ τοῦ Θεοῦ, νὰ ἐκτείνωσιν ἐπίσης ἅπαντες τὰ μέλη
 των εἰς τὸν ἀγρὸν τοῦ Θεοῦ ! Δὲν εἶναι πάντες τέκνα ἴσα
 ἑνὸς πατρὸς, ἀδελφοὶ ἴσοι ! Μ' ὅλον τοῦτο ἡ προωρισμέ-
 νη δι' ὅλους ἀπόλαυσις τῶν δώρων τῆς φύσεως κατέστη
 προνόμιον τινῶν. Ὀργανίζουσί τινες τὴν κοινωνίαν· θέτουσί
 τινες τοὺς νόμους κανόνας τῆς ζωῆς τῶν ὅλων· ἔχουσί τινες
 ὅλα τὰ πλεονεκτήματα τῆς κοινωνίας· οἱ δὲ ὅλοι στεροῦν-
 ται τῶν δώρων τῆς φύσεως, ὑπείκουσι, καὶ φέρουσι τὰ
 βάρη τῆς κοινωνίας. Διατί τοῦτο ; διότι ἕκαστος τῶν ἄν-
 θρώπων ἐργάζεται δι' ἑαυτὸν, καθεὶς ἀπεχωρίσθη τοῦ ἄλ-
 λου, καὶ ὀλίγοι τινες ἀντέθεσαν τὸν ἓνα πρὸς τὸν ἄλλον,
 καὶ τὸν ἓνα ἐκυρίευσαν διὰ τοῦ ἄλλου· διότι ὀλίγοι εὐρόντες

τοὺς ὅλους μεμονωμένους, διηρημένους, ἐδέσμευσαν τοὺς ὅλους καὶ μετέβαλον τὸ ἔργον τῆς βίας εἰς εἰρηνικὴν γάσιν, τὸ ἔργον τῆς ἀδικίας εἰς θεσμούς καὶ πολιτεύματα· ἰδοὺ ἡ πηγὴ τῆς ἀνισότητος· ἰδοὺ ἡ ἀρχὴ τῆς τυραννίας.

Ὁ Ἰησοῦς ἀπαλάττει τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τὴν τοιαύτην των ἀθλιότητα, παραινῶν εἰς αὐτοὺς τὴν ἔνωσιν καὶ τὸν πρὸς ἀλλήλους δεσμόν, δι' οὗ καθίσταται ἀδύνατος ἡ τυραννία τῶν ὀλίγων ἐπὶ τῶν πολλῶν. Ἐκαστος νὰ ζητῇ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ εὐτυχίαν εἰς τὴν κοινὴν εὐτυχίαν, νὰ συναρτᾷ τὴν ζώην εἰς τὴν ζώην τῶν ὅλων καὶ τὸ ἴδιον αὐτοῦ συμφέρον εἰς τὸ συμφέρον τῶν ὅλων, καθεὶς ν' ἀφοσιοῦται ὑπὲρ τῶν μελῶν τῆς γενικῆς οἰκογενείας, τὰ ὅποια ἐπίσης ν' ἀφοσιοῦνται ὑπὲρ αὐτοῦ, ἰδοὺ πρὸς τί ἡ διδασκαλία τοῦ Ἰησοῦ ἀποβλέπει· ζητεῖ διὰ δεσμῶν σενῶν νὰ ἐνώσῃ τὰ διηρημένα μέλη τῆς ἀνθρωπότητος, καὶ νὰ τὴν ὀργανίσῃ μίαν, καθὼς εἰς εἶναι καὶ ὁ Θεός.

Ἐκτὸς τούτου, ἡ θρησκεία τοῦ Ἰησοῦ θέλει τὸν ἀνθρώπον ἠθικῶς ἐλεύθερον, ἥτοι ὑπεύθυνον τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ· θέλει ἕκαστον ἀνεξάρτητον τῆς θελήσεως τοῦ ἄλλου, ὑπεύκοντα εἰς τὴν ἑαυτοῦ μόνον θέλησιν, καὶ ἔχοντα ἐλευθέραν ἐκλογὴν τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς κακίας, καὶ κατὰ τοῦτο τὸν διέκρινε τῶν ἄλλων ζώων, τὰ ὅποια φέρονται εἰς σφαῖραν ὑπάρξεως περιορισμένην, ὡς τὰ οὐράνια σώματα ἐν μέσῳ ἐγγεγραμμένων ἀκριβῶς τροχιῶν· ἀλλ' ἐλευθερίᾳ ἠθικῇ δὲν ὑπάρχει, ὅπου δὲν ὑπάρχει κοινωνικὴ· διότι ὁ δοῦλος πῶς δύναται νὰ ζήσῃ ἄμωμος καὶ τέλειος, ὡς τὸν

ζητεῖ ἡ θρησκεία τοῦ Ἰησοῦ, νὰ ἀναθρέψῃ τὸν υἱὸν του, ὡς ἀπαιτεῖ ἡ ἠθικὴ τοῦ Εὐαγγελίου; Ἡ κοινωνικὴ ἐλευθερία ὑπάρχει λοιπὸν ἀπόρροια ἄμεσος τῆς χριστιανικῆς θρησκείας.

Ἐκαστος πολίτης νὰ ἐνεργῇ ἐλευθέρως καὶ ἀκωλύτως, ἀλλ' ἄνευ βλάβης τοῦ ἄλλου, τὰς νοεράς καὶ σωματικὰς αὐτοῦ δυνάμεις, πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν ἀναγκῶν του, πρὸς εὐτυχίαν του καὶ πρὸς τελειοποίησίν του, νὰ ἀπολαύῃ ἕκαστος ἐπίσης ὅλα τὰ ἀγαθὰ τῆς φύσεως, ἐπειδὴ δὲ ὑπάρχουσιν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ δύο ὄντα ἄγγελος καὶ ζῶον, δύο οὐσίαι ὕλη καὶ πνεῦμα, νὰ μακρύνεται τοῦ ζώου καὶ νὰ πλησιάζῃ πρὸς τὸν Θεόν· ἰδοὺ κατὰ τὸν Ἰησοῦν ἡ ὁδὸς τοῦ κοινωνικοῦ ἀνθρώπου.

Ἐκαστον ἔθνος νὰ βοηθῇ τὸ ἄλλο, καὶ ὅλα νὰ συκρατῶνται, καθὼς οἱ κόσμοι εἰς τὸν οὐρανὸν διατηροῦνται ἀμοιβαίως, καὶ κρατοῦντες ὁ εἰς τὸν ἄλλον καὶ συνελκόμενοι κινεῦνται ἐπὶ τοῦ κενοῦ, ἡ δὲ κοινωνία τῶν ἐθνῶν νὰ ᾔναι ἐναρμόνιος, ὡς ἡ κίνησις τῶν οὐρανίων κόσμων, ἰδοὺ κατὰ τὸν Ἰησοῦν ἡ ὁδὸς τῶν ἐθνῶν.

«ὦ! συναισθανόμεθα τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴν ἱερότητα τῆς φιλοσοφίας ταύτης, καὶ οἱ λόγοι σου ἐμβαίνουσι νικηταί· εἰς τὰς καρδίας ἡμῶν» λέγουσιν πρὸς ἐμέ οἱ λόγοι· πλὴν ἡ φιλοσοφία αὕτη δύναται καὶ νὰ προσαρμωσθῇ; ποῖος ποτὲ τὴν ἐξετέλεσε; ποῖος; ὁ πατὴρ αὐτῆς; Φεῦ! ὅτε οἱ στρατιῶται τῆς ἐξουσίας τοῦ σκό-

τους διεπερόνιζον τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας αὐτοῦ, τότε ὅλος ἀγαθότης, ὅλος ἔλεος καὶ συγχώρησις πρὸς τοὺς σταυροῦντας, « Πάτερ! ἔκραζε, συγχώρησον αὐτούς, διότι οὐκ οἶδασι τὶ ποιοῦσιν ». Ἐλθετε ὑπὸ τὸν σταυρὸν τοῦ Ἰησοῦ, φιλόσοφοι τῶν παλαιῶν καὶ νέων αἰώνων! καὶ σὺ κορυφαῖε αὐτῶν Σώκρατες! Πόσον εἶσθε μικροὶ ἐνώπιον αὐτοῦ τοῦ ἔχοντος ἀνάστημα Θεοῦ, ἐνώπιον τοῦ ποιοῦντος καὶ διδάσκοντος!

Ἡ φιλοσοφία τοῦ Ἰησοῦ δὲν ὑπῆρξεν ἐφεύρεσις ὑψίστη νοός, ἀλλ' αἶσθημα ἐνταυτῷ καὶ θείας καρδίας, καὶ ὁ Ἰησοῦς ἀπελπίζει τοὺς μεγαλητέρους σοφοὺς, καὶ θεὸς δεικνύεται διὰ τὰ δύο κολοσσαῖα μεγέθη του, καὶ διὰ τὴν διάνοιαν αὐτοῦ, καὶ διὰ τὸν βίον αὐτοῦ.

Μία μόνη ἰδέα κυριεύει τὸν Ἰησοῦν πάντοτε καὶ πανταχοῦ, ἡ μεταρρύθμισις τῆς ἀνθρωπότητος, ὁ φωτισμὸς τῶν ἐθνῶν. Καὶ εἰς τὰς χειροκροτήσεις τῶν λαῶν, καὶ εἰς τὰς ὀδύνας τῆς σταυρώσεως, ἡ ἰδέα αὕτη ἐμμένει τροπαιοῦχος παντὸς ἄλλου αἰσθήματος· καὶ ἰδοὺ δύο πρόχειροι ἀποδείξεις. Ἐν ᾧ ἐλάλει πρὸς τὸν λαὸν, γυνή τις ὕψωσε φωνὴν καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν. « Μακαρία ἡ κοιλία. ἡ βαστάσασά Σε, καὶ μακάριοι οἱ μαστοὶ οὓς ἐθήλασας. » Ἀλλ' ὁ Ἰησοῦς ἀπεκρίθη, « Μᾶλλον μακάριοι οἱ ἀκούοντες τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, καὶ φυλάσσοντες αὐτόν. » Ὅτε δὲ αἱ χεῖρες του αἱμοσταγεῖς ἐξετείνοντο ἐπὶ τοῦ σταυροῦ, οἱ δὲ σιδηροὶ ἥλοι ἐμπεπηγμένοι ἦσαν εἰς τοὺς πόδας του, ἡ

δὲ δίψα τοῦ θανάτου ἐξήρανε τὰ μελίρρυτα χεῖλη του, ὅτε τὸ βλέμμα του ὡς ἀκτὶς δύνοντος ἡλίου ἔπιπτεν ἐπὶ τὴν κλαίουσαν παρὰ τὸν σταυρὸν μητέρα του, τότε πάλιν ἐσκέπτετο περὶ τῆς ἀποστολῆς του καὶ παρεμυθεῖτο διότι τὴν ἐξεπλήρωσε. « Τετέλεσται! εἶπε, καὶ κλίνας τὴν κεφαλὴν, παρέδωκε τὸ πνεῦμα.

Ὁ πρῶτος χαρακτήρ, τὸν ὑποῖον ἡ διδασκαλία τοῦ Ἰησοῦ κατ' ὀλίγον πλάττει καὶ μορφώνει εἰς τὸν μύστην αὐτῆς, ὑπάρχει ἡ ἀδιάκοπος αὐτοῦ συγκοινωνία μετὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ ἡ ἀδιάκοπος αὐτοῦ ἀνύψωσις πρὸς τὸν Θεόν· ὑπάρχει θείας καὶ ἀρρήτος ἔμπνευσις· ἡ θεία ἔμπνευσις αὐτὴ διακρίνει μάλιστα τὸν Ἰησοῦν· ἡ θεία ἔμπνευσις τὸν κατέχει πάντοτε, καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα θάλλει τὸ ἱερὸν αὐτοῦ μέτωπον διὰ τῆς αὔρας τῶν πτερυγίων του.

Ἡ ζωὴ αὐτοῦ κατ' ὀλίγον ὡς εὐῶδες καὶ ἅγιον θυμίαμα ἐξατμίζεται πρὸς τὸν οὐρανόν· ἔμπνευσμένον ἀναφάνεται καὶ αὐτὸ τὸ πρόσωπον τοῦ Ἰησοῦ· ὁ λαὸς μάλιστα βλέπει περὶ αὐτὸν δίσκον ἀκτίνων, ὡς δάκτυλος Κυρίου νὰ χαράττηται ἐπὶ τοῦ μετώπου του, καὶ ὡς νὰ ἐπιχύνηται ἐπὶ τῆς ἱερᾶς κεφαλῆς του φῶς θεότητος. Ὁμιλεῖ, καὶ ὁ ὄχλος ὁ ἑστὼς λέγει, ὅτι βροντὴ ἔγινε καὶ ἄγγελος ἐλάλησε μετ' αὐτοῦ. Περιπατεῖ, καὶ ὁ λαὸς ἄπτεται τοῦ κρασπέδου τῶν ἱματίων του, λέγων ὅτι δύναμις ἐξ αὐτῶν ἐξέρχεται.

Ἡ Θεία ἔμπνευσις τοῦ Ἰησοῦ, ἥτις ἀναφάνεται μάλιστα εἰς τοὺς λόγους του, τοσοῦτον φαίνεται παράδο-

ξος εἰς τοὺς ὑλικοὺς ἱερεῖς τῆς Ἰουδαίας, ὥστε καὶ λέγουσι πολλάκις πρὸς αὐτὸν· « δαιμόνιον ἔχεις· τώρα ἐγνωρίσαμεν, ὅτι δαιμόνιον ἔχεις. » Αὕτῃ ἡ θεία ἔμπνευσις ῥίπτει σκέπην μυστικότητος εἰς τοὺς λόγους του, τὸν ἀνυψοῦ πολλάκις ὑπεράνω τῆς ἀνθρωπίνου καταλήψεως. « Ἐγὼ, λέγει ἐκ τοῦ Γαζοφυλακίου, ἐγὼ εἰμί τὸ φῶς τοῦ κόσμου· ὁ ἀκολουθῶν ἐμὲ δὲν περιπατεῖ εἰς τὴν σκοτίαν, ἀλλ' ἔχει τὸ φῶς τῆς ζωῆς· ἐγὼ γνωρίζω πόθεν ἤλθον, καὶ ποῦ ὑπάγω· σεῖς δὲ, δὲν γνωρίζετε πόθεν ἔρχομαι, καὶ ποῦ ὑπάγω. Ἰμεῖς ἐκ τῶν κάτω ἐστέ· ἐγὼ δὲ ἐκ τῶν ἄνω εἰμί. Ἰμεῖς ἐκ τοῦ κόσμου τούτου ἐστέ· ἐγὼ δὲ οὐκ εἰμί ἐκ τοῦ κόσμου τούτου Ὁ ὢν ἐκ τοῦ Θεοῦ ἀκούει τὰ ῥήματα τοῦ Θεοῦ· ἀλλὰ σεῖς ἐκ τοῦ Θεοῦ δὲν εἴσθε, καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἐννοεῖτε τὰ ῥήματα τοῦ Θεοῦ. »

Ἡ ἔμπνευσις αὕτῃ τὸν παρακολουθεῖ περιπατοῦντα ὑπὸ τὴν στοὰν τοῦ Σολομῶντος. « Δὲν μὲ πιστεύετε, λέγει, ἐπειδὴ δὲν εἴσθε ἐκ τῶν προβάτων μου· τὰ πρόβατά μου ἀκούουσι τῆς φωνῆς μου, καὶ ἐγὼ γνωρίζω αὐτά, καὶ αὐτὰ μὲ ἀκολουθοῦσι, καὶ ἐγὼ ζωὴν αἰώνιον δίδω εἰς αὐτά. »

Καὶ πάλιν, πρὶν ἀναβῆ εἰς τὸν σταυρὸν, ἀποχαιρετῶν τοὺς μαθητάς αὐτοῦ καὶ ὁμιλῶν περὶ τῆς θείας διδασκαλίας του, ἀνυψοῦται ὑπεράνω τοῦ κόσμου καὶ τῶν ἐγκοσμίων. « Ἄν ἐκ τοῦ κόσμου εἴσθε, λέγει πρὸς τοὺς μαθητάς αὐτοῦ, ὁ κόσμος ἤθελεν ἀγαπήσει τὸ ἴδιον· ἐπειδὴ ὅμως ἐκ τοῦ κόσμου δὲν εἴσθε, καὶ ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς ἐκ τοῦ κόσμου, διὰ τοῦτο ὁ κόσμος μισεῖ ὑμᾶς. Εἰς τὸν κόσμον

θλίψιν ἔχετε, ἀλλὰ θαρσεῖτε· ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον
 ἐξῆλθον παρὰ τοῦ πατρὸς, καὶ ἦλθον εἰς τὸν κόσμον· πάλιν
 ἀφίημι τὸν κόσμον, καὶ πορεύομαι πρὸς τὸν πατέρα....
 Πάτερ, ἦλθεν ἡ ὥρα· ἔδωκα εἰς τοὺς ἀνθρώπους ζωὴν
 αἰώνιον· κατέστησα εἰς αὐτοὺς γνωστὸν Σὲ τὸν μόνον ἁ-
 ληθινὸν θεόν· ἐτελείωσα τὸ ἔργον, τὸ ὅποιον με ἔδωκας· ἐ-
 φανέρωσά Σου τὸ ὄνομα εἰς τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς ὁποίους
 Σὺ μ' ἔδωκας ἐκ τοῦ κόσμου· ἀλλ' ἐγὼ μετ' ὀλίγον ἔρχο-
 μαι πρὸς Σέ. Πάτερ ἄγιε, φύλαξον αὐτούς! Ὅτε ἤμην
 μετ' αὐτῶν εἰς τὸν κόσμον, ἐγὼ ἐτήρουν αὐτούς· ἐγὼ ἔδω-
 κα εἰς αὐτοὺς τὸν λόγον Σου, καὶ ὁ κόσμος ἐμίσησεν αὐ-
 τοὺς, ἐπειδὴ οὐδ' αὐτοὶ ἐκ τοῦ κόσμου εἰσὶ, καθὼς οὐδ'
 ἐγὼ εἰμὶ ἐκ τοῦ κόσμου. Καθὼς ἐμὲ ἀπέστειλας εἰς τὸν
 κόσμον, καὶ γὰρ ἀπέστειλα αὐτοὺς εἰς τὸν κόσμον. Πάτερ,
 Σὺ ἐν ἐμοί, καὶ ἐγὼ ἐν Σοί· ἐγὼ ἐν αὐτοῖς, καὶ Σὺ ἐν ἐμοί...
 Πάτερ δίκαιε, ὁ κόσμος δὲν σ' ἐγνώρισεν, ἀλλ' ἐγὼ σ' ἐ-
 γνώρισα, καὶ οὗτοι σ' ἐγνώρισαν.... »

Θέλετε ὑπογραμμοὺς τινὰς τῆς ἀνθρωπίνου τελειότη-
 τος, τὴν ὁποίαν ἐδίδασκεν ὁ Ἰησοῦς; ἀκούσατε τοὺς μα-
 θητὰς αὐτοῦ διηγουμένους τὰ τοῦ βίου του. Θέλω ἀναφέ-
 ρει τινὰ ὡς συντείνοντα μάλιστα εἰς τὴν ἠθικὴν καὶ ὡς
 ὠφέλιμα εἰς τὴν νεολαίαν.

Φιλονεικία (λέγει ὁ Λουκᾶς) ἐγένετο μεταξὺ τῶν μα-
 θητῶν, τίς αὐτῶν ἔσται ὁ μεγαλύτερος· ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπε
 πρὸς αὐτούς· «Οἱ βασιλεῖς τῶν ἐθνῶν κυριεύουσιν αὐτὰ,
 καὶ οἱ ἐξουσιάζοντες αὐτὰ καλοῦνται εὐεργέται. Σεῖς δὲ

μὴ πράξετε οὕτως· ἀλλ' ὁ μείζων γενέσθω ὡς ὁ νεώτερος, καὶ ὁ ἡγούμενος ὡς ὁ διάκονος. » Ὡραῖον μάθημα ἰσότητος! Ἕθνη! θέλετε νόμους ἰσότητος; δὲν ἀρκεῖ νὰ ἔχετε τούτους γεγραμμένους εἰς χάρτην συνταγματικόν, ἀλλ' οἱ ἄρχοντες ἡμῶν καὶ σεῖς αὐτοὶ χρεωστεῖτε ἅπαντες νὰ καθαρίσητε τὴν καρδίαν ἀπὸ πᾶσαν φιλαρχίαν, καὶ ὡς ἄρθρον πίστεως νὰ παραδεχθῇτε τὴν ἀπάρνησιν πάσης φιλοπρωτείας· διότι ἐκ τῆς ἀπαρνήσεως τῆς φιλοπρωτείας ἐκάστου μέλους τῆς κοινωνίας παράγεται ἡ γενικὴ ἰσότης.

Ὁ Ἰησοῦς, διηγοῦνται οἱ Ἀπόστολοι, κατὰ τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν, εἰς τὸ χωρίον Γεθσημανί, ἀποσπασθεὶς εἰς λίθου βολὴν, προσηύχετο. Προγινώσκων δὲ τὴν ὥραν, καθ' ἣν ἐμελλε νὰ συλληφθῇ, ἤλθεν εἰς τοὺς μαθητάς του, καὶ εἶπεν· « ἰδοὺ πλησιάζει ὁ παραδιδούς με· » ἐλάλει ἔτι, ὅτε ὁ Ἰούδας ἤλθε μετὰ φανῶν καὶ λαμπάδων καὶ ὅπλων, καὶ πλησιάσας πρὸς τὸν Ἰησοῦν ἐφίλησεν αὐτόν. Εἰς αὐτὸ τὸ φίλημα, τὸ ὁποῖον ὁ προδότης μαθητῆς ἔθετο σύνθημα τῆς παραδόσεως τοῦ διδασκάλου του, εἰς αὐτὸ τὸ φίλημα τὸ κεντῆσαν ἀναμφιβόλως τὴν καρδίαν τοῦ Ἰησοῦ ὑπὲρ τὴν λόγχην, ἥτις ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ἔνυξε τὴν πλευράν του, ὁ Ἰησοῦς ὅλος ἀγαθότης, ὅλος συγχώρησις, λέγει πρὸς τὸν προδότην· « φίλε, διὰ ποῖον ἤλθεις; »

Ὁ Ἰησοῦς (λέγει ὁ Ἰωάννης) κατὰ τὸ Ἱερὸν ἐδίδασκε τὸν λαόν· τότε οἱ Γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι φέρουσι πρὸς αὐτὸν γυναῖκα ἐπὶ μοιχείᾳ συλληφθεῖσαν, καὶ λέγουσι· « Διδάσκαλε, ὁ Μωσῆς εἰς τὸν νόμον αὐτοῦ διέ-

ταξεν αἱ τοιαῦται νὰ λιθοβολῶνται· σὺ τί λέγεις ;» Ὁ Ἰη-
σοῦς βλέπων τὸν ἐπικείμενον κίνδυνον τῆς γυναικὸς, πρὸς
αὐτοὺς εἶπεν. « Ὁ ἀναμάρτητος ἐξ ὑμῶν πρῶτος τὸν λίθον
ἐπ' αὐτῆς βαλέτω. » Οἱ λιθοβόλοι ἐλεγχόμενοι ἀπὸ τὴν συ-
νείδησιν, ἐζήρχοντο εἰς καθείς, ἀρχόμενοι ἀπὸ τῶν πρεσβυ-
τέρων ἕως τῶν ἐσχάτων. Οὕτως ἀπέμεινε πλησίον τῆς γυ-
ναικὸς μόνος ὁ Ἰησοῦς κάτω κύπτων· ἀλλὰ βλέπων τοὺς
πάντας φυγόντας, « γυνή, εἶπε, πού εἰσιν οἱ κατήγοροί σου;
κανεῖς δὲν σέ κατακρίνει; » Καὶ ἐκείνη ἀπεκρίθη· « κανεῖς
Κύριε! » ἐπανελάβε δὲ ὁ Ἰησοῦς· « οὐδ' ἐγὼ σέ κατακρίνω·
πρεύου, καὶ μὴ πλέον ἀμάρτανε. » Σωτηρία ζωῆς με-
τὰ πόσης μετριοφροσύνης χορηγοῦμένη ! ὅποια γλυκεῖα
παραίνεσις ! ἡ νοθεσία δὲν προσβάλλει τὴν εὐεργεσίαν.
Εἰς τοὺς λόγους τοῦ Ἰησοῦ ὅποια σεμνοπρέπεια ! περὶ τὸ
νεαρὸν καὶ λάμπον αὐτοῦ πρόσωπον ὅποια αἰδῶ !

Κατὰ τὴν πόλιν Ναὶν ὁ Ἰησοῦς ἐγένετο εἰς οἰκίαν Φαρι-
σαίου· ἀμαρτωλὸς γυνή, ἐλθοῦσα εἰς τὴν τράπεζαν καὶ σα-
θεῖσα παρὰ τοὺς πόδας του, ἔβρεχεν αὐτοὺς μετὰ δακρύων,
καὶ διὰ τῶν τριχῶν τῆς κεφαλῆς τῆς ἐξέμασσε καὶ κατε-
φίλει καὶ ἤλειφεν αὐτοὺς ἀλάβαστρον κομίσασα μύρου· ὁ
ὁμοτράπεζος Φαρισαῖος μετὰ φρίκης, ἀποστροφῆς καὶ
καταφρονήσεως ἔβλεπε τὴν ἀμαρτωλὸν· ἀλλ' ὁ Ἰησοῦς γρα-
φεὶς εὐμενῶς, εἶπε πρὸς αὐτήν· « ἀφένονται σου αἱ ἀμαρτίαι·
ἡ πίστις σου σέσωκέ σε· πορεύου εἰς εἰρήνην. »

Ὁ λόγος αὐτοῦ πόσῃν σοφίαν ἐγκρύπτει, ὅταν ἡ χεὶρ του
εὐλογῇ τὴν ἀθωότητά ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῶν βρεφῶν !

λη.

Ἄνθρωποι τοῦ λαοῦ προσέφερον εἰς αὐτὸν βρέφη, ἐπιθυμοῦντες νὰ ἐπιθέσῃ τὴν θεῖαν αὐτοῦ χεῖρα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς των, καὶ νὰ τὰ εὐχρηθῇ· ἰδόντες δὲ τοῦτο οἱ μαθηταὶ τοῦ ἐπετίμησαν τοὺς ἀνθρώπους· ἀλλ' ὁ Ἰησοῦς προσκαλέσας τὰ βρέφη, εἶπεν· « ἄφετε τὰ παιδία νὰ ἔλθωσι πρὸς ἐμέ, διότι τῶν τοιούτων εἶναι ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν· ὅστις δὲν δέχεται τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ὡς παιδίον, δὲν εἰσέρχεται εἰς αὐτήν. Ἄν πάντες δὲν ἐπιστρέψῃτε πρὸς τὴν πρώτην ὑμῶν ἀπλότητα, ἂν δὲν γενῆτε ὡς τὰ παιδία, δὲν εἰσέρχεσθε εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. Ὅστις ταπεινώσῃ ἑαυτὸν κατὰ τὴν ζωὴν ταύτην καὶ γίνῃ ὡς ἓν τῶν παιδίων τούτων, αὐτὸς ὑψωθήσεται κατὰ τὴν ἄλλην. Προσέχετε, μὴ καταφρονήσῃτε κἀνέναν τῶν μικρῶν τούτων, διότι οἱ ἄγγελοι αὐτῶν εἰς τοὺς οὐρανοὺς βλέπουσι διὰ παντὸς τὸ πρόσωπον τοῦ Θεοῦ.» Ὡ θεοσπεσία φιλοσοφία! Ὡ γλυκυτάτη καὶ ἀποπνέουσα μύσχου καὶ μύρου ἡθική!

Θέλετε ἄλλην πρᾶξιν τοῦ Ἰησοῦ πλήρη γλυκυτάτης μελαγχολίας; Ὀλίγας ἡμέρας πρὸ τῆς σταυρώσεώς του (λέγει ὁ Ματθαῖος) διέτριβεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Σίμωνος τοῦ λεπροῦ κατὰ τὴν Βηθανίαν· τότε ἦλθε πρὸς αὐτὸν γυνὴ ἔχουσα ἀλάβασρον μύρου βαρυτίμου, καὶ τὸ ἔχυσεν εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ καθημένου. Ἰδόντες τοῦτο οἱ μαθηταί, εἶπον· « εἰς τί ἡ ἀπώλεια αὕτη; τοῦτο τὸ μῦρον ἡδύνατο νὰ πωληθῇ εἰς πολλὰ χρήματα, καὶ ταῦτα νὰ δοθῶσιν εἰς τοὺς πτωχοὺς. » Ἀλλ' ὁ Ἰησοῦς εἶπε· « Μὴ ἐνοχλῆτε τὴν γυναῖκα· ἔργον καλὸν ἔπραξεν εἰς ἐμέ. Πάντοτε τοὺς δυσυ-

χεῖς ἔχετε· αὐτὴ θέσασα τὸ μῦθον τοῦτο ἐπὶ τοῦ σώματός μου, πρὸς ἑνταφιασμόν μου τὸ ἔβαλεν. Ἀμὴν λέγω εἰς ὑμᾶς· ὅπου ἂν κηρυχθῇ τὸ εὐαγγέλιον τοῦτο, καὶ ἡ πρᾶξις αὐτῆς θέλει λαληθῇ πρὸς μνημόσυνόν της » .

Θέλετε δεῖγμα εὐμενοῦς φιλίας; θέλετε δάκρυα τρυφερᾶς καρδίας πίπτοντα ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκείνους, οὔτινες εἶδαν τὸ σύμπαν, καὶ περιέκλεισαν τὸ παρελθόν καὶ μέλλον τῆς ἀνθρωπότητος; Ἀκούσατε τὸν Ἰωάννην διηγούμενον τὴν ἀνάστασιν τοῦ Λαζάρου· ἀκούσατε τὸν ἀπλοῦν ἀλιέα τοῦτον, ἱστοροῦντα τὸ συμβᾶν τοῦτο μετ' ἀφελείας καὶ ὕψους Ὀμηρικοῦ.

Ἦσθέναι Λάζαρος τις ἐκ Βηθανίας, καὶ αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ Μάρθα καὶ Μαρία ἔστειλαν πρὸς τὸν Ἰησοῦν λέγουσαι· « Κύριε, ὁ παρὰ σοῦ ἀγαπώμενος ἀσθενεῖ. » Ἀκούσας ὁ Ἰησοὺς εἶπεν· « αὕτη ἡ ἀσθένεια οὐκ ἔστι πρὸς θάνατον, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ. » Καὶ τότε μὲν ἔμεινε δύο ἡμέρας εἰς τὸν τόπον, ὅπου διέτριβεν· ἔπειτα δὲ εἶπεν εἰς τοὺς μαθητάς· « ὑπάγωμεν πάλιν εἰς τὴν Ἰουδαίαν. » Εἰς τὴν Ἰουδαίαν! λέγουσιν οἱ μαθηταί. Διδάσκαλε, οἱ Ἰουδαῖοι ἐζήτουν νὰ σὲ λιθάσωσι, καὶ πάλιν ὑπάγεις ἐκεῖ; » Καὶ ὁ Ἰησοὺς ἀπεκρίθη· « Λάζαρος ὁ φίλος ἡμῶν κεκοίμηται· ἀλλὰ πορεύομαι ἵνα ἐξυπνίσω αὐτόν. Ὁ Λάζαρος ἀπέθανεν, ἀλλ' ὑπάγωμεν πρὸς αὐτόν· « ὑπάγωμεν, εἶπεν ὁ Θωμᾶς περὶ λυπος, νὰ συναποθάνωμεν μετ' αὐτοῦ. »

Ἐλθὼν λοιπὸν ὁ Ἰησοὺς, ἤρε τὸν Λάζαρον τέσσαρας ἡμέρας ἔχοντα εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ πολλοὶ τῶν Ἰουδαίων

παρηγόρουν τὴν Μάρθαν καὶ τὴν Μαρίαν διὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀδελφοῦ των. Ἡ Μάρθα δὲ ὡς ἤκουσεν, ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἔρχεται, τὸν προὔπαντησε καὶ εἶπεν· «ὦ Κύριε, ἂν ἦσο ἐδῶ, ὁ ἀδελφός μου δὲν ἀπέθνησκεν· ἀλλὰ καὶ τὴν ὥραν ταύτην γνωρίζω κάλλιστα, ὅτι ὁ Θεὸς θέλει δώσει ὅσα ζητήσης. Τότε ὁ Ἰησοῦς λέγει πρὸς αὐτήν· «ὁ ἀδελφός σου θέλει ἀναστηθῇ.» «ὦ Κύριε, τὸ γνωρίζω, ὅτι θέλει ἀναστηθῇ εἰς τὴν ἀνάστασιν κατὰ τὴν ἐσχάτην ἡμέραν.»— Μάρθα, ἐγὼ εἰμὶ ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ζωὴ, ὁ δὲ πιστεύων εἰς ἐμὲ καὶ ἀποθανῶν ἀνίσταται. — Ναί, Κύριε, πρὸ πολλοῦ ἐγὼ ἐπίστευσα, ὅτι σὺ ὁ Χριστὸς εἶσαι, σὺ, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ.» Αὐτὰ εἰποῦσα ἡ Μάρθα, ἐπέστρεψεν εἰς τὸν οἶκον, καὶ κατ' ἰδίαν φωνάξασα Μαρίαν τὴν ἀδελφήν της, εἶπεν· «ὁ διδάσκαλος ἦλθε καὶ σὲ ζητεῖ»· ἐκείνη δὲ ὡς ἤκουσεν ἐκίνησε νὰ ὑπάγῃ πρὸς αὐτὸν, καὶ οἱ παρηγοροῦντες αὐτὴν Ἰουδαῖοι τὴν ἠκολούθησαν, νομίζοντες, ὅτι πρὸς τὸ μνημεῖον διευθύνετο νὰ κλαύσῃ. Ἡ Μαρία ἦλθε λοιπὸν, ὅπου ἦτον ὁ Ἰησοῦς· ἅμα δὲ μακρόθεν τὸν εἶδεν, ἔπεσεν εἰς τοὺς πόδας τοῦ λέγουσα· «ἂν ἦσουν ἐδῶ, δὲν ἀπέθνησκεν ὁ ἀδελφός μου.» Ὁ Ἰησοῦς ὡς εἶδεν αὐτὴν κλαίουσαν, καὶ κλαίοντας ἔτι τοὺς ἀκολουθοῦντας αὐτὴν Ἰουδαίους, ἐλυπήθη, καὶ ἐταράχθη, καὶ εἶπε· «ποῦ τὸν ἔχετε ἀποτεθειμένον;» λέγουσιν εἰς αὐτόν. «Κύριε, ἔρχου καὶ ἴδε.» ἐδάκρυσεν ὁ Ἰησοῦς· εἶπον τότε οἱ Ἰουδαῖοι· «ιδέτε πῶς τὸν ἠγάπα.» καὶ τινες ἐξ αὐτῶν εἶπον· «αὐτὸς ὁ ἀνοίξας τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ τυφλοῦ δὲν ἠδύνατο τάχα νὰ ἐνεργήσῃ, ὥστε νὰ μὴ ἀποθάνῃ ὁ Λά-

ζαρος; Ὁ Ἰησοῦς ἔρχεται λοιπὸν εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ λέγει· «σηκώσατε τὸν λίθον.» ἀποκρίνεται ἡ Μάρθα· «Κύριε τεσσάρων ἡμερῶν εἵνα ὁ νεκρὸς, καὶ ἀποφορὰν ἴσως ἔχει.» λέγει ὁ Ἰησοῦς· «δὲν σὲ εἶπον, ὅτι ἂν πιτεύης θέλεις ἰδεῖ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ;» Καὶ ἐσήκωσαν τὸν λίθον, καὶ ὁ Ἰησοῦς ὕψωσε τοὺς ὀφθαλμοὺς ἄνω, καὶ εἶπε· «Πάτερ, εὐχαριστῶ σε, ὅτι ἤκουσάς μου.» καὶ αὐτὰ εἰπὼν, φωνῇ μεγάλῃ ἔκραξε· «Λάζαρε, δεῦρο ἔξω!» καὶ ἐξῆλθεν ὁ νεκρὸς δεδεμένος τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖρας· εἶχε δὲ τὸ πρόσωπόν του περιδεδεμένον διὰ σουδαρίου, καὶ τότε εἶπεν ὁ Ἰησοῦς· «λύσατέ τον, καὶ ἄφετέ τον νὰ ὑπάγῃ.»

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν Γ'.

Ἡ φιλοσοφία τοῦ Ἰησοῦ ἐλλείπετο ἐνὸς μόνοι, τῆς καθιερώσεώς της· ὁ Ἰησοῦς τὴν ἀνεδίβασεν εἰς τὸν σταυρόν. Ἐκ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἡ φιλοσοφία αὕτη νενίκηκε τὸν κόσμον· ἐκ τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ὡς ἀναβᾷσα ἐπὶ τοῦ σταυροῦ, δὲν φοβεῖται τὰς βασάνους τῶν τυράννων. Διὰ τοῦτο, μόλις οἱ Ἀπόστολοι ἐνεπλήσθησαν αὐτῆς τῆς ἁγίας φιλοσοφίας, αὐτοῦ τοῦ ἁγίου πνεύματος, καὶ εἰς ἅπασαν τὴν Ἱερουσαλὴμ ἐπαρουσιάσθησαν τεθωρακισμένοι τῇ θάρρει καὶ τῇ ἀφοβίᾳ. Ὁ πρὸ μικροῦ ἀρνηθεὶς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν εἰς τὴν παιδίσκην αὐτὴν τοῦ Ἀρχιερέως κηρύττει ἐνώπιον αὐτοῦ τοῦ Ἀρχιερέως καὶ τῶν ὁμοδόξων του Ἄννα, Ἰωάννου καὶ Ἀλεξάνδρου, ὅτι δὲν ὑπακούει

πλέον εἰς αὐτοὺς, ἀλλ' εἰς τὸν Θεόν· εἰς τὴν καλουμένην
 ὡραίαν Πύλιν τοῦ Ἱεροῦ ἔμπνους ἔρχεται, στερεώσας τὰς
 βάσεις καὶ τὰ σφυρὰ χυλοῦ τίνος· ὁ λαὸς ἐκθαμβὸς τρέ-
 χει πρὸς αὐτόν· ὁ δὲ Καϊάφας, στήσας αὐτόν εἰς τὸ μέσον,
 ἔρωτᾷ· « ἐν ποίᾳ δυνάμει καὶ ἐν ποίῳ ὀνόματι ποιεῖς ταῦ-
 τα;— Ἄρχοντες τοῦ λαοῦ, ἀποκρίνεται ὁ ἐνθους μαθητὴς τοῦ
 Ἰησοῦ· Ἄρχοντες τοῦ λαοῦ καὶ πρεσβύτεροι τοῦ Ἰσραὴλ,
 γνῶσόν ἔστω εἰς πάντας ὑμᾶς καὶ εἰς πάντα τὸν λαὸν τοῦ
 Ἰσραὴλ, ὅτι ποιῶ ταῦτα ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ
 Ναζωραίου, τὸν ὁποῖον ἐσταυρώσατε. Οὗτος ὑπῆρξεν ὁ
 λίθος ὁ ἐξουθενημένος παρ' ὑμῶν τῶν οἰκοδομούντων,
 ὁ γενόμενος εἰς κεφαλὴν γωνίας.

Ἅγιος ἐνθουσιασμὸς κυριεύει τὰς καρδίας τῶν πρώτων
 Χριστιανῶν κατὰ τὸν πρῶτον αἰῶνα. Οἱ πλούσιοι αὐ-
 τῶν πωλοῦσι τὰ κτήματα καὶ τὰς ὑπάρξεις των, καὶ
 διαμερίζουσιν αὐτὰς εἰς ὅλους. Ὅλοι ζῶσιν ἐν ἀγαλλιά-
 σει, ἐν ἀφελείᾳ καρδίας, ὅλοι ἐν ἰσότητι, καὶ ἡ χάρις τοῦ
 Θεοῦ καταβαίνει ἐπὶ πάντας.

Ὁ δυνάστης Κανδάκης καθήμενος ἐπὶ τοῦ ἄρματος
 ἐπιστρέφει ἐκ τῆς Ἱερουσαλὴμ εἰς τὴν Αἰθιοπίαν. Ὁ Ἀ-
 πόστολος Φίλιππος ἀνοίξας τὸ στόμα πρὸς αὐτόν εὐαγ-
 γελίζεται τὴν φιλοσοφίαν τοῦ Χριστοῦ. « Πιστεύω καὶ
 παραδέχομαι ταύτην· φωνάζει ὁ βάρβαρος » καὶ ῥύακα
 βλέπων κατὰ τὴν ὁδὸν· « ἰδοὺ ὕδωρ, λέγει πρὸς τὸν Φί-
 λιππον· ἰδοὺ ἀπόλουσε τὸν παλαιὸν σαρκικὸν ἄνθρω-
 πον, καὶ βάπτισέ με ἁγνὸν καὶ πνευματικόν. »

ὥς νὰ μὴ εἶχε ἡ Ἰουδαία κινδύνους ἄρκοῦντας καὶ καταδιώξεις ἀρκούσας, οἱ μαθηταὶ τοῦ Ἰησοῦ διαμοιράζονται τὰς βασιάνους ὅλων τῶν βασιλέων καὶ διασπείρονται εἰς τὴν οἰκουμένην· ἐπιλαμβάνονται τοῦ ἀτιθάσσου κόσμου καὶ τὸν μαλακύνουσι· καὶ καθὼς ὁ καταβαίνων ἐξ οὐρανοῦ ὑετὸς δίδει ἄρτον εἰς βρῶσιν, οὕτως ὁ θαυματουργὸς λόγος τοῦ Ἰησοῦ δίδει τροφήν εἰς τὰ ἔθνη· ἡ δὲ κολοσσαία δύναμις τῆς Ῥώμης εἰς τὸν ἱστορικὸν ἐνθυμίζει τὴν ὑπὸ τοῦ προφήτου Δανιὴλ ἀναφερομένην ἐκείνην εἰκόνα, τῆς ὁποίας ἦσαν ἡ κεφαλὴ ἐκ χρυσοῦ, αἱ χεῖρες ἐξ ἀργύρου, οἱ μηροὶ ἐκ χαλκοῦ καὶ οἱ πόδες ἐξ ὀστράκου. Ὁ Χριστιανισμὸς ἀπεσχίθη ὡς λίθος ἄνωθεν, καὶ τῆς ὑπερφουῦς ἐκείνης εἰκόνης ἐπάταξε τοὺς ὀστρακίνους πόδας, καὶ μετέβαλεν αὐτὴν εἰς κονιορτόν· ὁ δὲ λίθος ὁ πατάξας τὸ εἶδωλον ἔγεινεν ὄρος μέγα, καὶ ἐπλήρωσε τὴν γῆν.

Ὁ Ἰησοῦς παρέλαβε μαθητάς, ἀλιεῖς ἀγραμμάτους· ἀλλὰ τὸ κήρυγμα κυριεύει τὴν οἰκουμένην ἅπασαν ὑπὸ ἀλιέων μεταφερόμενον, καὶ εἰς οὐδὲν βλάπτει τῶν κηρύκων ἡ εὐτέλεια, ἀλλ' ἡ τοῦ κηρυττομένου θρησκείματος ἰσχὺς ἀνατρέπει πάντα τὰ περιφράγματα. Καὶ ἡ Ἑλληνικὴ διάλεκτος, καὶ ἡ Ῥωμαϊκὴ Μοναρχία, ἡ μὲν γενικὴ γλῶσσα, ἡ δὲ γενικὴ Κυβέρνησις τοῦ τότε πεφωτισμένου κόσμου, ἐκκενοῦσι μὲν πᾶν βέλος κατ' αὐτοῦ τοῦ θρησκείματος, ὑποχείριοι δὲ τελευταῖον γινόμεναι, καθιστῶνται τούτου αἱ ἰσχυρότεραι σύμμαχοι. Οὐ-

τως, ὁ σταυρὸς ἐξετάθη μὲν κατὰ τοῦ Ἰησοῦ, ἀλλ' ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τοῦ σταυροῦ ἐκτείνας τὰς χεῖρας συνήγαγεν εἰς ἑαυτὸν τὰ ἔθνη. Οὕτως, ὁ σταυρὸς ἠπλώθη μὲν κατὰ τῆς ἀληθείας, ἀλλὰ διὰ τοῦ σταυροῦ ὁ κόσμος ἐπληρώθη ἀληθείας· καὶ καθὼς, ἡλίου φανέντος, τὸ σκότος ἀποδιώκεται, καὶ τὰ θηρία εἰς τὰς ἑαυτῶν φωλεὰς ὑποκρύπτονται, καὶ ἀνδροφόνοι λησται εἰς τὰς κορυφὰς τῶν ὀρέων ἀνατρέχουσιν, οὕτως ἀπὸ τῆς γῆς διώκεται τὸ σκότος (I), καὶ ἀφανίζονται τύραννοι καὶ βασανιστήρια, Δρυΐδες καὶ ἀνθρωπίνων σαρκῶν θυσιαστήρια. Πᾶν ὅ,τι θεῖον, πᾶν ὅ,τι μέγα, πᾶν ὅ,τι ὠφέλιμον ἡ ἀρχαία Ἑλληνικὴ φιλοσοφία ὑπέκρυπτεν εἰς ὀλίγους, τοῦτο τὸ πρόδρομον φῶς, λαμβάνον ἡλιακὴν τὴν λαμπρότητα, διαχύνεται εἰς ἅπασαν τὴν γῆν, καὶ εἰσδύει εἰς τὰς καρδίας καὶ εἰς τοὺς νόας ἐν εἴδει θρησκευματος καὶ θερμαῖνον, καὶ φωτίζον, καὶ ὡς θρησκευμα διατηροῦν τὴν δεσποτείαν αὐτοῦ· καὶ τῆς τοῦ Σωκράτους ἠθικῆς καταδιωκομένης τὸ πάλαι, παμπληθεῖς φιλόσοφοι ἀπὸ τοῦ ἱερατικοῦ ἄμβωνος μετὰ τῶν λαῶν φιλοσοφοῦσιν.

Ὁ Θεὸς ἔπλασε τὴν γυναῖκα, καὶ ἰδὼν αὐτὴν ἐμείδίασε, λέγουσιν οἱ ποιηταί, διὰ τὴν καλλονὴν τοῦ δημιουργήματός του· ἔθεσε δὲ ταύτην πλησίον τοῦ ἀνδρὸς εἰς παράδεισον καὶ τόπον ὑπερφέροντα τῆς κτί-

(1) Χρυσόστομος.

σεως καὶ καταλαμπόμενον ἀπὸ πάσας τὰς ἀνατολάς τῶν ἄστρον.

Ἀλλ' ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐλθὼν εἰς τὴν γῆν εὔρε τὴν γυναῖκα ἐκπτωτον τοῦ βαθμοῦ τῆς καὶ ὡς κατωτέρας φύσεως πλάσμα θεωρουμένην· ἐκ τοῦ δουλικοῦ δὲ γυναικωνίτου τῆς τὴν ἐξήγαγε σύντροφον τοῦ ἀνδρός, καὶ τροφὸν καὶ διδάσκαλον τῶν τέκνων τῆς. Ἐκ τούτου μεταρρύθμισις σωτήριος προέκυψεν εἰς τὴν κοινωνίαν· βελτιωθείσης τῆς τύχης τῶν γυναικῶν, ἐβελτιώθη ἅπας ὁ ἄνθρωπος· τὰ ἔθνη τῶν ἀνθρώπων ἐξημερώθησαν, καὶ τὰ ἔθνη ἐβελτίωσαν τοὺς νόμους.

Ὅτε ἐν μέσῳ τῆς ἀποθεώσεως τῆς ὕλης, τὴν ὁποίαν ἡ Ἑλληνικὴ μυθολόγος θρησκεία καθιέρωνε καὶ ἡ Ρωμαϊκὴ μάχαιρα ὑπεστήριζεν, ὅτε ἐν μέσῳ τόσων φω-
τοςδυστήρων, ἐν μέσῳ τῶν Μάγων τῆς Ἀνατολῆς, τῶν Μάντεων τῆς Ἑλλάδος, τῶν ἱερέων τῆς Αἰγύπτου, τῶν Δρυΐδων καὶ Εὐαγῶν τῆς ἐσπερίας Εὐρώπης, τὸ Εὐαγγέλιον μετέβαινεν εἰς τὰ ἔθνη, καταλῦον ἐν σιγῇ τὸ ψεῦδος, καταστρέφον τὴν ἀνισότητά, κηρύττον τὴν ἐλευθερίαν, ἀρπάζον τοὺς μεγιστᾶνας ἐκ μέσου τῶν αὐλῶν καὶ ποιοῦν αὐτοὺς θιασώτας ἀρετῆς, τότε οἱ Ἀπόστολοι, τότε οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, τότε οἱ Μεγαλομάρτυρες δὲν ἦσαν μόνον οἱ χειραγωγοὶ τῶν ἐθνῶν πρὸς τὴν οὐράνιον μακχριότητα, ἀλλὰ καὶ οἱ ἀληθεῖς φιλόσοφοι, οἱ κήρυκες τῆς ἐλευθερίας καὶ τῶν δικαιωμάτων τῶν ἐθνῶν. Διὰ ταῦτα οἱ Αὐτοκρά-

τορες τοὺς παρέδιδον εἰς τὰ στόματα τῶν λεόντων καὶ εἰς τοὺς ὄνυχας τῶν παρδάλεων. Εἰρήνη μεταξὺ αὐτῶν καὶ ὑμῶν ἔσω, ὦ Φιλόσοφοι! Ἰπῆρξαν ἐκεῖνοι ὁδηγοὶ ἀκάματοι καὶ πολυπαθεῖς ὁδοῦ, τὴν ὑποίαν ἐγκατελείψατε σήμερον, ἀποπλανήσαντες καὶ ὑμᾶς αὐτοὺς καὶ τὰ ἔθνη.

Ὡς μαρτυροῦν τὴν θέρμην τοῦ ἐνθουσιασμοῦ, ἣτις κατέλαβε τὴν οἰκουμένην κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἀναφέρομεν τὸ ἀκύλουθον διήγημα.

ΤΑ ΚΑΤΑ ΑΛΕΞΙΟΝ.

Κατὰ τοὺς χρόνους τῶν βασιλέων Ἀρκαδίου καὶ Οὐνορίου, εἰς Ῥώμην ἔζη Εὐφημιανός τις, ἀνὴρ συγκλητικός καὶ χριστιανὸς ἀληθής· ἔτρεφε πεινῶντας, ἐνέδους γυμνοὺς, ὑπεδέχετο ξένους, καὶ ὁ οἶκός του ἦτον λιμὴν τῶν πενήτων καὶ καταφυγὴ τῶν δυστυχῶν· εἶχε δὲ σύζυγον Ἀγλαΐδα τὸ ὄνομα, γυναῖκα καὶ αὐτὴν ἀγαθὴν καὶ ἄμεμπτον. Στεῖρα ἡ γυνὴ κατὰ πολλὰ ἔτη, ἐγέννησε τέλος υἱόν, τὸν ὁποῖον ὁ πατὴρ ἐβάπτισεν Ἀλέξιον. Τὸ παιδίον ἀπογαλακτισθὲν ἀνετράφη ἐπιμελῶς, καὶ ὅτε ἔφθασεν εἰς ἡλικίαν τινὰ τυχὸν διδασκάλων ἀρίστων, διὰ τὴν εὐφυΐαν του εἰς ὀλίγα ἔτη ἐξέμαθε τὰ γράμματα τοῦ καιροῦ. Ἀλλ' ἀφ' οὗ ὁ νέος Ἀλέξιος ἐμελέτησε τὸ Εὐαγγέλιον, ἡσθάνθη ἑαυτὸν ἀνυψούμενον ἐκ ῥυπαροῦ κόσμου εἰς ἄλλον πνευματικὸν καὶ ἁγνόν, καὶ ἠνάσθη πῦρ εἰς τὴν καρδίαν του, πῦρ κατακαῖον εἰς

αὐτὴν τὸν ἀναφυόμενον πολύπουν τῶν παθῶν. Εἰς τὸν ἄνθρωπον ὑπάρχει κενόν τι, μὴ πληρούμενον οὐδὲ ὑπὸ τοῦ πλούτου, οὐδὲ ὑπὸ τῆς δυνάμεως καὶ δόξης. Ὁ βίος ῥέων, ὁ κόσμος ἄθλιος, οἱ ἄνθρωποι ταλαίπωροι καὶ ἄδικοι, τὰ πάντα ἀβέβαια· ἐν μόνον ὃν ἄξιον λατρείας, ὁ Θεὸς, πρὸς τὸν ὁποῖον ἡ ψυχὴ ἀνυψουμένη, βλέπει κάτω ἑαυτῆς καὶ βασιλεῖς καὶ σοφούς. Ὁ Ἀλέξιος ἐκ τῆς ἀνυψώσεώς του πρὸς τὴν πηγὴν τοῦ δικαίου, τοῦ ωραίου, τοῦ ἀληθοῦς καὶ τοῦ αἰωνίου, σρέφων ὄμματα ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ βλέπων ἐλευθερίαν οὐχὶ ἐλευθερίαν, ἀρετὴν οὐχὶ ἀρετὴν, δικαιοσύνην οὐχὶ δικαιοσύνην, τὸ πᾶν δὲ σκιὰν ὄντος ἢ ὄν, ἐμίσησε βαθμηδὸν τὴν ἐνεστῶσαν κατάστασιν τῶν πραγμάτων. Ἀν' ἅπαντες παρεδέχοντο τὰ δόγματα τοῦ Εὐαγγελίου καὶ κατὰ ταῦτα συνίστων κοινωνίαν, ὁ Ἀλέξιος ἐπεθύμει τὴν πολιτογράφησίν του εἰς τοιαύτην πολιτείαν ἴσην, ἐνάρετον καὶ σοφὴν. Ἀλλ' ὁ νέος, πέριξ σρέφων τὰ βλέμματά του, τί βλέπει; Πανταχοῦ ὁ ἄνθρωπος σερεῖται γῆς, καὶ ἡ γῆ, εἰς χεῖρας ὀλίγων, καλύπτεται ἀπὸ ἐρήμους. Πανταχοῦ ὁ ἄνθρωπος λιμῶνται, καὶ τὰ ἔντομα ὁμῶς αὐτὰ ζῶσιν εἰς ἀφθονίαν τροφῆς. Πανταχοῦ ὁ ἄνθρωπος διάγει δοῦλος τοῦ ἀνθρώπου, ἐν ᾧ καὶ τὰ ἀδυνατώτερα ζῶα εἰς τὴν φύσιν διετηρήθησαν ἐλεύθερα κατὰ τῶν ἰσχυρωτέρων. Ὁ Θεὸς τὸν ἔπλασε ζῶον εἰρηνικόν, καὶ διὰ τοῦτο δὲν τὸν ἐνώπλισε δι' ὀνύχων, ἢ ῥάμφους, ἢ προβοσκίδος· ἀλλ' αὐτὸς ἐκ τῶν

μή.

σπλάγχων τῆς γῆς ἐξήγαγε τὸν σίδηρον καὶ τὸν μετέβαλεν εἰς ὄργανον σφαγῆς τῶν ὁμοίων του. Ἡ θεία πρόνοια ἔδωκεν εἰς αὐτὸν ὑψηλὰ δένδρα νὰ τὸν σκιάζωσιν ἐν καιρῷ θέρους καὶ νὰ θερμαίνωσι τὰς ἐστίας του ἐν καιρῷ χειμῶνος· ἀλλ' αὐτὸς τὰ μετέβαλεν εἰς στόλους φέροντας εἰς τὰς ἀπωτάτας παραλίας τὴν πυρκαϊὰν καὶ τὴν καταστροφὴν. Τὰ βουνὰ καὶ αἱ πεδιάδες παρέχουσι σκιεροὺς περιπάτους, αἱ δὲ ὁδοὶ τῶν πόλεων του σταυροὺς καὶ ἀγχόνας.

Ὁ Ἀλέξιος, βλέπων τὴν κοινωνίαν ἀνατετραμμένην, ἐπόθει τὴν ἐρημίαν, τὴν ὁποίαν αἱ ὑψηλαὶ καὶ μελαγχολικαὶ ψυχαὶ ἐνειρεύονται.

Οἱ γονεῖς ὅμως ἀγνοοῦντες τὴν κλίσιν τοῦ Ἀλεξίου, παρεσκεύασαν ὑπὲρ τοῦ υἱοῦ των συνοικέσιον μετὰ κόρης παγκάλλου, πλουσίας καὶ ἐκ γένους βασιλικοῦ. Ἐφριζεν ὁ Ἀλέξιος μαθὼν τὴν ἔργον τοῦ πατρός του. Μετὰ τὴν συγκατάνευσιν τῶν γονέων τῆς κόρης εἰς τὴν πρότασιν τοῦ Εὐφημianoῦ, ἡ παρὰ τοῦ Ἀλεξίου ἀποποίησης ἤθελε περιπλέξει τοὺς γονεῖς του εἰς μέγαν κίνδυνον. Διὰ τοῦτο ἡμέρας πολλὰς ἔμεινεν ὁ νέος σύννους, περίλυπος καὶ ἄφωνος. Ἀλλ' ὁ Εὐφημιανὸς παρεκάλει τὸν υἱὸν νὰ μὴ ἐρεθίσῃ κατ' αὐτοῦ τὴν ὄργαν βασιλικῆς γενεᾶς, καὶ νὰ κλίνη πρὸς σύζευξιν τόσον λαμπράν καὶ τόσον εὐτυχῇ. Τὸ προικοσύμφωνον τέλος ὑπεγράφη, καὶ διὰ βίας καὶ παρὰ γνώμην τοῦ Ἀλεξίου ὁ ὑμέβαιος ἐτελέσθη, καὶ πολυτελεῖς δεῖπνον εἰς τὸν

οἶκον τοῦ νυμφίου ἱτοιμάσθη. Ἀλλ' ὁ Ἀλεξίος, ὅστις ἐφαί-
νετο καθ' ὅλην τὴν τελετὴν ἐκτὸς ἑαυτοῦ καὶ μελετῶν
παράδοξόν τι, ὅτε ἡ νύξ ἦλθε καὶ μόνος ἔμεινε μετὰ τῆς
νύμφης, ἔδωκεν εἰς αὐτὴν ὡς προγαμιαίαν δωρεὰν ζώνην
καὶ δακτυλίδιον ἐξ ἀδαμάντων πολυτίμων· ἀπελθὼν δὲ
εἰς τὸ πλησίον τοῦ νυμφικοῦ θαλάμου δωμάτιον ἔλαβε
χρυσίον, λίθους τιμαλφεῖς καὶ μαργαρίτας, ἐνεδύθη ἀντὶ
τῶν χρυσοῦφάντων ἱμάτια πτωχὰ, καὶ ἐξελθὼν τῆς πόλεως
κατέβη εἰς τὴν παραθαλασσίαν, ὅθεν ἀπέπλευσεν εἰς
Λαοδίκειαν· ἐκεῖθεν μετέβη εἰς Ἐδεσσαν, ὅπου διανείμας
τὸν ἀνὰ χεῖρας πλουτοῦν εἰς τοὺς πτωχοὺς, ἔζη ὡς πένης
παρὰ τὸν ναὸν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἐκεῖ ἡ ψυχὴ τοῦ
Ἀλεξίου, μεμονωμένη καὶ μακρὰν θορύβων, ἀνέπεμ-
πε πυρίπνουν τὸν ὕμνον τῆς πρὸς τὸν Θεόν. Ὁ νοε-
ρὸς ὀφθαλμὸς τοῦ ἑώρακε τὸν Κύριον, καὶ τὸν ἠκο-
λούθει μέχρι τῶν ἐσχατιῶν τῆς κτίσεως, καὶ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ,
ὡς ἡ περιστέρα τῆς κιβωτοῦ, ἐπανήρχετο ἐκ τῶν πλα-
νήσεών της, φέρουσα ἐλπίαν εἰρήνης. Ἐκεῖ δὲ διὰ τὴν
κακοπάθειαν τοῦ σώματος, καὶ διὰ τὸν βίον τοῦ τὸν
ὅλον θεωρητικόν, εἰς ὀλίγον ἡ ὡραιότης τοῦ προσώπου
τοῦ ἐξηλείφθη, καὶ διὰ τὴν ἀλλαγὴν μάλιστα τῶν
ἐνδυμάτων κατέστη ἄγνωστος.

Οἱ γονεῖς τοῦ Ἀλεξίου, τοῦ ἡλίου ἀνατείλαντος, μὴ
εὐρόντες αὐτὸν εἰς τὸν νυμφικὸν θάλαμον, τὴν δὲ ὥραιαν
νύμφην ἰδόντες σκυθρωπὴν καὶ περίλυπον, ἔμαθον τέλος
τὴν ἀναχώρησιν τοῦ υἱοῦ ἐκ γράμματος, τὸ ὅποιον

οὗτος φεύγων ἄφησεν εἰς τὸν οἶκον, παρακινῶν τὴν παρθένον νὰ συζευχθῇ μετὰ νέου δυναμένου νὰ τὴν καταστήσῃ εὐτυχῇ. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἔκλαιον καὶ ὠδύροντο· ἔπειτα δὲ, βλέποντες μάταιον πάντα θρῆνον, ἔσειλαν ὑπηρετάς εἰς ὅλας τὰς πόλεις ἀναζητοῦντες τὸν παῖδα. Οἱ ἀπεσταλμένοι διῆλθον πολλὰς Ἐπικρατείας· καὶ τινες εἰς Ἑδεσσαν ἔλθόντες, ἐλεημοσύνην ἔδωκαν εἰς τὸν Ἀλέξιον μὴ γνωρίσαντες τὸν ἀναζητούμενον. Ὁ δὲ Ἀλέξιος γνωρίσας τοὺς ὑπηρετάς τοῦ πατρὸς καὶ κατανυχθεὶς ἐδάκρυσε, καὶ τὸν Θεὸν εὐχαρίστησε διότι, ἐρασθεὶς τὴν ἀρετὴν, εἰς τοσαύτην καταφρόνησιν ἔφθασε τοῦ πλούτου καὶ τοῦ δοξαρίου, ὥστε νὰ λάβῃ ἔλεος καὶ παρὰ τῶν ἰδίων ὑπηρετῶν του.

Ἐντοσοῦτῳ οἱ ὑπηρεταὶ ἐπέστρεψαν εἰς Ῥώμην ἄπρακτοί, καὶ τότε ὁ οἶκος τοῦ Εὐφημianoῦ ἐπληρώθη θρηνῶν καὶ ὀδυρμῶν. Οἱ οἰκεῖοι καὶ συγγενεῖς ἑμαυροφόρησαν· ἡ μήτηρ ἐκλείσθη εἰς τὸν κοιτῶνα καὶ ἐνεδύθη τρίχινα ἱμάτια, θρηνοῦσα τὸν φίλτατον· ἡ δὲ πάγκαλλος καὶ ἄμοιρος νύμφη ἐθρῆνει ἐλεεινότερα τὴν χηρείαν τῆς τὴν ταχίστην καὶ ἀπροσδόκητον· καὶ ὁ οἶκος, ὁ πρῶην περιχαρὴς καὶ πανευφρόσυνος, κατέστη περίλυπος καὶ πανῶδυνος.

Αὐτοὶ ἐθρῆνουν· ἀλλ' ἐκεῖνος βαθμηδὸν εἰς τὴν ξενιτείαν καθησύχαζεν ὡς ἀπαλλαγὴς τῶν φροντίδων καὶ τῶν μεριμνῶν τοῦ βίου καὶ τῆς κοινωνικῆς δουλείας.

Πήξας μετ' ὀλίγον καλύβην στάδια τινὰ μακρὰν τῆς Ἑδέσσης εἰς τόπον ἀκατοίκητον, τὸν ὁποῖον ἄκανθαί

καὶ ἀρχευθοὶ καθίστων πρὸ πολλοῦ ἄβατον, ἔζη βίον
 μεμονωμένον καὶ ἡσυχον. Πέριξ τῆς καλύβης τοῦ ἦσαν
 ὄρη θηροτρόφα, ἀσταχυοφόρα πεδία, γήλοφοι κλημά-
 των, νομαὶ ποιμνίων. Ἦρχετο τὸ ἔαρ; ὁ ῥύαξ κατ' ἀν-
 τικρὺ ἐψιθύριζεν εἰς μαλακὴν ψάμμον. Ἦρχετο τὸ θέ-
 ρος; γλυκεῖα ἦτον ἡ τῶν τεττίγων ἡχὴ, καὶ ἡδεῖα ἡ τῆς
 ὀπώρας ὁσμή.

Τὴν αὐγὴν ἀνέβαιναν εἰς τὸν πλησίον λόφον, καὶ βλέ-
 πων τὸν ἥλιον ἀνατέλλοντα ἐτέλει τὴν προσευχὴν τοῦ
 ὀρθρου· ἄλλοτε δὲ διευθύνετο πρὸς τὸν ἀπέναντι καταρρά-
 κτην, καὶ καθήμενος ἐπὶ τῆς λευκῆς πέτρας ἤκουε τοὺς
 συγκεχυμένους κρότους καὶ τὰς διηνεκεῖς κινήσεις τῶν
 ὑδάτων.

Πολλάκις παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ ἐρημικοῦ ὄρους
 ἱστάμενος ἔλεγε· « πόθεν, ὦ Θεέ ! ἦλθεν εἰς ἐμὲ ἡ ἄφα-
 τος αὐτὴ γαλήνη τῆς ψυχῆς, ἡ γλυκυτάτη ἐνδόμυχος
 εἰρήνη; Πρὸ μικροῦ δὲν ἐφερόμην τεταραγμένος εἰς
 τὰ κύματα τοῦ βίου; δὲν ἐζήτουν εἰς μάτην τὴν ἀλή-
 θειαν εἰς τὰς ψευδεῖς βίβλους τῶν σοφῶν; δὲν ἐζήτουν
 εἰς μάτην τὴν ἐλευθερίαν εἰς τοὺς κοινωνικοὺς θεσμοὺς
 τῶν ἀνθρώπων; δὲν ἐπερίμενον εἰς μάτην τὴν εὐδαιμο-
 νίαν μου ἀπὸ τὴν περὶ ἐμοῦ εὐμενῇ κρίσιν τῆς διεφθαρ-
 μένης κοινωνίας; Ἀλλὰ μόλις ἐγεύθην ὀλίγας ἡμέρας
 ἡσυχίας, καὶ νομίζω ὅτι αἰὼν εἰρήνης ἐκάθησεν ἐπ' ἐμοῦ.
 Μόλις ἀπεχωρίσθην τῶν ἀνθρώπων, καὶ νέα ψυχὴ κατή-
 κησεν εἰς ἐμέ.

« Ἦλθεν ἡ ἄφατος αὐτὴ γαλήνη τῆς ψυχῆς, ἦλθεν ἡ γλυκυτάτη ἐνδόμυχος εἰρήνη, διότι εὖρον εἰς τὸν ἥσυχόν μου βίον τὴν ἀθάναν φύσιν καὶ τὸν ἀστερωπὸν οὐρανὸν, ὅθεν εἰς πτέρυγας Ἀγγέλου ἡ ἀρετὴ καταβαίνουσα ἐπισκέπτεται τὴν στέγην μου· διότι εὖρον εἰς τὴν σιγὴν τῆς ἐρημικῆς ζωῆς τὴν μουσικὴν ἐκείνην φωνὴν τῆς ψυχῆς, τὴν ὁποῖαν δὲν ἤκουον εἰς τὴν κοινωνικὴν τύρβην!

« Ἐδῶ βλέπω, ἀκούω, ἀναπνέω, αἰσθάνομαι, σκέπτομαι ἐλευθέρως. Εἰς τὴν κοινωνίαν οἱ ἄνθρωποι ἔπλασαν μυρία εἶδη δουλείας, μυρίας φαντασιώδεις ποινας καὶ λύπας, καὶ μυρίους αἰκισμούς, τοὺς ὁποίους ὁ εἰς ἐπιβάλλει ἐπὶ τοῦ ἄλλου. Εἰς τὰς πόλεις τὸ πᾶν ἐνθυμίζει τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰς ἀδικίας των· εἰς δὲ τοὺς κόλπους τῆς φύσεως τὸ πᾶν ἀνακαλύπτει τὴν θεῖαν πρόνοιαν. Ὁ ἀληθὴς κόσμος ἴσταται περικεκαλυμμένος· τὸν ὑποβλέπει δὲ μόνος ὁ ἀποσυρόμενος εἰς ἑαυτὸν, καὶ συγκεντρῶν τὰς δυνάμεις τῆς σκέψεώς του. Τότε τὸ ἐσωτερικὸν ὄμμα τοῦ ἀνθρώπου βλέπει ἄκρας τινὰς τοῦ θαυμασίου ἐκείνου κόσμου.

« Ἐκαστον δένδρον μετὰ τῶν καρπῶν του, τῶν φύλων του, τῶν πτηνῶν του καὶ τῶν μικρῶν ζωῶν του ὑπάρχει κόσμος ὁλόκληρος ἰδεῶν καὶ ἀρμονιῶν, καὶ γλῶσσα νέων λέξεων, τὴν ὁποῖαν εἰς μάτην σπουδάζω, διότι ὁ πλάσας τὰ πολυάριθμα ταῦτα ὄντα γνωρίζει μόνος καὶ τὰ ὀνόματά των.

« Καὶ ὁ χειμὼν αὐτὸς ἔχει θέλγητρα. Ὄταν οἱ ἄνεμοι ὡς ἄστεγοι διαβάται διέρχωνται ὀλολύζοντες, ὅταν οἱ πλάτανοι ὡς λευκότεριχες γέροντες σείωσι κορυφὰς χιονοσκεπάστους, ὅταν ἡ βροχὴ πίπτῃ ἐπὶ τοῦ δωματός μου, τότε τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα εἰς τὰ στήθι μου φλογερὴν ἀναγεννᾶται· εἰς τὴν πάλιν τῶν σοιχείων, ἐπικαλοῦμαι τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ, καὶ κοιμῶμαι εἰς τὴν θεῖαν ἐπαναπαυόμενος πρόνοιαν. »

Μίαν ὥραν μακρὰν τῆς ἀγροτικῆς καλύβης τοῦ Ἀλεξίου εὐρίσκετο χωρίδιον κατοικοῦμενον ὑπὸ χριστιανῶν ζευγηλατῶν καὶ ποιμένων. Ἡ ἀπλότης καὶ ἀγνότης τῶν ἡθῶν διεκρίνετο εἰς τὰς ἀραιὰς στέγας τῶν χωρικῶν αὐτῶν. Ὁ περιηγητὴς ἐνόμιζεν ἐκεῖ ὅτι ἔζη κατὰ τοὺς ἀπλοῖκους ἐκείνους χρόνους, ὅτε Ἄγγελοι κατέβαινον εἰς τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων καὶ συνδιέλεγοντο μετὰ τῶν νομάδων Πατριαρχῶν, ὅτε παρθένοι καλαὶ τὴν ὕψιν περὶ τὸ φρέαρ ποτίζουσαι τοὺς ξένους παῖδας, ἐλάμβανον παρ' αὐτῶν εἰς ἀρράβωνά ἐνώτια χρυσᾶ καὶ ψέλλια, ὅτε αἱ Ραχὴλ ἐβόσκον τὰ ποίμνια τῶν πατέρων των κοιμώμεναι εἰς τὴν σκιὰν τῶν ἐλατῶν. Ἐκ τοῦ χωρίου τούτου ἄλλοτε, κατὰ τὴν τυρινὴν τῆς ἀπόκρεω, ὁ γέρων βοσκὸς ἤρχετο φέρων εἰς τὴν καλύβην τοῦ Ἀλεξίου τυρὸν καὶ γάλα· ἄλλοτε, κατὰ τὸ Πάσχα, ἡ χωρικὴ προσέφερε νωπὰ ὡὰ τῆς μοναδικῆς ὀρνιθός της, ἡ τρυφεροὺς καρπούς τῆς μοναδικῆς μηλέας της· ὅτε δὲ τὴν αὐγὴν ὁ Ἀλέξιος διευ-

θύνετο εἰς τοὺς ναοὺς τῆς Ἐδέσσης, χωρικοί, πολῖται, παῖδιά, γέροντες, ὅλοι ἐβάλλοντο εἰς γραμμὴν ἐπιθυμοῦντες νὰ ἴδωσι τὸν ἀσκητὴν, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν τὸν ἠκολούθουν μέχρι τοῦ Ἱεροῦ.

Οὕτω, διὰ τὸν ἔνθεον βίον τοῦ τιμώμενος, ἔζη δεκαεπτὰ ἔτη· ἀλλὰ φοβούμενος μὴ διὰ τὰς ὑπερβαλλούσας τιμὰς τῶν ἐγχωρίων ἐπαρθῇ καὶ στερηθῇ τῆς ἀρετῆς του, ἐμελέτησε τὴν μετὰβασιν τοῦ εἰς τόπον ἄγνωστον· ὀλίγας δὲ ἡμέρας πρὶν τῆς ἀποδημίας του, λέγεται, δι' ὄρκου καὶ θρησκευτικῆς τελετῆς ἀφιερῶθη εἰς τὸν ἱερατικὸν βίον· ἀπελθὼν δὲ εἰς λιμένα, ἐπεβιβάσθη εἰς πλοῖον πλέον πρὸς Ταρσόν. Ἀλλ' ὁ ἄνεμος ἔπνευσεν ἐναντίος, καὶ μετὰ πολλὰς ἡμέρας, ὧδε κακεῖσε περιφερόμενος, ἔφθασεν ἄκων εἰς Ῥώμην.

Ἡ Ῥώμη!.. ἡ γῆ τῆς γενέσεώς του. Διατὶ ὁ γλυκὺς ἦχος τῆς πατρίδος μακρόθεν εἰς τὰ ὦτα τοῦ ἠχεῖ ὡς φωνὴ μητρός; Οἱ πέριξ λόφοι, ὁ καπνὸς ὁ ἐξερχόμενος τοῦ πατρικοῦ τοῦ δώματος, αἱ γνώριμοι πρασινάδες, ὅλα ταῦτα τὰ περισοιχοῦντα ἄψυχα ὄντα λαμβάνουσι ψυχὴν καὶ γοητεύουσι τὸν Ἀλέξιον. Ἡ Ῥώμη!.. Ὁ Ἀλέξιος ἐμβαίνει, πατεῖ τὰς λιθοστρώτους ὁδοὺς τῆς. Ὅλα εἰς αὐτὸν ὁμιλοῦσι γλῶσσαν μυστηριώδη· τὰ πάντα, ὡς νὰ τὸν ἐνθυμῶνται, ὡς νὰ τὸν γνωρίζωσι καὶ ὡς νὰ τὸν ἀγαπῶσιν! Στρέφει τὰ ὄμματα εἰς τὴν ἄψυχον φύσιν, καὶ εἰς ταύτην ἀπαντᾷ γλυκὺν φίλον. Ἡ Ῥώμη!.. ἐξῆλθε ταύτης ἐφηβος, ἐπιστρέφει

εἰς ἡλικίαν ἀνδρικὴν· τὰ ἀνατακτορία τῆς αὐτὰ τὸν εἶδον ἄλλοτε χρυσοστόλιστον· ὑπὸ τὰς στοὰς αὐτῶν περιπατεῖ σήμερον κεκαλυμμένος ἀπὸ ῥάσον. Οἱ συνήλικές του κατέχουσι τὰς ὑψηλοτέρας ἑδρας τῶν Συγκλητικῶν, τρέχουσιν ἐπὶ τεθρίππων, ἀναπαύονται εἰς οἴκους πολυτελεῖς· αὐτὸς δὲ δὲν ἔχει ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνην.

Νομίσας δοκιμασίαν ἀξίαν τῆς μεγάλης ψυχῆς του τὴν τοιαύτην πάλιν τοῦ ὕλικου ἀνθρώπου μετὰ τοῦ πνευματικοῦ, ἀπεφάσισε νὰ ζήσῃ ἄγνωστος εἰς τὴν Ρώμην, καὶ μάλιστα εἰς τὸν ἴδιον οἶκον τοῦ πατρὸς του. Ἀλλὰ πρὶν ἐκτελέσῃ ἔργον τόσον δυσχερὲς, εἰσελθὼν εἰς τὸν πλησίον ναὸν, ἐζήτησεν ἐξ ὕψους ἐνίσχυσιν εἰς τὴν μελετωμένην ἐπιχείρησίν του· ἐξελθὼν δὲ τῆς ἐκκλησίας, ὃ συνάντησις ταραξικάρδιος! ἀπάντησε κατὰ συγκυρίαν τὸν πατέρα του μετὰ πολλῆς συνοδίας ἐπανερχόμενον ἐκ τῶν Ἀνακτορίων εἰς τὴν οἰκίαν του· εἰς τὴν προσέγγισιν τοῦ πατρὸς, τὰ γόνατά του κάμπτονται· εἰς τὴν θέαν χαρακτῆρων φιλάντων καὶ σεβασῶν, ἐνθυμεῖται τὴν παιδικὴν χρυσὴν ἡλικίαν, τὴν ὁποίαν ἐζήσεν εἰς τὰ γόνατα τοῦ γέροντος... ὁμιλεῖ... ἡ φωνὴ του τρέμει... ἀλλὰ συνελθὼν καὶ γονατίσας ἐνώπιον αὐτοῦ, « παρακαλῶ σε, εἶπεν, ἐλέησον ἐμὲ τὸν ξένον καὶ ἄπορον, καὶ δός μοι ὡς εἰς τρουθίον σκέπην ὑπὸ τὸ δῶμά σου, καὶ θρέψον με ἐκ τῶν ψυχίων τῆς τραπέζης σου· ἂν ἔχῃς δὲ υἱόν, ἢ ἄλλον

συγγενῇ εἰς τὴν ξενιτείαν, σ' εὐχομαι νὰ τὸν ἰδῇς εἰς τὰς ἀγκάλας σου. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Εὐφημιανὸς ἐδάκρυσε μὲν, ἀνακαλῶν εἰς μνήμην τὸν δραπετεύσαντα υἱόν· στρέψας δὲ τὰ ὄμματα πρὸς τὸν ἱκέτην, καὶ βλέπων ἀσκητὴν ἀγνώριστον, εἶπε πρὸς αὐτόν. « Ἄ ! εἵχα υἱὸν καὶ υἱὸν ἀγαπητόν· νεώτερός σου ἴσως ὀλίγον, ἤθελε στολίζει τὸν οἶκόν μου, ἂν ἡ ἀφροσύνη μου δὲν τὸν ἀπέδιώκεν· ἀλλὰ γενηθῇτω τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. » εἶπε, καὶ παρέλαβε τὸν ἄγνωστον Ἀλέξιον εἰς τὸν οἶκόν του. Ἐκεῖ, προσκαλέσας τὸν ἐπιμελέστερον ὑπηρετὴν τὸν παρέδωκεν εἰς αὐτόν, προστάξας νὰ φροντίζῃ περὶ παντὸς ἀναγκαιοῦντος εἰς τὸν ξένον.

Ὁ ὑπηρετὴς ἔθεσε τὸν Ἀλέξιον κατὰ τύχην εἰς δωμάτιόν τι μικρὸν κείμενον παρὰ τὸν κοιτῶνα τῆς πρώτης συμβίαις του, ἣτις καὶ νέα καὶ ὠραία οὖσα, δὲν ἐπέστρεψεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς, ἀλλὰ μετὰ τῆς πενθερᾶς ἐκάθητο κλαίουσα καὶ ὀδυρομένη. Τὸ μῆκος τοῦ χρόνου δὲν κατεπράϋνε τὴν πληγὴν της· ἀλλ' ὅσον ὁ καιρὸς παρήρχετο καὶ δὲν ἐμάνθανε μῆνυμά τι περὶ τοῦ ἀγαπητοῦ, τόσον ἡ καρδιά της κατεφλέγετο. Τριακονταετῆς μόλις ἡ γυνὴ τοῦ Ἀλεξίου, εἶχε κάλλος μελαγχολικὸν καὶ εἰκόνα ἐκφράζουσαν τὰ τρυφερώτερα αἰσθήματα. Τὸ ἐρύθρημα μόνον τῆς αἰδοῦς τὸ χρῶμα τοῦτο τῆς ἀρετῆς, ἔφερε βαφὴν τινὰ εἰς τὸ σιτόχρουν καὶ γλυκὺ πρόσωπόν της. Ἐκεῖθεν ὁ Ἀλέξιος τὴν ἑβλεπεν... Οὐρανέ ! ὅταν εἰς τὰς στοὰς αὐτὰς ὁ δῦων ἥλιος

ἔχυνε τὰς ὠχρὰς ἀκτῖνας του, καὶ ἡ μελαγχολία κατέβαινεν ἄνωθεν εἰς αὐτὸν τὸν πενθοῦντα καὶ ἡσυχον οἶκον! Οὐρανέ! ὅτε ἡ Σελήνη περὶ τὸ μεσονύκτιον ἤρχετο μὲ τὸ γαλήνιον τῆς φῶς εἰς τὴν θύραν τοῦ κοιτῶνος του! Διατί τὰ δάκρυα τότε τοῦ Ἀλεξίου ὡς βρύσεις ἔρρεον;

Περὶ τὰ μέσα νυκτός τινος ἡ σελήνη ἔχυνεν ἐπὶ τοῦ Πανθέου καὶ Κολοσσαίου σιωπηλὰς ἀκτῖνας. Ἡ περικαλλὴς γυνὴ τοῦ Ἀλεξίου ἄγρυπνος ἐστέναζεν ἀτενίσασα δὲ τὸ μελαγχολικὸν ἄστρον, « πόσον πόσον, εἶπεν, ἡ λάμψις σου εἶναι γλυκεῖα, ὦ Σελήνη, καὶ ὅταν τρέμῃς ἐπὶ τῆς χλόης καὶ ὅταν κατωπτρίζῃσαι εἰς τὰ ὕδατα τοῦ Τιβέρεως! Διατί σὺ μόνη διαμένεις ἔξυπνος, ἐνῶ τὰ πάντα κοιμῶνται περὶ τὸ μεσονύκτιον; Ἄστρον μυστηριῶδες! αἱ ἀκτῖνές σου δὲν ὠριμάζουσι τοὺς καρποὺς τῶν δένδρων, οὐδὲ μετρῶσι τὴν ζωὴν ἡμῶν, οὐδὲ φωτίζουνε τὰς ἐορτὰς καὶ πανηγύρεις ἡμῶν. Ἀλλ' ὦ ἄστρον τῆς ἡσυχίας! τὸ φῶς σου ἐμπνέει τὴν μελέτην καὶ τὴν θρησκευτικὸν ἐνθουσιασμόν! Ἄστρον τῶν ἐνθυμήσεων! μ' ἐνθυμίζεις τὰς γλυκείας καὶ ἀθώας τέρψεις τῆς παιδικῆς ἡλικίας· μ' ἐνθυμίζεις τοὺς ἀποθανόντας φιλτάτους. Ἄστρον φέρον τὰς παλλιρροίας εἰς τὸν ὠκεανόν! κινεῖς καὶ ταραττεῖς τὰ στήθη μου.»

Ἀνοίγεται ἡ θύρα τοῦ κοιτῶνος τοῦ Ἀλεξίου ἄγρυπνος ὁ ἀσκητῆς ἀνεγίνωσκε τὴν προσευχὴν του· ἀλλ' ἀκούει φωνὴν καὶ φωνὴν γνώριμον, καὶ τείνει προσεκτικὴν ἀκοήν·

Ἡ γυνή του νομίζει ἑαυτὴν μόνην; καὶ μετὰ στεναγμὸν ἐκπεμπόμενον ἀπὸ στήθους πάσχοντος λέγει· « οἶμοι τὴν ἄχαριν καὶ τάλαιναν ὑμῶν ἐμέ ! Ποῦ εὐρίσκεσαι ἀγαπητέ ; Τί ἔγεινες, νυμφίε φίλτατε ! Διατί πρὸς ἐμὲ σκληρὸς ἐφάνης, καὶ εἰς τί σὲ ἔπταισα ! Διατί νὰ μὲ ἀφήσης, διατί ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μου νὰ θέσης τὸν στέφανον τοῦ ὑμεναίου, τὸν ἀκάνθινόν μου στέφανον ; Ἄν μ' ἔγραφες καὶ ἐκ τῆς ξενιτείας, καὶ μὲ εἰδοποιεῖς ὅτι ζῆς ! Ἄν ἐκεῖθεν καὶ ἡρώτας δι' ἐμέ ! Ἀλλ' ἔφυγες, ἀλλὰ ἐμίσησάς με πρὶν μὲ γνωρίσης. Καὶ σὺ μὲν ἐφάνης πρὸς ἐμὲ τοσοῦτον σκληρὸς· ἐγὼ δὲ μιμοῦμαι τὴν ἄμωμον καὶ ἄδελον τρυγύνα, ἥτις, στερηθεῖσα τοῦ φιλτάτου της, οὔτε εἰς κλάδον χλωρὸν κάθηται, οὔτε πίνει καθαρὸν ὕδωρ, οὔτε κελαδεῖ, ἀλλὰ λυπεῖται, στενάζει καὶ ἀποθνήσκει θάνατον θλιβερώτατον. Οὕτως ἡ κακώτυχος ἐγὼ, θρηνοῦσα καθ' ἐκάστην καὶ κλαίουσα τὸν φίλτατον, χύνω ρεῖθρα δακρύων ἕως οὗ ἀποθάνω. » Αὐτὰ μὲν ἔλεγεν ἡ ὁμόζυγος. Ἡ δὲ μήτηρ Ἀγλαΐς ἐξυπνήσασα τότε, ἦλθεν ὑπὸ τὸ τρέμον φῶς τῆς μελαγχολικῆς σελήνης. Ὡδύρετο δὲ καὶ αὕτη τοὺς πόνους, τοὺς ὁποίους ὑπέμεινε κυοφορήσασα, θηλάσασα, ἐκθρέψασα υἱὸν, ὅστις τὴν ἀπηρνήθη καὶ εἰς αὐτὴν ἐπέφερεν ὀδύνας μεγαλητέρας, ἢ κατὰ τὴν γέννησίν του. Αὐτὰ ὅλα ἤκουεν ὁ Ἀλέξιος, καὶ ἡ καρδιά του ἐσπαράττετο, καὶ ὁ ὄρκος, τὸν ὁποῖον ὤμοσεν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ

νά ζήσῃ ἱερεὺς καὶ ἀσκητῆς, ἵστατο πρὸ ποδῶν ὡς ἄβυσσος ἀγρία χωρίζουσα αὐτὸν ἀπὸ τὰ ἐγκόσμια.

Μίαν ἡμέραν ἐαρωνὴν ἐξῆλθε τῆς πόλεως εἰς τοὺς πέριξ ἀγρούς. Αἱ αἵγειροι καὶ αἱ πτελέαι παρεῖχον εὖσκιον ἄλσος, καὶ ψυχρὸν ὕδωρ ἀπὸ τῆς πέτρας ἐσάλαζεν εἰς μαλακὴν χλόην· ἔψαλλον οἱ κορυδαλοὶ καὶ αἱ ἀκανθίδες, οἱ τέττιγες ἐλαλάγουν, ἐβόμβιζον αἱ μέλισσαι. Ὅποια ἀγαλλίαις γενικὴ τῆς κτίσεως! Ὅποια ζωὴ καὶ ἀναγέννησις τῆς φύσεως! Ἐδῶ αἶγες, ὑπὸ τὰ κόμαρα καθήμεναι, ἔτρωγον τὸ τρίφυλλον, καὶ ἄρνες ἀνεμηρυκῶντο τὸ μελισσύφυλλον. Ἐκεῖ αἱ χωρικαὶ ἔπλεκον στεφάνους ροδίνους, καὶ ἤμελγον γάλα, καὶ τυρὸν ἔπηγον. Ἐφυγεν ὁ ἀσκητῆς, ἔφυγε, καὶ εἰς τὸν κοιτῶνά του ἐπιστρέψας ἔμεινεν ἡμέραν ὁλόκληρον ἄφωνος.

Δι' ἔρωτος θείου τὸν γήϊνον ἔρωτα πολεμῶν, διὰ πόθου τὸν πόθον, ὑπέμεινε τὴν φλεγμονὴν τῆς καρδίας καὶ προσήχετο διὰ τοὺς φιλτάτους αὐτοῦ τρέμων μὴ ἀποθάνωσι τῆς ὀδύνης, καὶ οὕτως ἔμεινεν εἰς τὸν πατρικὸν οἶκον δέκα ἐπτὰ ἐνιαυτοὺς ὁλοκλήρους, ἀπὸ τὴν ἀγάπην τῶν φιλτάτων ἀνακαιόμενος, ἄγνωστος καὶ ταλαιπωρούμενος.

Περὶ τὰ τέλη εἶδεν ὀπτασίαν τοιαύτην· σκότος ἐκάλυπτε τὴν φύσιν, καὶ οὐρανόθεν ἔπιπτεν ἀστὴρ μέγας καιόμενος ὡς λαμπάς· τὰ πάντα ἦσαν ἀνατετραμμένα ἐπὶ τῆς γῆς· ἐφαίνοντο πόλεων εἰρείπια καὶ θρόνοι πεπτωκότες, καὶ εἰς ἵππον χλωρὸν ἐκάθητο ὁ θάνατος σείων δρέπανον μέγα, καὶ ὁ Ἄδης ἠκολούθει μετ' αὐτοῦ. Ἀ-

νέβη ἐν πνεύματι τότε ὁ Ἀλέξιος εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ εἶδε τὸν Παντοκράτορα φέροντα στέφανον ἀστέρων· ἐκ τοῦ θρόνου του ἐξεπορεύοντο ἀστραπαὶ καὶ βρονταὶ καὶ φωναί· καὶ μία φωνὴ ἔλεγεν· « ἐγὼ εἰμὶ τὸ ἄλφα καὶ τὸ ὠμέγα, ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος, ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος· καὶ χέμοντα ὀφθαλμῶν ἔμπροσθεν καὶ ὀπίσθεν τὰ ἐξαπτέρυγα ἐπανέλεγον· « ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος ὁ ὢν, ὁ ἦν καὶ ὁ ἐσόμενος. » Τότε Ἄγγελος ἱπτάμενος ἐν μεσουρανήματι κατέβη πρὸς τὸν Ἀλέξιον, καὶ ἡ πέριξ χώρα ἐφωτίσθη ἐκ τῆς δόξης τοῦ Ἀγγέλου, καὶ ἔφερε τὸν Ἀλέξιον εἰς τὴν πόλιν τοῦ Θεοῦ. Τὸ τεῖχος αὐτῆς εἶχε στύλους δώδεκα, φέροντας τὸ ὄνομα τῶν δώδεκα Ἀποστόλων· ἡ ὕλη τοῦ τείχους ἦτον ἱάσπεις, οἱ οἴκοι ἐκ σαπφείρου, σμαράγδου, σαρδόνυχου, χρυσολίθου, χρυσοπράσου, ἀμεθύσου· ἡ ἀγορὰ ἔλαμπεν ὡς ὕαλος διαφανής· ἡ λάμψις τοῦ Θεοῦ ἐφώτιζε τὰς ὁδοὺς τῆς, καὶ ποταμὸς ὕδατος ζωῆς ἔρρεεν ἐν μέσῳ, ἐκπορευόμενος ἐκ τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ. Εἰς τὴν πόλιν εἰσῆρχοντο χαίροντες καὶ ἀγαλλόμενοι οἱ διδασκαλοὶ τῶν ἐθνῶν, οἱ δίκαιοι καὶ οἱ ἀληθεῖς· ἔξω δὲ τῶν πυλώνων ἐκάθηντο κλαίοντες οἱ τύραννοι, οἱ σοφισταί, οἱ δουλόφρονες συγγραφεῖς καὶ πᾶς ὁ ἀγαπῶν τὸ ψεῦδος καὶ τὴν ἀδικίαν.

Μετὰ τὴν ὀπτασίαν ταύτην, ἡσθάνθη τὴν ζωὴν ἐκλείπουσαν βαθμηδόν. Μίαν ἡμέραν ἡ γυνὴ τοῦ Εὐφημianoῦ ζητοῦσα νὰ περιποιηθῇ περὶ τὰ ἔσχατά του

ἀσκητὴν ἀποθνήσκοντα εἰς τὸν οἶκόν της, κατέβη εἰς τὸν κοιτῶνά του καὶ παρὰ τὴν κλίνην του ἐκάθισεν. Ὁ Ἀλέξιος βλέπων εἰς τοιαύτην ὥραν καὶ τόσον ἐγγύθεν τὴν μητέρα του, ἡσθάνθη παλμούς ὀδυνηροὺς καρδίας· ἔλαβε τὴν χεῖρά της, καὶ εἰς τὰ τρέμοντά του χεῖλη τὴν προσήγγισε, καὶ διὰ δακρύων τὴν περιέβρεξεν· ὕπερον δὲ ἀτενίσας πρὸς αὐτὴν ὀφθαλμὸν ἐτβεσμένον καὶ σκοτεινόν, εἶπεν· « ἡ νύξ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ἀπηυδημένην ψυχὴν μου παρίσταται, καθὼς ἡ σκιά τῆς δροσεραῆς νυκτὸς φαίνεται εἰς τὸν ζευγηλάτην, τὸν μοχθήσαντα καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν ὑπὸ τὰς φλογεράς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου... Ὁμοιάζω τὸ βρέφος τὸ σαλεῦον εἰς τὴν κοιλίαν τῆς μητρός του καὶ περιμένον τὴν ὥραν τῆς γεννήσεώς του... Εἰς τὰς τελευταίας ἡμέρας τοῦ χειμῶνος τὸ πτηνὸν ψάλλει καὶ δοξολογεῖ τὴν ἀγαθοποιὰν χεῖρα, ἥτις ἐπαναφέρει τὸ ἔαρ εἰς αὐτό. Ἀποθνήσκων ἐγὼ καὶ βλέπων ἐγγίζον τὸ ἔαρ τῆς ἀναγεννήσεώς μου, καθιερω τὴν ἀδύνατον φωνήν μου εἰς τὴν ἐξύμνησιν τοῦ ὑπερτάτου ὄντος.»

Βλέπων κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν, ὅτι τέλος ἡ ὥρα τοῦ θανάτου ἤγγιζεν, ἐζήτησε κάλαμον καὶ εἰς ἐπιστολὴν πρὸς τοὺς γονεῖς καὶ πρὸς τὴν συμβίαν ἔγραψε πάντα τὰ καθ' ἑαυτὸν, τὰ φλογερά αἰσθήματά του, τὰ δάκρυα ὅσα ἔχυσε μακρὰν αὐτῶν, τὰ δάκρυα ὅσα ἔχυσε πλησίον αὐτῶν, καὶ τὸν αἰώνιον εἰς ἑαυτὸν πόλεμον τοῦ νοδὸς καὶ τῆς καρδίας του, τὴν αἰωνίαν εἰς ἑαυτὸν πάλην

τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ γήινου ἔρωτος.

Περὶ τὸ μεσονύκτιον ἐφόρεσε τὸ ἔνδυμα τῆς ταφῆς του, καὶ προετοιμασθεὶς διὰ τὴν ἡμέραν τοῦ θανάτου του, ἐξηπλώθη εἰς τὴν κλίνην του, καὶ στρέψας διὰ τῶν παραθύρων τοῦ κοιτῶνος τὰ ἔσχατα ἐλέμματα τοῦ πρὸς τὸν οὐρανὸν, εἶπε·

« Τὰ πάντα εἶναι περίξ ἡσυχᾶ· ἡ ψυχὴ μου εἶναι τόσον ἡσυχος! Σ' εὐγνωμονῶ, Ὑψιστε, διὰ τὴν γαλήνην αὐτὴν, τὴν ὁποίαν ἐπιχέεις εἰς ἐμὲ κατὰ τὴν τελευταίαν ταύτην στιγμήν.

« Βλέπω ἄσέρας τινὰς λάμποντας εἰς τὸ στερέωμα· βλέπω τὸν κυανοῦν τάπητα τοῦ αἰθέρος ἡπλωμένον ὑπὸ τοὺς πόδας τοῦ Παντοκράτορος. Ἀσέρες! δὲν πίπτετε· ὁ Θεὸς σᾶς προώρισε λύχνους τοῦ νοεροῦ κόσμου, καὶ φωτίζετε τὴν ἀνυψουμένην πρὸς αὐτὸν ψυχὴν.

« Καθὼς εἰς τὸν ναὸν προσευχόμενος κατὰ τὴν τελειότητα τῶν Μυστηρίων, μετὰ θρησκευτικοῦ τρόμου ἐπερίμενον ν' ἀνοίξῃ τὸ παραπέτασμα τοῦ ἱεροῦ, οὕτω κατὰ τὴν μυστηριώδη ταύτην ὥραν προσηλῶν τὰ ὄμματά μου εἰς τὸν οὐρανὸν, περιμένω ν' ἀνοιχθῇ τὸ παραπέτασμά του.

« Τί ἤθελον γίνεи, Θεέ, ἄνευ σοῦ, εἰς ταύτην τὴν ὥραν, καθ' ἣν τὸ σῶμά μου τρέμει μεταξὺ ζωῆς καὶ θανάτου, καὶ τὸ παρελθὸν φαίνεται ὡς μία μόνη στιγμή, καὶ ἡ λάμψις του ὡς ἀστραπὴ φέγγει ἐπὶ τῆς ἀδύσσου τοῦ μέλλοντος! ὦ Θεέ! πόσον δυστυχεῖς οἱ ἀποβνήσκοντες ἄνευ πίστεως πρὸς σέ! »

Ταῦτα εἰπὼν, παρέδωκε τὸ πνεῦμα.

Ὁ δὲ Εὐφημιανὸς μαθὼν τὸν θάνατον τοῦ ἀσκητοῦ, καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸ οἰκίδιον, τὸν εὗρε κείμενον νεκρὸν καὶ εἰς χεῖράς του κρατοῦντα ἐπιστολήν· λαμβάνει τὸ γραμμάτιον, αἱ χεῖρες του τρέμουν, οἱ ὀφθαλμοὶ του σκοτίζονται. « Ἀνάγνωσέ το, λέγει πρὸς τὸν πλησίον του· ἐγὼ ὑπερεγῆρασα, καὶ τὰ ὄμματά μου παραδόξους λέξεις μέ παριστῶσιν. » Ἀναγινώσκει ὁ οἰκεῖος τοῦ Εὐφημιανοῦ· ὁ γέρον πύπτει πρηνὴς καὶ πάλιν ἐγείρεται. Μὴ λέγετε, φωνάζει, « Ἀλέξιος Ἀλέξιος. » διατί τὰ γράμματα ταῦτα ἐνεχαράχθησαν εἰς τὰς κόρας τῶν ὀφθαλμῶν μου; »

Ἐπαναλαμβάνεται ἡ ἀνάγνωσις τῆς ἐπιστολῆς, καὶ ὁ γέρον ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ λειψάνου πίπτει φωνάζων. « Τόσους ἐνιαυτοὺς μ' ἔβλεπες καθ' ἐκάστην μαυροφοροῦντα διὰ σὲ καὶ στεναάζοντα ἐκ καρδίας, καὶ ὅμως δὲν ἐφανερώθης εἰς ἐμέ! ὦ παραμυθία τοῦ γήρατός μου πρὸ ἐμοῦ ἐκλείψασα! ὦ βακτηρία καταθραυσθεῖσα πρὶν αἱ χεῖρές μου τὴν ἐγγίσωσιν!.. Ἀλλὰ τί νὰ πράξω πρότερον, νὰ πενθήσω τὸν θάνατόν σου, ἢ νὰ πανηγυρίσω τὴν στέρησίν σου; Ἡ φύσις μέ ἀποσπᾷ τὰ δάκρυα· ὁ δὲ νοῦς, ὁ ψυχρὸς νοῦς μέ λέγει ὅτι ἀμαρτάνω κλαίων εἰς κοίμησιν Ἀγίου, ὡς εἶσαι σύ. »

Ἦκουσαν αἱ γυναῖκες τὸν γέροντα κλαίοντα, καὶ μαθαῖναι, ὅτι ὁ θρηνούμενος ἦτον ὁ πολυπόθητος, ἔδραμον

εἰς τὸν κοιτῶνα τοῦ ἀποθανόντος· ἀλλ' ὁ λαὸς ἐπερικύκλωσε τὸν νεκρόν· ἡ μήτηρ τοῦ σχίζουσα τὰ πλήθη, « δότε με τόπον, εἶπε, νὰ ἰδῶ τὸ ἡγαπημένον τέκνον, νὰ ἀποχαιρετήσω τὸν μονογενῆ μου υἱόν... » καὶ προσελθοῦσα εἰς τὸ λείψανον, ἔπεσεν ἐπ' αὐτοῦ. Ταῦτα τῆς μητρὸς θρηνούσης, ἠκούσθη καὶ ἡ σύζυγος λέγουσα· « οἴμοι, φιλέρημέ μοι τρυγών! σήμερον νύμφη καὶ χήρα συγχρόνως φαίνομαι· εὐρίσκω συγχρόνως καὶ στεροῦμαι τὸν νυμφίον μου· τριάκοντα τέσσαρα ἔτη ἐπερίμενον τὸν ἄνδρα μου, καὶ τὴν ξανθὴν κόμην τῆς νεότητός μου εἶδα λευκανθεῖσαν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μου, καὶ τὴν μορφὴν μου μαρानθεῖσαν. ὦ σύζυγε! αἰσθάνομαι τὴν ψυχὴν μου φεύγουσαν· ἀκούω φωνὴν... ἡ φωνὴ τοῦ τάφου μὲ φωνάζει... χαῖρε Ἀγγλῆς! χαῖρε Εὐφημιανέ! χαίρετε πάντες! »

Τοιαῦτα ὑπῆρξαν τὰ κατὰ Ἀλέξιον. Ἀνέφερον δὲ ταῦτα, ὅχι ζητῶν νὰ ἐμπνεύσω ἔρωτα πρὸς τὸν ἀσκητικὸν βίον, ἀλλὰ προθέσας σκοπὸν νὰ ἐξεικονίσω τὸ κράτος τῆς θρησκείας τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τῶν ἰσχυρωτέρων παθῶν.

Τῆς θρησκείας ταύτης τὸ αἶσθημα, ἐμμένον ἐντὸς τῶν λογικῶν ὄρων, πόσον καθιστᾷ τὰς κοινωνίας ἐναρέτους! Ἀλλ' οἱ σοφοὶ τῶν αἰώνων τούτων ἐθεοποίησαν τὴν κοινὴν γνώμην, τὴν ἀνθρωπίνην διάνοιαν, καὶ ἀντὶ τῆς χριστιανικῆς φιλοσοφίας ἀνήγειρον σύστημα ἰδεῶν, διὰ τὸ ὁποῖον καυχᾶται καὶ σεμνύνεται ἡ καλουμένη σοφὴ Εὐρώπη καὶ ὁ 19^{ος} αἰὼν. Περὶ τούτου ἀνάγκη νὰ εἴπωμεν ὀλίγα.

Εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐξετάσωμεν ἂν ἡ ἐσπερία Εὐρώπη, ἐκ τῆς ὁποίας τύση βλάβη καταβῇ ἐξεχύθη κατὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, προέβη τοσοῦτον εἰς τὴν ἠθικὴν καὶ εἰς τὴν φιλοσοφίαν, ὥστε ὀπίσω τῆς ἄφησε τὴν ὁδὸν τῆς ἀνθρωπότητος, τὴν ὁποίαν ἐχάραξεν ὁ Ἰησοῦς Χριστός.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν Δ'.

Πολλοὶ διδάσκαλοι καὶ λόγιοι τοῦ ἔθνους καὶ εἰς τὰ συγγράμματά τῶν καὶ εἰς τὰς ἑδρας τῶν ἄρχονται ἀπὸ τῶν ἐπαίνων τῆς σοφῆς Εὐρώπης, καὶ λήγουσιν εἰς τοὺς ἐπαίνους τῆς πάλιν. Ἐπίσης πᾶς ψιττακὸς δύο ἢ τριῶν Κελτικῶν γλωσσῶν δυσήχων, προοιμιαζόμενος εἰς τὴν διατριβὴν του, ψάλλει τὸν ὕμνον τῆς σοφῆς Εὐρώπης. «Ὁ αἰὼν οὗτος, κράζουσιν ἅπαντες, αἰὼν προόδου, αἰὼν ἐντελείας!» Ἡμεῖς δὲ οἱ ἄπλοϊ περιμένομεν τὴν νοερὰν τροφὴν ἐκ τῆς Δύσεως, καθὼς περιεμένομεν ἄλλοτε καὶ τὰ βαρύ-τοκα δάνειά της. Σοφία τοῦ αἰῶνος τούτου, ἐλευθερία φθά-σασα εἰς τὸ μὴ περαιτέρω, ἦθη ἐξευγενισμένα, ἠθικὴ ἀγνή, φιλολογία νέα, τελειότης κοινωνικῶν ὀργανισμῶν, ἰδοὺ αἱ πομπῶδεις λέξεις, τὰς ὁποίας τὰ ἐξογγούμενα σῶματα τῶν πανηγυριζῶν της προφέρουσιν. Ἀλλ' ἔφθασεν ὁ καιρὸς τῶν πολλῶν ἐξαιρέσεων τοῦ γενικοῦ κανόνος· ἦλθεν ἡ ἡμέρα τῶν σχολιασμῶν, καὶ ὁ ἀδαμάντινος οὗτος αἰὼν φοβοῦμαι μὴ ἀνακαλυφθῇ ὑάλινος.

Οἱ λαοὶ τῆς Εὐρώπης παρουσιάζονται εἰς ἡμᾶς πλήρεις εὐρωστίας καὶ νεότητος, καὶ βαδίζοντες ταχέως πρὸς τὴν κοινωνικὴν εὐδαιμονίαν. Ἀλλ' ἐὰν ἀφαιρέσωμεν τὸ ἔξω περιχύρυσον ἔνδυμα, τὸ ὁποῖον ἡ φαντασία ἡμῶν τοὺς περιβάλλει, πόσοι τούτων ἐμβρυα, πόσοι νήπια, πόσοι μὀλις ἔφηβοι, καὶ πόσοι σώματα γηραλέα καὶ σεσηπότα ! Τὰ ἔθνη τῆς Ἀρκτοῦ ζῶσιν εἰς τὰ σπάργανα ἔτι· ἡ Γερμανία εἶναι παιδίον ἔτι· ἡ Γαλλία καὶ ἡ Ἀγγλία πλησιάζουσι μὀλις εἰς τὴν νεότητα· ἡ δὲ Ἰταλία, ἡ ἀθλία Ἰταλία, κρατεῖ τὴν γεροντικὴν βακτηρίαν.

Ἐὰν ἀκούσωμεν τὴν ἐπικρατοῦσαν φιλοσοφίαν τῆς σοφῆς Εὐρώπης, ἡ γῆ στρέφεται περὶ τὸν ἥλιον, ὡς κόκκος ἄμμου ἐν μέσῳ ἀχανοῦς διαστήματος· οἱ ἄνθρωποι ἐπὶ ταύτης, ὡς καὶ τὰ λοιπὰ ζῶα, γεννῶνται, τρέφονται καὶ θνήσκουσιν· ἐπὶ ταύτης ὁ λέων σπαράττει τὴν ἄρνα, ὁ δυνατὸς τὸν ἀδύνατον. Εὐτυχὴς ὁ λέων ! μακάριος ὁ δυνατός ! Ἐξήκοντα ἔτων ἅπας ὁ βίος· ἄρχεται δὲ μετὰ τῶν βρεφικῶν κλαυθμῶν, καὶ λήγει μετὰ τοῦ ὀδυνηροτέρου σεναγμοῦ τῆς ἀγωνίας· μικρὸν τὸ παρὸν· οὐδὲν τὸ μέλλον· φάγωμεν καὶ πίωμεν· τὸ αὔριον τίς οἶδε ; καὶ σπαράζωμεν τὸν πλησίον, ὁσάκις διαφεύγωμεν τὸν πέλεκυν τοῦ νόμου, ἢ τὴν μάστιγα τῆς δημοσιότητος. Ἀρετὴ, κακία, δικαιοσύνη, ἀδικία, προλήψεις ἀνθρώπιναι, ὅροι τεθέντες ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, καὶ οὕτω « πᾶν νόμῳ καλὸν, νόμῳ κακόν ». Ἐπειδὴ δὲ τινες κατέχουσι τοὺς πρώτους βαθμοὺς τῶν κοινωνικῶν, ἅπαντες δὲ οἱ ἄλλοι φθονοῦσι τούτους ὡς φύσει φι-

λόπρωτοι, ἐκ τούτου τοῦ γενικοῦ φθόνου ἀναπλάσωμεν Θεάν τινα, τὴν Ἐλευθερίαν, καὶ θεοποιήσωμεν αὐτήν. Ἱερεῖς αὐτῆς γινόμενοι, ζήσωμεν ἐκ τῶν ἐπὶ τοῦ βωμοῦ προσφορῶν καὶ δώρων τοῦ ἀνοήτου δήμου· εἰκονοκλάσται δὲ ταύτης γίνωμεν, ὅσάκις ἡ Θεὰ ζητήσῃ ἐξ ἡμῶν θυσίαν τινα· βουλευται, ῥητορεύσωμεν ὑπὲρ αὐτῆς· ὑπουργοί, λιθοβολήσωμεν αὐτήν· ἡγοράσαμεν παρὰ τοῦ λαοῦ τὴν ψῆφον διὰ τραπεζῶν καὶ δείπνων· πωλήσωμεν τὴν ψῆφον εἰς τὸν Μονάρχην, προσλαμβάνοντες καὶ τόκον ἐπὶ κεφαλῷ.

Λυποῦμαι λέγων ἀλήθειαν πικράν· ἀλλ' ἡ ἀλήθεια πρέπει μόνῃ νὰ λέγηται. Μία τῶν κοινωνικῶν ἀπατῶν αὐτοῦ τοῦ αἰῶνος εἶναι καὶ ἡ Συνταγματικὴ Μοναρχία. Ἡ Ἀγγλία, λέγουσιν, ἐφεῦρεν αὐτὸ τὸ θαυμάσιον καὶ ρομαντικὸν σύστημα τῆς ζυγοσταθμίας τῶν τριῶν δυνάμεων, τῆς Νομοθετικῆς, τῆς Δικαστικῆς καὶ Ἐκτελεστικῆς, αὐτὸ τὸ μυστηριῶδες κρᾶμα τῶν τριῶν ζωμῶν, τοῦ Μοναρχικοῦ, τοῦ Ἀριστοκρατικοῦ καὶ Δημοκρατικοῦ.

Κατὰ τοὺς πανηγυριστὰς αὐτοῦ τοῦ Κυβερνητικοῦ τύπου, τοῦ ἀγνώστου, ὡς κηρύττεται, εἰς τοὺς παλαιούς αἰῶνας, ὁ Μονάρχης ἵσταται θεωρητὴς τῶν τριῶν δυνάμεων, καὶ ὅσάκις ἡ μία προσβάλλῃ τὴν ἄλλην, τὰς εἰρηνοποιεῖ πάσας, καὶ ῥυθμίζει τὴν πορείαν ἐκάστης. Ἡ Νομοθετικὴ δύναμις ἔχει ὡς βαθμίδας τῆς τὰς Βουλᾶς, τὰ Νομαρχικά, Ἐπαρχικὰ καὶ Δημοτικὰ Συμβούλια· ἡ Δικαστικὴ τὰ Ἀκυρωτικά, τὰ Ἐφετεῖα, τὰ Πρωτο-

δικεῖα καὶ τὰ Εἰρηνοδικεῖα της· ἡ Ἐκτελεστικὴ τοὺς Ὑπουργοὺς, τοὺς Νομάρχας, τοὺς Ἐπάρχους καὶ τοὺς Δημάρχους. Ὁ λαὸς προϊσταται εἰς τὴν μόρφωσιν τῆς πρώτης δυνάμεως· ὁ Βασιλεὺς εἰς τὴν μόρφωσιν τῆς δευτέρας καὶ τρίτης. Ἀλλ' ἐπὶ τῆς Δικαστικῆς δυνάμεως ὁ λαὸς ἤρπασε μέρος τι ἐπὶ τοῦ Βασιλέως, καὶ κατέκτησε διὰ τοῦ θεσμοῦ τῶν Ὁρκωτῶν Κριτῶν τὸ ἐγκληματικὸν μέρος τῶν δικῶν. Ἀλλ' ὁ λαὸς ἐπηρεάζει κατὰ τι καὶ τὸν ἀνώτερον κρίκον τῆς ἐκτελεστικῆς ἀλύσεως, τοὺς Ὑπουργοὺς, διὰ τῆς Βουλῆς· διότι αὐτὴ εἰς χεῖρας ἔχει τὸ ἰσχυρώτερον νεῦρον τοῦ κυβερνητικοῦ σώματος, τὸ χρῆμα, καὶ δύναται νὰ ἀπορρίψῃ, ἢ νὰ παραδεχθῇ τὸν προϋπολογισμὸν τῆς ἐθνικῆς δαπάνης· ἄλλως δὲ, δύναται νὰ ἐγκαλέσῃ τοὺς Ὑπουργοὺς, νὰ τοὺς κρίνῃ καὶ νὰ τοὺς καταδικάσῃ. Ὅλοι δὲ αὗται αἱ τρεῖς δυνάμεις ποῖον σκοπὸν πρέπει νὰ προτίθενται; Οἱ δογματισταὶ τῆς Συνταγματικῆς Μοναρχίας προενόησαν καὶ περὶ τούτου· διήρεσαν τὰ μέρη τῶν δικαιωμάτων ἐκάστου κοινωνικοῦ μέλους εἰς ἐλευθερίαν σώματος, ἐλευθερίαν συγκοινωνίας ἰδεῶν, ἐλευθερίαν θρησκευτικῶν δοξασιῶν, ἐλευθερίαν βιομηχανίας καὶ ἐμπορίου. Μετὰ τοιαύτας θεωρίας καὶ διαιρέσεις, οἱ μεγάλοι συγγραφεῖς ἔκραξαν μεγαλορῥημόνως· « ἔλύσαμεν τὸ μέγα κοινωνικὸν ζήτημα, τὸ ὅποιον ἡ ἀρχαιότης δὲν ἔλυσεν· εὗρομεν τὸν ἐντελῆ τύπον τῆς κυβερνήσεως, καὶ τοῦτο μᾶς διακρίνει τῶν παλαιῶν Ἑλλήνων. » Ἀλλ' ὦ ἀλήθεια φαρμακεύουσα τὰ χεῖλη! τὸ κοινωνικὸν ζήτημα μένει ἔτι ἄλυτον, καὶ ἡ Συνταγματικὴ

Μοναρχία δὲν εἶναι ὁ ἐντελής τύπος τῆς Κυβερνήσεως, διότι ὁ Συνταγματικὸς Μονάρχης, ὁ τιθέμενος ὡς ἀπαθὴς ἐπιθεωρητὴς τῆς πορείας τῶν τριῶν δυνάμεων, τῆς Νομοθετικῆς, τῆς Ἐκτελεστικῆς καὶ Δικαστικῆς, ἐκ φύσεως δὲν δύναται νὰ διαμένῃ τοιοῦτος, διότι τὰ συμφέροντα αὐτοῦ κυβεύονται. Ὁ ἐπιθεωρητὴς οὗτος ἔχει εἰς χεῖράς του τὰ χρήματα, τὴν στρατιωτικὴν δύναμιν καὶ τὰ ὑπουργήματα· ὅθεν ἔχει τὸ πᾶν, καὶ ἐπομένως κάμμία ζυγοσταθμία δὲν ὑπάρχει μετὰξὺ τῆς νομίμου δυνάμεως αὐτοῦ καὶ τῆς νομίμου δυνάμεως τοῦ λαοῦ. Ἐκ τούτου δὲ τί συμβαίνει; ἄλλοτε ὁ Μονάρχης κερδαίνει σιωπηλῶς, καὶ τότε ἀνοίγονται τὰ κατάστιχα τῆς δημοπρασίας εἰς τὴν ἄνω κλάσιν τῶν πολιτῶν, εἰς τὴν τῶν βουλευτῶν καὶ τῶν ἐφημεριδογράφων, καὶ εἰς τὴν κάτω κλάσιν, εἰς τὴν τῶν ἐκλογέων τῶν ἐχόντων τὸ τίμημα· ἄλλοτε ὁ Μονάρχης κερδαίνει φανερώς δι' ἐνόπλου δυνάμεως, καὶ τότε τὸ πολίτευμα ἢ κολοβοῦται, ἢ καταστρέφεται· σπανίως δὲ καὶ ὁ λαὸς κερδαίνει δι' ἐνόπλου δυνάμεως, καὶ ἡ δημοκράτος ἀναρχία βαδίζει μετὰ τῶν ὕβρεων, τῶν λιθοβολισμῶν καὶ τῶν λαμοτομιῶν της, δίδουσα τὸ κώνειον εἰς Κονδορσέτους, ἀποκεφαλίζουσα Λαβοαζήρους καὶ Σενιέρους, ἐξορίζουσα Λαφαγέτας καὶ ῥίπτουσα εἰς τὸν αἶρα τὴν κόνιν τῶν Μιραβώ.

Πρέπει, πρέπει νὰ σρέψωμεν τὸ βλέμμα εἰς ἅπαντα τὰ μέρη τοῦ κοινωνικοῦ ὀργανισμοῦ τῆς σοφῆς Εὐρώπης, καὶ νὰ διασχίσωμεν πανταχόθεν τὸ κάλυμμα τῆς ἀπάτης.

Ἡ παλαιὰ Ἑλλάς καὶ Ῥώμη, ἐνόσω ἔσωζον τὴν ἐλευ-

θερίαν των καὶ τὸν νοῦν των, δὲν καθιέρωσαν ποτὲ τὴν ἀπόλυτον κυριότητα τοῦ μὲν ἐπὶ τοῦ δέ· ἀλλὰ τὸ ἑκτακτον τοῦτο ἀνόμμημα εἰς τὰς πολιτείας τῶν παλαιῶν ἐτιμωρεῖτο ὡς ἀδίκημα. Ὁ Πεισίστρατος, καὶ τοι χρηματίσας ἀγαθός, ἐπειδὴ ἐνεδύθη ἀπόλυτον ἐξουσίαν καὶ κατεπάτησε τοὺς πατρῖους νόμους, ὠνομάσθη τύραννος. Ἐμελλεν ἡ Εὐρώπη νὰ καθιερώσῃ τὰς τυραννικὰς ἐξουσίας!

Εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ εἰς τὴν Ρώμην οἱ παλαιοὶ Ἀθηναῖοι καὶ Ῥωμαῖοι εἶχον μὲν δούλους, τοὺς ὁποίους ἡχμαλώτισαν, ἢ ἡγόρασαν ἀλλαχοῦ, ἀλλ' οὐδ' ἐφαντάσθησαν εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ ἔθνος τακτικῶς καὶ νομίμως ἐκ τῶν αὐτῶν μελῶν, τὰ μὲν ὀνομαζόμενα Κόμητες, Βαρῶνοι καὶ Μαρκέζοι νὰ ἔχωσιν ὅλας τὰς γαίας καὶ νὰ δεσπόζωσι τοὺς ἄλλους, τὰ δὲ δοῦλοι, νὰ μὴ ζῶσι κύριοι οὐδὲ τῆς νυμφίας των κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ γάμου. Τοιαῦται ἀθλιότητες ἀπέκειντο εἰς τὴν σοφὴν Εὐρώπην.

Εἰς τὴν παλαιὰν Ἑλλάδα ἡ μωρία τῆς εὐγενείας ἦτον ἄγνωστος· ἡ μωρία τῶν τίτλων ἐπίσης· Ἐναπέκειτο εἰς τὴν θαυμαζομένην Εὐρώπην νὰ διαιρέσῃ τὰ τέκνα τοῦ ἀπλοῖκοῦ Ἀδὰμ εἰς ἀγενῆ καὶ εὐγενῆ, εἰς ἀνωτέρους καὶ κατωτέρους, καὶ νὰ ὀργανίσῃ εἰς πᾶσαν πολιτείαν σύστημα διηνεκές ἀνισότητος, σύστημα προφανοῦς ἀδικίας καὶ διαιρέσεων, σύστημα, τὸ ὅποῖον ὁ Ἐωσφόρος, ἀφ' οὗ ὡς ἀστραπὴ ἐξ οὐρανοῦ ἔπεσεν, ἔφερεν εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν κατὰ τὸ ὅρος, ὅθεν καὶ ἀπεδιώχθη παρὰ τοῦ ἀνθρώπου Θεοῦ.

Εἰς τὴν χώραν, καθ' ἣν ὁ κοινωνικὸς ὀργανισμὸς ἀνεπτύ-

χρη καλλίτερον, εἰς τὴν Ἀγγλίαν, τρισχίλιοι μόλις ἀριστοκράται ἔχουσι τὰ δύο τρίτα τῆς γῆς· τὰ δὲ δύο τρίτα τοῦ λαοῦ δὲν ἔχουσι πῆχυν γῆς, ὥστε νὰ σκάψωσιν λάκκον καὶ εἰς αὐτὸν νὰ θάψωσι τὰ ὀστέων. Διὰ τοῦτο εἰς ἅπασαν σχεδὸν τὴν Εὐρώπην οἱ λαοὶ πτωχοὶ, ἀλλαχοῦ μὲν καλλιεργοῦντες τὴν γῆν παρακαταθέτουσιν εἰς αὐτὴν μετὰ τοῦ δημητριακοῦ σπόρου τὸν ἰδρωτά των καὶ μέρος τῆς ζωικῆς των δυνάμεως· ἀλλαχοῦ δὲ δουλεύουσιν εἰς τὰ λατομεῖα, εἰς τὰ μεταλλουργεῖα καὶ ζῶσιν εἰς τὰ βάραθρα τοῦ ἁλάτος, ἢ Ἡφαιστοὶ· ὥχροι, ἐργάζονται τὸν ὕαλον καὶ τὸ θεῖον εἰς θανάσιμον ἀτμοσφαῖραν· ἀλλαχοῦ δὲ πλέουσιν διὰ τῶν παγετῶν τῶν πόλων πρὸς ἀλιεῖαν τῶν φαλαινῶν καὶ τῶν κητῶν, ἢ ρίπτονται ἐπὶ τῆς φλογερᾶς ἀκτῆς τῆς Ἀφρικῆς ὡς περισσεύματα ὀχληρὰ πληθυσμοῦ.

Παράδοξος τελειότης κοινωνικὴ τῆς Εὐρώπης! ἡ μέλισσα ἔχει τὴν κυψέλην της, ὁ δὲ Εὐρωπαῖος ἄνθρωπος πολλαχοῦ στερεῖται καὶ καλύβης! Τὸ στρουθίον ἔχει ἐνδύμα πτερωτῶν, ὁ δὲ Εὐρωπαῖος ἄνθρωπος πολλαχοῦ στερεῖται καὶ τοῦ σαβάνου του. Ὁ μύρμηξ ἔχει ἓνα κόκκον σίτου, ὁ δὲ Εὐρωπαῖος ἄνθρωπος πολλαχοῦ στερεῖται καὶ τοῦ ἐπιουσίου ἄρτου. Ἡ θάλασσα καὶ αὐτὴ ἐκυριεύθη. Οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων δὲν δύνανται νὰ βυθίσωσι τὴν ἓνα δάκτυλόν των εἰς τὸ ἄλμυρόν της ὕδωρ, καὶ δι' αὐτοῦ νὰ ὑγράνωσι τὰ χεῖλη των· πᾶσα ῥανὶς τοῦ ὠκεανείου ὕδατος κατέστη τοῦ δημοσίου, ἤτοι τῶν ὀλίγων.

Εἴκοσι κυβερνήσεις κατὰ τὴν Εὐρώπην κρατοῦσιν ἔνο-

πλα τέσσαρα ἑκατομμύρια ἀνθρώπων, καὶ οὕτως ἀπειλού-
μεναι ἀμοιβαίως ἴστανται εἰς αἰωνίαν ἀνησυχίαν, καὶ δια-
τηροῦσιν εἰς ἕκαστον Κράτος τὴν αἰωνίαν ἐσωτερικὴν ἀνι-
σότητα. Πρὸς διατροφήν αὐτῶν τῶν στρατῶν λαμβάνουσι
παρὰ τῶν λαῶν ὡς ἐτήσιον φόρον δέκα χιλιάδας ἑκα-
τομμύρια δραχμῶν, καὶ παρ' ἑκάστου πατρὸς οἰκογε-
νείας τὸ πέμπτον τοῦ ἐτησίου του εἰσοδήματος. Μ'
ὅλον τοῦτο ὁ ἄνθρωπος ἔχει ὄρον τινὰ παραγωγῆς, ἐπέ-
κεινα τοῦ ὁποίου δὲν δύναται νὰ ἐκταθῇ. Τὸ πέμπτον αὐτὸ
τὸ λαμβανόμενον ὑπὸ τῶν Κυβερνήσεων πόσους συγγρα-
φεῖς, πόσους φιλοσόφους πόσας μηχανάς, πόσας ἐφευρέσεις
ἀφαιρεῖ κατ' ἐνιαυτὸν ἀπὸ τὴν ἀνθρωπότητα! πόσην πτω-
χείαν καὶ πόσους ἐπομένως μόχθους, πόσους θανάτους καὶ
πόσα ἐγκλήματα ἐπιφέρει!

Ἡ κοινωνία, μὴ ἀπατώμεθα, εἰς τὴν Εὐρώπην εἶναι πάλ-
λη ὠργανισμένη. Ἡ Νομοθεσία τῆς αὐτῆς περιέχει τὴν
ψευδῆ καὶ αἰμοδόρον ιδέαν τῆς ἐκδικήσεως· δὲν θεωρεῖ τὸν
ἐγκληματίαν ὡς ἄνθρωπον πάσχοντα νόσον ἡθικὴν, τὸν ὁ-
ποῖον πρέπει νὰ φωτίσῃ καὶ νὰ διορθώσῃ, ἀλλὰ τὸν τιμω-
ρεῖ πρὸς ἐξιλέωσιν τῆς κοινωνίας, ὡς ἡ ἀλγηδὼν τοῦ πταί-
σαντος νὰ ὠφελῇ τὴν κοινωνίαν! Ἡ Νομοθεσία τῆς ἔτεινε
χεῖρα καὶ ἐπὶ τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου, ὡς νὰ ἔχῃ δικαίω-
μα ὁ ἄνθρωπος νὰ κατασρέψῃ τὸν ὅμοιόν του, νὰ μεταβάλῃ
ὃν ὠργανισμένον καὶ ἔμψυχον εἰς δραγμὴν ὀλίγην τέφρας!
ὡς ἡ ποινὴ τοῦ θανάτου νὰ μὴ κατηργήθῃ πρὸ 19 αἰῶνων
ἐπὶ τοῦ σταυροῦ τοῦ Ἰησοῦ!

Ἡ ἐλευθερία τῆς σκέψεως, τοῦ λόγου, τῆς συνειδήσεως
δὲν ὑπάρχει ἐντελὴς οὐδὲ εἰς τὴν Ἀγγλίαν καὶ Γαλλίαν
αὐτήν, καὶ οὐδ' ἐφηρμόσθη ἔτι ὁ νόμος ὁ καταβάς ἐξ οὐρα-
νοῦ εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Εἰς τὴν Ἀγγλίαν
καὶ Γαλλίαν αὐτήν, ὁ λαὸς ὅλος δὲν ἐκλέγει τοὺς φορολο-
γοῦντας τὸν ἀγρόν του, τὰς ἐργασίας του, τὸ ἐμπόριόν του,
δὲν ἐκλέγει τοὺς ἀπαγορεύοντας τοῦτο ἢ ἐκεῖνο, εἰς ἓνα λό-
γον τοὺς νομοθέτας του· ἀλλ' ἐν ἑκατοσημόριον μόλις τοῦ
λαοῦ χαίρει τοῦτο τὸ ὑψηλὸν δικαίωμα.

Ἀκούσατε, ὦ σοφώτατοι Εὐρωπαῖοι, οἱ καυχώμενοι εἰς
τὰς ὀλίγας ἐφευρέσεις αὐτοῦ τοῦ αἰῶνος! Δὲν ἀρκεῖ αἱ ἀπο-
σάσεις τῶν ἐθνῶν νὰ ἐλαττωθῶσι διὰ τῶν ἀτμοπλοίων κα-
τὰ τὴν θάλασσαν, καὶ διὰ τῶν σιδηρῶν ὁδῶν κατὰ τὴν γῆν,
ἀλλὰ πρέπει νὰ πέσωσι καὶ τὰ διαφράγματα τὰ διαχωρί-
ζοντα κατὰ τὴν Εὐρώπην τοὺς πολίτας ἀπὸ τῶν πολιτῶν,
τὰ ἔθνη ἀπὸ τῶν ἐθνῶν, καὶ νὰ καταλυθῶσι μὲν οἱ στρα-
τοὶ ὡς ὀργανισμοὶ βάρβαροι, διὰ δὲ συζάσεως Ἀμφικτυονι-
κοῦ Συνεδρίου ἐθνῶν νὰ συζητῶνται καὶ ν' ἀποφασίζονται
τὰ συμφέροντα τῶν ἐπικρατειῶν· ἡ δὲ κοινωνία ὅλη νὰ
κυβερνᾶται ἀπὸ ἓνα νόμον, τὸν νόμον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ,
πρώτου καὶ τελευταίου νομοθέτου τῆς ἀνθρωπότητος.

« Ποτὲ ἄλλος αἰὼν, λέγουσιν οἱ πανηγυρισαί του, δὲν
εἶχε πτέρυγας διαυγεστέρας· περιπατεῖ ὁ ἰθ' αἰὼν καὶ οἱ
σάπφειροι καὶ οἱ σμάραγδοι ποικιλοῦσι τὰς πτέρυγας τοῦ
γιγαντιαίου τούτου ταῶνος· ἀπὸ προόδου εἰς πρόοδον με-
ταβαίνομεν. Ἐκ τούτου τοῦ αἰῶνος ἄρχεται ἡ ἀληθὴς φι-

λογολογία. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες, οἱ καλοὶ Ἕλληνες τοῦ Σόλωνος καὶ Περικλέους, δὲν παρήγαγον οὔτε συγγραφεῖς, οὔτε ῥήτορας, οὔτε ποιητὰς, οὔτε ζωγράφους, οὔτε λιθοξόους, οὔτε ἀρχιτέκτονας τοιούτους, ὑποίους ἢ πεφωτισμένη Εὐρώπη. » Εἶναι ταῦτα ἀληθῆ, ἢ ἐπιδέχονται ἀνάλυσιν βαθυτέρην; μήπως ἐκτὸς τῶν φυσικῶν ἐπισημῶν, αἵτινες εἰς τοὺς πηλικοὺς δι' ἑλλειψιν τοῦ ἀναγκαίου χρόνου καὶ τῆς ἀναγκίας συνῆραμῆς τῶν Κυβερνήσεων δὲν προήχθησαν εἰς τὸν ἀνώτατον βαθμόν, μήπως ἐκτὸς τῆς πολιτικῆς νομοθεσίας, μήπως ἐκτὸς τοῦ καλλωπισθέντος διὰ τὴν συγκέντρωσιν τοῦ πλούτου εἰς χεῖρας ὀλίγων, ὑλικοῦ μέρους τῶν κοινωνιῶν, εἰς ὅλα τὰ ἄλλα ἡ Εὐρώπη ἔμεινεν ὀπίσω τῆς ἀρχαιότητος; μυρία βίβλοι καὶ ἡμερίδες φαίνονται κατ' ἔτος, μυρία συστήματα φιλοσοφικὰ καὶ δοκίμια φιλολογικὰ, μυρία οἰκοδομήματα ἄρχονται, πόσα δὲ στεγάζονται; εἰς τὴν φιλολογίαν καὶ εἰς τὰς ὥρχις τέχνας συνεχύθη τὸ ὥραϊον πάντες δὲ οἱ κλασικοὶ κανόνες ὡς ἀπώζοντες ἀρχαιότητος ἀπερρίφθησαν, ἀλλὰ κανεῖς νέος δὲν ἀντικατεστήθη.

Ἐκ τούτου ἐποποιῖαι περιγραφικαί, κωμωδίαί τραγικαί, τραγωδίαί κωμικαί, δράματα τρίτομα, εἰς τὰ ὅποια ὁ Ἥρωνες ἔρχεται ἐκ τῆς μιᾶς θύρας τοῦ θεάτρου παιδάριον, καὶ φεύγει διὰ τῆς ἄλλης λευκογένειος γέρων, συγγράμματα ἔχοντα τύπον ἡμερίδος, ἡμερίδες ἔχουσαι τύπον συγγράμματος, ἀπομνημονεύματα ἀντὶ ἱστοριῶν, μυθιστορία διεφθαρμένης ἠθικῆς, ἀνέκδοτα σκανδαλώδη. Οἱ παλαιοὶ ὀλίγον ἔγραφον, καὶ πολὺ ἐμελέτων· οἱ νέοι ὀλίγον σκέ-

πτονται, πολὺ γράφουσι, καὶ ὑπὲρ τὸ δέον καὶ κακῶς ἀντιγράφουσιν. Οὐδὲ εἰς τὴν φιλολογίαν οὐδὲ εἰς τὰς ὥραιας τέχνας, ὅχι μόνον οὗτος ὁ αἰὼν, ἀλλὰ καὶ οἱ προλαβόντες αἰῶνες καὶ ἅπαντα ἡ σοφὴ Εὐρώπη δὲν παρήγαγον εἰς τὴν ἐποποιίαν Ὅμηρον, εἰς τὴν λυρικὴν Πίνδαρον, εἰς τὴν κωμωδίαν Μένανδρον, εἰς τὴν τραγωδίαν Σοφοκλῆν, εἰς τὴν εὐγλωττίαν Δημοσθένην, εἰς τὴν ἱστορίαν Θουκυδίδην, εἰς τὴν βιογραφίαν Πλούταρχον, εἰς τὴν γλυπτικὴν Φειδίαν, εἰς τὴν ζωγραφικὴν Ἀπελλῆν.

Στρέψωμεν ἤδη τὰ βλέμματα καὶ εἰς τὰ ἥθη τῆς πεφωτισμένης Εὐρώπης. Αἱ μυθιστορίαι τῆς, τὰ πολλὰ παραδοξολόγα πονήματά τῆς δὲν μαρτυροῦσι κατὰ τῆς κεχαλαρωμένης ἠθικῆς τῶν Εὐρωπαίων;

Αἱ συγγένειαι διατί νὰ χαλιναγωγῶσι τὰ αἰσθήματα τῶν; φωνάζουσι πολλοὶ προοδευτικοὶ σοφοὶ τῆς Εὐρώπης. Οἱ ὅροι τῆς ὑπανδρείας οἱ τεθέντες ὑπὸ τοῦ Χριστιανισμοῦ δὲν ὑπάρχουσι μωρίαί, καὶ κἀνένα ἠθικὸν πολιτικὸν καὶ φυσιολογικὸν σκοπὸν ἔχουσι; Τὰ ζῶα δὲν γνωρίζουσι συγγένειαν. Ἡ ὑπανδρεία ὑπάρχει συνθήκη πολιτικὴ, τὴν ὁποίαν ὁσάκις θελήσῃ πρέπει νὰ λύῃ ἢ τὸ ἐν, ἢ τὸ ἄλλο συμφωνῆσαν μέρος... Ἡ γυνὴ δὲν ἀποβάλλει τὴν ἐλευθερίαν τῆς συζῶσα μεθ' ἐνὸς μόνοῦ ἀνδρός; Ὁ ἀνὴρ μόνος πρέπει νὰ ζῇ ἐλεύθερος; ἀδίκως οἱ τύραννοι καὶ φίλαυτοι ἄνδρες δὲν ἀπέκλεισαν τὰς γυναῖκας τῶν πολιτικῶν ὑπηρεσιῶν; Οἱ τρίκωχοι πῖλοι τῶν Ἰπουργῶν καὶ τῶν Συμβούλων τῆς Ἐπικρατείας δὲν ἤθελον κάλλιστα προσαρ-

μόζεσθαι εἰς ξανθὰς καὶ μυριπνόους κόμας, καὶ ὁ στρατιωτικὸς θώραξ δὲν πρέπει μάλιστα εἰς εἴηθος γυναικεῖον ; ὥραία ἐποχὴ, ὅταν εἰς τὰς βουλὰς συγκαθηήσωσιν αἱ γυναῖκες μετὰ τῶν ἀνδρῶν, καὶ συσκεφθῶσι περὶ τῶν θεσμῶν καὶ τῆς προόδου τῆς ἀνθρωπότητος. Οὕτως εἰς τὴν Εὐρώπην ἀνάγκη ἀναφαίνεται ἀνατροπῶν τερατωδῶν, καὶ ἡ νεολαία τῆς, ἀποβαλοῦσα πᾶσαν αἰσθητικότητα, πάντα κανὼνα τοῦ ὥραίου, τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ δικαίου, πάντα χαλινὸν, ζητεῖ κινήσεις σφοδρὰς καὶ βιαίας, καὶ δεικνύει ἐπιθυμίας παρὰδόξους μεταβολῶν, ἀντικειμένων εἰς τὴν φύσιν καὶ εἰς τὸν ὀρθὸν λόγον!

Ὁ Κλήρος εἰς τὴν Εὐρώπην συνέχυσεν τὰ καθήκοντά του. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐκήρυξεν « ἡ Βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου » ἠθέλησε δὲ τοὺς ἱερεῖς διδασκάλους τῶν κοινῶνιων, ἔξωθεν συμβουλευόντας καὶ μὴ ἀναμιγνυομένους εἰς τὰ ἐγκόσμια. Ἀλλ' ὁ Κλήρος τῆς Εὐρώπης ἀναισχύντως εἰς τὴν Ῥώμην βασιλεύει, εἰς τὴν Ἰσπανίαν ὑπάρχει κτηματίας, ἡ ἀριστοκρατίας, εἰς τὴν Γαλλίαν καὶ εἰς τὴν Ἀγγλίαν ἐκαπήλευσε κατὰ καιροὺς τὴν διδασκαλίαν τοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν κατέστησεν ἄλλοτε ὄργανον δεσποτισμοῦ, ἄλλοτε ἀναρχίας. Οἱ φιλόσοφοι εἰς τὴν σοφὴν Εὐρώπην καταπολεμοῦσι τὴν φιλοσοφίαν, οἱ ἐλεύθεροι τὴν ἐλευθερίαν, οἱ ἱερεῖς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τὴν θρησκείαν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἐκ τούτου δὲ παρεισέδυσεν καθ' ὅλα τὰ κράτη τῆς σύγχυσις εἰς πᾶσαν ἀρχὴν δικαίου, ὥραίου καὶ ἀληθοῦς. Τὸ θεῖον πνεῦμα, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ

ζωογονῇ πᾶσαν κοινωνίαν, ἔφυγεν· Ἡ θρησκεία τοῦ Ἰησοῦ, ἥτις διὰ τῆς πνευματικῆς τῆς φιλοσοφίας ἐξηγίαζε τὸν ἄνθρωπον, καταδιωχθεῖσα παρὰ τῆς νομοθεσίας, προγραφεῖσα παρὰ τῆς φιλοσοφίας, δημοπρατηθεῖσα παρὰ τοῦ Κλήρου, ἐγκατέλιπε τὰ ἔθνη τῆς Εὐρώπης εἰς τὸν βόρβορον τῆς ὑλικότητος. Ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖ ἀπέβαλε τὸ ἥμισυ μέρος ἑαυτοῦ, καὶ τὸ μέρος τὸ εὐγενέστερον.

Μὴ λοιπὸν κατὰ πάντα μιμηθῶμεν τὴν Εὐρώπην, ἀλλὰ διαμείνωμεν πρωτότυποι ὡς μᾶς ἔπλασεν ἡ φύσις. Ζῶντες εἰς κλίμα περιέχον ἐν μικρῷ διαστήματι ὅλα τὰ κλίματα τῆς ὑδρογείου σφαίρας, κείμενοι κατὰ τὴν ὠραιότεραν θέσιν τῆς γῆς, ἐν μέσῳ τῆς παλιρροίας τῶν Ἀσιατικῶν καὶ Εὐρωπαϊκῶν ἰδεῶν, θερμαίνοντες τὸ μέτωπον εἰς ἀκτῖνας ἡλίου θαύματουργοῦ καὶ ὠριμάζοντος τὴν διάνοιαν, μελετῶντες τὰ ἱερὰ συγγράμματα τῶν προγόνων, καὶ ὡς κώδηκα κοινωνισμοῦ, ἠθικῆς καὶ φιλοσοφίας λαμβάνοντες τὸ γεγραμμένον πρὸς δόξαν τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν Εὐαγγέλιον, ἀναπλάσωμεν εἰς τὴν Ἑλλάδα κοινωνίαν ἄλλην ἢ τὴν τῆς ἐσπερίας Εὐρώπης, ἐλευθερωτέραν εἰς τοὺς θεσμούς, ἀγνοτέραν εἰς τὰ ἥθη, πνευματικὴν κατὰ τὴν φιλοσοφίαν. Στρέφωμεν ἐνίοτε τὰ βλέμματα καὶ πρὸς τὴν ἀρχαίαν Ἀσίαν, τὴν φωταυγὴ καὶ θερμὴν κοίτην τοῦ ἡλίου, τὴν πρώτην πατρίδα τοῦ ἀνθρώπου, τὴν περικλείουσαν τὰ λαμπρότερα ἄνθη, τὰ εὐωδέστερα ἄρώματα, τοὺς γλυκυτέρους καρπούς, τὰ πολυτιμότερα μέταλλα καὶ τοὺς τιμαλφεσέρους λίθους· τὴν γῆν, ὅθεν ἐξῆλ-

θον ἅπασαι αἱ τέχναι, ἅπασαι αἱ ἐπιστῆμαί, ἅπαντες οἱ νόμοι καὶ ἅπασαι αἱ θρησκείαι· τὴν γῆν, καθ' ἣν ἐφάνησαν οἱ μεγαλοφυέστεροι σοφοί, οἱ νοημονέστεροι νομοθέται, οἱ μεγαλουργότεροι δορυκτῆτορες, καὶ τὴν ὁποίαν ἐξηγίασεν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς πατήσας τὰ ὄρη καὶ τὰ πεδιά της. Εἰς ταύτης τῆς Ἀσίας τὰς παλαιὰς βίβλους ἐνυπάρχουσιν ιδέαι μεγάλαι καὶ ἀπλαῖ, τὰς ὁποίας οἱ Πυθαγόραι καὶ Πλάτωνες μετεφύτευσαν εἰς τὴν παλαιὰν Ἑλλάδα καὶ εἰς μάτην ἢ νέα Εὐρώπη ζητεῖ νὰ καταλύσῃ. . . Ἡ θεία πρόνοια μὴ ἔθεσε τὴν Ἑλλάδα παρὰ τὴν Ἀσίαν ὡς ἐργοςάσιον, ὅθεν νὰ λαμβάνωσι τοὺς τύπους τοῦ ωραίου αἱ πρῶται καὶ ἀκατέργαστοι ὕλαι τῆς Ανατολῆς;

Τὰ πάντα δὲν εἶναι ἄμμος κινουμένη, ἀλλ' ἐν μέσῳ τῆς γενικῆς ἀμφιβολίας ὑπάρχουσιν ἀλήθειαι τινες ἀρχαῖαι, αἵτινες ἐκ τῆς Ἀσίας πεντήκοντα αἰῶνας ὁδοιποροῦσιν ἐπὶ τῆς γῆς· ὑπάρχουσιν ἀρχαὶ ἠθικῆς καὶ φιλοσοφίας ἀμετάβλητοι, τὰς ὁποίας ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς καθιέρωσεν ἀρχαὶ πρωτότυποι καὶ ἀπλαῖ φέρουσαι παραγώγους καὶ συνθέτους πολλὰς ἄλλας, ἄνευ τῶν ὑποίων αἱ κοινωνίαι δὲν διατηροῦνται.

Κάμμία κοινωνία δὲν διατηρεῖται ἄνευ θρησκείας. Οἱ παλαιοὶ παρίστων εἰς μάρμαρον ἵππον κολοσσαίου ἀναστήματος καὶ θυμοειδῆ, κατεχόμενον καὶ ὁδηγούμενον ἀπὸ χεῖρα νεανίσκου. Ἔτοιμον νὰ πηδήσῃ, ἡ χεὶρ τοῦ νεανίσκου ἐκ τῆς χαίτης ἀνέστελλε τὸ γιγαντιαῖον θηρίον, καὶ οὕτως ἀνέφαινετο εἰς τρόπον θαυμάσιον ἡ πνευματικὴ δύναμις. νικῶσα τὴν ὑλικὴν καὶ τὰ ἀτίθασα πάθη. Ἡ εἰκὼν αὐτὴ

κατ' ἀκρίβειαν παριστᾷ τὴν θρησκείαν, ἥτις κατέχει τὸν ἄνθρωπον διὰ μυστηριώδους μίτου.

Οἱ καταλύσαντες εἰς τὴν καρδίαν αὐτῶν τὴν δύναμιν τῆς θεότητος καὶ εἰς τὴν ὕλικήν των φιλοσοφίαν ἐγκλω-
χόμενοι, ὁμοιάζουσι τὸν φιλήδονον ἐκεῖνον βασιλέα, ὅστις
πίνων εἰς τὰ χρυσᾶ σκεύη τοῦ ναυῦ ἐκραιπάλᾳ μετὰ τῶν
παρακοίτων του· πλὴν κατὰ τὴν ὥραν τῆς μέθης καὶ τοῦ
νυκτερινοῦ δείπνου ἐξῆλθον ἐξαίφνης δάκτυλο, γράφοντες
καταντικρὺ τῆς λαμπάδος καὶ εἰς τὸ κονίαμα τοῦ τοίχου,
καὶ ὁ βασιλεὺς φρίσσων καὶ ἀνατριχιῶν ἐθεώρει τοὺς
ἀσφαγάλους τῆς γραφούσης χειρός.

Κάμμία κοινωνία, ὡς εἵπομεν, δὲν διατηρεῖται ἄνευ θρη-
σκείας· ἡ σοφωτέρα φιλοσοφία δὲν καθίσταται ὑποχρεωτική,
ἂν δὲν καθιερωθῇ διὰ θρησκείας· ἄνευ θρησκείας καθίς πλατ-
τει νέας ἀρχὰς καὶ νέα δόγματα· αὐτὸς μὲν δοξάζει
θεὸν προνοοῦντα ὑπὲρ ἡμῶν, ἐκεῖνος δὲ θεὸν μὴ καταδεχό-
μενον διὰ τὸ μεγαλειῶν του νὰ ἐπιβλέπῃ ἡμᾶς τοὺς μύρ-
μηκας, ἐν ᾧ ὁ Θεὸς εἶναι μέγας, διότι ποιεῖ τὰ μικρὰ καὶ
τὰ μεγάλα, καὶ διὰ τῆς αὐτῆς χειρὸς ἐξέτεινε τὸν ἄπειρον
οὐρανὸν καὶ κατεσκεύασε τὰ ὄργανα τῶν ἀοράτων ἐντόμων.

Λέγει τι τὸ πύρινον ἀλφάβητον τὸ κεχυμένον εἰς τὸν οὐ-
ρανόν. Εἰς μάτην ὁ ὕλιστὴς φιλόσοφος εἰς τὰς χεῖράς του
τρέφων τοὺς χαρακτῆρας τούτου τοῦ ἁγίου ἀλφαβήτου, λέ-
γει ὅτι ἡ εἰμαρμένη δύναται νὰ παράξῃ ἐκ τούτων δευτέ-
ραν Ἰλιάδα σύμπαντος, δεύτερον ποίημα τοσοῦτον ἐναρμό-
νιον. Τοῦ μυστηριώδους τούτου ἀλφαβήτου τὰ χρυσᾶ γράμ-

ματα, τὰ κεχαραγμένα εἰς τὸν πάπυρον τοῦ οὐρανοῦ, ὑπάρ-
χουσι τὰ κεφαλαιώδη στοιχεῖα τοῦ ὀνόματος τοῦ Θεοῦ· ἴ-
σονται ταῦτα ὡς ἐφ' ὑψηλῆς πυράμιδος ἱερογλυφικοὶ χα-
ρακτῆρες, λέγοντες μεγάλην καὶ παρήγορον ιδέαν. Ἡ ιδέα
αὕτη, ἐπιχυνομένη ἄνωθεν εἰς ἡμᾶς, δίδει σοφίαν εἰς τὸν
σοφὸν, πίστιν εἰς τὴν ἀρετὴν, γέρας εἰς τὴν δικαιοσύνην,
δύναμιν εἰς τὸν ἀδύνατον, φόβον εἰς τὸν δυνατὸν, παρη-
γορίαν εἰς τὸν δυστυχῆ! Καταθραύετε τὸ θέμεθλον τοῦ
μεγάλου τούτου κτιρίου, κατασρέφετε πᾶσαν ἀλήθειαν.

Ὅχι· ὁ Θεὸς δὲν κατέλιπε τὸν ἄνθρωπον ἐπὶ τῆς γῆς,
ἀλλ' ἄνωθεν τὸν ἐπιβλέπει. Ἡ θεία πρόνοια, ὡς μήτηρ φι-
λόστοργος, προενόησεν ὑπὲρ τοῦ ἀχαρίστου τέκνου της,
τοῦ ἀνθρώπου· αὕτη τὸν τρέφει, αὕτη τὸν ἐνδύει· εἶπεν εἰς
τὴν γῆν νὰ καρποφορῇ δι' αὐτὸν, εἰς τὴν Εὐρώπην νὰ τὸν δί-
δῃ τοὺς οἶνους της καὶ τὴν μετᾶξην της, εἰς τὴν Ἀσίαν τοὺς
ἀδάμαντάς της καὶ τὰ εὐώδη της ἀρώματα, εἰς τὴν Ἀμε-
ρικὴν τὸν ἄργυρον τῶν ὑρέων της, τοὺς σμαράγδους τῶν πο-
ταμῶν της καὶ τὰς βαφὰς τῶν δασῶν της, εἰς τὴν Ἀφρι-
κὴν τὸν ἔβενον καὶ τὸν χρυσόν της. Αἱ ἄβυσσοι αὐτῆς τῆς
θαλάσσης προνοοῦσιν ὑπὲρ αὐτοῦ, καὶ τὸν στέλλουσι μαρ-
γαρίτας καὶ κοράλιον

Ὁ Θεὸς ὡς εἰς πανήγυριν μᾶς εἰσάγει εἰς ταύτην τὴν
ζωὴν, καὶ μετὰ ταύτην μᾶς φέρει πάλιν εἰς ἄλλην ἐορτὴν
θεικτικωτέραν ταύτης· τὰ πάντα δὲν παύουσιν ἐπὶ τῆς
γῆς· ὑψώσατε τὰ βλέμματα εἰς τὸν οὐρανόν· ἐδῶ οἱ μόχθοι,
ἡ ἀνάπαυσις ἐκεῖ· ἐδῶ ἡ πάλη, τὸ γέρας ἐκεῖ.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν Ε.

Νέος ὢν, ἠγάπησα τὴν σοφίαν, τὴν καλουμένην μά-
θησιν περὶ τὴν φύσιν, καὶ ἀνηρεύνησα διὰτί ἐστὶν ἑ-
καστον, διὰτί γίνεται καὶ διὰτί ἀπόλλυται· ἀλλ' αἰ-
φυσικαὶ ἐπιστῆμαι, πραγματευόμεναι περὶ μικρῶν ἀλη-
θειῶν, περιορίζουσι τὸν νοῦν. Ὅθεν ἀνέδραμον πρὸς ἐ-
κείνην τὴν γενικὴν ἐπιστήμην, τὴν λύουσαν τὸ αἰνιγ-
μα τῆς ὑπάρξεως τοῦ ἀνθρώπου, καὶ τὰ περὶ ψυχῆς
ἐμελέτησα, παρήγορον φιλοσοφίαν προετοιμάσας εἰς τὸ
γῆρας μου. Ταύτας τὰς σκέψεις μου ἀτημελήτως πως
ῥίπτω σήμερον εἰς τὸν χάρτην.

Ὑπάρχει ἡ ψυχὴ ἀφ' ἑαυτῆς, ἢ εἶναι ζωϊκὴ τις δυνάμεις
τοῦ σώματος, ὑπάρχουσα μὲν εἰς τὸ σῶμα, ἐν ὧσιν αὐτὸ
διαμένει ἀδιάλυτον, καταστρεφομένη δὲ μετὰ τὴν διάλυ-
σίν του; Ἰδοὺ πρῶτον ἀντικείμενον ἐρεῦνης καὶ μελέτης.

Ὁ ἄνθρωπος ἔξωθεν δέχεται μὲν τὰς ἐντυπώσεις διὰ
τῶν αἰσθήσεων, ἀλλ' ὑπάρχει ἐνδον τοῦ ἀνθρώπου καὶ
δυνάμεις τις συνάπτουσα ταύτας τὰς ἐντυπώσεις εἰς
ἐν, πλάττουσα καὶ παράγουσα ἐκ τούτων ἄλλας νέας,
κρίνουσα, προβλέπουσα, ἐνθυμουμένη. Ὑπάρχει ἐνδον τοῦ
ἀνθρώπου δυνάμεις τις, ἔχουσα καὶ ἄλλα, ἢ τὰ διὰ
τῶν αἰσθητηρίων εἰσαγόμενα αἰσθήματα, οἷον ἀγάπην
πρὸς τὴν ἀλήθειαν, ἀγάπην πρὸς τὸ δίκαιον, ἔλεγχον
συνειδήσεως μετὰ τὴν ἀδικίαν. Ἐκ τούτων λοιπὸν ἐξάγε-
ται, ὅτι ἡ ψυχὴ εἶναι δυνάμεις τις αὐθύπαρκτος καὶ ἰδίᾳ.

Αἱ γλυκεῖαι τῶν Μουσῶν ἐκστάσεις, αἱ τρυφεραὶ συγκινήσεις τῆς φιλίας, τὸ πρὸ τῆς ἀγαθοποιίας εὐχάριστον αἶσθημα, ἡ μετ' αὐτὴν ἐνδόμυχος ἀγαλλίασις, εἶναι ταῦτα, ὧ ὕλισαί ! γεννήματα τῆς γεύσεως, τῆς ἀκοῆς, τῆς ὁράσεως, τῆς ὁσφρήσεως, τῆς ἀφῆς ; Συνδέων φιλίας, ὦ ἄνθρωπε ! τὰς θεωρεῖς αἰωνίους· ἰστάμενος ἐνώπιον μνημείου ἀρχαίου, αἰσθάνεσαι ἀνεκλάλητον εὐφροσύνην· συγγράφων, ὀνειρεύεσαι χειροκροτήσεις τῶν ἐρχομένων αἰώνων· ἐν ἐνὶ λόγῳ, εἰς ὅλα τὰ ὑψηλὰ πάθη σου συμμιγνύεις τὴν ιδέαν τοῦ ἀπείρου καὶ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς αἰωνιότητος· καὶ μετὰ ταῦτα, λέγεις, εἶσαι ὕλη, μικρὸς ὄγκος τέφρας ! Πολλάκις πράττων τὸ καλὸν, δυσυχεῖς· ἀλλὰ καὶ δυστυχῶν, αἰσθάνεσαι τέρψιν εὐφρόσυνον, διότι προσεφέρθης θυμῷ εἰς τὸν βωμὸν τῆς ἀρετῆς. Ἡ ὕλη περικλείει τοιοῦτον αἶσθημα ;

Ἡ ψυχὴ, λέγουσιν οἱ ὕλισται, ὁμοιάζει τὸ φῶς τοῦ λύχνου. Ὄταν ἡ φλόξ καταφάγῃ τὴν ὕλην καὶ ὁ λύχνος σβέσθῃ, τὸ φῶς τί γίνεται ; Ἡ ψυχὴ, λέγουσιν οἱ αὐτοὶ, ὁμοιάζει τὴν ἐναρμόνιον λύραν. Ὄταν αἱ χορδαὶ αὐτῆς διακοπῶσιν, ὁ ἦχος τί γίνεται ; Ἡ ψυχὴ, ὧ ὕλισται ! δὲν εἶναι τὸ φῶς τοῦ λύχνου, ἀλλὰ τὸ ἀθάνατον ὄμμα τὸ βλέπον τὸν φέγγοντα λύχνον καὶ διατηροῦν τὸ βλέμμα, καὶ σβεσθέντος τοῦ λύχνου. Ἡ ψυχὴ, ὧ ὕλισται ! δὲν εἶναι ὁ ἦχος τῆς λύρας, ἀλλ' ὁ θεῖος δάκτυλος ὁ κρούων αὐτὴν, καὶ μετὰ τὴν δια-

καρκὴν της διατηρῶν ἔτι τὴν ἀκοήν· εἶναι τὸ οὖς τὸ ἀκοῦον καὶ κρίνον τοὺς ἤχους της, καὶ διαφυλάττον τὴν ἀκοήν, καὶ θραυσθείσης τῆς λύρας.

Ἡ ψυχὴ, χωρισθεῖσα τοῦ σώματος, λαμβάνει ἄρᾳ ἐπαύξεισιν τῶν ιδιοτήτων της καὶ τῶν εὐγενῶν της κλίσεων; Ἰδοὺ δεύτερον κεφάλαιον συζητήσεως. Ἡ ψυχὴ τί ἦτον εἰς τὸ σῶμα; δύναμις αὐθύπαρκτος, δύναμις σκεπτομένη, δύναμις κρίνουσα, δύναμις ἐνθυμουμένη, δύναμις ἀγαπῶσα τὴν ἀλήθειαν καὶ τὸ δίκαιον, τὸ ἄπειρον καὶ τὴν αἰωνιότητα· ἀλλὰ πολλάκις διεκόπτετο καὶ ἐξησθένει διὰ τοὺς περισπασμοὺς, τὰς νόσους, τὰς ἀνάγκας καὶ τὰς ἐπιθυμίας τοῦ σώματος, καὶ δεχομένη διὰ τῶν ἀτελῶν αἰσθήσεων τὴν ὕλην τῶν διασκέψεων της, ἔκρινεν εἰς ἀτελῆ καὶ σφαλερὰ διδόμενα. Ὅταν λοιπὸν χωρίζεται τοῦ σώματος, ὅχι μόνον δὲν στερεῖται τῶν ὑψηλῶν της ιδιοτήτων, ἀλλὰ καὶ λαμβάνουσιν αὐταὶ πλήρες τὸ κράτος των· ἐνισχύει δὲ τὸν λόγον μου ἢ ἀκόλουθος παρατήρησις. Πότε ἡ ψυχὴ ἄπτεται τρόπον τινὰ τῆς ἀληθείας; ὅταν οὔτε ἀκοὴ παρενοχλῇ αὐτὴν, οὔτε ὄψις, οὔτε ἡδονή, οὔτε λύπη, ἀλλ' αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν μένη, καὶ ὁ ἄνθρωπος ὡς δι' ἄλλης τινὸς αἰσθήσεως θίγῃ τὸ καλὸν καὶ τὸ κακὸν καὶ πᾶν νοερόν· ἡ ἄλλη δὲ αὕτη αἴσθησις ἀναφαίνεται ὅταν μεταχειρίζομεθα αὐτὴν καθ' ἑαυτὴν τὴν ψυχὴν, καὶ ἀπαλλαττώμεθα καὶ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τῶν ὠτῶν καὶ τῆς ἀφῆς καὶ ὅλου τοῦ σώματος.

Ἡ ψυχὴ ἀπαλλαγεῖσα τοῦ σώματος, εἶναι ἄρα δυστυχέστερα, καὶ ὁ θάνατος εὐτυχία, ἢ δυστυχία; Ἰδοὺ τρίτον ἀντικείμενον σκέψεως.

Εἰς τί ὁ ἀληθὴς φιλόσοφος καθ' ὅλον αὐτοῦ τὸν βίον καταγίνεται; εἰς τὰς ἡδονὰς τῶν αἰσθήσεων, ἢ ἀπέχων τοῦ σώματος καθ' ὅσον δύναται, τρέπεται πρὸς τὰ τῆς ψυχῆς; Ὁ Ἀρχιμήδης θελγόμενος ἀπὸ οἰκείαν καὶ σύνοικον Σειρῆνα, λησμενεῖ πολλάκις καὶ τροφὴν καὶ πᾶσαν θεραπείαν σώματος· ἐνίοτε δὲ διὰ βίας ἐλκόμενος εἰς τὸ λουτρὸν, γράφει σχήματα γεωμετρικὰ εἰς τὰς ἐσχάρας, καὶ διὰ δακτύλου ἀλειμμένον ἐγχαράττει γραμμὰς. Ὁ Ἀρχιμήδης ἀνευρίσκων τὸν περιλαμβάνοντα τὴν σφαῖραν κύλινδρον καὶ γινόμενος εἰς ἔκστασιν ἡδονῆς, εὐδαιμονέστερος δὲν ὑπάρχει τοῦ εὐτυχεστέρου ὕλικου ἀνθρώπου; Ὁ Ἀρχιμήδης, ἐκπολιορκουμένων τῶν Συρακουσῶν, ἀνασκοπῶν ἐπὶ διχγράμματος καὶ εἰς τὴν θεωρίαν παραδεδομένος τὸν νοῦν, βλέπει ὀρμῶντα καθ' ἑαυτοῦ στρατιώτην ξιφῆρην· ἀλλὰ πρὸς τὸν φινέα στραφεῖς, παρκαλεῖ αὐτὸν ν' ἀναμείνη ὀλίγον, μὴ καταλίπη ἀτελές καὶ ἀθεώρητον τὸ ζητούμενον, καὶ πρὸς τὸ πρόβλημα ἐπαναστρέψας, καὶ ὡς ἀπὸ κρυφίαν δύναμιν ἐλκόμενος πρὸς τὴν εὔρεσιν τῆς ἀληθείας, σφάζεται ὑπὸ τοῦ στρατιώτου. Ἄρα ὑπάρχουσιν ἡδοναὶ διανοίας, ἡδοναὶ μελέτης, ἡδοναὶ αἰσθημάτων αὐτῶν τόσοι γλυκύτεροι, καθ' ὅσον ἡ ψυχὴ μακρύνεται τῆς κοινωνίας τοῦ σώματος, καὶ ὁ

ἄνθρωπος δι' ἐντενοῦς διασκέψεως καὶ δι' ἐκστάσεων μαγευτικῶν ἀποσυρόμενος τῆς ὕλης, ἐγγὺς εἶναι τοῦ ἀποθανεῖν. Ἄρα ἡ ψυχὴ εὐδαίμων καθίσταται ὅταν εἰς τὸ στοιχεῖόν της ἐπανέλθῃ, ὡς ὁ ἰχθὺς εἰς τὴν θάλασσαν, ὡς τὸ πτηνὸν εἰς τὸν εὐρὺν αἶρα, καὶ ὁ θάνατος ἀρχὴ ἐστὶ μακαρίων εὐφροσυνῶν, τὰς ὁποίας μόλις καὶ ἀκροθιγῶς ἡμεῖς γευόμενοι κατὰ τὴν ζωὴν, πίπτομεν εἰς ἐκστάσεις ἀνεκλαλήτου τέρψεως. Προσθέσατε, ὅτι τὸ σῶμα παρέχει μυρίας ἀσχολίας καὶ λύπας, καὶ διὰ τὴν διατήρησίν του κατὰ τὸ πολὺ τοῦ βίου μοχθοῦμεν, λυπούμεθα καὶ ὑποφέρομεν παντοίους ἀγῶνας. Προσθέσατε, ὅτι αἱ συνεχεῖς νόσοι, τὰ πάθη καὶ αἱ ἐπιθυμίαι του φέρουσιν εἰς ἡμᾶς λύπας αἰωνίους, καὶ ὅτι αἱ κοινωνικαὶ δυστυχίαι καὶ ἀδικίαι, αἱ σκληρότητες τῶν τυράννων, αἱ ἀναρχίαι τῶν λαῶν, τὰ ψεύδη τῶν φιλοσόφων καὶ τῶν ἱερέων, ὁ τύφος τῶν ἀριστοκρατῶν, ὅλα ταῦτα ἐρχόμενα ἐκ τοῦ σώματος, ἐκ τῶν παθῶν του καὶ ἐκ τοῦ ἀγῶνος ἡμῶν πρὸς τροφὴν καὶ περίθαλψιν αὐτοῦ, μᾶς συνέχουσι δι' ἀλύσεων ἀδιαρρήκτων ὀδύνης.

Ἡ ψυχὴ λοιπὸν, πνεῦμα παντεπίσκοπον, πάσης κινήσεως κινητικώτερον καὶ χωροῦν διὰ πάντων, ἡ ψυχὴ, ἀτμίς τῆς δυνάμεως τοῦ Θεοῦ καὶ ἀπόρρητα τῆς δόξης αὐτοῦ, ἡ ψυχὴ, ἀπαύγασμα τοῦ αἰδίου φωτὸς καὶ κάτοπτρον τῆς ἐνεργείας τοῦ Θεοῦ, ὑπάρχει καὶ διαμένει ἀθάνατος. Καθὼς οὐδὲν τῶν σπειρομένων ζωοποιεῖ-

ται ἂν δὲν ἀποθάνῃ, καὶ οὐδεὶς σπόρος ἔχει τὸ σῶμα τὸ γεννησόμενον, ἀλλ' ὁ Θεὸς δίδει εἰς αὐτὸν τὸ ἀνῆκον σῶμα, οὕτω καὶ ὁ ἄνθρωπος, ἂν δὲν ἀποθάνῃ, δὲν μεταβαίνει εἰς τὴν ἀθανασίαν· οὕτω καὶ ὁ ἄνθρωπος κατὰ ταύτην τὴν ζωὴν ὡς σπόρος ἔχει κεκρυμμέναν ἐν ἑαυτῷ τὴν μέλλουσαν ὑπαρξίν· σπείρεται ἐν φθορᾷ, ἐγείρεται ἐν ἀφθαρσίᾳ· σπείρεται ἀσθενής, ἐγείρεται δυνατὸς· σπείρεται σῶμα, ἐγείρεται πνεῦμα· τὸ φθαρτὸν ἐνδύεται ἀφθαρσίαν, καὶ τὸ θνητὸν ἀθανασίαν.

Οἱ ὕλισται κατατάττουσιν ἐπὶ σκοπῷ τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν τάξιν τῶν ἄλλων ζώων, καὶ οὕτω πολεμοῦσι τὴν ιδέαν τῆς ἀθανασίας του. Ἀλλὰ πόσον ἀνωτέρα ἢ τοῦ ἀνθρώπου φύσις! Αὐτὸς μόνος ζῇ ὑπὸ πάντας τοὺς οὐρανοὺς, πλέει ὅλας τὰς θαλάσσας, κατοικεῖ πᾶσαν χώραν τῆς γῆς, στρέφει πρὸς χρῆσίν του ὅλα τὰ φυτὰ, θαρράζει ὅλα τὰ ζῶα, ἔχει κατ' ἐξαίρεσιν πρόσωπον ἐκφράζον τὰ εὐγενέστερα αἰσθηήματα· ἐξήγαγε πόλεις μεγαλοπρεπεῖς ἐκ τῶν λατομείων, καὶ στόλους ἀνικήτους ἐκ τῶν δασῶν· ἤρπασεν ἀπὸ τὸν οὐρανὸν τὸν πύρινον πέλεκυν τοῦ κεραυνοῦ· κατεμέτρησε τὸ διάστημα, ἡρίθμησε τοὺς ἀστέρας καὶ κατενόησε τὸ ὑπεράνω τῶν ἀστέρων καθήμενον ὑπέρτατον Ὄν.

Λέγει πρὸς τὴν γῆν· «ὁδὸς βλάστησιν εἰς τὸν κόκκον τὸν ἐναποτιθέμενον εἰς τὰ σπλάγχχνα σου·» καὶ ἡ γῆ μεταβάλλει τὸν κόκκον εἰς δρῦν.

Λέγει πρὸς τὴν θάλασσαν· φέρε με εἰς τὰ πέρατα

τοῦ κόσμου· » καὶ ἡ θάλασσα, εὐπειθής, τὸν φέρει ἐπὶ τῶν νώτων της ἀφ' ἐνὸς εἰς ἄλλον πύλον.

Λέγει πρὸς τὸν ἀτμὸν· « κατὰβαλε ὑπὲρ ἐμοῦ τὴν τεράστιόν σου δύναμιν· » καὶ ὁ ἀτμὸς, ταχὺς, ὡς ὁ πτερόεις λόγος τοῦ προστάξαντος, τρέχει σύρων ἀμάξας καὶ πλοῖα τρίκροτα. Αὐτὸς συγκεντρώσας τὸ πῦρ τοῦ ἡλίου, ἀπετεφρώσε στόλους· αὐτὸς ἐκ τοῦ τείχους τῶν Συρακυσῶν, Βριάρεως ἐκατόγχειρ, ἐξέτεινε βραχίονα μέγαν μέχρι θαλάσσης, καὶ ἀνήρπασε τριήρεις.

Οἱ ὕλισται προβάλλουσιν ἄλλην ἀντίθεσιν κατὰ τῆς ψυχῆς· « ποῦ τοσαύτας ψυχὰς αἰωνίως ἀπερχομένας ἐκ τῆς γῆς θέλει τοποθετήσῃ ὁ Θεὸς, καὶ ποῦ τοσαῦται μυριάδες ψυχῶν δύνανται νὰ ζῶσιν ἀθάνατοι; » Ἡ περιφέρεια μονον, ἄθλιοι ὕλισται, ἐντὸς τῆς ὁποίας ἡ γῆ καὶ οἱ συνοδοιπόροι της πλανῆται περιέρχονται, περικλείει ἔκτασιν ἐξακοσίων πεντήκοντα ἑκατομμυρίων λευγῶν, καὶ πᾶς ἀστὴρ ἀπέχει τοῦ ἄλλου χίλια ἑκατομμύρια ἴσως λευγῶν. Πόσα λοιπὸν ἑκατομμύρια ἑκατομμυρίων λευγῶν συνιστῶσι τὴν ἔκτασιν τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ! πόσος μέγας ὁ χάρτης τοῦ Παντός! Ἐκατὸν πεντήκοντα ὀκτὼ χιλιάδες ἀστέρων ἀριθμοῦνται εἰς μέρος τι τοῦ Γαλαξίου. Πόσα λοιπὸν ἑκατομμύρια ἀστέρων ἐνυπάρχουσι διεσπαρμένα εἰς ἅπαν τὸ διάστημα! Πᾶς ἀστὴρ ὅμως ἔχει περὶ ἑαυτὸν γαίης ἀοράτους εἰς ἡμᾶς διὰ τὴν ἀπόστασιν. Πόσαι μυριάδες λοιπὸν ἑκατομμυρίων γαιῶν συνιστῶσι τὴν ἐπικράτειαν τοῦ Θεοῦ! Ἀλλ' εἰς

ὅλας αὐτάς τὰς γαίας ὑπάρχουσιν ὄντα διαφόρου φύσεως, διάφοροι ἁρμονίαι, διάφοροι νόμοι. Ὡς μέγεθος κόσμου! Πόσον ἀπέραντος ἡ διάνρια, ἡ δημιουργήσασα καὶ συντάξασα τὸ σύμπαν! Ὁ νοῦς σκοτίζεται, ζητῶν νὰ συλλάβῃ τὸ μέγεθος τοῦ Θεοῦ! Ἀλλ' εἰς αὐτὸ τὸ μέγεθος εὐρίσκεται ἡ βεβαιότης τῆς ἀθανασίας τῆς ψυχῆς. Ὁ ἄνθρωπος ὑψηλῆς φύσεως, ὁ δημιουργὸς τοῦ δυνάμεως ἀπείρου. Ποῦ λοιπὸν τὰ ἐμπόδια τῆς ἀθανασίας τῶν ψυχῶν; Φεῦ! διὰ περιορισμένου νοός, καθὼς ἔλεγεν ὁ Σωκράτης, ἀνερευνῶμεν τὸ ἀπεριόριστον τῆς θεότητος, δι' αἰσθήσεων ἀσθενῶν τὸ μὴ ὑποπίπτον εἰς τὰς αἰσθήσεις, καὶ κατ' ἀνθρωπίνην δύναμιν κρίνομεν περὶ τῆς θείας δυνάμεως!

Ἡ ψυχὴ, ἐν τῷ σώματι ἐνεργοῦσα, ἀπαιτεῖ ὕλην ὀργανισμένην εἰς τὰς ἐνεργείας τῆς, ἀπαιτεῖ τὴν ὀρισμένην ἐπὶ τούτῳ κατάστασιν τῆς ὕλης. Ὅθεν, ὅταν ἡμεθα βρέφη, ὅταν ὑπεργηράσωμεν, ὅταν ἀσθενῶμεν βαρέως, ὅταν λειποθυμῶμεν, ὅταν κοιμώμεθα, ὅταν τὰ αἰσθητήρια ἡμῶν βλαβῶσι καὶ ἀτακτῶσιν, ἐπειδὴ ἡ ὕλη ἐμβαίνει εἰς ἄλλην κατάστασιν παρὰ τὴν πρέπουσαν, παρὰ τὴν ὀρισμένην ἐπὶ τούτῳ, ἡ ψυχὴ τότε ἢ ἐνεργεῖ ἀσθενῶς, ἢ μένει εἰς πρόσκαιρον ἀδράνειαν, ἀλλ' ὑπάρχει πάντοτε καὶ διαμένει πάντοτε δύναμις αὐθύπαρκτος.

Ὡς ἄνθρωπε! μὴ λυπῆσαι διὰ τὸ σύντομον τῆς ζωῆς αὐτῆς. Ὅπόταν ὁ ἐπίγειος βίος ἱπαύσῃ, ὁ οὐράνιος ἄρχεται. Ὁ Θεὸς ἔδωκε μὲν εἰς τὸ σῶμα σου ὀλίγα ἔτη

συμμίκτου ἡσυχίας καὶ ἀνησυχίας, χαρᾶς καὶ λύπης, υἱείας καὶ ἀσθενείας, νεότητος καὶ γήρατος· ἀλλ' ἐδωρήσατο εἰς τὴν ψυχὴν σου αἰωνίαν ἡσυχίαν, αἰωνίαν χαρὰν, αἰωνίαν υἱείαν, αἰωνίαν νεότητα· ἐπὶ τῆς κλίνης τοῦ θανάτου κείμενος ἀσθενής, ἀκίνητος, ἄφρωνος, ἰδὲ τὸν ἄνω ἐπιλάμποντα κόσμον· ἀπεύθυνε τὸ βλέμμα σου ἐκ τῆς γῆς, ὅπου πάντες θνήσκουσιν, εἰς χώραν, ὅπου πάντες ἀθάνατοι ζῶσι. Θάρρει· δὲν εἶσαι κόνις, ἀλλὰ θεότης ἀναβαίνουσα τὸν οὐρανὸν· πρὸ μικροῦ εἵρπες ὡς δέσμιος ἀπαυδῶν ὑπὸ τὸ βάρος τῶν ἀλύσεών σου· ἤδη ἐλεύθερος, ἀνοίγεις πτέρυγας καὶ μεταβαίνεις εἰς τὴν αἰωνιότητα· πρὸ μικροῦ ἐσιώπας σκυθρωπάζων, διότι ἐπίστευες τὰς ψευδεῖς βίβλους τῶν ὑλιστῶν φιλοσόφων σου· ἀλλ' ἤδη χαίρεις καὶ ἀγάλλεσαι, διότι βλέπεις τὴν μεγάλην βίβλον ἀνοιγομένην, καὶ ἀναγινώσκεις τὴν ἀθανασίαν σου καὶ τὰ φιλόφθωρα ψηφίσματα τοῦ Ὑπερτάτου ὄντος.

Μεταξὺ τῶν ἀναριθμητῶν ἀστέρων, ὁ Θεὸς ὥρισεν ἴσως καί τινας ἐξ αὐτῶν ὡς σκηνώματα τῶν ψυχῶν. Ἐνυπάρχει παράδεισος, ὅπου ἡ φύσις δὲν φθείρεται ὡς ἡ φύσις τῆς γῆς, παράδεισος, ὅπου τὸ φῶς δὲν συμμιγνύεται μετὰ τοῦ σκότους, οὐδ' ἡ ζωὴ μετὰ τοῦ θανάτου· ἐκεῖ πᾶσα σιγὴ μελωδία, πᾶς κρότος ἀρμονία, καὶ πᾶσα ὁσμὴ εὐωδία· ἐκεῖ κόσμος, ὅπου διατελοῦσιν ἐν πράγματι αἱ ἰδέαι, τῶν ὁποίων ἡμεῖς τὰς σκιὰς μόνον βλέπομεν ἐπὶ τῆς γῆς· ἐκεῖ ὁ ἀληθὴς κόσμος, τοῦ ὁποῦ αὐτελὲς ἀπεικόνι-

σμα ὁ κόσμος αὐτός· ἐκεῖ ἡ ἰδανικὴ ἐκείνη εὐδαιμονία, ἥτις οὐδ' ἔχει ὄνομα ἐπὶ τῆς γῆς. Ἄν ἡ προσέγγις τοῦ κτιστοῦ ἡλίου μεταβάλλῃ τὰ ὄρη εἰς μεταλλεῖα χρυσοῦ καὶ ἀδαμάντων, καὶ τὰ δάση εἰς ἀρωματικὰ ἄλση ἀλόης καὶ λιβανωτοῦ, ἡ προσέγγις τοῦ ἡλίου τῆς θεότητος ὅποιαν ἄρα ἐπιχέει λαμπρότητα καὶ καλλονὴν εἰς τὸν ἀόρατον ἐκεῖνον κόσμον! Ἐκεῖ αἰωνία ἡ κίνησις, αἰωνία ἡ ζωὴ, αἰώνιοι αἱ ἐμπνεύσεις τῆς μεγαλοφυΐας, μαγευτικαὶ καὶ ἡδονικώταται αἱ ὁδοιπορίαι τῶν ψυχῶν περιηγουμένων ἐπὶ τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων· εἰς τὴν γῆν ἔβλεπον μικροὺς ὀρίζοντας καὶ ἀρμονίας τινάς· ἐκεῖ ὅμως βλέπουσιν ἅπασαν τὴν κτίσιν καὶ ἅπαντα τὸν ἐναρμόνιον χορὸν τῶν πλαστοουργημάτων.

Ἀλλὰ τί θέλομεν πράττει ἐκεῖ; ἴσως ἐρωτήσῃ τις· ὁ Θεός, ἐν μέσῳ τόσων ἡλίων, ἐν μέσῳ τοσαύτης ἐκτάσεως, δὲν ἔχει ἄρα ὑπηρεσίαν νὰ ἐμπιστευθῇ καὶ εἰς ἡμᾶς; Ἀναβαδίνουσι καὶ καταβαδίνουσι πνεύματα κατὰ ταύτην τὴν ἄπειρον κλίμακα τῆς κτίσεως. Διὰ τί δὲν θέλομεν συγκαταριθμηθῇ εἰς τὴν τάξιν τῶν εὐτυχῶν ἐκείνων ὄντων, τῶν αἰωνίως κινουμένων πνευμάτων; Ἴσως γνωρίσωμεν ἐκ τοῦ σύνεγγυς τοὺς ἀστέρας τούτους, πρὸς τοὺς ὁποίους τοσαύτας νύκτας ἀνυψώσαμεν τὸν νοῦν. Ἴσως ἴδωμεν ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὸν πλαστοουργὸν καὶ νομοθέτην τοῦ σύμπαντος δι' ὀφθαλμῶν διανοίας, οἵτινες δὲν θαμβοῦνται. Ὡ παρήγορος διδασκαλία τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ! σὺ κατέστησας τὸν ἄνθρωπον μακάριον, καὶ συγχωρεῖς

τὰς ἐμπνεύσεις ταύτας εἰς τὴν ἀσθενῇ μου φαντασίαν.

Ἀναφέρω τὸν νοῦν μου εἰς τὴν Βηθλεὲμ, εἰς τὴν φάτ-
νην, ὅπου ἐσπαργανώθη καὶ ἀνεκλίθη ὁ Χριστὸς· βλέ-
πω τὸ χωρίον, ὅπου οἱ Μάγοι τῆς Ἀνατολῆς προσέφερον
εἰς αὐτὸν χρυσὸν καὶ λίβανον καὶ σμύρναν· μεταξὺ ἰ-
τεῶν καὶ καλὰμων, ὁ Ἰορδάνης θολὸς καὶ ὠχρὸς μόλις
σύρεται· ἐκ τῆς κολυμβήθρας ταύτης τοῦ Ἰησοῦ δότε
με ὕδωρ, ἀγίασμα τῶν χειλέων μου καὶ τῆς ψυχῆς μου·
Ἱεριχώ! Ἱεριχώ! οὐδὲ ῥοδοδάφνη, οὐδὲ μυρσίνοι καλ-
λύνουσι· σήμερον τοὺς περιπάτους σου, ἀλλ' ὁ τυ-
φλωθεὶς ἐγὼ ὑπὸ τὸ πυκνὸν σκότος τῆς ἀνθρωπίνης
φιλοσοφίας εἰς τὰς ἐρήμους σου πέτρας καθήσω,
καὶ ὁ Ἰησοῦς ἀναβαίνων ἐκεῖθεν εἰς τὴν Ἱερουσα-
λήμ ἄψεται τῶν ὀφθαλμῶν μου καὶ ἀναβλέψω. Ἰδοὺ
ἡ Βηθανία καὶ τὸ μνημεῖον τοῦ Λαζάρου! Ἰδοὺ πα-
ρὰ τὸν χεῖμαρρον τῶν Κέδρων ὁ κήπος, ὅπου ὁ εὐερ-
γέτης τῆς γῆς συνελήφθη ὑπὸ τῆς ἀνόμου σπείρας. Οὐ-
ρανέ! εἰς ταύτην τὴν χώραν πᾶν ὄνομα περικλείει μυστή-
ριόν τι, καὶ εἰς πᾶσαν ὁδὸν εὐρίσκεται κόνις τῶν ποδῶν
τοῦ ἀνθρώπου—Θεοῦ. Εἶμαι εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα! προ-
σκυνῶ τὸν Ἅγιον Τάφον! ἰδοὺ ὁ βράχος, ὅπου ἐνεπή-
χθη ὁ σταυρὸς· ἰδοὺ ἡ πέτρα τοῦ Ὄρους τῶν Ἐλαιῶν
διατηροῦσα ἔτι τὰ ἔχνη τοῦ κραταιοῦ ποδός τοῦ εἰς
οὐρανοὺς ἀναληφθέντος. Ἱεροσόλυμα, πόλις ἁγία! οἱ πε-
φωτισμένοι ὁπαδοὶ τοῦ Ἰησοῦ σὲ ἐγκατέλειψαν, ὡς φωλεὰν
ὀρνέων καὶ θηρίων! Ἀλλὰ μὴ κλαίης! Λαοὶ μακρόθεν

φέρουσι δῶρα εἰς σέ, καὶ γενεαὶ γενεῶν αἰνοῦσί σε, καὶ διὰ σαπφείρου καὶ σμαράγδου καὶ λίθου ἐπιτίμου οἰκοδομεῖσθαι· τὰ τεῖχη σου, οἱ πύργοί σου καὶ οἱ προμαχῶνές σου διὰ καθαροῦ χρυσίου ἐγείρονται, καὶ αἱ πλατεῖαί σου διὰ βηρύλλου καὶ ἄνθρακος ψηφολογοῦνται. Ἴδου πᾶσαι αἱ ὁδοὶ καὶ ῥῦμαί σου κράζουσιν· « Εὐλογητὸς ὁ Ἰησοῦς, ὁ Θεὸς τῆς ἰσότητος, ὁ Θεὸς τῆς ἐλευθερίας, ὁ Θεὸς τῆς παρηγόρου φιλοσοφίας! »

Ἡ πνοὴ τῶν τυράννων καὶ τῶν ὑλιστῶν φιλοσόφων, ὡς ἄνεμος θερμὸς διαβαίνων, ἀπεξήρανε τὴν γῆν· ἀλλ' ἰδοὺ ἡ γῆ ἀναθάλλει. Βάλε τὸ οὖς σου εἰς τὸ ἔδαφος· τί ἀκούεις; κινεῖται τι ἐν τῷ κόσμῳ· ὀργανίζεται ἡ βασιλεία τῆς ἐλευθερίας τῶν ἀνθρώπων, τῆς ἀδελφότητος τῶν ἐθνῶν, ἡ βασιλεία, τῆς ὁποίας τὴν πορφύραν ὁ Ἰησοῦς ἔβαψε διὰ τοῦ αἵματός του. Βλέπω εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ μέλλοντος τὰ ἔχνη εὐτυχεσέρων γενεῶν· ἡ Θρησκεία τοῦ Χριστοῦ, ὡς στύλος πυρὸς, φωτίζει τὴν ὁδεύουσαν ἀνθρωπότητα. Αἱ ζῶσαι γενεαὶ φέρουσι μεθ' ἑαυτῶν εἰς τὸν τάφον τὰς ἀλύσεις τῆς δουλείας των, καὶ τὰς πεπλανημένας ιδέας των. Ἰδέτε τὴν Γερμανίαν· ἐκ τῆς σήμερον ἀνάπτει τὴν λαμπάδα της εἰς τὸν ἀθάνατον λύχνον τῆς φιλοσοφίας τοῦ Χριστοῦ. Ἰδέτε τὴν Ἀγγλίαν· ἔθεσε τὴν πυξίδα της ὑπὸ τὸν ἀστέρα τῆς Γαλιλαίας. Ἡ Γαλλία γνωσιμαχοῦσα, καταφεύγει πρὸς τὸν υἱὸν τῆς Μαρίας. Ἡ ἀνθρωπότης ἀνανεοῦται ὡς αἰτὸς, ὅστις ἀλλάσσει τὰς πτέρυγας του!

Εἰς μάτην, ὦ φιλόσοφοι, ὠκοδομήσατε συστήματα ἐπὶ συστημάτων ! Λαοί, εἰς τὴν νομοθεσίαν, εἰς τὴν ἠθικὴν, εἰς τὴν φιλοσοφίαν, εἰς τὸν κοινωνικὸν ὀργανισμόν, ὑπὸ τὸ σημεῖον τοῦ ζαυροῦ βαδίσατε, ὑπὸ τὸ σημεῖον ἐκείνου, ὅστις θνήσκων ἀφῆκεν εἰς τὴν γῆν κληρονομίαν τὸν οὐρανόν.

Ὡ ! διάμεινε εἰς τὰ πάτρια σου, καὶ μὴ ἀλλάξης τὴν φιλοσοφίαν τοῦ Ἰησοῦ ἀντὶ τῆς μωρίας τῶν ψευδοσόφων, ὦ πατρίς μου Ἑλλάς ! Προοδεύουσα εἰς ἐλευθέρους θεσμούς, προοδεύουσα εἰς τέχνας καὶ ἐπιστήμας, ἀνάλαβε τὰ ἀρχαῖκά σου ἥθη, τὴν ἀρχαίαν σου ἀρετὴν καὶ πρὸς τὰ θεῖα εὐλάβειαν. Ὡ ! νὰ ἦσο, Ἑλλάς ! καὶ σήμερον εἰς τοὺς χρόνους, ὅτε ἤγαζε προπορευόμενος τῶν ποδῶν σου λύχνος Θεοῦ καὶ ὑπὸ τὸ φῶς αὐτοῦ ἐβάδιζες ἀπλῆ, σεμνὴ καὶ ἀθώα. Ὡ ἀναμνήσεις γλυκύταται τῆς παιδικῆς μου ἡλικίας ! Ὡ μαγευτικαὶ ἀκταὶ τοῦ Βοσπόρου ! ὅτε ἀγγέλλουσα τὸ ἔαρ τῆς φύσεως ἢ καθαρὰ ἐβδομάς τῆς ἀγίας καὶ μεγάλης τεσσαρακοστῆς ἤρχετο περιβαλλομένη στέφανον ἐκ τῶν πρώτων ἀνθέων τοῦ Μαρτίου μηνός, μετὰ ποίου ῥίγους θρησκευτικοῦ τότε εἰσερχόμενῃ εἰς τὰ πρόθυρα ναοῦ ἀγροτικοῦ, ἐν μέσῳ ὑακίνθων καὶ μυρσινῶν ! Περὶ τὴν Ἁγίαν Τράπεζαν τὰ κρίνα καὶ τὰ ῥόδα, προσφοραὶ τῶν πιστῶν, ἐπέχεον εὐωδίαν· ὅποῖα δάκρυα μελαγχολίας ἔβρεχον τὰς παρειάς μου, ὅτε ἤκουον ἐπ' ἐκκλησίας τὴν ἀληθινὴν φιλοσοφίαν συμβουλευούσαν με καὶ λέγου-

σαν· « ἐγγίξει ψυχὴ! τὸ τέλος, καὶ οὐδὲ φροντίζεις· ὁ καιρὸς συντέμνει· τί ῥαθυμεῖς, ἀθλία ψυχὴ; τί ἀσχολεῖσαι πρὸς τὰ ῥέοντα; καπνὸς ὁ βίος, καὶ ἀτμίς, καὶ τέφρα, καὶ κόνις.» Τί ἔγεινεν ὁ εὐφρόσυνος ἐκεῖνος ἐνθουσιασμός; τί ἔγεινεν ἡ γαλήνη ἐκείνη τῆς ψυχῆς, ὁ σωτήριος ἐκεῖνος φόβος ὁ χαλιναγωγῶν τὸ ἄγριον τῶν παθῶν; τί ἔγεινεν ἡ γλυκυτάτη ἐλπίς, ἡτις, ὡς Ἴρις πολυχρῆς, ἔχεν ἐφ' ἡμῶν φῶς ζωϊκόν, φῶς ἰλαρόν; Ἦλθεν, ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἡ ἄγονος καὶ ὑλικὴ φιλοσοφία, καὶ πανταχοῦ πολῖται οὐχὶ πολῖται, λόγιοι οὐχὶ λόγιοι, φίλοι οὐχὶ φίλοι, πατέρες οὐχὶ πατέρες, τέκνα οὐχὶ τέκνα· καὶ πανταχοῦ ψευδός, καὶ πλάνη, καὶ διαφορὰ καρδίας, καὶ ἀποσκοτίσις νοός· συρμός γενικός ἡ πίστις πρὸς τὴν ὕλην, καὶ ἡ ἀπιστία πρὸς τὴν νοερὰν ἀρχὴν τοσούτων νοερῶν ὄντων· ὁ νέος ἀθρησκότερος τοῦ παιδίου, ὁ πρεσβύτερος τοῦ νέου, καὶ ἂν ὁ οὐρανὸς ἦτον ὑάλινος, ἡ ῥάβδος τοῦ μανιακοῦ ἀθέου γέροντος ἤθελε τὸν θραύσει.

Ὡ λόγιοι Ἕλληνες! ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς τὴν ἠθικὴν καὶ φιλοσοφίαν ἔφερε τὸ ἔπακρον τῆς τελειότητος, καὶ ἡ ἀνθρωπότης δὲν δύναται περὶ ταύτας τὰς δύο ἐπιστήμας νὰ ἐλπίσῃ καὶνὲν ἄλλο βῆμα πρὸς τὰ ἐμπρὸς· ἀλλ' εἰς τὴν νομοθεσίαν καὶ εἰς τὸν κοινωνικὸν ὀργανισμόν ἡ διδασκαλία τοῦ Ἰησοῦ δὲν προσηρμόσθη ἔτι, οὐδ' ἔφερε τοὺς μεγάλους καρπούς της· καὶ τοῦτο, διότι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐφάνη, καθ' ἣν ἐποχὴν ἡ μὲν Ἑλλάς,

ἐπαρχία Ῥωμαϊκὴ, διῆγε σερημένη τῶν ἐλευθέρων θεσμῶν
της· ἡ δὲ Ῥώμη καὶ αὐτὴ ὑπέκυπτεν εἰς τὸν αὐτο-
κρατορικὸν ζυγόν· ἡ Ῥώμη καὶ ἡ Ἑλλὰς ἐπειτα κα-
τεπατήθησαν ὑπὸ βαρβάρων ἐθνῶν· ὅτε δὲ αὐτὰ τὰ
βαρβάρων ἔθνη μετὰ δεκαπέντε αἰώνων κινήσεις καὶ τα-
ραχὰς καθησύχασαν, εὗρον ἐναντιουμένους εἰς τὴν
πρόοδόν των σοφιστὰς, ἀριστοκράτας καὶ τυράννους
τοὺς Ἰησοῦίτας, τοὺς Καρδινάλας καὶ τοὺς Πάππας,
καὶ εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν εὗρον τὴν διδασκαλίαν τοῦ
Ἰησοῦ, τὴν ὅλην ἀλήθειαν, τὴν ὅλην ἐλευθερίαν, ὅρ-
γανον ἀπάτης καὶ τυραννίας. Διὰ τοῦτο οἱ φιλόσοφοι
τῶν τριῶν τελευταίων ἑκατονταετηρίδων, καθ' ὅλην τὴν
ἐσπερίαν Εὐρώπην ἀπερισκέπτως ἐπολέμησαν τὴν θρη-
σκίαν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Διὰ τοὺς λόγους τούτους ἡ θρησκεία τοῦ Ἰησοῦ Χρι-
στοῦ δὲν ἔφερεν εἰς τὰ πολιτεύματα καὶ εἰς τοὺς κοι-
νωνικοὺς θεσμοὺς τὰς πολυτίμους μεταρρυθμίσεις της,
μεταρρυθμίσεις, καθ' ἃς πᾶσα ἐξουσία τοῦ ἀνθρώπου
ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου ὑπάρχει ἀνόσιος, πᾶς θεσμὸς μὴ προτι-
θέμενος ὡς σκοπὸν τὴν ὠφέλειαν τῶν ὅλων, ἀλλὰ τῶν
ὀλίγων, ὑπάρχει ἀνόσιος, καὶ πᾶσα διάκρισις τίτλου εὐγε-
νείας, δικαιωμάτων, καὶ πᾶσα κυριότης τῶν ὀλίγων ἐ-
πὶ τῆς γῆς, ἐπίσης ἀνόσιος. Ἀλλὰ καιρὸς ἦλθεν οἱ ἀ-
ληθεῖς φίλοι τῶν ἐθνῶν νὰ συσσωρευθῶσι περὶ τὸ Εὐαγ-
γέλιον, καὶ διὰ τῆς ἀναπτύξεως τῶν ἠθικῶν καὶ πο-
λιτικῶν ἀρχῶν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ νὰ μεταλλάξωσι τὰ

πολιτεύματα καὶ τοὺς θεσμοὺς τῶν ἐθνῶν, καὶ νὰ μετακοσμήσωσι τὴν ἀνθρωπότητα. Ἐν ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ πολεμοῦντες τὰ ἀριστοκρατικὰ προνόμια, τὰς ὀλιγαρχικὰς εὐγενείας, τὰς ἀπολύτους ἐξουσίας, τοὺς ποινικοὺς κώδικας τοὺς πλήρεις σφαγῆς καὶ ἀδικίας, καὶ κηρύττοντες τοὺς ἀνθρώπους ἴσους καὶ ἔχοντας Κύριον μόνον τὸν Θεόν, οἱ φιλόσοφοι δύνανται νὰ φέρωσιν εὐκόλως καὶ συντόμως μέγα καλὸν εἰς τὴν ἀνθρωπότητα. Ἰδοὺ ἡ μεγάλη ἰδέα, ἣτις ἐνέπνεεν ἡμᾶς κατὰ τὴν συγγραφὴν τοῦ Μεσσίου· ἰδοὺ ἡ νέα ὁδὸς τὴν ὁποίαν ἐτολήσαμεν νὰ χαράζωμεν.

ὦ λόγοι ! δύο οὐράνια τόξα ἐκύλειας ἀθανάτου σέφουσι τὴν Ἑλλάδα· κατὰ πρῶτον εἰς τοὺς ζωογόνους αὐτῆς μαστοὺς ἡ ἀρχαιότης ἐθήλασε τὸ πρῶτον γάλα τῆς φιλοσοφίας, καὶ μετέπειτα ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα καὶ φιλόσοφοι μάλιστα Ἕλληνες μετέφερον εἰς τὰ τότε βάρβαρα τῆς Δύσεως ἔθνη τὴν διδασκαλίαν τοῦ Χριστοῦ, καὶ οὕτως ἐβελτιώθησαν πολιτεύματα, νόμοι, ἥθη, ἔθιμα, ὠραῖαι τέχναι, φιλολογία, φιλοσοφία, πᾶν τὸ ὑπάρχον σήμερον. Σήμερον, ὅτε ἀπὸ τοῦ μακροῦ ὕπνου ἀνακύψαντες βλέπομεν κατὰ πρῶτον περὶ ἡμᾶς, ἀναμίζωμεν, ὦ λόγοι ! τὴν Ἑλικώνιον δάφνην μετὰ τοῦ εἰς Παλαιστίνην φοίνικος, καὶ στέφανον ἀειθαλῆ πλέζωμεν διὰ τὴν φίλην κορυφὴν τῆς φιλότατης Ἑλλάδος· καὶ περὶ τὴν ἐρήμην ὄχθην τοῦ Ἰορδάνου καταβαίνει οὐράνιος Μοῦσα, καὶ οἱ Λίβανοι καὶ τὰ Θαβώρια σκιρτῶσιν, ὅταν αὕτη ψάλλη ἄσμα και-

νὸν ἐν κιθάρᾳ καὶ ψαλτηρίῳ δεκαχόρδῳ· ἡ ἐλευθερία, ὦ φίλοι ! ἐκβαίνουσα τῆς χριστιανικῆς κολυμβήθρας ἐξαγιάζεται, λαμβάνει παρθενικὴν αἰδῶ καὶ μέχρι τῶν σφυρῶν συνεσταλμένον ἔχουσα τὸν χιτωνίσκον, φαίνεται σεμνοπρεπεστέρα καὶ ὠραιότερα κατοικοῦντες εἰς Ἀθήνας, καὶ ὑποδεχόμενοι τὴν ἀπὸ τῆς Ἀκροπόλεως καταβαίνουσαν σκιὰν τῆς ἀρχαιότητος, μὴ μόνον θαυμάζωμεν τὴν Πνύκα καὶ τὸν Δῆμον τῶν Ἀθηναίων καὶ τὴν Θεμιστοκλέους εὐφυΐαν, ἀλλὰ καὶ ἀνακαλῶμεν εἰς μνήμην καὶ τὸν τῆς Χριστιανικῆς πολιτείας καταδιωκόμενον Ἀπόστολον Παῦλον, ὅτε εἰσῆρχετο εἰς τὴν πόλιν Ἀθηνῶν κατείδωλον οὖσαν καὶ συνδιελέγετο μετὰ Διονυσίου τοῦ Ἀρειοπαγίτου.

Τότε τῶν Ἐπικουρείων τινὲς, καὶ τῶν Στωϊκῶν φιλοσόφων κατηγοροῦντες τὸν οὐρανοβάμωνα ὡς εἰσαγωγὸν ξένων δαιμονίων, ἔφερον αὐτὸν εἰς τὸν Ἄρειον Πάγον, καὶ σταθεὶς ἐκεῖνος ἐν μέσῳ ἔλεγεν· « Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, διατρέξας καὶ ἀναθεωρήσας τὰ σεβάσματα ὑμῶν, εὗρον καὶ βωμὸν ἐπιγραφόμενον « τῷ ἀγνώστῳ Θεῷ » τοῦτον ἐγὼ τὸν Θεὸν τὸν εἰς ὑμᾶς ἄγνωστον ἔρχομαι ἀγγέλλων » καὶ ταῦτα μὲν ἔλεγεν ὁ εὐγλωττος ἐκεῖνος ἀνὴρ. Ἐγὼ δὲ μακάριος ὁ πάσης στερούμενος εὐλάλου μούσης, κἂν οἱ Ἐπικουρεῖοι καὶ Στωϊκοὶ τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων καταγελάσωσιν ἐμοῦ ὑμνοῦντος εἰς Ἀθήνας τὸν Θεὸν τῆς πνευματικῆς φιλοσοφίας, τὸν Θεὸν τῆς οὐρανίου ἠθικῆς, τὸν Θεὸν τῆς ἰσότητος τῶν ἀνθρώπων, τὸν Θεὸν τῶν ἐλευθέρων θεσμῶν !

Ὅτε μετὰ τὰς πρώτας ταραχάς, καὶ τὰ πρῶτα ἐγκλήματα τῆς Γαλλικῆς ἐπαναστάσεως, καθηγητῆς τῆς ἠθικῆς ὁ φιλόσοφος Σαιμπιέρος ἐπρόφερε κατὰ πρῶτον ἐπὶ τῆς διδασκαλικῆς ἑδρας τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, ἅπαν τὸ ἀκροατήριον ἐνεπλήσθη ἐνθουσιασμοῦ, καὶ ὁ διδάσκαλος, δακρύων. Ἐν μέσῳ τῶν φιλοσοφικῶν καὶ πολιτικῶν ἀμφισβολιῶν, ἐν μέσῳ τῶν ἐγκλημάτων τοῦ αἰῶνος, τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ ἐφάνη τὸ μόνον ἅγιον καὶ ἡ μόνη ἀλήθεια. Ἀλλ' ὅτε ὁ αὐτὸς φιλόσοφος εἰς συνεδρίασιν πολλῶν Διδασκάλων τοῦ Πανεπιστημίου ἀνέγνωσεν ἔκθεσιν, καθ' ἣν ὕμνει τὸν κτίστην τοῦ παντός, διήγειρε τὴν ὀργὴν τῶν λεγομένων τούτων σοφῶν· οἱ μὲν ἔσχωπτον αὐτὸν λέγοντες, εἰάν εἶδε ποτὲ τὸν Θεὸν καὶ ἐν τίνι μορφῇ; οἱ δὲ κατεγέλων τὴν εὐπιστίαν αὐτοῦ, καὶ πολλοὶ ἐξύβριζον τὸν ἄνθρωπον ὡς ἀδυνάτου φρενὸς· καὶ τις ὁ ἰδεολόγος Καθανῆς παράφορος, ἔκραξεν «ὀρκίζομαι, ὅτι οὐκ ἔστι Θεός. » Ὁ Χριστιανὸς φιλόσοφος, παύσας τὴν ἀνάγνωσιν, εἶπε μετὰ ξὺ ἄλλων λόγων καὶ τούτους, » Ἐρωτήσατε τοὺς μεγαλοφρεῖς ἄνδρας ὅλων τῶν ἐθνῶν, καὶ πάντας τοὺς Νομοθέτας· ἅπαντες ἀνεγνώρισαν τὴν νοερὰν αἰτίαν τοσούτων ὄντων νοερῶν καὶ τὸν ὑπέρτατον Δικαστὴν πάντων ἡμῶν. Οἱ τύραννοι καὶ οἱ διεφθαρμένοι πολῖται ἐπιθυμοῦσι δικαστὰς ἑαυτῶν τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὴν κοινὴν δοξασίαν, ἥτοι ἐπιθυμοῦσιν ἀπαλλαγὴν ἑαυτῶν ἀπὸ παντός Δικαστηρίου. Πολεμήσατε, λόγιοι ἄνδρες! τὴν ὑλικὴν

φιλοσοφίαν, ἥτις καταστρέφει τὴν ἐλευθερίαν τῶν ἐθνῶν
καὶ τὴν θεμελιώδη ἀλήθειαν πάσης κοινωνίας. Οἱ κακοῦρ-
γοι μόνον ἀπαρνοῦνται τὴν θεότητα ὡς τέκνα μωρὰ καὶ
ἀχάριστα ἀπαρνούμενοι τὴν μητέρα των. »

The first of these is the fact that the
 number of the series is not known.
 The second is the fact that the
 number of the series is not known.

Ο ΜΕΣΣΙΑΣ.

(Πρὸ τῶν πυλῶν Ἱερουσαλήμ. φαίνεται ναοῦ περιούλιον,
πανταχόθεν ἀνεωγμένον.)

I.

ΠΟΝΤΙΟΣ ΠΙΛΑΤΟΣ, Ἡγεμὼν Ἰουδαίας, καὶ
ΗΡΩΔΗΣ, Τετράρχης Γαλιλαίας.

ΠΟΝΤΙΟΣ ΠΙΛΑΤΟΣ.

Εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, Τετράρχα Γαλιλαίας,
φοβεῖσαι, λέγεις, ταραχὰς καὶ τρικυμίας νέας;
Ὁ ἀτιθάσσευτος λαὸς τῶν πλάνων Ἰουδαίων
Ἀναμασᾷ τὸν χαλινὸν, ὀργὴν καὶ μῖσος πνέων,
Ἐν ᾧ τὰ πάντα ἐφορᾷ ὡς ὀφθαλμὸς ἡλίου
Ὁ κραταῖος Τιβέριος ἐκ τοῦ Καπιτωλίου;

ΗΡΩΔΗΣ.

Λυθάδεις Ἕλληνες τῆς γῆς φθονοῦσι τὴν εἰρήνην·
Εἰς τὴν Συρίαν ἄποικοι καὶ εἰς τὴν Παλαιστίνην,
Διὰ γραφίδος πανταχοῦ κηρύττουσι καὶ γλώσσης,

Πολιτικάς ισότητάς καὶ ἀπελευθερώσεις,
 Καὶ σχεδιάζουσι θεοὺς καὶ νόμους κατ' ἰδέαν,
 Καὶ πολιτείαν πλάττουσι παγκόσμιον καὶ νέαν.
 ὦ Πόντιε, ἀσάλευτον τὴν πίστιν μου φυλάττων,
 Εἰς σέ τὸν σάλον καὶ βρασμὸν ἀγγέλλω τῶν πνευμάτων.

ΠΟΝΤΙΟΣ ΠΙΛΑΤΟΣ.

Οἱ Ἕλληνες!... διὰ φωνῆς τοὺς ὀνομάζει ξένης
 Γραικύλους ὁ ἀποθανὼν Ρωμαῖος Δημοσθένης.
 Ἀφ' οὗ, ταχείας πτέρυγας ὡς ἀετὸς ἀνοίξας
 Καὶ τὸν Ἀχαϊκὸν δεσμὸν ἐκεῖνον διαρρήξας,
 Ὁ Μόμμιος τὴν ἑνδοξὸν Ἑλλάδα καὶ λογίαν
 Ῥωμαϊκὴν κατέγραψε καὶ δούλην Ἐπαρχίαν,
 Τὰ ἥθη ἀπεδύθησαν οἱ Ἕλληνες τὰ πρῶτα,
 Μεγαλουργίαν, ἀρετὴν, ἐλευθερίαν, φῶτα.
 Πλὴν, δίδει γλῶσσαν ἡ Ἑλλάς εἰς τοὺς λαοὺς ὁμοίαν;
 Εἰς τοὺς λαοὺς κυβέρνησιν ἡ Ῥώμη δίδει μίαν·
 Τὴν οἰκουμένην ἡ μακρὰ περιοχὴ της κλείει
 Καὶ ἀνατέλλει ἑνδὸν της ὁ ἥλιος καὶ δύει.
 Γνωρίζεις τὰ παθήματα μεγάλων ἡγεμόνων·
 Ἐγὼ δὲ εἰς τὴν μνήμην σου ἐπαναφέρω μόνον
 Τὸν Ἰουγούρθαν, δέσμιος ὁπότε τῶν Ῥωμαίων

Ἐτίνασσε τὴν χαίτην τοῦ ὡς τραυματίας λέων,
 Καὶ τὸν Ἀννίβαν, ὁδηγὸν νηὸς ναυαγησάσης,
 Εἰς ἄκραν ὅτε ἄγνωστον ἀπέθνησκε θαλάσσης.

ΗΡΩΔΗΣ.

Ἵπὲρ τῆς Ῥώμης ὀμιλεῖς καὶ ἀληθῶς κ' εὐγλώττως,
 Καὶ παμβασίλισσαν αὐτὴν ἀναγνωρίζω πρῶτος.
 Πλὴν μήπως ἐκ τοῦ ταπεινοῦ ἀρότρου εἰς τὸν θρόνον
 Τὴν Ῥώμην ἀνεβίβασαν τὰ τρόπαιά της μόνον;
 Πολλάκις ἀδιάλλακτος ἐχθρὰ τῶν βασιλέων
 Καὶ τοὺς λαοὺς κηρύττουςα συμμάχους τῶν Ῥωμαίων,
 Πολλάκις προσλαμβάνουσα τοὺς βασιλεῖς συμμάχους,
 Καὶ τούτους καταστρέφουσα κ' ἐκείνους μετὰ τάχους,
 Ὑψώθη οὕτω κεφαλὴ τῆς αἰκουμένης ὅλης
 Ἀγέρωχος καὶ νεύουσα εἰς τοὺς Μονάρχας μόλις·
 Καὶ οὐδὲ ν' ἀτενίσωσιν ἐκπεπτωκότες τόσοι
 Δυνάσται πρὸς τὸν ἥλιον τῆς δόξης της τολμῶσι·
 Τὴν προσκυνοῦσιν ὁ Ἰνδὸς, ὁ Ἕλλην, ὁ Γαλάτης·
 Ὑπήκοοί της ῥέουσιν ὁ Ἰστρος, ὁ Εὐφράτης,
 Καὶ εἰς τὴν ἄλυσιν αὐτῆς τὰ ἔθνη δεδεμένα,
 Τὴν καταρῶνται, κλίνοντα τὸν δουλικὸν αὐχέναν.

Ἀλλὰ ἡ γῆ ἀπηύδῃσε, καὶ τρέμω μήπως ῥίψῃ
Τὸν κολοσσὸν τὸν φθάσαντα εἰς οὐρανοῦ τὰ ὕψη.

ΠΟΝΤΙΟΣ ΠΙΛΑΤΟΣ.

Εἰς στάσεις, λέγεις, ὁ λαὸς τῆς Ἰουδαίας ῥέπει.
Τοῦ Πομπηίου στίλβουσιν τὴν μάχαιραν δὲν βλέπει;
Ὁ Μάγνος, σφάξας ἱερεῖον πολλοὺς τῶν Μεγιστάνων
Αὐτὸν τὸν Ἡγεμόνα τῶν ἐσταύρωσε τὸν πλάνον,
Καὶ λεγεόνων ὀδηγός, ὁ Κράσσος μετὰ τοῦτον
Κατέβαλε τοὺς εἰς ἰσχὺν ἐξέχοντας καὶ πλοῦτον.
Τῆς Ἰουδαίας Ἡγεμὼν ἐγὼ σταλὲς πρὸ χρόνου,
Δὲν βλέπω χρεῖαν σήμερον διώξεως, ἢ φόνου.
Ἡμεῖς εἰς γέλωτα κινεῖ λαὸς εἰς πᾶν ὑπεύκτων.
Οἰκτείρομεν οἱ λέοντες ἡμεῖς, λαὸν μυρμηκῶν.

ΗΡΩΔΗΣ.

Ἐγὼ τ' ἀδόμενα εἰς σὲ ἀγγέλλω κατὰ χρέος.
Σὺ ἔπειτα ἐκτέλεσον ἢ οὕτως, ἢ ἀλλέως.
Τὰ ἔτη συμπληροῦνται τριάκοντα καὶ τρία.
Τὸ πᾶν εἰς τὸν πατέρα μου Ἡρώδην ἐμειδία,

Ὅποτε ἀπ' Ἀνατολῶν ἀστεροσκοποὶ μάγοι
 Ἡρώτων ποῦ ἐκτρέφεται καὶ ποίαν ζωὴν ἄγει
 Χριστὸς, ὁ μέλλων λυτρωτὴς τῶν δούλων Ἰουδαίων,
 Διότι λάμπει, ἔλεγον, τὸ ἄστρον τοῦ ὠραῖον·
 Καὶ ὁ πατὴρ μου εἰς αὐτοὺς τοὺς λόγους ἐπτοήθη
 Καὶ πᾶσα Ἱερουσαλὴμ εἰς σύνοδον ἐκλήθη·
 Ἡρώτα δὲ περίτρομος ποῦ ὁ Χριστὸς γεννᾶται,
 Καὶ πάντες ἀπεκρίσθησαν· « προφητικὴ πλανάται
 Φωνή τις, ὅτι κατ' αὐτὴν τὴν ὠρισμένην ὥραν
 Γεννᾶται εἰς τὴν Βηθλεέμ τὴν ἐλαχίστην χώραν· »

Καὶ περὶ νύκτας μέσας

Τοὺς Μάγους προσκαλέσας

Ἐκεῖνος εἰς τὴν ἔρημον τοῦ ἀχανοῦς αἰθέρος,
 Τὸν χρόνον τοῦ χρυσοφειγγοῦς ἠκρίβωσεν ἀστέρος,
 Καὶ εἶπεν· « ἐξετάσατε τὰ τοῦ νεογεννήτου,
 Τίνα μαστὸν ἐθήλασε, τίς ἡ καταγωγὴ του·
 Κ' εὐρόντες τοῦτο στρέψατε τὰ βήματα ὀπίσω,
 Διότι θέλω τὸν Χριστὸν κ' ἐγὼ νὰ προσκυνήσω· »
 Κ' ἐκεῖνοι ἀνεχώρησαν, ὁ δὲ ἀστήρ καὶ πάλιν
 Ἡλιακὴν ἐξέπεμπεν ἀναλαμπὴν μεγάλην,
 Καὶ δια στενωπῶν αὐτοὺς προῆγε καὶ σπηλαίων,
 Ἐπὶ τοῦ βρέφους Ἰησοῦ καθήσας τελευταῖον.

Τὸ βρέφος τοῦτο προσελθὺν εἰς ἡλικίαν τῶρα
 Καλεῖ Μεσσίαν καὶ Χριστὸν ἡ Ναζωραῖα χώρα·
 Ἐξαίφνης δὲ φαινόμενος εἰς τὰς ἐκθάμβους πόλεις,
 Κινεῖ τὸν ἐνθουσιασμὸν τῆς Παλαιστίνης ὅλης.

(Μετ' ὀλίγην παῦσιν.)

Εἰς τὴν Ἑλλάδα κεραυνὸν εἰς χεῖρα χρυσῇ φέρων
 Καὶ ὡς κονίσσαλον πατῶν τὴν ἄμμον τῶν ἀστέρων,
 Ζεὺς κολοσσαῖος ἵσταται, καὶ τρέμεις, ἐὰν νεύσῃ,
 Μὴ κλίσις τῆς ἀφρῦς τοῦ τὸν οὐρανὸν σαλεύσῃ·
 Κατὰ τὴν γέννησιν Χριστοῦ κατέβη ἐν νεφέλῃ
 Λευκὸς καὶ μέγας Ἄγγελος πυρφόρα ἔχων βέλη,
 Καὶ κεραυνῶσας τὸν θεὸν ἐκεῖνον τὸν ἀρχαῖον,
 Θεὸν εἰς πᾶσαν ἡγγεῖλε τὴν οἰκουμένην, νέον.
 Ἡ Φήμη, τρέχουσα λαλεῖ αὐτὰ εἰς πάντα τόπον
 Ἀνοίγουσα πρὸς ὅλεθρον θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων
 Τὰ χίλιά της στόματα καὶ ὄμματα καὶ ὦτα,
 Εἰς γῆν τοὺς πόδας ἔχουσα κ' εἰς οὐρανὸν τὰ νῶτα.
 Πλὴν θόρυβος ἀκούεται καὶ μακρυὴ βοή τις . . .

2.

ΚΟΥΪΝΤΟΣ ΚΟΡΝΗΛΙΟΣ ἑκατόνταρχος,
καὶ οἱ ἀνωτέρω.

ΚΟΥΪΝΤΟΣ.

Ἐφάνη ὁ τῆς Ναζαρέτ παράδοξος προφήτης
Καὶ ὅλον, εἰς τῆς πόλεως ἐκχύνεται τὰς θύρας
Τὸ πλῆθος, φέρον βάϊα καὶ δάφνας εἰς τὰς χεῖρας,
Καὶ τὸν κυκλοῦσιν Ἕλληνες σοφοὶ τῆς Καισαρείας.
Ἀναγορεύοντες αὐτὸν, θεὸν ἐλευθερίας.

(Ἀκούεται κρότος ἔξωθεν.)

ΗΡΩΔΗΣ πρὸς τὸν Πόντιον Πιλάτον.

Βοῶντος καὶ συρρέοντος λαοῦ ἀκούεις σάλον ;

ΚΟΥΪΝΤΟΣ.

Ἐκεῖνον προπομπεύουσι μικροὶ μετὰ μεγάλων·
Διὰ ταπήτων πορφυρῶν καὶ μύρτων καὶ φοινίκων
Κεκοσμημένα φαίνονται τὰ ἔξωθεν τῶν οἰκων,
Καὶ τὸν ἀκολουθεῖ λαὸς ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας
Ἀπὸ τῆς Δεκαπόλεως, καὶ Τύρου, κ' Ἰδουμαίας.

ΗΡΩΔΗΣ πρὸς τὸν Πόντιον.

Ἡ δούλη τῆς Ἀσίας γῆ διψᾷ ἐλευθερίαν,
 Προσδέχεται τὸν λόγον του ὡς δρῦσον οὐρανίαν,
 Καὶ περιμένει ὁ λαὸς ἐκ ῥήσεως ἀρχαίας
 Τὸν μέγαν λυτρωτὴν αὐτοῦ ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας.

Φωνὴ λαοῦ.

Ὡσανὰ εὐλογημένος!
 Ὁ ἐρχόμενος προφήτης ἐν ὀνόματι Κυρίου,

Ἄλλη φωνή.

Ὡσανὰ δεδοξασμένος!
 Ὁ ἔρχόμενος Μεσσίας μετὰ πνεύματος ἁγίου.

Ἄλλη φωνή.

Ὡσανὰ τῷ Θεῷ πίστις
 Ὡσανὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις!

Ὁ Πόντιος Πιλάτος, Ἡρώδης καὶ Κούιντος
 Κορνήλιος ἀναχωροῦσι.

(Ο ΜΕΣΣΙΑΣ μετὰ λαοῦ.)

Ο ΜΕΣΣΙΑΣ· πρὸς τὸν λαόν.

Οἱ κοπιῶντες, δράμετε, καὶ οἱ πεφορτισμένοι,
 Τοὺς δυστυχεῖς ἡ τοῦ Θεοῦ ἀγκάλη περιμένει·
 Τὸν ἑλαφρόν μου ἄρατε ζυγὸν τῆς ἀληθείας,
 Ζυγὸν λυτρώσεως παθῶν, ζυγὸν ἐλευθερίας.
 Ὡ πένητες! μὴ θλίβεσθε, ὦ δοῦλοι! μὴ λυπῆσθε
 Εἰς οὐρανὸν εὐδαίμονες καὶ ἴσοι πάντες εἴσθε.
 Μὴ τοὺς δυνάστας τρέμετε, τοὺς δυναμένους μόνον
 Τὴν δέσμευσιν τοῦ σώματος καὶ τῆς σαρκὸς τὸν φόνον·
 Σοφοί! ἂν ναυαγῆσετε ὑπὲρ δικαιοσύνης,
 Εἰς οὐρανὸν τυγχάνετε λιμένος καὶ γαλήνης·

Μακάριοι ἐν γένει

Καὶ οἱ δεδιωγμένοι,

Καὶ δοῦλοι καὶ ἀκτῆμονες,

Πλὴν πρᾶοι κ' ἐλεήμονες,

Πλὴν δίκαιοι καὶ ἱλαροί,

Καὶ τὴν καρδίαν καθαροί!

Πᾶν ὅ,τι ἔπραξας καλὸν εἰς τὸν ἐλάχιστόν σου,
 Τὸ ἔπραξας εἰς σεαυτὸν καὶ εἰς τὸν Κύριόν σου.

Ἀμὴν, ὁπότεν ὁ υἱὸς καθήσῃ τοῦ ἀνθρώπου.
 Εἰς θρόνον δόξης, χύνων φῶς καὶ πῦρ ἀπὸ προσώπου,
 Καὶ τάξεις περιλάμψουσιν Ἀγγέλων κύκλωθέν του,
 Καὶ στῶσι χίλιοι νεκροὶ αἰῶνες κάτωθέν του,
 Κ' εἰς πλάστιγγα ἰσόρροπον τὴν δεξιὰν ἐκτείνων
 Κραυγάζῃ « Λαοὶ, ἔρχομαι. τὴν οἰκουμένην κρίνων.
 » Ἐγὼ ἐπείνασα· πλὴν σεῖς οὐκ ἐξεθρέψατέ με.
 » Ἐγὼ ἐδίψησα· πλὴν σεῖς οὐκ ἐποτίσατέ με.
 » Οὐδὲ μὲ ὑπεδέχθητε καὶ ἀσθενῇ καὶ ξένον,
 » Οὐδὲ μ' ἐνδύσατε γυμνὸν κ' ἐκτετραχληλισμένον.
 Καὶ τότε κράξουσιν πολλοὶ, » Δικαιοκρίτα πότε,
 Πεινῶν διψῶν καὶ ἀσθενὴς καὶ ξένος ἦσο, » ὅτε.
 Εἰς πένητας καὶ ἀσθενεῖς ἐστρέφετε τὰ νῶτα,
 Κ' εἰς τοὺς κλαυθμοὺς τῶν δυσυχῶν ἐκλείετε τὰ ὦτα.
 Ἀγάπα τὸν Θεόν, ἰδοὺ ἡ βάσις ἡ μεγάλη,
 Ἀγάπα τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτὸν, ἡ ἄλλη.
 Εἰς ταύτας δὲ τὰς ἐντολὰς τὰς δύο, τὸ πᾶν κεῖται.
 Ἡ ἠθικὴ ὁλόκληρος, οἱ νόμοι, καὶ προφῆται.

Ἄνθρωπος ἐκ τοῦ λαοῦ.

Φωνὴ δὲν κρύπτεται Θεοῦ εἰς τὴν λαμπράν φωνὴν του.

Καὶ μέλος ἐπουράνιον;

Ἄλλος.

Περὶ τὴν κεφαλὴν του
Ὁ δίσκος, ὁ περίχρυσος ἐκεῖνος τί σημαίνει;

Ἄλλος.

Σημαίνει ὅτι τοῦ Θεοῦ τὸ πνεῦμα τὸν θερμαίνει.

Γυνή τις.

Ἀπὸ τῶν ἐνδυμάτων του πῶς δύναμις τις θεία
Καὶ παραδείσου ἄφατος ἐκρέει εὐωδία;

Ο ΜΕΣΣΙΑΣ πρὸς τὸν λαόν.

Πᾶν ὅ,τι θέλετε εἰς σᾶς νὰ πράττωσιν οἱ ἄλλοι
Ἐκεῖνο πράττετε· ἰδοὺ ἡ ῥῆσις ἡ μεγάλη·
Σκληρῶς μὴ κρίνετε, σκληρῶς μὴ καὶ ὑμεῖς κριθῆτε·
Καὶ μὴ καταδικάσετε, μὴ καταδικασθῆτε·
Τὸ κάρφος εἰς τὰ ὕμματα ὁρᾷ τῶν ἀδελφῶν σου,
Καὶ οὐδὲ βλέπεις τὴν δοκὸν τὴν εἰς τὸν ὀφθαλμὸν σου;
Λαε! τὸν νόμον ἤκουσας τὸν ἐν δυνάμει ὄντα

Δὸς ὀφθαλμὸν δι' ὀφθαλμὸν, ὀδόντα, δι' ὀδόντα,
 Σὺ ὅμως καὶ τὸν πρῶτιστον ἐχθρὼν σου καὶ φονέων
 Παρὰ τὸν νόμον οἴκτειρε, τὴν τύφλωσίν του κλαίων·
 Ἀγάπα, τέκνον τοῦ Θεοῦ, καὶ τοὺς ἐχθρούς σου ἔτι
 Καὶ τοὺς κακοποιοῦντάς σε γενναίως εὐεργέτει·
 Εἰς τοὺς καταρωμένους σε ἀπόδος εὐλογίας
 Καὶ εἰς τοὺς βλασφημοῦντάς σε ἀπόδος εὐφημίας.
 Ὁ Κύριος τὸν ἥλιον εἰς πάντας ἀνατέλλει,
 Κ' εἰς τῶν ἀδίκων τοὺς ἀγροὺς τὴν δρόσον ἀποσέλλει·
 Ἄν ἔχῃς δύο, χάριζε τὸν ἓνα σου χιτῶνα,
 Τὴν ἄλλην στρέφε, ραπισθεὶς εἰς μίαν σιαγόναν·
 Ἄν πάντες ἀνεξίκαχοι καὶ ἀγαθοὶ γενῇτε
 Καὶ ἄνευ νόμων καὶ ἀρχῶν ἡ τάξις συντηρεῖται·
 Ἀντὶ λαῶν, ὡς σήμερον σκληρῶς τυραννουμένων,
 Ἀντὶ ἐθνῶν, ὡς σήμερον ἀλληλομαχομένων,
 Ὁ κόσμος τότε μία

Γενήσεται εἰρηνικὴ καὶ ἴση πολιτεία·

Τί φάγητε, τί πίνητε, τί τύσον μεριμνᾶτε;
 Τὸ τρέχον τὴν ὑπουρανὸν πτηνὸν δὲν ἐρευνᾶτε

Ἄν σπεῖρῃ, ἂν θερίζῃ

Καὶ ἂν εἰς τὰ ταμεῖά του ἀστάχεις θησαυρίζῃ;
 Τί αὖριον φορέσῃτε πρὸς τί φρόντις ἡ τόση;

Τὰ κρίνα οὐδὲ νηθουσι καὶ οὐδὲ κοπιῶσι.

Καὶ ὅμως οὐδ' ὁ Σολομών, εἰς ὅλον του τὸν πλοῦτον

Κ' εἰς ὅλην τὴν πομπὴν αὐτοῦ, ἐνδύθη ὡς ἐν τούτων.

(Ἀκούεται φωνὴ ἐξ οὐρανοῦ.)

Ὁ ὄχλος.

Βρυντὴ δὲν ἦτον;

Εἷς ἐκ τοῦ λαοῦ.

Ἄγγελος ἐλάλησεν ἐκεῖνον·

Δὲν βλέπετε τὸν χεῖμαρρον τῶν φαινῶν ἀκτίνων;

(Φαίνεται Ἄγγελος καταβάς.)

Ἄλλος ἐκ τοῦ λαοῦ, δεικνύων

τὸν Ἄγγελον.

Ἐπάνω στέκει τοῦ ναοῦ, τὸ δῶμά του σκεπάζων

Ὁ Ἄγγελος εἰς πτέρυγα σαπφείρων καὶ τοπάζων·

Λαλεῖ μετὰ τοῦ Ἰησοῦ ὁ κήρυξ τοῦ Ὑψίστου,

Καὶ λάμπει ὡς διάδημα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του

Ἡ ἶρις ἡ σμαράγδινος...

*Γέρων τις.**Πρὸ χρόνων ἄνοιγμένη*

Τοῦ Πλάστου, εἰς τὸν Ἰησοῦν ἡ θύρα διαμένει.
 Εἰς τὸ Θαβὼρ ἀνέτειλε προσφάτως ὡς ἡμέρα,
 Καὶ ἡ ἐσθῆς του ἔλαμψε χιόνος λευκοτέρα·
 Καὶ ἀντικρὺ του ὁ Μωσῆς ἐφάνη καὶ Ἡλίας,
 Καὶ πρὸς αὐτοὺς ἀπέτεινεν ἐκεῖνος ὁμιλίας·
 Ἐν ᾧ δ' ἐλάλει, φωτεινὴ ἐκάλυψε νεφέλη
 Τὸ ἱερόν του πρόσωπον, τὰ ἱερά του μέλη,
 Κ' ἐκ τῆς νεφέλης ἤχησε φωνὴ ἐπὶ τοῦ κόσμου·
 « Αὐτὸς καὶ ὁ ἀγαπητὸς, αὐτὸς καὶ ὁ υἱός μου. »

Ἄλλος.

Ἐντὸς ὁμίχλης ἄλλοτε ὁ Σατανᾶς ὁ δαίμων·
 Διέβαινε συρόμενος ὑπὸ σφοδρῶν ἀνέμων,
 Κ' εἰς ὑψηλὸν τὸν Ἰησοῦν βουνὸν ἀναβιβάσας
 Παρέδιδεν εἰς χεῖράς του τὰς βασιλείας πάσας,
 Καὶ τῶν ἐθνῶν, ὡς ἱδία, διέθετε τὰ πλήθη·
 Ἀλλ' ὁ Χριστὸς τὰς δωρεὰς αὐτοῦ ἀπεποιήθη,
 Καὶ πτέρυγας ἀνοίγοντες ταῶνος στιλπνοτέρας,
 Τὸν διηκόνουν Ἄγγελοι δι' ὅλης τῆς ἡμέρας.

(Φιλόσοφος Ἕλλην, ἐρχόμενος πρὸς
τὸν Μεσσίαν.)

Τὸ γένος Ἕλλην, ἔλαβον τὴν Κόρινθον πατρίδα,
Καὶ τὰς Ἀθήνας τὰς κλεινὰς, καὶ τοὺς σοφούς της εἶδα·
Εἰς Ῥώμην περιζήτητος φιλόσοφος ἐφάνην·
Σὲ ἤκουσα· καὶ ὅλην μου ἐγνώρισα τὴν πλάνην·

Ο ΜΕΣΣΙΑΣ.

Τῆς ἀληθείας τίθεται εἰς σὲ ὁ θεῖος σπύρος,
Ἑλλάς, ὦ χώρα διδαχῆς, γῆ λόγου καρποφόρος!
Ἴδου βλαστάνουσιν εἰς σὲ οἱ τοῦ κηρύγματός μου
Σημαιοφόροι, τρέχοντες τὰ πέρατα τοῦ κόσμου.

Πρὸς τὸν λαόν.

Ἀκούσατε!... πᾶς ὁ τηρῶν πιστῶς τὰ ῥήματά μου
Εἰς βάσιν ὠκοδόμησε, μακρὰν ἀστάτου ἄμμου,
Ἀκράδαντον καὶ ἀσφαλῆ·
Κ' ἐφύσησε πνεῦμα πολὺ,
Καὶ ποταμοὶ κατέβησαν καὶ ὑετὸς ῥαγδαῖος,
Πλὴν ἔμεινεν ὁ οἶκός του ἀνέπαφος καὶ νέος·

Καὶ πάλιν πᾶς ὁ μὴ τηρῶν πιστῶς τὰ ῥήματά μου
Εἰς βάσιν ὠκοδόμησεν ἐπὶ ἀστάτου ἄμμου

Ὅλισθηρὰν καὶ ἐπισφαλῆ,

Καὶ ἐφύσησε πνεῦμα πολὺ,

Καὶ ποταμοὶ κατέβησαν καὶ ὑετὸς ῥαγδαῖος,

Καὶ ἐλύθησαν τοῦ οἴκου τοῦ τὰ θέμεθλα ταχέως.

(*Ἀποπέμπων τὸν λαόν*).

Ἀλλὰ πληροῦνται σήμερον αἱ ὄλαι σου ἐλπίδες·

Πορεύου καὶ ἀνάγγειλε λαὸν! τὰ ὅσα εἶδες·

Λαὸν! νεκροὶ ἀνίστανται, χωλοὶ περιπατοῦσι,

Τετυφλωμένοι βλέπουσι καὶ ἄφωνοι λαλοῦσι.

(*Ὁ λαὸς ἀναχωρεῖ*).

4.

Ο ΜΕΣΣΙΑΣ καὶ οἱ Μαθηταί του.

Ο ΠΕΤΡΟΣ πρὸς τὸν Μεσσίαν.

Ὡς ἐλάλεις, ὡς πυκναὶ καὶ καθαραὶ νιφάδες

Ἐκ στόματός σου ἐπιπτον ῥητῶν σου μυριάδες·

Ἡ γλῶσσά σου, ὡς κάλαμος γραφέως ὀξυγράφου·

Ἡμεῖς ἀκολουθοῦμέν σε, πιστοί σου μέχρι τάφου.

Ὁ ΜΕΣΣΙΑΣ.

Πρὶν ἕκαστος σκεφθῇ καλῶς, μὴ με ἀκολουθήσῃ·

Προσκέπτεται καθ' ἑαυτὸν ὁ φρόνιμος πρὶν κτίσῃ·

ΙΩΑΝΝΗΣ.

Ἡμεῖς, ὑπὲρ τοπάζιον, ἡμεῖς, ὑπὲρ χρυσίον

Τιμῶμεν, ὦ διδάσκαλε, τὸ ῥῆμά σου τὸ θεῖον.

ΑΝΔΡΕΑΣ.

Ἡ διψαλέα ἔλαφος ποθεῖ τὰς κρύας βρύσεις·

Διψῶμεν, ὦ διδάσκαλε, τὸν λόγον σου ἐπίσης.

Ο ΜΕΣΣΙΑΣ.

Ὁ κρᾶζων καὶ ὁμολογῶν ἐμὲ διδάσκαλόν του,

Κατόπιν μου ἐρχόμενος, ἀράτω τὸν σταυρόν του

ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ.

Προθύμως ἕκαστος ἡμῶν εἰς τὴν σφαγὴν του τρέχει.

Ὁ ΜΕΣΣΙΑΣ μετὰ σκέψιν τινά.

Περὶ ἐμοῦ τί φρόνημα ἡ Παλαιστίνη ἔχει;

ΠΕΤΡΟΣ.

Οἱ μὲν, σὲ λέγουσι Δαυὶδ, οἱ δὲ, Ἰερεμίαν,
 Αὐτοὶ σὲ θέλουσι Μωσῆν, ἐκεῖνοι δὲ Ἡλῖαν.

Ο ΜΕΣΣΙΑΣ.

Σεῖς τίνα μ' ἐκλαμβάνετε;

ΠΕΤΡΟΣ.

Σὺ ἀληθῶς καὶ ὄντως
 Σὺ εἶσαι Χριστὸς Κύριος, υἱὸς Θεοῦ τοῦ ζῶντος.

Ο ΜΕΣΣΙΑΣ.

Πλὴν τοῦ ἀνθρώπου ὁ υἱὸς,
 Πλὴν ὁ ἀγνώριστος Θεὸς
 Κριταῖς παραδοθήσεται,
 Πανδήμως ὑβρισθήσεται . . .

(Μετ' ὀλίγον.)

Ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐρχόμενος, εἰς τὸν Θεὸν ὑπάγω·
 Τὸν δεῖπνον τοῦτον μεθ' ὑμῶν τὸν ἔσχατον πρὶν φάγω,

Νερὸν ἄγνόν καὶ καθαρὸν εἰς τὸν νιπτῆρα χύνω,
Καὶ λέντιον περιζωσθεῖς, τοὺς πόδας ὑμῶν πλύνω.

Ο ΠΕΤΡΟΣ μετὰ φόβου καὶ τρόμου.

Τί πράττεις !... μὴ, μὴ βάλης με εἰς φοβερόν ἀγῶνα!
Μὴ νίψῃς σὺ τοὺς πόδας μου ποτέ, εἰς τὸν αἰῶνα!

Ο ΜΕΣΣΙΑΣ.

Δὲν ἔχεις μέρος μετ' ἐμοῦ, ἄν, Πέτρε, δὲν σέ νίψω.

ΠΕΤΡΟΣ.

Τὴν ἐντολὴν σου, δυστυχῆς ἐγώ, πῶς ν' ἀπορρίψω !
Ἵπήκουσα· πλὴν ἐπ' ἐμὲ τὴν χεῖρά σου ἐκτείνων,
Ἀγιάσόν με, Κύριε, τὸν ῥύπον ἐμοῦ πλύνον.

Ο ΜΕΣΣΙΑΣ.

Διδάσκαλον καὶ Κύριον πολλάκις μὲ καλεῖτε·
Καὶ εἶμαι τοῦτο, καὶ καλῶς, ἀγαπητοὶ, ποιεῖτε·
Τοὺς πόδας ὅμως, βλέπετε, τοὺς πόδας ὑμῶν νίπτω,
Καὶ ταπεινοῦμαι ὑπὸ σᾶς, καὶ τὸν αὐχένα κύπτω·
Καὶ σεῖς, ἐμὲ μιμούμενοι, καὶ ἴσοι μετ' ἀλλήλων,
Συζήσατε ἀπλοῖκῶς, ὡς φίλοι μετὰ φίλων·

Ἡ ὥρα ὅμως ἤγγικεν· ὁ μετ' ἐμοῦ δὲ τρώγων
τὴν πτέρναν ἤρε κατ' ἐμοῦ.

ΙΟΥΔΑΣ ΙΣΚΑΡΙΩΤΗΣ ὠχριῶν

· Ὅποῖον εἶπες λόγον!

ΜΕΣΣΙΑΣ.

Ἰούδα !...

Ο ΜΕΣΣΙΑΣ πρὸς τοὺς ἑνδεκα.

Σταυρωθήσομαι !

ΙΟΥΔΑΣ μετὰ φωνῆς τρεμούσης.

Τίς θέ...λει σέ σταυ...ρώ...σει.

ΜΕΣΣΙΑΣ.

Προσέξατε μή τις ὑμῶν τὸν Ἰησοῦν προδώσῃ ;

ΙΟΥΔΑΣ ἐκτὸς ἑαυτοῦ.

Μή τι ἐγὼ εἰμὶ Ραββί ;

Ο ΜΕΣΣΙΑΣ.

Σὺ εἶπας.

(Οἱ ἑνδεκα μαθηταὶ μετὰ φρίκης.)

Ἄ !

ΙΟΥΔΑΣ πιπτει κατὰ γῆς ἄφωτος.

νεκροῦμαι !

(Ἐγειρόμενος καὶ πρὸς τὸν Μεσσίαν μετὰ σιαγόνος τρεμούσης·)

Ἐ...γὼ! Ἐ...γὼ! διδάσ...καλε! καὶ τῆς φω...νῆς σε...ροῦ...μαι.

(*Αναχωρεῖ.*)

Ο ΜΕΣΣΙΑΣ πρὸς τοὺς ἑνδεκα.

ὦ τέκνα μου ! ἔτι μικρὸν ἐν μέσῳ ὑμῶν μένω,
Καὶ ὕστερον εἰς οὐρανὸν τὸν μέγαν ἀναβαίνω·
Κληρονομίαν δὲ εἰς σᾶς ἀφίνω τὴν εἰρήνην,
Εἰς σᾶς ἀφίνω τὴν ἐμὴν εἰρήνην καὶ γαλήνην·

(Οἱ μαθηταὶ τοῦ κλαίουσιν).

Ἐμμένετε σεῖς εἰς ἐμέ, καθὼς εἰς σᾶς ἐμμένω·
Τοιαύτην ἀνταπόδοσιν ἀγάπης περιμένω·
Ἡ ἄμπελος ἐγὼ εἰμι, καὶ σεῖς τὰ κλήματατά μου,

ΠΕΤΡΟΣ.

Προθύμως σε ἀκολουθῶ... ἰδὲ τὰ δάκρυά μου.

Ο ΜΕΣΣΙΑΣ πρὸς τὸν Πέτρον

Ἡ τῆς ἀποδημίας σου δὲν ἦλθεν ἔτι ὥρα.

ΙΑΚΩΒΟΣ Ο ΑΛΦΑΙΟΥ.

Καὶ ποῦ ὑπάγεις; ποῖα τις σὲ περιμένει χώρα;

ΙΑΚΩΒΟΣ Ο ΤΟΥ ΖΕΒΒΕΔΑΙΟΥ.

Σὺ φεύγεις καὶ ἀνέρχεσαι πρὸς τὴν πηγὴν τῶν φωτῶν,
Πλὴν φεύγων, ποῖον ἐξ ἡμῶν χειροτονεῖς ὡς πρῶτον;

Ο ΜΕΣΣΙΑΣ.

Ὑπεροχὰς οἱ δυνατοὶ ζητοῦσι καὶ πρωτεία,
Καὶ ἡ πολλή των τοὺς λαοὺς πιέζει δεσποτεία,
Κ' ἐξουσιάζοντες αὐτοὺς, καλοῦνται καὶ εὐεργέται.

Μὴ οὕτω σεῖς, οἱ ἀληθεῖς τοῦ κόσμου θεσμοθέται,
Ἀλλὰ ὁ πρῶτος ἐν ὑμῖν, γενέσθω τελευταῖος.

Μὲ εἶδετε σεῖς φέροντα χλαμύδα βασιλέως;

(Ἐμβαίνων ἐν μέσῳ των.)

Εἰς τῆς Ἑλλάδος, πέμπω σε, πρωτόκλητε Ἀνδρέα,
Τὰ ἔθνη τὰ νοήμονα, τὰ ἔθνη τὰ γενναῖα.

Εἰς σέ, ὦ Πέτρε, δίδωμι τὴν Ῥώμην καὶ Γαλλίαν·
 Σὺ, Ἰωάννη, κήρυττε εἰς τὴν μικρὰν Ἀσίαν·
 Εἰς Ἰουδαίαν ἔμμενε, Ἰάκωβε Ἀλφαίου·
 Πορεύου εἰς τοὺς Ἰβήρας σὺ ὁ τοῦ Ζεβεδαίου,
 Τοὺς Ἀρμενίους δίδαξε, σὺ ὦ Βαρθολομαῖε,
 Τοὺς Λίβυας, τοὺς Ἀραβας, τοὺς Σύρους, σὺ Θαδδαῖε,
 Σὺ τὴν Φρυγίαν, Φίλιππε, Θωμᾶ σὺ, τὴν Ἰνδίαν,
 Ματθαῖε, τοὺς Αἰθίοπας, καὶ Σίμων, τὴν Περσίαν·
 Ἰμεῖς ἐστὲ τὸ φῶς τῆς γῆς, τὸ φέγγος τῆς λυχνίας,
 Αἱ πόλεις αἱ εἰς ὑψηλὰς κτισθεῖσαι ἀκρωρείας.
 Ὁ λόγος μου ἐφίπταται, ἰδοὺ ἐπὶ τὴν κτίσιν·
 Πολλοὶ καὶ κατ' ἀνατολὴν, πολλοὶ καὶ κατὰ δύσιν,
 Προσμένουσιν, ὡς ὄροσερὰν πηγὴν, τὰ ῥήματά μου,
 Πολλοὶ, ὡς σμήνη μελισσῶν, πολλοὶ, ὡς κόκκοι ἄμμου.
 Ἐκ τοῦ καρποῦ των λάβετε ὀρθὴν ἰδέαν ὅλων·
 Γεννῶντ' ἐκ βάτου σταφυλαὶ, καὶ σῦκα ἐκ τριβόλων;
 Μὴ εἰς τοὺς κύνας ῥίπτετε ἁγίασμα καὶ μῦρον,
 Τοὺς μαργαρίτας ἔμπροσθεν μὴ βάλετε τῶν χοίρων.
 Ὡς πρόβατα, εἰς σόματα καὶ λύκων καὶ λεόντων
 Σᾶς στέλλω· συνετώτεροι γενῆτε τῶν δρακόντων.
 Καὶ σύροντες εἰς τὰς ὁδοὺς, ὑμᾶς, κ' εἰς τὰς πλατείας,
 Ἄν ἔνοπλοι σᾶς φέρωσιν ἐπὶ τὰς ἐξουσίας,

Μὴ σκέπτεσθε, τί θέλετε πρὸς ταύτας ἀντιστήσει·

Τὸ πνεῦμα θέλει δι' ὑμῶν τὸ ἅγιον λαλήσει.

Πᾶς πρωτουργὸς μεταβολῶν, αὐτῶν καὶ πίπτει θῦμα.

Ὡ τέκνα μου ! ἀκούσατε τὸ ἔσχατόν μου ῥῆμα·

Δὲν ἦλθον, φέρων κατ' ἀρχάς, ἐγὼ, τὴν ἁρμονίαν,

Ἀλλὰ τὸ πῦρ, τὴν μάχαιραν καὶ τὴν διαφωνίαν·

Φεῦ ! θέλετε παραδοθῇ μετὰ ξιφῶν καὶ ξύλων

Πολλοὶ καὶ ὑπὸ ἀδελφῶν, καὶ συγγενῶν καὶ φίλων.

Ἀλλ' ἐπιβλέπει ὁ θεὸς τὰς τῶν δικαίων τύχας.

Αὐτὸς, τῆς κεφαλῆς ὑμῶν ἠρίθμησε τὰς τρίχας,

Καὶ τὰ ὀνόματα ὑμῶν ὡς εἰς λευκὸν μνημεῖον

Εἰς οὐρανὸν ἐγράφησαν διὰ χρυσῶν στοιχείων.

(Ἐναγκαλιζόμενος τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ.)

Τὸ ὅρος τοῦτο βλέπετε, τὸ ἐπὶ τῆς ἐρήμου·

Ἵπάγω νὰ προσευχηθῶ ἐκεῖ, . . . ἀλλ' ἡ ψυχὴ μου

Περίλυπος περίλυπος ἐστὶν ἕως θανάτου.

(Φεύγει)

ΠΕΤΡΟΣ.

Ἀκολουθῶμεν, ἀδελφοί, τὰ θεῖα βήματά του.

ΑΥΡΗΛΙΑ *θυγάτηρ Πορτίου Πιλάτου.*

Ὅσφραίνομαι λιβανωτὸν, καὶ σμύρναν καὶ κασσίαν.

Θεοῦ, τὸ πᾶν μαρτύρεται, Θεοῦ τὴν παρουσίαν.

Ἡ Φοῖβη ἔφερεν ἐδῶ τὸν ἀργυροῦν τῆς πόδα;

Ἡ Ἀθηνᾶ ἐκένωσε τοῦ πέπλου τῆς τὰ ῥόδα;

Ὁ μυροφόρος ζέφυρος ἐπὶ τῶν ῥόδων πνέει,

Καὶ βρύσις μαργαρίτινος τὴν χλύην περιῤῥέει,

Καὶ ἄνθη περιβάλλεται ποικίλα καὶ ὠραῖα,

Ἡ φύσις, ὡς Ἀμαρυλλὶς ἀγροτικὴ καὶ νέα.

Σὲ, ψάλλει, θεὰ ἕαρος! ἡ τρέμουσά μου γλῶσσα·

Γελᾷς, καὶ πρὸς ἡμᾶς ἡ γῆ, παρίσταται γελῶσα·

Περιπατεῖς; ὡς ἵχνος σου εὐῶδες χύνεις μῦρον,

Καὶ προπορεύεται χορὸς Χαρίτων καὶ Ζεφύρων.

ΑΥΡΗΛΙΑ καὶ ΛΙΒΙΟΣ *υἱὸς Ἡρώδου.*

ΑΥΡΗΛΙΑ *μετ' ἐκπλήξεως πρὸς τὸν Λίβιον.*

Εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα!...

ΛΙΒΙΟΣ.

Ἀπὸ τὴν Γαλιλαίαν,

Ἀφ' οὗ καὶ πρὸς μελέτην μου καὶ πρὸς ποικίλην θέαν,

Διέτρεξα τοῦ Καίσαρος τὴν μοναρχίαν ὅλην,

Καὶ εἶδα τὴν πρωτεύουσαν τῆς οἰκουμένης πόλιν.

(Ἰσταται ὀλίγον, καὶ βλέπων περίξ, λέγει)

ὦ!!! ποῖον μ' ἔλκει θέλγητρον εἰς ταύτας τὰς γνωρίμους,

Εἰς ταύτας τῆς Ἀνατολῆς τὰς φωτεινὰς ἐρήμους!

ὦ πόσον μὲ ἠδύνουσι τ' ἀγροτικὰ τῶν κάλλη,

Ὁ λόφος, ὅπου ἡ συκῇ καὶ ἡ μυρσίνη θάλλει,

Ἡ τοῦ πλανήτου Ἄραβος σκηνὴ ἐπὶ τῆς χλόης,

Τῆς κέδρου ὁ ψιθυρισμός, τὸ ἄλσος τῆς ἀλόης,

Τὸ φρέαρ, ὅπου ἔρχεται ἡ τῶν βοῶν ἀγέλη,

Ὁ βράχος, ὅθεν καὶ ξανθὸν κ' εὐῶδες ῥέει μέλι!

ΛΥΡΗΑΙΑ.

Ποῦ ἦσο τρεῖς ἐνιχυτούς, καὶ ποίους εἶδες τόπους;

Τὰ πάντα πῶς σ' ἐφάνησαν; πῶς εὗρες τοὺς ἀνθρώπους;

Περσῶν εἰσέτι θώρακας καὶ περικεφαλαίας·
 Εἰπέ με, Οἴτη ! ὦ νὰ, ὦ μνη̃μα κολουσσαῖον,
 Τῶν ὑπὲρ τῆς πατρίδος των πεσόντων ἡμιθέων,
 Εἰπέτε με, ὦ κορυφαὶ τῶν βράχων τῶν πλησίων,
 Τοῦ Λεωνίδου τ' ὄνομα καὶ τῶν τριακοσίων.
 Ἀκρόπολις τῶν Ἀθηνῶν ! ἐν μέσῳ τῶν ἀστέρων
 Ὁ Παρθενῶν σου, ἵσταται, ὡς τετρωμένος γέρων·
 Τὴν κάραν σου τὴν δουλικήν, Ἀκρόπολις ἀρχαία !
 Τοῦ Σύλλα ἢ τρισβάρβαρος ἐξύρισε ῥομφαία·
 Τοῦ Ὀλυμπίου σου Διὸς αἰ στῆλαι, τεθραυσμέναι,
 Ὡς ἄρθρα, κεῖνται, γίγαντος νεκροῦ, διεσπαρμέναι . . .
 Εἰς τὴν Ἑλλάδα σήμερον ἐπέβαλεν ἐκείνην,
 Ἡ Ῥώμη τὴν βαρεῖάν της ἐσθῆτα καὶ χαλκίνην,
 Δι' ἧς πιέζει τοὺς λαοὺς, κ' ὑποδουλοῖ τὰ στήθη·
 Οἱ Πραίτορες της ἔφθειραν τὰ τῶν Ἑλλήνων ἥθη.

ΛΥΡΗΛΙΑ.

Τῆς Ῥώμης δὲν σ' ἐξέπληξαν τὰ πλούτη, τὰ μεγέθη;
 Εἰς ποῖον θαυμασμὸν ἐκεῖ τὸ βλέμμα σου εὐρέθη!

ΛΙΒΙΟΣ

Ἡ Ῥώμη, ὡς τῆς Μέμφιδος αἰ Πυραμίδες, σύρει,

Τὴν ἔκστασίν σου ἔξωθεν, καὶ θάμβος διασπείρει,
 Πλὴν τάφος ἔνδον, ὡς αὐταὶ, ὅστ' αὖ καὶ κόνιν κλείων,
 Ὑψώθη διὰ παμπληθῶν ἰδρώτων καὶ δακρύων·
 Κατέσχον ἀπελεύθεροι τὰς ἑδρας τῆς Συγκλήτου,
 Συγκλήτου, εἰς πᾶν δουλικῆς, εἰς πᾶν ἀργυρωνήτου·
 Ἡ θεὰ τῆς αἱματηρᾶς παλαίστρας τῶν λεόντων,
 Τὴν σάρκα τὴν ἀνθρώπινον ἀσπλάγχχνως σπαραττόντων,
 Εὐφραίνει δῆμον ἄνανδρον, πλὴν ἄλλοτε γενναῖον,
 Ὡς τοὺς ἀσέμνους γέροντας τὸ ἀκρατές τῶν νέων.
 Ἐξέλιπε πᾶν εὐγενοῦς φιλοτιμίας εἶδος,
 Ἐξέπνευσεν ἡ ἀρετὴ, ὃ ἔρως τῆς πατρίδος·
 Ποῦ εἴσθε, σείς, ζεύγη θεῶν, σείς δίδυμοι τοσοῦτοι
 Αἰμύλιοι, Σκιπίωνες, καὶ Κατωνες, καὶ Βροῦτοι!
 Ὁ σκυθρωπὸς Τιβερίος διώκων καὶ προγράφων,
 Ἐπὶ τῆς Ῥώμης ἔχυσε τὴν σιωπὴν τῶν τάφων.
 Ἐξῆλθον ὡς ἀπὸ πυκνὴν καὶ δούλην ἀτμοσφαῖραν,
 Ὅποτε φωνὴν ἤκουσα γενναίαν κ' ἐλευθέραν,
 Καὶ τὸν Χριστὸν ἀπήντησα ἐν ἀγορᾷ λαλοῦντα,
 Κ' ἐντεῦθεν τοὺς εἰς τὰ δεσμὰ λαοὺς παρηγοροῦντα.

(Ἀκούεται μελωδία ὀργάνων).

Ἀλλὰ ὀργάνων καὶ φωνῶν ἀκούω μελωδίαν,

Ἀκούω Ἀσιατικὴν τερπνὴν ὑψηγορίαν.

Εἰς τὸν πλησίον νάρθηκα ἐν συντριβῇ μεγάλη.

Ὁ Ἰουδαϊκὸς λαὸς προσεύχεται καὶ ψάλλει.

(Λαὸς Ἰουδαϊκὸς ἐξερχόμενος ἐκ τοῦ ναοῦ διαμειράζεται ἐκ δεξιῶν καὶ ἀριστερῶν.)

Τὸ ἡμῖν τοῦ χοροῦ.

Τὸν πλάστην μου καὶ Κύριον εὐλόγει τὰ ἐντός μου·

Ἐμεγαλύνθης, Κύριε, ὁ ρύσῃς καὶ θεὸς μου·

Τὸ ἅγιόν σου ὄνομα αἰνέσω καὶ ὑμνήσω·

Θεέ! μεγαλοπρέπειαν καὶ δοξαν ἐνεδύσω,

Θεέ! ἀναβαλλόμενος φῶς, ὡς ἰμάτιόν σου,

Καὶ τὴν ὑφήλιον ποιῶν τὸ ὑποπόδιόν σου.

Νεφέλην λευκοπόρφυρον, ταχύ σου ἄρμα ἔχεις,

Καὶ τοὺς ἀνέμους ὑπ' αὐτὴν ζευγηλατεῖς καὶ τρέχεις.

Ἐπέθου τοὺς δακτύλους σου, κ' ἐκύρτωσας εἰς θύλον

Τὸν οὐρανὸν, περιλαβὼν εἰς τὴν παλάμην ὅλον,

Οὐδὲ μετατοπίζεται εἰς πάντα τοὺς αἰῶνας,

Ἡ γῆ τῆς ἑῴσας ἔκπαλαι εἰς ἀσφαλεῖς κολώνας.

Ὁ ἥλιος ἀνέτειλεν; εἰς ἀνθηράς ἐκτάσῃς
 Τὰ ζῶα, κ' ἐκατόπηγυς ὁ δράκων τῆς θαλάσσης,
 Τὴν ἡμερούσιον αὐτῶν περιζητοῦντες βροῶσιν,
 Τὴν δαψιλῇ σου δεξιάν ν' ἀνοίξης προσδοκῶσιν.
 Κ' ἐξέρχεται ὁ ἄνθρωπος, ὁ βασιλεὺς ἐκείνων,
 Εἰς τὴν φιάλῃν τῆς ζωῆς εὐδαιμονίαν πίνων.

Ἀλλὰ τὴν παρουσίαν σου, Θεέ, πῶς νὰ ὑμνήσω!
 Ὁ Ἰορδάνης βλέπων σε, ἀνέδραμεν ὀπίσω.
 Σὲ εἶδε κ' ἔφυγεν εὐθὺς ἡ θάλασσα, τὰ ὄρη
 Ἐσκίρτησαν ὡς ἔλαφοι καὶ ταῦροι κερασφόροι·
 Βουνοὶ πῶς ἐσκιρτήσατε; καὶ σὺ πελάγους κύμα,
 Πῶς ἔφυγες; καὶ ποταμὲ πῶς ἔστρεψας τὸ βῆμα;

Τό ἄλλο ἡμῖν τοῦ χοροῦ ψάλλοντες.

Ἀλάλαξε πᾶσα ἡ γῆ καὶ ψάλε τῷ Κυρίῳ·
 Τὰ ἔθνη ᾄσατε ὠδὴν κενὴν ἐν ψαλτηρίῳ·
 Ἐκ στόματος καὶ νεοσσῶν καὶ θηλαζόντων ζώων
 Ὡ πλάστα! ὕμνον ἄδολον ἐξάγεις καὶ αἰῶν . . .
 Ὑμνοῦσί σε, καὶ τ' ἄφωνα τῆς φύσεως ἀπάσης,
 Τὰ διαπορευόμενα τὰς τρίβους τῆς θαλάσσης.

Εἰς ἐξουσίαν ἔθεσας ἀπάσης τῆς ἡμέρας
 Τὸν ἥλιον κ' ἐξέρχεται διώκων τοὺς ἀστέρας
 Ἐκεῖνος, ὡς ἀπὸ παστὸν νεόνυμφος προβαίνων.
 Τὸ δὲ μακρόν του στάδιον, ὡς γίγας, διαβαίνων,
 Ταχεῖαν ἤνυσεν ὁδὸν, καὶ τὸ κατάντημά του
 Εἰς οὐρανοῦ τὰ ἔσχατα ἐξ οὐρανοῦ ἐσχάτου.

Ὅργιζεσαι; σαλεύεται ἡ γῆ ἐκ θεμελίων,
 Καὶ ἀπὸ τοῦ προσώπου σου ἐξέρχεται πῦρ θεῖον.
 Ὁ λάμπων δὲ ὡς ἥλιος, ὡς νύξ, προβαίνεις μέλας,
 Εἰς σκοτεινάς, ὁ φωτεινὸς καλύπτεσαι νεφέλας,
 Κ' ἐρχόμενος ὡς θύελλα ἐκ πέρατος περάτων,
 Κρατεῖς εἰς τὴν παλάμην σου κατακλυσμὸν ὑδάτων.

Ποῦ τότε πορευθῶ μακρὰν τῆς τηλαυγήσεώς σου
 Καὶ ἀπὸ τοῦ προσώπου σου καὶ ἀπὸ τῆς χειρός σου,
 Ἄν ἀναβῶ εἰς οὐρανὸν, ἐκεῖ μὲ συλλαμβάνεις,
 Ἄν εἰς τὸν ἄδην καταβῶ, καὶ εἰς τὸν ἄδην φθάνεις.
 Ἢ μὴ τὸ σκότος κρύπτη με ἀπὸ τοῦ βλέμματός σου;
 Ἢ νύξ ἡμέρα γίνεται, τὸ σκότος φῶς, ἐμπρός σου

Φαίνεται συναγωγή Ιουδαϊκή, καυμένη πλησίον τοῦ Γολγοθᾶ.

ΙΟΥΔΑΣ Ο ΙΣΚΑΡΙΩΤΗΣ.

ΤΙΣ ἔτρωσε τὰ στήθη μου, τίς ὄφεις ἰοβόλος;
 Ὁ ἄδης, εἰς τὰ στήθη μου ἐξεκενώθη ὅλος;
 Ὑπέπεσα εἰς πειρασμούς ἀγνώστους, καὶ ἡ πνοή μου
 Ἐξέρχεται διάπυρος, ὡς λίθους τῆς ἐρήμου;
 Εἰς τὴν ψυχὴν μου Ἰησοῦ! ἡ θεά σου ἐνσπείρει
 Τὴν ταραχὴν, καὶ χεῖμα ἄρος κατὰ κρημνῶν με σύρει.
 Ἐγὼ εἶμι ὁ τῆς γραφῆς τιθαυθεὶς σου λέων,
 Καὶ αὐξήθεις, ἀλλὰ ὀργὴν καὶ ἀδικίαν πνέων·
 Εἰς ἀπατήτους φάραγγας, εἰς βράχους χιονώδεις
 Πολλάκις περιφέρομαι τὴν νύκτα μηχανώδης,

Ἡ ἱρυθρὰ ὁπότε φλόξ πλανᾶται εἰς τὰ ἔλη,
 Κ' εἰς τὴν κοιλάδα κρέμαται ἡ μελανὴ νεφέλη.
 Καθὼς τυλίττει τοὺς νεκροὺς ἡ ἱγῆς ταφῆς σινδόνῇ,
 Θανάτου λύπη διατὶ τὸ στῆθός μου κυκλόνει;

2.

ΚΑΪΑΦΑΣ ἈΡΧΙΕΡΕΥΣ ἌΝΝΑΣ ὁ πενθερός του

ΙΟΥΔΑΣ Ο ΙΣΚΑΡΙΩΤΗΣ.

ΚΑΪΑΦΑΣ *βλέπων μακρόθεν τὸν Ἰούδαν.*

Αὐτὸς ἐκεῖνος!... μέτωπον ἐμφαῖνον τὸν προδότην,
 Καὶ ἦθος ἀποτρόπαιον εἰς πρόσοψιν τὴν πρώτην!

Πλησιάζων πρὸς τὸν Ἰούδαν.

Προθύμως σὲ δεχόμεθα τὸν ἀποπλανηθέντα,
 Ἀλλὰ εἰς ὥραν κρίσιμον καὶ μεταμεληθέντα,
 Σὺ, ἀπὸ στέλεχος σαθρὸν ἐξῆλθες κλάδος θάλλων,
 Ἐξῆλθες, βλαστὸς γόνιμος προσδοκιῶν μεγάλων.

ΙΟΥΔΑΣ.

Ζητῶ συγγνώμην, ἂν μακρὰν ἑτῶν πόλεων βιώσας,

Δὲν εὐστοχῶ ν' ἀποκριθῶ εἰς εὐφημίας τόσας.

ΚΑΪΔΦΑΣ.

Ποῦ ἐζήσας;

ΙΟΥΔΑΣ.

Εἰς τὰ βουνὰ πλησίον τοῦ ἀτάκτου
Καὶ πίπτοντος κατὰ πετρῶν βροντώδους καταρράκτου,
Κ' εἰς τοῦ Καρμήλου κυνηγῶν τοὺς ἀνεπάφους πάγους
Θηρία ἀτιθάσευτα, καὶ ὄρνεις σαρκοφάγους.

ΚΑΪΔΦΑΣ.

Τὸ ὑπώχρον σου πρόσωπον ὁ πυρεττὸς θερμαίνει;

ΙΟΥΔΑΣ.

Ὁμοίως τὸ φθινόπωρον ὁμοίως ἐρυθραίνει,
Τὰ μαρμαίοντα φύλλα του, ὅποτε πεπτωκότα
Εἰς τῶν ἀνέμων φέρονται τὰ ὁδοιπόρα νῶτα.

ΚΑΪΔΦΑΣ.

Ἡμεῖς σ' ἐπροσκαλέσαμεν, εἰ ἄνθρωπον τοιοῦτον
Ἀπὸ ψυχῆς εὐχόμενοι καὶ ἀγαθὰ καὶ πλοῦτον.

Ἀλλὰ ἡ φήμη ἀρνητὴν τῆς θείας πίστεώς σου
Σὲ παριστᾷ· ὁ Ἰησοῦς λοιπὸν διδάσκαλός σου;

ΙΟΥΔΑΣ.

Ὁ Ἰησοῦς. . . .

(Μετ' ὀλίγων παύσιν)

Ἀλλ' ἄκουσε· εἰς τὸ ὑγρὸν πεδίον

Ταχύπτερον μετέφερεν ἐμὲ κ' ἐκεῖνον, πλοῖον·

Κ' ἐν πρώτοις ἦτον κυανοῦς ὁ στέφων τὴν γῆν θόλος,

Ὁ σιγαλὺς αἰγιαλὸς ἐγέλα, γάλα ὅλος·

Ὁ Ζέφυρος ἐπέπνεεν ὀλίγος . . . διεκόπη·

Καὶ μετὰ κόπου ἔκοπτε τὰ ὕδατα ἡ κώπη.

Ἀλλ' ἔπειτα ἐφύσησε πελαγιαῖον πνεῦμα,

Κ' ἡ πρῶρα διαπρήσσουσα, διέσχιζε τὸ ῥεῦμα,

Καὶ ἤκουες ἐπὶ πολὺ, πυκνοὺς ἐπὶ πελάγους

Πολλῶν πιπτόντων κεραυνῶν τοὺς κτύπους, τοὺς πατάγους·

Κ' εἰς τῆς ἀβύσσου ἄλλοτε τὸν ἀχανῆ πυθμένα

Ἐπίπτομεν· καὶ ἄλλοτε εἰς ὄρη ἀφρισμένα

Κυμάτων ἀνεβαίνομεν· ἀλλὰ τὴν τρικυμίαν

Καὶ ὅλην τὴν τῶν βροντερῶν ἀνέμων συνοδίαν

Ἐπιτιμᾷ ὁ Ἰησοῦς εὐθὺς ἀπὸ τῆς πρύμνης,

Ἡ θάλασσα δὲ, πρόσωπον νεκρᾶς λαμβάνει λίμνης.

ΚΑΪΑΦΑΣ.

Ἀλλ' εἶπες, ὅτι ὁ λαὸς Δαυὶδ τὸν κράζει νέον,
Ἀλλ' εἶπες, ὅτι βασιλεὺς καλεῖται Ἰουδαίων.

ΙΟΥΔΑΣ.

Ἐγώ!...

ΚΑΪΑΦΑΣ.

Τὸ διεθρύλλησας, καὶ τὸ κηρύττεις ἔτι,
Κ' ἡ χεὶρ μου εἰς σέ δωρεάν καὶ ἀμοιβὴν προσθέτει
Ἀργύρια τριάκοντα. . . τὰ βλέπεις; ἔπαρέ τα. . .
Σὲ δίδω σπεῖραν ὀπλιτῶν· τί στέκεις; τρέχε, πέτα.
Γνωρίζεις τὸ κατὰλληλον τοῦ χρόνου καὶ τοῦ τόπου,
Καὶ διὰ ποίου δύνασαι νὰ τὸν συλλάβῃς τρόπου.

ΙΟΥΔΑΣ πλησιάζων πρὸς τὰ ἀργύρια.

Ὁ ἄργυρος! ὁ ἄργυρος! ἡ λάμψις του φλογίζει,
Τυφλώττει ὅποιον στιγμὰς πολλὰς τὸν ἀτενίζει. . .

Ἀπυμακρυνόμενος ἀπὸ τὰ ἀργύρια.

Σὲ φεύγω πλάνον μέταλλον, ὡς δράκοντα, ὡς τέρας,
Ὡς ὄνυχα παρδάλεως, ὡς ταύρου βαρὺ κέρας: . .

Πρὸς τὸν Καϊάφαν καὶ Ἄνναν.

Διδάξετέ με, διατὶ ἐκ τῶν ἀνθρώπων ἄλλοι
Κυλίωνται εἰς ἡδονάς, καὶ ζῶσιν ἐν σπατάλῃ,
Καὶ δοῦλοι, ὡς αἱ κήμηλοι αὐταὶ τῆς Ἀραβίας,
Οἱ ἄλλοι ἀποθνήσκουσιν εἰς κράβεθον πενίας;

ΚΑΪΑΦΑΣ.

Φοβεῖσθαι; εἰς τὰ σκύβαλα τῆς κοινωνίας μένεις.
Τολμᾷς εἰς τὸ καλώδιον σκιρτᾷς τῆς εἰμυρμένης.

ΙΟΥΔΑΣ.

Προδότης εὐεργέτου μου! τὸ συνειδὸς μὲ τύπτει,
Κ' εἰς δισταγμὸν τὰς φρένας μου, τρικυμιώδη, ρίπτει.

ΑΝΝΑΣ.

Τιμὰς καὶ χρήματα ζητεῖς; ὁδὸς δὲν μένει ἄλλη·
Διὰ τοιαύτης κλίμακος ὑψοῦνται οἱ μεγάλοι.

ΚΑΪΑΦΑΣ.

Μὴ φαίνεσαι, εἰς συμβουλὰς διελθῆς καρδίας κλίνων.
Λαβὼν τὴν σπεῖραν, φέρε μοι ἐδῶ, εὐθὺς, ἐκεῖνον.

ΙΟΥΔΑΣ λαμβάνων τὰ ἀργύρια.

Μὲ πείθετε· ἀλλ' ἐφ' ὑμᾶς τὸ αἷμα τοῦ δικαίου.
 Ποῦ τρέχω;... εἰς τὴν ἄβυσσον· ἀλλὰ ἐλέγχου νέου
 Μὲ πλημμυροῦσι δάκρυα. — Ἰούδα στάσου, στάσου,
 Τῆς ἀθωότητος αὐτὰ εἰσὶ τὰ ἔσχατά σου....

(Δαμβάνει τὰ ἀργύρια καὶ φεύγει.)

3.

ΚΑΪΑΦΑΣ ΚΑΙ ἌΝΝΑΣ.

ἌΝΝΑΣ.

Σκηπτοῦχον ἐπροσμένομεν καὶ μάχιμον Μεσσίαν,
 Ἐγείροντα τὴν τοῦ Δαυὶδ σκηνὴν τὴν πεπτωκυῖαν.
 Ἀλλὰ εἰς φάτνην ὁ φανεὶς Μεσσίας ἐγεννήθη,
 Καὶ μόνον μάχεται ἡμῶν τὸν βίον καὶ τὰ ἔθνη.
 Καὶ πόθεν ἡ σοφία του, καὶ πόθεν ἡ ἰσχὺς του;
 Δὲν εἶναι υἱὸς τέκτονος, κ' ἡ Ναζαρέτ πατρίς του;

ΚΑΪΑΦΑΣ

Καὶ ὁμῶς τὸ Ῥωμαϊκὸν βασίλειον ταραττεῖ,
 Κ' εἰς τοὺς λαοὺς ἐλεύθερον πολίτευμα χαράττει.

ΛΗΝΑΣ

Μὴ ἔλαβε ἀπὸ ἡμᾶς τοὺς ἀληθῶς λογίους,
 Τοὺς βλεπομένους εἰς αὐτὸ τὸ ἔθνος, ὡς ἁγίους,
 Μὴ ἔλαβε τοὺς μαθητὰς τῶν νέων του δογμάτων;
 Ἐξ ἀλιέων τί αὐτὸς ἐλπίζει ἀγραμμάτων;

ΚΑΪΑΦΑΣ

Καὶ ὅμως εἰς τὸν πλούσιον διδάσκει τὴν πενίαν,
 Εἰς τοὺς τυράννους τῶν ἐθνῶν τὴν ἴσιν πολιτεῖαν
 Εἰς τοὺς κακοὺς τὴν ἀρετὴν, καὶ εἰς τοὺς φιληδόνους
 Τὴν κάκωσιν τοῦ σώματος καὶ τοὺς ἀτρύτους πόνους,
 Οἱ πάντες δὲ τὸν σέβονται καὶ εἰς στιγμὰς ὀλίγας
 Εἰς τὰ ἱεροσόλυμα ἐγκαθιδρύθη γίγας.
 Νομίζεις, ὅτι δὲν τιμῶ κρυφίως τὰς θρασείας
 Ἀλλὰ σοφὰς τοῦ ῥήτορος αὐτοῦ, διδασκαλίας;
 Νομίζεις, ὅτι ἔνδοθεν τὸ μέγεθός μου ὅλον
 Δὲν βλέπω στηριζόμενον εἰς πλάνην καὶ εἰς δόλον;
 Ἀλλ' ὁ ἡλίθιος λαὸς ἐπλάσθη ν' ἀπατᾶται,
 Καὶ διὰ ψεύδους ἔκπαλαι ὁ κόσμος κυβερνᾶται,
 Πλὴν φέρων τὸν περίελεπτον καὶ ἱερὸν μανδύαν,
 ὣς τῆς ἰσχύος μου ἐχθρὰν, φοβοῦμαι τὴν παιδείαν·

Μὴ δυνηθεῖς τὴν ἄπληστον ψυχὴν μου νὰ κορέσω,
 Τὴν μίτρην ἄνω καὶ αὐτοῦ τοῦ στέμματος νὰ θέσω,
 Τὴν δύναμιν τὴν κοσμικὴν ἐντέχνως κολακεύω,
 Εἰς ὅλα τ' ἀνομήματα τῶν ἡγεμόνων νεύω,
 Καὶ τῶν τυράννων παριστῶ τὴν μονοκρατορίαν,
 ὧς ὑπὸ θείας δεξιᾶς χρισθεῖσαν πολιτεῖαν,
 Εὐδαίμων ὁ κατὰπλεως ἐγὼ ἀνομημάτων,
 Ἄν πνίξω πάντα ἔλεγχον εἰς ποταμοὺς αἱμάτων!
 Ναὶ Ἰησοῦ! ἀνωφελῶς μετὰ θυμοῦ ἄγριου,
 Ἐἰς τὸν ναὸν, ἐμπαίζων με, εἰσῆλθες τοῦ Κυρίου.
 Προσκαίρως ἐθριάμβευσας, καὶ παρ' ἐμοῦ ἐν τάχει
 Κροτεῖται καὶ κερδαίνεται ἡ περὶ ὅλων μάχη.
 Δὲν εἶδα τάχα καὶ πρὸ σοῦ κατὰ τὸν Ἰορδάνην
 Τὸν Βαπτιστὴν καλούμενον ἐκεῖνον Ἰωάννην;
 Φυτὰ καὶ μέλι ἄγριον ὑπῆρχεν ἡ τροφή του.
 Ἡ Παλαιστίνη ἔτρεχε κατόπιν τοῦ προφήτου,
 Κ' εἰς τοὺς λαοὺς προσέφερε τὰ καθαρὰ τοῦ ῥεῖθρου.
 Ὁ ποταμὸς, βαπτίσματος πλατεῖα κολυμβήθρα.
 Πλὴν τοῦ σοφοῦ, εἰς ἀργυρᾶν τεθεῖσα πινακίδα
 Ἡ κεφαλὴ, κατέθελξε γυναῖκα ροιχαλίδα.

ΑΝΝΑΣ

Τοιοῦτον, εἰς τὸν Ἰησοῦν προετοιμαζέις φῶναν;

ΚΑΪΑΦΑΣ

ὦ Ἄννα! τὴν καρδίαν μου εἰς σὲ ἀνοίγω μόνον·
 Ὅπότεν βλέπω τοῦ λαοῦ τὴν πίστιν κλονουμένην,
 Καὶ βεβηληδὴν τὴν δύναμιν ἡμῶν μαραινομένην,
 Αἰσθάνομαι παρρησίαν καὶ λύσσης καὶ μυνίας,
 Καὶ ἄξιός ἐστιν ὁ Ἰησοῦς ἐσχάτης τιμωρίας.
 Ἀλλὰ ἐν μέσῳ ταύτης μου τῆς ἀκαθάρτου λύσσης,
 Τὴν Πώμην καὶ τοὺς Πραίτωρας αὐτῆς μισῶ ἐπίσης·
 Μισῶ τὴν ὑπερήφανον, μισῶ τὴν ἐωσφόρον,
 Μητέρα τῶν δεκατευτῶν καὶ τῶν ἐθνοεμπόρων.
 Εἰς τόπον θυμίσματος καὶ θυμικτηρίου,
 Ἄν ἐδυνάμην δρέπκων βαστάζων Ζαχαρίου,
 Τὴν ῥίζαν τῆς Πωμικτικῆς νὰ κόψω ἐξουσίας,
 Τὴν ῥίζαν τὴν ξηράνασαν τὴν χώραν τῆς Ἀσίας.
 Ἀλλ' ἄκουσε· ἂν κατ' ἐμοῦ δὲν ἤγειρε τὸ πλῆθος
 Ὁ Ἰησοῦς γενόμενος προσκόμετός μου λίθος,
 Ἄν μόνον κατεδίωκε τοὺς ξένους καὶ τυράννους!
 Πλὴν τοὺς Ἀρχιερεῖς ἡμᾶς, κηρύττει ἐθνοπλάνους.

Καλῶ ἀπὸ τῆς σήμερον λοιπὸν εἰς συμμαχίαν,
 Πρὸς ὑποστήριξιν ἡμῶν τὴν ξένην ἐξουσίαν.

*Βλέπων ἐμβαίνοντας ἱερεῖς Γραμματεῖς καὶ
 ἄλλους Φαρισαίους.*

Ἰδοὺ εἰς τὴν συναγωγὴν καλοῦνται οἱ ἀρχαῖοι
 Ἀρχιερεῖς καὶ Γραμματεῖς, καὶ πρῶτοι Φαρισαῖοι

Προχωρῶν πρὸς τὴν συναγωγὴν.

Σιώπη, σίγη, ὦ φωνὴ τῆς συνειδήσεώς μου,
 Καὶ γίνου, δαίμων τοῦ κακοῦ, χειραγωγὸς θεός μου!

4.

Μετὰ πολλῆς ταραχῆς συρρέουσιν εἰς τὰς ἐδρας τῶν
 Ὁ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Ὁ ΙΩΑΝΝΗΣ καὶ ἄλλοι ἐξ
 ἀρχιερατικοῦ γένους, καὶ πολλοὶ Ἱερεῖς
 Γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι.

ΚΑΪΑΦΑΣ ἐν μέσῳ αὐτῶν.

Ἀφ' οὗ, περιθαλόμενος τὸ φῶς ὡς ἑνδυμά του,
 Ἐλάλησε τὸν Μωϋσῆν ὁ πλάτης ἐκ τῆς βάρτου,

Ἀφ' οὗ, ὡς μέγας αἰτὸς τὰς πτέρυγας ἀπλώσας,
 Καὶ τὴν φυλὴν τοῦ Ἰσραὴλ ὡς φωλεάντου σώσας,
 Τὸν νεοσσὸν αὐτοῦ λαὸν διὰ ξηρᾶς ἐρήμου
 Εἰς κόλπους γῆς μετέφερε ὠραίᾳς καὶ καρπίμου,
 Τῶν ἱερέων ἕκτοτε ἡ δύναμις ὠρθώθη,
 Καὶ ὅλοι ἐτετέλεσθησαν τοῦ Ἀσράων οἱ πόθοι.

Τῶν ἱερέων, Κύριε, τὸ κράτος νὰ ὑψώσης,
 Ἐζήτεις, καὶ δι' ἀστραπῶν καὶ σάλπιγγος βοώσης
 Εἰς τὸ Σινὰ ἐχάραττες τὸ φλογερὸν σου ἔχνος,
 Καὶ τὸ Σινὰ ἐκαίετο, ἐκάπνιζεν ὡς λύχνος,
 Καὶ κάτωθεν ὁ Μωϋσῆς προσεκτικὸς καὶ σύννους,
 Τὸν νόμον παρεδέχετο εἰς πλάκας μαρμαρίνους.

Οἱ ἱερεῖς ἐδίκάζον τὰς ἐριδας τῶν δήμων,
 Κατὰ τὸν ἅγιον ναὸν τῶν Ἱεροσολύμων·
 Πλὴν, τῆς πορφύρας ἑαυτὸν ὁ Σαμουὴλ ἐκδύει,
 Καὶ βασιλέα τὸν Σαούλ, ἡ δεξιὰ του χρίει·
 Ὁ ἱεράρχης ἕκτοτε κριτὴς τοῦ Βασιλέως,
 Τὴν πίστιν ἐπροστάτευσε τοῦ Ἰσραὴλ γενναίως·
 Ἐκτὸς δὲ ὁ Ἰωδαὲ, τοῦ περιδόλου τούτου
 Τὴν Γοθολίαν γέμουσαν ἁμαρτιῶν καὶ πλούτου

Ἐφόνευσε τὴν ξενικὴν ῥομφαίαν ἀντικρούων.
 Μακρόθεν τὸν Ἐπιφανῆ Ἀντίοχον ἀκοῦον,
 Τὸ μέγα καὶ λευητικὸν τῶν Μακαββαίων γένος,
 Καὶ ὀπλισθὲν τῆς ἀρετῆς καὶ πίστεως τὸ σθένος,
 Ἐδίδωξε τὸν τύραννον πρὶν ἔτι ἐκπεζεύσῃ,
 Προβαίνοντα ἐν ἄρμασιν, ἐλέφασιν ἱππεῦσι.

Ἡλίας ὁ θεόπνευστος ἀβρόχοις ποσὶ σχίζων
 Τοῦ Ἰορδάνου ποταμοῦ τὸ ῥεῦμα τὸ ἀφρίζον,
 Ἐξαίφνης ἤκουσε τροχῶν ἀδαμαντίνων κτύπον,
 Καὶ ἀνελήφθη, ἀναβάς ἐπὶ πυρίνων ἵππων.

Ἄν φίλοι! ἐγυμνώθημεν τὴν εὐκλειαν τὴν πρώτην,
 Κἂν, ὑπὸ τὸν Τιβέριον τῆς γῆς τὸν νομοδότην
 Ὁ γέλως δὲν κατέστημεν τῆς ὅλης οἰκουμένης,
 Κἂν, ἐπωμίδας φέρομεν ἐκ βύσσου κεκλωσμένης,
 Χιτῶνα ἐνδυόμεθα ὑφῆς πλουσιωτάτης,
 Καὶ μᾶς κοσμεῖ ὁ σμάραγδος, ὁ ἄνθραξ, ὁ ἀχάτης,
 Ὁ Ἰσραὴλ δὲ εἰς ἡμᾶς προσφέρει δῶρα, ὅσα
 Θνητοῦ νοῦς δὲν φαντάζεται καὶ δὲν ἐκφράζει γλῶσσα·

Τὰ πάντα κινδυνεύουσι τὴν σήμερον, τὰ πάντα·
 Εἰς τὰ ἱεροσόλυμα τὸν Ἰησοῦν ἐμβάντα,

Μετὰ βαΐων ὁ λαὸς ἐδέχθη προσκυνήσας,
 Αὐτὸς δὲ θέλει τὰς φυλὰς τὰς τῶν ἀνθρώπων ἴσας,
 Καὶ ἶσον τὸν ἀνέστιον βοσκὸν καὶ ἀλιέα
 Καὶ τὸν σκηπτοῦχον ἄνακτα καὶ τὸν Ἀρχιερέα.
 Πολλάκις μετ' ἁμαρτωλῶν καὶ τελωνῶν ἐσθίει,
 Ἐργάζεται τὰ σάββατα, τὰ πάντα καταλύει,
 Τὴν βίβλον τὴν πεντάτευχον θρασέως ἐπικρίνει.
 Εἰς Γραμματεὺς βλέπων τὸν Ἰησοῦν ἐρχόμενον.
 Ὁ Ἰησοῦς!...

Ἄλλος.

Ο Ἰησοῦς...!

Ὁ ΚΑΪΑΦΑΣ.

Ὡ τέρψις κ' εὐφροσύνη!

Τὸν φέρει λοιπὸν δέσμιον ἢ ἔνοπλός μου σπεῖρα!

5.

Ὁ ΜΕΣΣΙΑΣ ἐμβαίνων μετὰ σοβαρότητος.

Ἐγὼ ἡ μόνη καὶ στενὴ καὶ μίᾳ εἶμαι θύρα,
 Δι' ἧς καὶ θέλει διαβῆ τὸ ποίμνίον μου ὕλον,

Καὶ θέλει εὐρεῖ ἄφθονον νομὴν καὶ μυροβόλον.
 Καὶ ἄλλαι ποίμναι βύσκουσι πλησίον τῆς αὐλῆς μου,
 Ἀλλὰ κ' ἐκεῖναι θέλουσι ἀκούσει τῆς φωνῆς μου,
 Καὶ ποίμνη μία, εἷς ποιμὴν γενήσεται ἐπὶ τέλους.

ΚΑΪΑΦΑΣ.

Τοιαῦτα σὺ τεράστια λαλῶν πρὸς τοὺς ἀγγέλους,
 Τοιαῦτα σὺ ἐδίδασκες, τοιαῦτα εἰς τὸ πλῆθος,
 Προφήτου ἐνδύομενος καὶ μέγεθος καὶ ἡθος !

ΜΕΣΣΙΑΣ.

Εἰς τὸν λαὸν ἐδίδασκον. » Ὅπόταν ἐλεήσης,
 » Ὡς πράττουσιν οἱ Γραμματεῖς, μὴ τὸ διασαλπίσης.
 » Μηδὲ, εἰς τὰς νηστείας σου ὡχρίξ ὡς ἐκεῖνοι,
 » Μηδ' ὡς αὐτοὶ τὸν κύριον εἰς τὰς ὁδοὺς προσκύνει.

Στρεφόμενος πρὸς τὸν λαόν.

Λαέ! εἰς τὴν περίβλεπτον καθεύδον Μωϋσέως,
 Ἐκάθησεν ὁ Γραμματεὺς καὶ πλάνος Φαρισαῖος·
 Ἀλλὰ τὰ ὅσα λέγουσιν ἐκεῖνοι, ἐκτελεῖτε,
 Τὰ ὅσα ὅμως πράττουσιν ἐκεῖνοι, μὴ ποιεῖτε,
 Διότι, ἄλλα λέγουσι, καὶ ἄλλα ἐνεργοῦσι·

Τὰ πάντα οἱ διπρόσωποι ἐπὶ τῆς γῆς ποιοῦσι,
 Τὰ πάντα καθ' ὑπόκρισιν καὶ πρὸς τὸ θεαθῆναι,
 Καὶ μέχρι λόγου, ἅπαντα ἡ ἀρετὴ των εἶναι.
 Εἰς προσευχὰς μὲν δίδονται καὶ εἰς γονυκλισίας,
 Πλὴν κατατρώγουσι γηρῶν καὶ ὀρφανῶν οἰκίας.

ἌΝΝΑΣ.

Ἰδὲ ἀγέρωχον ὄφρυν, καὶ χεῖλος, καὶ μυκτῆρα!
 Κριτοῦ ὁ δικαζόμενος λαμβάνει χαρακτῆρα!

Εἰς Γραμματεὺς ψευδομάρτυς.

Δὲν εἶπες, ὅτι τὸν ναὸν ὑμῶν, νὰ καταλύσης,
 Εἰς τρεῖς ἡμέρας δύνασαι καὶ πάλιν νὰ τὸν κτίσης,

Ἄλλος Φαρισαῖος ψευδομάρτυς.

Τοῦ φόρου εἰς τὸν Καίσαρα τὴν πληρωμὴν ἀρνεῖσαι,
 Καὶ τοῦ εὐλογητοῦ υἱὸς ἀναφανδὸν καλεῖσαι.

Ὁ ΜΕΣΣΙΑΣ στρεφόμενος πρὸς τοὺς Ἀρχιερεῖς.

Οὐαὶ ὑμῖν ὑποκριταὶ οἱ ἀποδεκατοῦντες
 Τὸ ἄνυθον καὶ κύμινον, καὶ ὅμως ἀθετοῦντες

Τοῦ νόμου τὰ βαρύτερα καὶ τὴν δικαιοσύνην,
 Καὶ τὴν σεμνοβιότητα καὶ τὴν ἁγιοσύνην !
 Οὐαὶ οἱ διῆλίζοντες τοῦ ζώνωπος τὸ σῶμα,
 Καὶ θάπτοντες τὴν κάμηλον εἰς ἀδηφάγον στόμα !
 Οὐαὶ οἱ καθαρίζοντες τὰ ἔξω τῆς φιάλης,
 Μεστῆς σφαγῶν, καὶ ἀρπαγῆς, καὶ ἀνομίας ἄλλης !
 Οὐαὶ οἱ ὁμοιάζοντες τοὺς μαρμαρίνους τάφους,
 Τοὺς φαινομένους ἔξωθεν στιλπνοὺς καὶ χρυσογράφους,
 Ἄλλ' ἔνδον γέμοντας σαπρῶν ὀστέων, καὶ σκωλήκων !
 Οὐαὶ δρακόντων γενεά ! Οὐαὶ ἀγέλη λύκων !
 Δι' αὐτὸ θέλεις καὶ πολλοὺς προφῆτας σου σταυρώσει,
 Καὶ ἄλλους εἰς συναγωγὰς ἀτίμως μαστιγώσει,
 Ἔως οὗ ἔλθῃ ἐπὶ σέ τὸ αἶμα τοῦ δικαίου,
 Ὡς βρύσις ἐκχυνόμενον ἀπ' Ἄβελ τοῦ ἀρχαίου,
 Ἀπ' Ἄβελ, μέχρι προφητῶν καὶ μέχρι Ζαχαρίου,
 Σφαγέντος μεταξὺ ναοῦ καὶ θυσιαστηρίου !
 Ὡς χώρα ἡ φονεύουσα σοφοὺς ἱεροφάντας,
 Καὶ τοὺς ἀπεσταλμένους μου λιθοβολοῦσα πάντας !
 Ποσάκις εἰς τὸν κόλπον μου νὰ θάψω συνηγμένα
 Ἡθέλησα τὰ τέκνα σου τὰ διεσκορπισμένα,
 Καθὼς ὑπὸ τὴν μητρικὴν συνάγει πτέρυγά της
 Ἡ ὄρνις ὑποθάλπουσα τὰ νεογέννητά της !

Τὴν πρόρρησίν μου ἄκουσε ἀθλία Παλαιστίνη !
ὥς οἶκος θέλεις ἔρημος εἰς τοὺς αἰῶνας μένει.
Καὶ σέ, ὦ Ἱερουσαλήμ ! καὶ σέ, κατησχημένην,
Παρ' ὅλων βλέπω τῶν ἐθνῶν, ὡς πέτραν, πατουμένην !,

ΚΑΪΑΦΑΣ.

Ἐν τίνι ταῦτα ἐντολῇ καὶ πράττεις καὶ κηρύττεις;
Ἐν τίνι δικαιώματι;

ANNAΣ.

Εἰπέ ! εἰπέ ! προφήτης,
Ἀπόστολος εἶσαι θεοῦ; τὸ ἔνδειγμά σου ποῖον;

Ο ΜΕΣΣΙΑΣ.

Ἡ γενεὰ ἡ βλάβσφημος καὶ πονηρὰ, σημεῖον
Ἀποτολμᾷ νὰ μέ ζητῇ!

(Στρεφόμενος πρὸς τὸν Ἄνναν καὶ Καϊάφαν)

Σημεῖον μέ ζητεῖτε;
Τὸ τοῦ προφήτου Ἰωνᾶ, ὑποκριταί, δεχθῆτε.
Καθὼς ἐκεῖνος ἔμεινε μακρὰς, ἀτελευτήτους,

Ἡμέρας τρεῖς καὶ νύκτας τρεῖς εἰς τὴν κοιλίαν κήτους,
 Καὶ εἰς τῆς γῆς ὁ Ἰησοῦς κλειόμενος τὰ στήθη,
 Ὀλίγον ἔτι φαίνεται παρηγορῶν τὰ πλήθη.

ΚΑΪΑΦΑΣ.

Καὶ ὕστερον!

Ο ΜΕΣΣΙΑΣ.

Ὡς σχίζουσα, ἡ ἀστραπή τὴν κτίσιν
 Ἀπὸ ἀνατολῆς πετᾶ, καὶ φθάνει πρὸς τὴν δύσιν,
 Ὀμοίως, θέλει φοβερὰ φανῇ καὶ θυμασία
 Τοῦ Ἰησοῦ ἡ μέλλουσα μεγάλη παρουσία.

(ΚΑΪΑΦΑΣ μετ' ὀργῆς).

Ἀνίκητος, ἀδάμαστος καὶ καταρράκτης λόγων.

ἌΝΝΑΣ.

Κλονεῖται ἀπὸ τὴν ὀργὴν ὁ γηραιός μου πώγων.

ΚΑΪΑΦΑΣ καθ' ἑαυτὸν

Καὶ ὁ λαὸς περίθμβος ἐνώπιον τοῦ μένει!

ΑΝΝΑΣ βλέπων τὸν Πόντιον Πιλάτον ἐρχόμενον

Σιγή! σιγή! ὁ ἡγεμὼν καὶ κύριος προβαίνει.

6

Οἱ ἀνωτέρω, ὁ Πόντιος Πιλάτος, Ἡρώδης,
Ἰούδας Ἰσκαριώτης, Κουῖντος, καὶ ἄλλοι
πολλοὶ Ῥωμαῖοι τοῦ στρατοῦ.

(Ὁ Πόντιος Πιλάτος ἀναβαίνει ἐπὶ τοῦ βήματος καὶ κάθεται)

Ο ΠΟΝΤΙΟΣ ΠΙΛΑΤΟΣ πρὸς τὸν Μεσσίαν

Πλησίασε καὶ τῶν πολλῶν τὴν ἀπορίαν λύσε.
Ἡ Παλαιστίνη περὶ σοῦ πολλὰ λαλεῖ· τίς εἶσαι;

Ο ΜΕΣΣΙΑΣ

Ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος, καὶ ὅστις ἡμην, εἶμαι.

Ο ΠΟΝΤΙΟΣ ΠΙΛΑΤΟΣ

Ποικίλα διασπείρουσι πολλὰ περὶ σοῦ φῆμαι·
Τίς ἡ διδασκαλία σου, καὶ ποῖος ὁ θεός σου;

Ο ΜΕΣΣΙΑΣ.

Ὁ πλάστης σου καὶ κύριος τοῦ διαδήματός σου.
 Ὁ τῶν ἀστέρων τὴν χρυσὴν κονίαν ἀριθμήσας,
 Καὶ τ' οὐρανοῦ τὸ ἄμετρον διάστημα μετρήσας.
 Αἱ χεῖρές του ἀνοίγονται ὡς ἀφθονίας βρύσεις,
 Καὶ ἀπὸ τὰ ἐλέη του ἐμπίπλκται ἡ κτίσις.

Ο ΠΟΝΤΙΟΣ ΠΙΛΑΤΟΣ

Τῶν Ἰουδαίων βασιλεὺς καλεῖσαι;

ΜΕΣΣΙΑΣ.

Ἀπατᾶσαι·

Παρέρχονται ὡς ὁ καπνὸς αἱ βασιλεῖαι πᾶσαι,
 Καὶ τῶν αἰώνων γίνονται τὸ παίγνιον, ὁ γέλως·
 Ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ, δὲν ἔχει μόνη τέλος.

Ο ΠΟΝΤΙΟΣ ΠΙΛΑΤΟΣ (καθ' ἑαυτόν.)

Οἱ λόγοι του εἰς θαυμασμὸν τὸν ἄνθρωπον κινουῖσι,
 Καὶ τόσον δὲν μ' ἐξέπληξε κάνεις τῶν ἐν τοῖς οὐσι.

Ο ΜΕΣΣΙΑΣ (μετ' ὀλίγην παύσιν.)

Οἱ νομοθέται καὶ σοφοὶ λαῶν τῆς γῆς τοσούτων,

Ἐκεῖνον ἐξεπαίδευσαν, ὦ Πόντιε, καὶ τοῦτον,
 Ἐγὼ δὲ ἦλθον ἅπαντα τὰ ἔθνη νὰ διδάξω,
 Κ' εἰς φῶς ζητῶ ἀνέσπειρον τοὺς πάντας νὰ προάξω.
 Αὐτῶν οἱ νόμοι μάχονται τὰς φανεράς κακίας,
 Ἀλλ' ὅχι καὶ τὰς ἐν κρυπτῷ καὶ σκότει ἀδικίας,
 Ἐγὼ ἀπάσας πολεμῶ, προβαίνων περαιτέρω,
 Καὶ εἰς τοὺς νόμους σύμμαχον διδασκαλίαν φέρω.

Ἰδέτε τὴν τῶν μοναρχῶν αὐθάδη τυραννίαν,
 Τὴν τῶν λαῶν ἀμάθειαν καὶ δευσιδαιμονίαν·
 Διεύθυνσιν εἰς τῶν ἐθνῶν τὰς τύχας φέρων ἄλλην
 Πρὸς θραῦσιν τῶν ἀλύσεων τοῦ κόσμου ἀπεστῆλην.

Δὲν τιμωρεῖται εἰς τὴν γῆν κακία, ἢ μωρία,
 Εἰς οὐρανὸν μὴ ἔχουσα προστάτην ἕνα Δία.
 Ἀλλὰ ἐγὼ συνέσεως, καὶ ἀρετῆς, καὶ φώτων,
 Ὡς τύπον τὴν θεότητα ἐμφαίνω κατὰ πρῶτον...
 Ἀνέβην τὰ οὐράνια; ἐντὸς τῶν δύο πόλων
 Τὴν θραῦσιν πάντες θέλετε ἀκούσει τῶν εἰδώλων.

Τὰ χεῖλη μου κηρύττουσιν ὡς γέρας τῶν δικαίων,
 Καὶ τὴν ψυχὴν ἀθάνατον, καὶ κόσμον ἄλλον νέον,
 Ἕνα θεὸν ἐπὶ τῆς γῆς ἀντὶ τῆς εἰμαρμένης,

Καὶ μίαν οἰκογένειαν ἐπὶ τῆς οἰκουμένης.
 Ἐκ τούτων ἐξελεύσεται, ὁ νόμος τῆς γῆς ὅλης
 Εἰρηνικὴν ἰσότητη προσφέρων εἰς τὰς πόλεις.
 Νὰ μεταβάλλω ἔρχομαι τὴν δάφνην, εἰς ἐλαίαν
 Εἰς ἄροτρον εἰρηνικόν τὴν μάχιμον ῥομφαίαν.
 Ἀδελφοκτόνον μάχαιραν μὴ ἀνυψῶσθι πλέον,
 Ἀσιανὸς πρὸς Ἕλληνα, καὶ Πάρθος πρὸς Ῥωμαίον·
 Μονάρχαι! Λαοὶ! δράμετε, ἀφήσαντες τὰ μίσση
 Πρὸς τοῦ θεοῦ τὴν τράπεζαν συνδαιτηρῦνες ἴσοι.

ΚΑΪΑΦΑΣ πρὸς τὸν Πόντιον Πιλάτον.

Ἀκούεις; ὁ πελέμιος τῆς Ῥώμης Γαλιλαῖος
 Ἀντιποιεῖται δίκαια θεοῦ καὶ βασιλείως.
 Ζητεῖ ἐθνῶν ἰσότητα, ἐθνῶν ἐλευθερίαν,
 Καὶ πολεμεῖ τοῦ Καίσαρος τὴν μονοκρατορίαν.
 Εἰς τοὺς λαοὺς διδάσκαλον τοιοῦτον θέλεις δώσει;
 Ὡς δημιγέρτην, Ἡγεμῶν δὲν θέλεις τὸν σταυρώσει;

ΠΟΝΤΙΟΣ ΠΙΛΑΤΟΣ.

Τὴν καταδίκην τοῦ σοφοῦ ἐγὼ ἀκούω φρίττων...

ΚΑΪΑΦΑΣ.

Δὲν σὲ τὸν παρεδίδομεν, εἰς ἀθῶος ᾗτον.

ΠΟΝΤΙΟΣ ΠΙΛΑΤΟΣ.

Δὲν φέρω. χεῖρα ἐπ' αὐτοῦ ἐγὼ· σεῖς λάβετε τον·
Κριταὶ σεῖς εἰσθε· κατ' αὐτὸν τὸν νόμον κρίνατέ τον.

ΚΑΪΑΦΑΣ.

Ἀλλὰ ἡμεῖς δὲν ἔχομεν ἰσχὺν τοῦ θανατῶσαι·
Ἰπάρχουσι δὲ κατ' αὐτοῦ κατηγορίαι τόσαι.

ἌΝΝΑΣ

Καὶ πρῶτον ἑαυτὸν υἱὸν θεοῦ διακηρύττει,
Ἰπὸ τὴν Ῥώμην, φοβεράν ὑπόνομον ὀρύττει...

ΠΟΝΤΙΟΣ ΠΙΛΑΤΟΣ πρὸς τὸν Μεσσίαν.

Ἀκούεις τί τὸ ἔθνος σου καὶ οἱ Ἀρχιερεῖς σου
Τί σ' ἐγκαλοῦσιν; ἄφρωνος τί μένεις; ἀποκρίσου.

Καθ' ἑαυτὸν

Δὲν ὁμιλεῖ! ἀγέρωχος σιγή!... τὰ βλέμματά του
Ἰπερηφάνως θήγουσι τὸ ξίφος τοῦ θανάτου.

Πρὸς τὸν Ἡρώδην.

Εἰς ποίας κυματίζεσαι περὶ αὐτοῦ ιδέας,
Ἡρώδη! πῶς! σιγᾶς καὶ σύ!,... ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας

Ἀπὸ τῆς τετραρχίας σου ὁ ρήτωρ οὗτος ὅμως,
Καὶ λόγον, εἰς σὲ χορηγεῖ ἀρμόδιον, ὁ νόμος.

ἩΡΩΔΗΣ.

Δὲν τὸν εὕρισκω οὐδ' ἐγὼ αὐτὸς, ἐγκληματίαν,
Δὲν βλέπω, εὖλογον ποινῆς καφαλικῆς, αἰτίαν.

ΠΟΝΤΙΟΣ ΠΙΛΑΤΟΣ.

Ἴδου λοιπὸν Ἀρχιερεῖς καὶ Ἰουδαῖοι ἄλλοι!
Οὐδ' ὁ τετράρχης μέλαιναν τὴν ψῆφον αὐτοῦ βάλλει.
Ἀλλὰ τὸ πάσχα ἤγγισε· κατ' ἔθος δὲ ἀρχαῖον,
Χαρίζω ἓνα ἔνοχον θανάτου, Ἰουδαῖον.
Τὸν Ἰησοῦν, τὸν Βαραββᾶν, ὁποῖον ἐκ τῶν δύο
Προκρίνετε; προφέρετε, κ' εὐθὺς τὸν ἀπολύω.

Οἱ Γραμματεῖς ὅλοι ὁμοῦ.

Μὴ τοῦτον, ἀλλὰ Βαραββᾶν.

Οἱ Ἀρχιερεῖς.

Αὐτὸν μὴ ἀπολύσης

Οἱ Φαρισαῖοι.

Σταύρωσον, σταύρωσον, αὐτόν.

ΠΟΝΤΙΟΣ ΠΙΛΑΤΟΣ καταβαίνων ἀπὸ τοῦ βήματος.

Φωναὶ ἀγρίαι, λύσης !

Ἐγὼ τὰς χεῖρας νίπτομαι, θεέ ! ἀπέναντί σου.

ΚΑΪΑΦΑΣ.

Εὐθύνην, ὅτι φοβερὰν λαμβάνεις, συλλογίσου.

Δὲν εἶται φίλος Καίσαρος, καὶ φίλος τῆς εἰρήνης,

Ἄν τοῦτον τὸν καλούμενον μονάρχην Παλαιστίνης

Δὲν ἀποκτείνης, ὥς τῆς γῆς κοινὸν ἀνατροπέα.

ANNAΣ.

Τὸν Καίσαρα γνωρίζομεν ὡς μόνον βασιλέα.

ΠΟΝΤΙΟΣ ΠΙΛΑΤΟΣ.

Τοῦ Καίσαρος κ' ἐγὼ εἰμὶ ὁ πρῶτος ὑπηρέτης·

Αὐτὸς ἡμῶν, αὐτὸς τῆς γῆς, Θεὸς καὶ ἀρχηγέτης.

Ὁμοεθνοῦς τὸν θάνατον ζητεῖτε;... σφάξατέ τον·

Εἰς τὸν σταυρὸν, ὦ φύλακες ! εὐθὺς ἀπάγετέ τον·

Ο ΜΕΣΣΙΑΣ ἀναχωρῶν.

Γῆ ! τοῦ ἀνθρώπου ὁ υἱὸς ἐκλείπει μετ' ὀλίγον

Πλὴν θέλεις τὸν ἐπανιδεῖ ἐπὶ λευκῶν πτερόγων
 Ἐκ δεξιῶν ἐρχόμενον τῆς δόξης τοῦ ὑψίστου,
 Καὶ κρίναι καθεζόμενον τοὺς ἀσεβεῖς φονεῖς του·

7.

ΛΙΒΙΟΣ ἐρχόμενος μετ' ἐνθουσιασμοῦ.

Σταθῆτε ἱερόσυλοι· τί κάμνετε; σταθῆτε.

(Πρὸς τὸν Πόντιον Πιλάτον καὶ πρὸς τοὺς Ἀρχιερεῖς·)

ὦ Ἰουδαίας ἡγεμόν! καὶ σεῖς Ἰσραηλῖται
 Ἰδέαν πρῶτον λάβετε τοῦ πράγματος καὶ γινῶσιν,
 Ἄν ἐξ ἀνθρώπων, αἱ βουλὰὶ καὶ πράξεις αὐταὶ ᾧσιν,
 Αἱ πράξεις καταλύονται βραδέως, ἢ ἐν τάχει,
 Ἀλλέως, μόχθοι μάταιοι, κἂν ᾗσθε Θεομάχοι.

(Ὅλοι τὴν περικυκλοῦσι.)

ΛΙΒΙΟΣ

Θεοὺς, ὁ φόβος, ἡ ἐλπίς, τὸ ψεῦδος, τὸ συμφέρον,
 Καὶ σμῆνος καταγέλαστον παθῶν ταπεινοτέρων,
 Θεοὺς, εἰς γῆν καθίδρυσαν φρικώδεις ἢ γελοίους,

Λατρεύει ὁ μωρὸς Ἰνδὸς ἀστέρας καὶ ἡλίου,
 Θεοποιεῖ τοὺς Καίσαρας ὁ δῆμος τῶν Ῥωμαίων,
 Ὁ πρῶν βασιλεὺς — λαὸς, κ' ἐχθρὸς τῶν βασιλέων,
 Ἡ Αἴγυπτος τὸν Ἄπιν τῆς καὶ τὸν κροκόδειλόν τῆς.
 Καὶ ἡ Ἑλλάς τὸν Δία τῆς, καὶ τὸν Διόνυσόν τῆς,
 Ἀλλ' ἔρχεται ὁ Ἰησοῦς, καὶ τοὺς ναοὺς τῶν θραύει,
 Καὶ τῶν ψευδῶν αὐτῶν θεῶν τὴν βασιλείαν παύει.

Τὸν Ἰησοῦν διώκετε, ὡς ἀρχηγὸν θρησκείας,
 Ἐχούσης δόγμα πρῶτιστον τὸ τῆς ἀθανασίας;
 Τοῦ μέλλοντος τοῦ ἀχανοῦς ἡ πλατυτάτη θέα,
 Ἡ τῆς αἰωνιότητος εὐρύχωρος ιδέα,
 Ἰσχυροτέρα τῶν γραπτῶν καὶ ἀνθρωπίνων νόμων,
 Εἰς τοὺς κηκούργους ἐμποιεῖ σωτηριώδη τρόμον.
 Ὅποτεν εἰς τὸν Καίσαρα ἡ Ῥώμη κλίνει γόνυ,
 Πῶς ἡ ψυχὴ τοῦ Κάτωνος δὲν ταπεινοῦται μόνη;
 Ἐκήρυξεν ἀθάνατον αὐτὴν, ὁ θεῖος Πλάτων,
 Καὶ ὁ Ῥωμαῖος τελευτᾷ τὰ σπλάγχνα του σπαράττων.

(Πρὸς τοὺς Ῥωμαίους ἀκολούθους τοῦ Ποντίου Πιλάτου.)

Ὡ σεῖς Ῥωμαῖοι ἀληθεῖς! υἱοὶ τῶν ἐν Φερσάλοις
 Σφαγέντων ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τῆς Ῥώμης τῆς μεγάλης!

Διδάσκει σᾶς, καὶ τοὺς λαοὺς τοὺς ὑπὸ τὴν δουλείαν
Παρήγορον, ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς, διδασκαλίαν.

ἌΝΝΑΣ διακόπτων τὸν Αἰβιον.

Ἰδέαι καταστρεπτικαὶ τῆς ὅλης κοινωνίας,
Πηγάζουσαι ἀπ' Ἀθηνῶν καὶ ἀπ' Ἀλεξανδρείας!

ΑἰΒΙΟΣ ἐξακολουθῶν.

Ἀρχιερεῖς! ἀκούσατε τὸν λόγον τοῦτον μόνον.
Εἰς τὰς Ἀθήνας πρὸ τριῶν ἐπέκεινα αἰώνων,
Τὸ πνεῦμα τὸ ἀνθρώπινον ἐζήτει κατὰ πρῶτον
Σοφίας νέον στάδιον, ἔστιαν νέαν φώτων.
Οἱ κακοήθεις σοφισταὶ ὑπὸ παντοίους τρόπους,
Ἐκαπηλεύοντο αἰσχυρῶς θεοὺς τε καὶ ἀνθρώπους.
Τῆς διανοίας τῆς μιᾶς, τῆς θείας κ' ὑπερτάτης,
Αἰρεσιάρχης ἄτρομος καὶ κῆρυξ ὁ Σωκράτης,
Καὶ εἰς τὴν ἀκηλίδωτον ζωὴν του θεοῦ ἄλλος,
Ἐπρέσβευε τῆς ἀρετῆς ἀμάραντον τὸ κάλλος,
Ἀλλὰ ἐχθρός του τις, ἀσκὸς καὶ τύφου καὶ κακίας,
Ἀνατροπέα τῶν ἡθῶν, τῶν νόμων, τῆς θρησκείας,
Τὸν παριστᾷ εἰς τοὺς κριτὰς, τὰς ψήφους των κερδαίνει,
Καὶ χύνων αἷμα ἱερὸν, τὰς χεῖράς του μιάίνει·

ἌΝΝΑΣ διακόπτων τὸν Αἰβιον

Καὶ ποῖος ἦτον; ἦτόν τις ἀπὸ τοῦ μαγιστᾶνας;

Αἰβιος πρὸς τὸν Arrar

Ἐκεῖνος ἦτον Ἄνυτος, καὶ σὺ καλεῖσαι Ἄννας.

(Ἐξακολουθῶν.)

Ἄλλ' εἰς τὸ κώνειον αὐτὸς προσέφερε τὸ στόμα,
 Κ' εἰς οὐρανὸν ἠτένιζε χαρᾶς κ' ἐλπίδος ὄμμα,
 Καὶ τὴν ψυχὴν ἀθάνατον, ἀπέθνησκε κηρύττων·
 Ὁ δὲ λαὸς τῶν Ἀθηναίων μετανοῶν καὶ φρίττων,
 Καὶ ὑπὸ οἴκτου ἔπειτα κυριευθεὶς γενναίου,
 Καὶ ἀνδριάντα ὕψωσεν εἰς μνήμην τοῦ δικαίου.
 Καὶ ὡς τοῦ Ὀλυμπιακοῦ πολυπληθοῦς σταδίου,
 Ὁ Γίγας ὁ περίδλεπτος, ὁ Ζεὺς ὁ τοῦ Φειδίου,
 Ἐπάνω θρόνου κάθεται χρυσοῦ κ' ἐλεφαντίνου,
 Θεοὶ δὲ ἄλλοι, ὡς μικροὶ θεράποντες ἐκείνου
 Σιωπηλῶς τὸν βλέπουσι καὶ τὸν δορυφοροῦσι,
 Μικροὶ, ὁμοίως, οἱ σαρφοὶ τὴν δόξαν του φθονοῦσι.

(Στρεφόμενος πρὸς τὸν Ἰούδαν.)

Καὶ ὁ φονεὺς του ἔδωκε τὸ τέλος δι' ἀρχόντης.
 Ἰούδα! τρέμεις... εἰς τὴν γῆν τὸ βλέμμα προσηλόνεις;

ΙΟΥΔΑΣ ΙΣΚΑΡΙΩΤΗΣ δακρυρόωρ.

Ναί! ἤμαρτον τὸ πταῖσμά μου θρηνῶ, καὶ δὲν ἀρνοῦμαι.
 Ἀθῶν αἷμα παραδούς, κριταί! μεταμελοῦμαι.
 Ἀπόδοτέ με, δικασταί, τὴν ἀθωότητά μου.
 Μετανοῶ· Τὰ πύρινα ἰδέτε δάκρυά μου.

(ῥίπτων κατὰ γῆς τὰ ἀργύρια.)

Τοῦ ἀτιμῆτου ἡ τιμὴ, ἰδοὺ τ' ἀργυρίά σας.
 Κατηραμένα καὶ αὐτὰ εἰς γενεὰς ἀπάσας,
 Κατηραμένος καὶ ἐγώ, καὶ σεῖς κατηραμένοι,
 Καὶ μόνος θησαυρὸς ἐμοῦ ὁ ἐλεγχός μου μένει.
 Λαμβάνουσι πικρὰν ποινὴν ἀγχόνῃς οἱ προδόται,
 Ζητῶ ἀγχόνην· κ' εἰς ἐμὲ πικρὰν ἀγχόνην δότε.

(Ἀναχωρεῖ.)

ΠΟΝΤΙΟΣ ΠΙΛΑΤΟΣ πρὸς ἕνα Κεντουρίωτα.

Ἀνάβαλε τὴν σταύρωσιν, καὶ τρέξε, Κεντουρίων·
 Δὲν εἶμαι ἀνθρωπόμορφον, αἰμοχαρὲς θηρίον·

(Ἀναχωρεῖ μετὰ τῶν Ἀρχιερέων Ἡρώδου
 καὶ τῶν λοιπῶν.)

ΛΙΒΙΟΣ *μόνος.*

Τὴν σταύρωσιν ὁ Ἡγεμὼν ταχέως προλαμβάνει,
 Κ' ἐξυβρισμένοι μένουσιν οἱ Γραμματεῖς οἱ πλάνοι.
 Πῶς ὁ Ἰούδας μ' ἔβλεπε! . . . τὰς τῆς σαρκὸς ὀδύνας,
 Ἐκφράζων εἰς τὸ πρόσωπον, εἰς ὅλας τοὺς ἵνας,
 Τοιοῦτος ἀπὸ τὸν κλεινὸν τῆς Ρόδου λιθοξόον,
 Εἰς μάρμαρον ἐμφαίνεται ὁ πάσχων Λαοκούων,
 Ὅποτεν τὸν τρισάθλιον περιτυλίττη ὅλον,
 ὥς ἄμπελος εὐλύγιστος, θηρίον ἰοβόλον!

ΑΥΡΗΛΙΑ καὶ ΛΙΒΙΟΣ.

ΑΥΡΗΛΙΑ *τρέχουσα πρὸς τὸν Λίβιον*

Θεός τις σὲ ἀπέστειλε· θεοῦ τὴν εὐγλωττίαν,
 Θεοῦ συγχρόνως ἔδειξας τὴν ἀγαθὴν καρδίαν...

(Ἰσταται ὡς ἐμπνευσμένη καὶ λέγει)

Διατὶ θεῖος καὶ θερμὸς ἰδρῶς μὲ περιρρέει;
 Τῆς νέας ταύτης πίστεως τὸ πῦρ, τὸ πῦρ, μὲ καίει;

Μὴ πνεῦμα μ' ἐνεφύσησαν, τὰ χεῖλη τοῦ προφήτου;
 Εἰσῆλθεν εἰς τὰ σπλάγχνα μου ἡ θεία διδασχὴ του;
 ὡς ἔλαφος πῦρ πνέουσα καὶ διψαλέα, τρέχω·
 Διχτὶ κλαίω Λίβιε; εἶπέ με σὺ, τί ἔχω;...

(Κλαίουσα)

Τὸν ἤκουσα· ὁ λόγος του τὴν ἀρετὴν ἐμπνέει,
 Τὴν πίστιν, ἣτις καρτερεῖ, τὸν οἶκτον, ὅστις κλαίει·
 Ἀνοίγει νέον στάδιον εἰς ὅλας τὰς ἐλπίδας,
 Κ' εἰς τοὺς θνητοὺς δύο ζωὰς δεικνύει καὶ πατρίδας...
 Πρὶν τοῦ ἡλίου δύοντος τὸ φῶς τὸ τρέμον πέσῃ,
 Γυνή τις χθὲς μ' ἀπήντησε τὴν ἡλικίαν μέσῃ,
 Σιτόχρους, κυανόφθαλμος, ξανθόκομος, ὠραία,
 Τὸ σῶμα, τὸ ἀνάστημα, θεὰ γιγαντιαία·
 Ἐφόρει τὰ ἱμάτια λευκότερα ναρκίσσου,
 Καὶ μῦρα εὐωδίαζε καὶ ῥόδα παραδείσου·
 » Καὶ πόθεν αὕτη, ἐκθαμβος ἠρώτησα, καὶ ποία;
 » Ἡ μήτηρ αὕτη τοῦ Χριστοῦ, μὲ εἶπαν, ἡ Μαρία·
 Τὴν ἐπανεῖδα· πίστευσε· εἰς μέτωπον ὡς κρῖνον
 Ἐπέλαμπε διάδημα ἡλιακῶν ἀκτίνων.

ΛΙΒΙΟΣ

Τὸ πῦρ αὐτὸ τὸ ἱερὸν σὲ μόνην δὲν θερμαίνει·

Οὐδ' ἡ ψυχὴ μου ἔμεινεν εἰς ὅλα ταῦτα ξένη.
 Θεὸν, θεὸν ζητεῖ ὁ νοῦς καὶ ἡ ψυχὴ ἐκάστου,
 Καὶ ἡ καρδία τὸν ζυγὸν ἐπιθυμεῖ τοῦ πλάστου·
 Ὁ ἄνθρωπος στηρίζεται εἰς ταύτην τὴν ιδέαν,
 Ὡς ὁ ἀδύνατος κισσὸς εἰς δρυὶν γιγαντιαίαν.

(Ἐξαίφνης σκότος γίνεται ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν.)

ΛΙΒΙΟΣ.

Τί σκότος κατεκάλυψε τὴν γῆν καὶ τὸν αἰθέρα;

ΛΥΡΗΛΙΑ.

Νῦξ ἦλθεν, ἐνῷ εὐδῖος κατήστραπτεν ἡμέρα.

ΛΙΒΙΟΣ.

Παρατηρεῖς; ὁ οὐρανὸς χρυσῶν ἀστέρων γέμει.

ΛΥΡΗΛΙΑ

Ἡσθάνθης; ἡ γῆ σείεται, ἐκ θεμελίων τρέμει.

(Ἡ γῆ σείεται, καὶ τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ μετὰ βροντῆς
 μεγάλης σχίζεται ἀπὸ ἄνωθεν ἕως κάτω.)

ΛΙΒΙΟΣ ἐκτὸς ἑαυτοῦ.

Μὴ καταβαίνει ὁ θεός, ἀστράπτων τε, βροντῶν τε,
 Γῆν, οὐρανόν, ὠκεανόν, σαλεύων τε, κινῶν τε...

Ὁμοῦ βροντῶσιν ἑκατὸν ἡφαίστειοι κρατῆρες.

Καὶ χιλιάδες ἑκατὸν τυμπανοφόροι χεῖρες.

ΚΟΥΪΝΤΟΣ ἑκατόνταχος ἐρχόμενος μετὰ τρόμου.

Ἰκούσατε καὶ εἶδατε; ... ὦ φρίκη! ἀποθνήκω!

Καὶ εἰς τὸ τρέμον στόμα μου οὐδὲ φωνὴν εὐρίσκω!

ΛΙΒΙΟΣ

Τί ἔγινε;

ΚΟΥΪΝΤΟΣ

Τί ἔγινε; τὸ φῶς δὲν ἐσκοτίσθη;

Ναοῦ τὸ καταπέτασμα εἰς μέσον δὲν ἐσχίσθη;

Σεισμὸς, σεισμὸς κατέλαβε τὴν γῆν ποτὲ τοιοῦτος;

Ἐσταύρωται, καὶ ἀληθῶς υἱὸς θεοῦ ἦν οὗτος.

(*Ἀκούεται ὁ Μεσσίας ἀναβοῶν φωνῇ μεγάλῃ.*)

Ἥλι λαμὰ σαβαχθανί!

Ἡ ΑΥΡΗΛΙΑ μετ' ἀνατριχιασμοῦ.

Ὁ Ἰησοῦς σταυροῦται!

Τὸ κρίμα τὸ αἰώνιον τοῦ κόσμου τελειοῦται!

(*Ἀκούεται ὁ Μεσσίας λέγων ἀπὸ τοῦ σταυροῦ.*)

Καθὼς ἐγὼ τοὺς συγχωρῶ, θεε! συγχώρησέ τους.

Τὰς χεῖράς μου τὰς ἐρυθράς καὶ τὰς σιδηροδέτους
Ἐσταυρωμένος, πάτερ μου! ὑπὲρ αὐτῶν ἐκτείνω·

(*Η ΑΥΡΗΛΙΑ τρέχουσα ὡς παράφρων ἐν μέσῳ τοῦ
σκότους, τῶν κρότων καὶ κλόνων τῆς γῆς.*)

ὦ σκότῃ!

ὦ κρότοι!

ὦ κλόνοι!

ὦ πόνοι

Τοῦ πάσχοντος οὐρανοῦ!

Κρατήρων

Ἀπειρών

Ἐκρηγείς!

Ἐνδελείς

Θεοῦ τοῦ ἀληθινοῦ!

Ο ΜΕΣΣΙΑΣ φωνάζων φωνῇ μεγάλῃ.

ὦ πάτερ! εἰς τὰς χεῖράς σου τὸ πνεῦμά μου ἀφίνω·

(*Η ΑΥΡΗΛΙΑ φωνάζουσα ἐν μέσῳ τοῦ σκότους
τῶν σεισμῶν καὶ τῶν βροντῶν.*)

Πῶς! τύραννοι καὶ σεῖς αἰσχροὶ τυράννων δορυφόροι!

Πῶς! τοῦ Κυρίου μου φονεῖς καὶ τίγρεις αἱμοδόροι!

Πῶς! θέλετε τὴν τοῦ Θεοῦ ρομφαίαν λοιπὸν φύγει!

Πῶς! ὑπὸ σᾶς ἡ γῆ αὐτὴ ἀβύσσους δὲν ἀνοίγει!...
 Μισῶν τὴν ἀποτρόπαιον σκηνὴν τὴν πρὸ ποδῶν σου,
 Ἐκάλυψας ὧ ἤλιε! λοῖπὸν τὸ πρόσωπόν σου;
 Καλύψου, καὶ μὴ φώτιζε τοιαύτην ἀνομίαν·
 Ἄλλ' οὐρανέ! εἰς τὴν στιγμὴν αὐτὴν τὴν ἀπαισίαν
 Σταυροῦται ὁ δημιουργὸς!... σταθῆτε θεοκτόνοι!
 Ἰδοὺ, ἡ κτίσις ἐκδικεῖ τὸν κτίστην αὐτῆς μόνη!
 Πατάγους γύρω κεραυνῶν ἀκούετε χιλίων;
 Αἰσθάνεσθε σαλεύουσιν τὴν γῆν ἐκ θεμελίων;
 Τὸ αἶμα τοῦ θεοῦ αὐτοὺς τοὺς κεραυνοὺς τοξεύει·
 Θεὸς ἐκδικητὴς τὴν γῆν μαστίζει καὶ παιδεύει

(*Αραχωρεῖ.*)

(Ἐξαίφνης τὰ μνημεῖα ἀνοίγονται, αἱ πύλαι τοῦ Ἄδου θραύονται,
 καὶ ψυχαὶ τῶν κεκοιμημένων ἐμφανίζονται.)

ΛΙΒΙΟΣ *φωνάζων μετὰ τρόμου*

ὦ λάμψις! ποῖος ἔρχεται ὡς θύελλα βιαιά;
 Εἰς τὸν μηρὸν του κρέμαται ἡ ἀστραπὴ, ῥομφαία·
 Ἐπάτησε τὸ ἔδαφος; πυρὸς κρατὴρ ἠνείχθη,
 Καὶ διὰ τοῦ στομίου του ὁ σκοτεινὸς ἐδείχθη,
 Πυθμὴν τοῦ Ἄδου...

ΛΙΒΙΟΣ *βλέπων τὸν Ἄδην ἀνοιγόμενον.*

Βλέπω σε, ὦ μαύρη νεκρῶν πόλις!

Καὶ ὦ εἰρκτὴ τῆς γενεᾶς τῆς ἀνθρωπίνου ὕλης!
 Τί χάος!... πλὴν τὸ ἄπειρον καὶ μελανὸν κενὸν σου.
 Πληροῦσι, βαβαί, αἱ βοαὶ αἱ τῶν ἀμαρτωλῶν σου!...

(Ἀναχωρεῖ.)

ΙΟ.

Στρατιὰ Ἀγγέλων καταβαίνουσα περὶ τὸν Σταυρόν.

Ο ΓΑΒΡΙΗΛ ΑΡΧΑΓΓΕΛΟΣ περὶ τὸν σταυρόν.

Παράδοξον καὶ φοβερόν μυστήριον τελεῖται.
 Ὁ ἄθικτος δεσμεύεται, ὁ ἀναφῆς κρατεῖται.
 Ὡς δοῦλος δὲ πιπράσκειται ὁ Κύριος ἀπάντων.
 Ὁ ἄνω καθεζόμενος εἰς θρόνον ἀδαμάντων,
 Ὑπὸ ἐνόπλων σύρεται εἰς καταδίκου σχῆμα.
 Καὶ ὄρθιος παρίσταται εἰς ἡγεμόνος βῆμα,
 Ὁ μέλλων εἰς τὸ βῆμά του, λαοὺς καὶ ἡγεμόνας
 Καὶ πάσας κρῖναι τὰς φυλὰς καὶ πάντας τοὺς αἰῶνας.

Ο ΜΗΧΑΗΛ ΑΡΧΑΓΓΕΛΟΣ πρὸς τὸν ἐσταυρωμένον.

Τὴν τῶν ἀστέρων κλίμακα διέβαινον ἡσύχως.
 Πλὴν ἔπληξε τὰ ὠτά μου ὁ τῆς φωνῆς σου ἦχος.
 Εὐθύς ἐπὶ τὸν ἥλιον τὸ πρῶτον βῆμα βάλλω,
 Τὸ δεύτερον εἰς Ἀραράτ, εἰς Γολγοθὰ τὸ ἄλλο.

Ἰδοὺ ! ὦ πένθος ! ἀποσπῶ τὴν κόμην τὴν χρυσὴν μου,
 Τὸν δίσκον τῶν ἀκτίνων μου, τὸν περὶ τὴν μορφὴν μου.
 Ἰδοὺ ! τῆς θείας σου σαρκὸς τὴν γύμνωσιν καλύπτω,
 Καὶ σκέπην ἐπὶ σὲ φωτὸς ἐπουρανίου ῥίπτω.

I I.

(Ο πυλωρὸς δαίμων τοῦ Ἄδου περίτρομος ἐνώπιον τοῦ σταυροῦ).

‘Ο Πυλωρὸς Δαίμων πρὸς τὸν ἐσταυρωμένον.

Ὅποτε εἰς τὰς τοῦ σταυροῦ ὑπέκυψας ὁδύνας,
 Καὶ ὅλην ἔσεισας τὴν γῆν, τὴν κεφαλὴν σου κλίνας,
 Εἰς τὴν μεγάλην σου φωνὴν ἡ κτίσις ἐπτοήθη,
 Ἡνοίχθησαν οἱ οὐρανοὶ, τὸ σύμπαν ἐκινήθη . . .
 Ὁ μέλας τότε ὄροφος τοῦ Ἄδου διεσχίσθη,
 Κ’ ἡ προαδαμιαία νύξ τὸ πρῶτον ἐφωτίσθη,
 Καὶ τῆς βαθείας των εἰρηκτῆς, καὶ τῶν ὑγρῶν των θόλων
 Οἱ μαστιζόμενοι νεκροὶ τὸ σκότος εἶδαν ὅλον·
 Τὸ μαῦρον σμῆνος τῶν ψυχῶν ἐβόμβιζεν ἄθρόον,
 Καὶ πάντα ἐταράττοντο τὰ τάρταρα, κ’ ἐβόων.

I 2.

(Δαίμονες ἀποστάται φρίττοντες).

‘Ολοι ὁμοῦ οἱ Δαίμονες.

Οἱ πάντες φρίττομεν· ὦ γῆ καὶ πᾶσα κτίσις φρίττε !
 Παράδοξον καὶ φοβερὸν μυστήριον τελεῖται·

Εἰς Δαίμων.

Τὸ πρότωπόν μου, φῶς ὡχρὸν καὶ σκότος ὁμοῦ χύνει,
Καθὼς εἰς τὰς ἐκλείψεις της, ἡ σκυθρωπὴ σελήνη·
Ὡς ἀστραπὴ τὸ βλέμμα μου, ὡς νέφος ἡ ὄφρυς μου,
Ὡς πάταγος δὲ κεραυνοῦ, ὁ ἤχος τῆς φωνῆς μου·
Πλὴν τώρα φρίττω....

Ἄλλος Δαίμων.

Τρέμουνσι τὰ δάση καὶ τὰ ὄρη,
Σαλεύων ὅταν ἔρχωμαι τὸν σιφωνα ὡς δόρυ·
Ἡ πτέρνα μου τὸν Ἄτλαντα, τὸν Ταῦρον ἂν πιέσῃ,
Εἰς ὄγγον θέλει κόνεως ἡ κορυφὴ των πέσει.
Πλὴν τώρα φρίττω...

(Ὅλοι ἐμοῦ εἰ δαίμονες ἀποστᾶται).

Ἄπανσα ἡ γῆ περιδονεῖται·
Παράδοξον καὶ φοβερὸν μυστήριον τελεῖται.

(Κλείονται οἱ οὐρανοὶ· Ἄγγελαι, καὶ δαίμονες,
γίνονται ἀφανεῖς).

13.

Ἀπόστολοι τεθλιμμένοι.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ.

Ἐπάταξαν οἱ τύραννοι τὸν ἀγαθὸν ποιμένα,
Καὶ μένουσι τὰ πρόβατα ἰδοὺ ἐσκορπισμένα.

ΘΑΔΔΑΙΟΣ.

Ἐτειναν τόξον κ' ἔφ' ἡμᾶς, καὶ θέλος εἰς φαρέτρην,
 Ἡτοίμασαν · πλὴν ἔπεισεν αὐτὸ ἐπὶ τὴν πέτρην.

ΦΙΛΙΠΠΟΣ.

Φιλήσας τὸν παρέδωκας, ὦ μαθητὰ προδότα!
 Ἄλλ' εἶπεν εἰς τὴν σπεῖράν σου αὐτὸς Ἰσκαριώτα!
 « Αἱμάτων ἄνδρες, ἦλθετε, ὡς εἰς αἱμάτων φίλον;
 « ὣς εἰς ληστὴν ἐξήλθετε μετὰ ξιφῶν καὶ ξύλων;

ΠΕΤΡΟΣ *κλαίων*

Ὦ μεταμέλεια πικρά! εἰς τοῦ Ἀρχιερέως
 Ἰγὰς θύρας τὸν συνώδευσα μακρόθεν καὶ βραδέως.
 Ἐν μέσῳ τῆς αὐλῆς πολλῶν εἰς πῦρ συγκαθημένων
 Ἐκάθησα, τὸν θρῆνόν μου βαστάζων κεκρυμμένον·
 Ἰδοῦσά με παιδίσκη τις μὲ εἶπε, « πῶς; λυπεῖσαι;
 » Μὴ μετὰ Ἰησοῦ καὶ σὺ τοῦ Γαλιλαίου ἦσαι;
 Καὶ τὸν ἡρνήθην τότε τρίς, ὦ αἰωνία λύπη!
 Κ' ἐνέκησαν τὴν πίστιν μου δειλῆς καρδίας κτύποι·
 Καὶ μεταξὺ λαλοῦντός μου, φωνὴ ἀλεκτρυόνος
 Ἠκούσθη· καὶ τῶν λόγων του ἐμνήσθην τότε μόνος·
 Καὶ ὅτε πρὸς ἐμὲ αὐτὸς ἠτένισε τὸ βλέμμα,

Ἦσθ' ἀνθ' ἡν εἰς τὰς φλέβας μου πηγνύμενον τὸ αἷμα,
Κ' ἐξῆλθον, κ' ἔκλαυσα πικρῶς·

ΘΩΜΑΣ

Τὸν τῆς ὁδύνης δρόμον
Διῆλθε, φέρων τὸν σταυρὸν αὐτοῦ ἐπὶ τῶν ὤμων,
Κ' ἐβάδιζεν εἰς τὴν σφαγὴν, βαστάζων οὕτω μόνος,
Τὸ ξύλον τῆς μελλούσης του φρικώδους ἀλγηδόνος.

ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ.

Ὑπὸ τὸ βάρος τοῦ σταυροῦ ἀπηυδῆμένον ὅτε
Τὸν εἶδαν οἱ θεοστυγεῖς τῆς Ῥώμης στρατιῶται,
Εὐρόντες Σίμωνά τινά, τὸ ἔθνος Κυρηναῖον,
Εἰς τοῦτον ἐπιβάλλουσιν (ἀγγάρευμα ὥραϊον!)
Τὸν τίμιον αὐτοῦ σταυρὸν, κ' ἐν συρροῇ ἀνθρώπων
Πορεύονται εἰς Γολγοθᾶ, τὸν τοῦ Κρανίου τόπον.

ΑΝΔΡΕΑΣ

Τὸν ἠκολούθουν κλαίοντας, καὶ πλήττευσαι τὰ σῆθη
Γυναῖκες· εἶπε δὲ αὐτὸς λαλήσας εἰς τὰ πλήθη·
« Γυναῖκες Ἱερουσαλὴμ! μὴ δι' ἐμὲ θρηνῆτε·
» Τὰ τέκνα σας, καὶ σᾶς αὐτάς, ἐλεεινολογεῖτε.
» Μακάριοι αἱ ἄνυμφοι, κ' εἰσέτι θυγατέρες,

» Κ' οἱ μὴ θηλάσαντες μαστοὶ, κ' αἱ ἄγονοι γαστέρες
 » Ἴδου ἀνέβης τὰ βουνά, καὶ τρέχεις νέα κόρη!
 » Καὶ λέγεις, βουνὰ πέσατε, καλύψατέ με ὄρη.
 » Τὸ καρποφόρον στέλεχος ὁ σίδηρος ἂν δρέπη,
 » Τὶ τὸ ξηρὸν καὶ ἄκαρπον νὰ περιμένῃ πρέπει;

ΙΑΚΩΒΟΣ Ο ΤΟΥ ΖΕΒΒΕΔΑΙΟΥ.

Τῆς φοβεραῖς σταυρώσεως τοὺς πόνους ὑποφέρων
 Ἐπὶ τοῦ ξύλου ἔβλεπε καὶ βλασφημοῦν καὶ χαῖρον
 Τὸ πλῆθος τῶν δημίων του, κ' εἰς κλῆρον πρὸ ποδῶν του
 Ὁ ἅγιος ἐτίθετο καὶ ἄρραφος χιτῶν του.

ΙΩΑΝΝΗΣ

Παρίστατο εἰς τὸν σταυρὸν αὐτοῦ δακρυρρόουσα
 Ἡ μήτηρ του, τὸ αἷμά του τὸ ῥέον θεωροῦσα.
 Ἐκείνην δὲ κ' ἐμὲ ἰδὼν, πρὸς ταύτην εἶπε, « γύναι!
 Αὐτός υἱός σου » κ' εἰς ἐμὲ « πλησίον ταύτης μένειne. »

ΜΑΤΘΑΙΟΣ

Τὸ φοβερὸν μυστήριον λαμπρῶς καὶ παραδόξως
 Ἐτελειούτο; ἔκραξε « διψῶ » καὶ ἰδοὺ ὄξος.
 Λαβὼν τὸ ὄξος, ἔκραξεν ὁ Ἰησοῦς καὶ πάλιν
 » Τετέλεσται » κ' ἐξέπνευσε, φωνὴν ἀφείς μεγάλην.

ΙΩΑΝΝΗΣ μετ' ἐνθουσιασμοῦ.

«Τετέλεσται» τῆς λέξεως τὸ ὕψος ἐννοεῖτε;
 Ὁ Ἰησοῦς ἐκ τοῦ σταυροῦ τὰ ἔθνη ἐνθυμεῖται
 Καὶ λέγει: ἐξετέλεσα καὶ τὸν προορισμόν μου,
 Κ' ἐκένωσα ὑπὲρ ὑμῶν πᾶν τὸ ποτήριόν μου.
 «Τετέλεσται» πεπλήρωται τῆς γῆς ἡ ἀνομία,
 Ἀλλ' ἐνταυτῷ τετέλεσται ἡ ἀνθρωποθυσία,
 Ἡ πλάνη, ὁ δεσποτισμὸς, ἐθνῶν ἡ βαρβαρύτης
 Καὶ ἄρχεται ἀλήθεια, φιλότης καὶ ἰσότης.
 »Τετέλεσται» ὡς μέθυσος ἡ γῆ δις, τρίς, ἐσείσθη,
 Καὶ τ' ὄμμα τὸ οὐράνιον ὁ ἥλιος ἐσβύσθη,
 Καὶ οἱ νεκροὶ ἀνήρχοντο εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν....
 Φεῦ! τότε τὴν συντέλειαν τοῦ κόσμου βλέπων ὅλην,
 «Τετέλεσται, τετέλεσται» παράφρων κ' ἐν ἐκστάσει
 Ἐρῶνάζα πλανώμενος εἰς τὰ πλησίον δάση.

Ι4.

(Λόγος Ἰσραηλιτικός.)

Εἰς ἐκ τοῦ λαοῦ.

Ὁργὴ κυρίου φοβερὰ ἐπὶ τὴν γῆν κατέβη,
 Καὶ ταύτην Ἄγγελος Θεοῦ ταραττῇ καὶ σαλεύει.

Ἄλλος.

Ὡ ἐγκατάλειψις Θεοῦ! ἠνοίχθησαν οἱ τάφοι,
Καὶ οἱ νεκροὶ τῆς πόλεως πατοῦσι τὰ ἐδάφη!

Ἄλλος.

Εἰς ῥάβδον στηριζόμενος ὁ Ἀβραάμ ὁ γέρων,
Ἐφάνη, χιονόλευκον τὴν γενειάδα φέρων.

Ὁ Γαμαλιήλ καὶ ἄλλοι τίμιοι τῷ λαῷ νομοδιδά-
σκαλοι ὁδηγοῦντες ἐν τάξει θρησκευτικῇ καὶ
λευκῶς ἐνδεδυμένον χορὸν παρθένων
καὶ παιδίων.

Σεμναὶ παρθένοι καὶ χορὲ ἀθωοτάτων νέων,
Προφέρετε ψαλμὸν ἀγνὸν ἐκ καθαρῶν χειλέων,
Καὶ ὡς καπνὸν ὑψούμενον ἐκ θυμιατηρίου,
Καὶ δεῦτε ἱλαρύνωμεν τὸ πρῶσωπον Κυρίου.

(Ἀρχεται συμφωνία ὁργάνων.)

Ὁ Γαμαλιήλ καὶ οἱ ἄλλοι νομοδιδάσκαλοι μετὰ
τῶν παρθένων καὶ παιδίων ψάλλουσι.

Ὡ σὺν, ὅστις φῶς καὶ πνεῦμα καὶ ζωὴν ἄνωθεν χύνων,
Καὶ τοῦ σύμπαντος τὸ ἄρμα αἰωνίως διευθύνων
Εἰς προωρισμένον δρόμον,

Κυβερνᾷς τὴν φύσιν πᾶσαν δι' ἀμετατρέπτων νομῶν!
 Ἡ πνοή σου πνοὴν δίδει, Κύριε! εἰς τόσα ζῶντα,
 Κ' ἐσπαρμένα εἰς τοὺς κόλπους τῆς δημιουργίας ὄντα.

Ἐμειδίασας· ἡ λάμψις διεχύθη τοῦ σαπφείρου

Εἰς τὴν ὄψιν τοῦ ἀπείρου.

Ἐνευσας, καὶ εἰς τὸν θόλον προσηλώθη τῶν αἰθέρων
 Μυριόφωτος ὁ λύχνος ὁ τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων·
 Ἐδειξας τὸν δάκτυλόν σου, καὶ πλανῆται ὁδοιπόροι
 Τρέχουσιν, ὡς τῆς αὐλῆς σου τῆς μεγάλης δορυφόροι.

Εἰς τὸ ἄπειρον τοῦ τόπου, κ' εἰς τὸ ἄμετρον τοῦ χρόνου,
 Ἐστησας θεέ! τὰς βάσεις τοῦ ὑψηρεφοῦς σου θρόνου·
 Ὡς κεχρυσωμένον δέρας, ἤπλωσας εἰς τὸ κενὸν
 Τὸν χωρὶς ἀρχὴν καὶ τέρμα σαπφειρώδη οὐρανόν,
 Ἀλλὰ ὡς σκηνὴν μεγάλην
 Εἰς τὰς χεῖράς σου συσφίγγων, ἀποκλείεις αὐτὸν πάλιν.

(Διακόπτεται ἡ συμφωνία τῶν ὀργάνων καὶ ὁ ψαλμός.)

Εἰς Ἰσραηλίτης στρέφων τὰ ὄμματα πέριξ·

Αὐτὰ τὰ ταραττόμενα καὶ πάσχοντα στοιχεῖα
 Τῆς τοῦ Χριστοῦ θεότητος δὲν εἶναι τὰ σημεῖα;

** Ἄλλος*

Ἄν ἦναι ἀληθὴς θεὸς, καθὼς προεῖπε, θέλει
 Ἀναφανῆ, ἐρχόμενος ἐν φωτεινῇ νεφέλῃ.

** Ἄλλος*

Τὰς τρεῖς ἡμέρας ἔθεσεν ἐκ τῆς σταυρώσεώς του,
 ὥς ὠρισμένην ἐποχὴν τῆς ἀναστάσεώς του.

Πολλοὶ ἐκ τοῦ λαοῦ.

Τὰς τρεῖς ἡμέρας καὶ ἡμεῖς προσμένωμεν, πρὶν πῖσιν
 Τελεῖαν ἀποδώσωμεν εἰς τοῦ παντὸς τὸν κτίστην.

Εἷς ἐκ τοῦ λαοῦ.

Πῶς ὅμως δὲν δεικνύεται Θεὸς εἰς τοὺς φονεῖς του;
 Πῶς ὁ Ῥωμαῖος ἡγεμὼν ὁ μέγας σταυρωτῆς του
 Δὲν τιμωρεῖται;

Εἷς γέρωρ.

Ἄβυσσος τὰ κρίματα Κυρίου.

Τὴν παρουσίαν θεϊκοῦ προσμείνατε σημείου.

(*Ὁ Γαμαλιὴλ καὶ οἱ ἄλλοι νομοδιδάσκαλοι ὁδη-
 γοῦντες τὸν χορὸν τῶν παρθένων καὶ τῶν παιδίων*).

Σεμναὶ παρθένοι, καὶ χορὲ ἁθωοτάτων νέων!

Προφέρετε ψαλμὸν ἄγνόν ἐκ καθαρῶν χειλέων,

Καὶ ὥς καπνὸν ὑψούμενον ἐκ θυμιατηρίου,

Καὶ δεῦτε ἱλαρύνωμεν τὸ πρόσωπον Κυρίου.

(Ἀρχεται ἐκ νέου συμφωνία ὀργάνων).

(Ὁ Γαμαλιηλ καὶ οἱ ἄλλοι νομοδιδάσκαλοι μετὰ
τῶν παρθένων καὶ τῶν παιδίων
ἐξακολουθοῦσι τὸν ὕμνον).

Ἔθεσας τὴν λεπτὴν ἄμμον ὄριον εἰς τὴν ὁρμὴν

Εἰς τὸν σάλον τῆς θαλάσσης,

Ἀλλ' ὦ Παντοκράτωρ! εἶπες οὐδὲ μίαν πιθαμὴν,

Θάλασσα ταραττομένη τὸν φραγμόν μου μὴ περάσης,

Καὶ ἡ θάλασσα τὴν λύσσαν τῶν κυμάτων τῆς κατέχει,

Κ' ἐν τῷ μέσῳ τῶν ὑρίων τῶν ἐγγεγραμμένων τρέχει.

Ὁ τοὺς φεύγοντάς του ἵππους πάσχων μόλις νὰ δαμάσῃ

Ἀθλητῆς τῆς Ὀλυμπίας,

Ἐπιστρέφει πρὸς τὸ τέρμα τοῦ σταδίου ἅμα φθάσῃ

Παρομοίως χρυσᾶς φέρων καὶ ὁ ἥλιος ἡνίας,

Κ' ἐπὶ φαεινοῦ τεθρίππου δι' ἡμέρας τρέχων ὄλης,

Ἐπιστρέφει πρὸς τὸ τέλος τοῦ σταδίου φθάσας μόλις.

Ποία γλῶσσα εἰκονίζει τὴν ἰσχύν σου, Θεέ! ποία;

Ἄν ὁ ἥλιος ἐστία

Τοῦ φωτὸς τοῦ κεχυμένου εἰς ἡμᾶς μετ' ἀφθονίας,

Ἡ ἐστία, Παντοκράτωρ! εἶσαι σὺ, τῆς διανοίας

Τῆς εἰς πλήθον ἐσπαρμένης καὶ ἀνθρώπων καὶ ἀγγέλων,

Καὶ ἀστὴρ φωτὸς αὐτοῦ, αἰωνίως ἀνατέλλων.

Φαίνεται αγροτική θέσις μεταξύ Γολγοθᾶ καὶ Ἱεροσολύμων.

I.

ΙΟΥΔΙΑ φίλη τῆς Αἰμιλίας γυναικὸς τοῦ
Πορτίου Πιλάτου

Οἱ ἄλλεπάλληλοι σεισμοὶ ἐκπεπληγμένην ὅλην
Εἰς τοὺς θρυμνοὺς, εἰς τοὺς ἀγροὺς διέσπειραν τὴν πόλιν,
Καὶ τ' ἀνακτόρια ἡμεῖς, ἀφήσαμεν ἐν φρίκη,
Μὴ μᾶς συλλάβῃ τρέμοντες ἡ θεία ἐκείτι δίκη.

Βλέπουσα περίξ

Ἐκείθεν τὸ Καλβάριον καὶ γῆ πλατανηφόρος,
Τοῦ Σολομῶντος ὁ ναὸς, τῶν Ἑλαιῶν τὸ ὄρος·
Ἐδῶθεν ψιθυρίζουσα τοῦ Σιλωάμ ἡ βρύσις,

Περὶ τὸν τάφον τοῦ Δαυὶδ στενάζουσα ἡ φύσις,
 Καὶ ἡ σελήνη στέφουσα τὸ τοῦ Ἰερεμίου
 Τεθρυλλημένον σπήλαιον, διὰ δραγμῶν χρυσοῦ·

Φαίνεται ἡ Αἰμιλία γυνὴ τοῦ Ποντίου Πιλάτου.

Ἀλλὰ ἰδοὺ ἀφίνουσα τὰ βάθη τοῦ καιτῶνος
 Ἡ σύζυγος τοῦ δυστυχοῦς Ῥωμαίου ἡγεμόνος,
 Ἡ Αἰμιλία· ὦ θεοὶ! τὸ βῆμά της πλανᾶται·
 Ὑπὸ τὸ φέγγος τ' οὐρανοῦ βαδίζουσα κοιμᾶται.
 Τί ὄνειρον ὀλέθριον τὰς φρένας της μαστίζει
 Καὶ ποίους θρήνους μυστικούς καθ' ὕπνον ψιθυρίζει;
 ὦ φρίκη! νύκτας ἤδη τρεῖς τὴν βλέπω κοιμωμένην,
 Ὑπὸ τὴν δᾶδα τ' οὐρανοῦ ἐξομολογουμένην!
 Νὰ τὴν ἀφήσω εἰς αὐτὸν τὸν λήθαργον λυποῦμαι,
 Καὶ νὰ λυτρώσω ἀπ' αὐτὸν τὰς φρένας της φοβοῦμαι.

(Ἀναχωρεῖ.)

Ἡ ΑΙΜΙΛΙΑ γυνὴ τοῦ Ποντίου Πιλάτου ἀνακύνουσα μόλις ἀπὸ τὸν ὕπνον καὶ ἐξεστηκυῖα

Τί βλέπω!... τοὺς Ῥωμαῖκοὺς δαμάσας λεγεῶνας
 Ὡς γίγας ἐπεκάθησας Χριστέ! εἰς τοὺς αἰῶνας.

Τὶ βλέπω!... ἐκυρίευσας τοῦ ἔτους τὰς ἡμέρας·

Ἐκ σοῦ τὸ ἔτος ἄρχεται, κ' εἰς σέ λαμβάνει πέρας.

Ὁ μόλις ἔχων δώδεκα ἐν πρώτοις ἀποστόλους

ὥς ὁπαδούς σου τοὺς λαοὺς κατόπιν σύρεις ὅλους!...

Φεῦ! κακοδαίμων Πόντιε! ὀδύρου... ὁ σταυρός του

Τὸ ἀπευκταῖον ὄργανον τῆς ἀτιμώσεώς του,

ὥς σύμβολον ὠραῖον,

Μυρία διαδήματα στολίζει βασιλέων,

Κ' εἰς θόλους ὑψηλῶν ναῶν ἐγγίζων εἰς τὰ νέφη,

ὥς ἄστρον στερεώματος τὴν οἰκουμένην στέφει.

Ἰδοὺ εἰς τὴν ἑπτάλοφον ὦ Ἰησοῦ! ἐμβαῖνον

Καὶ ὑπὲρ τὸν ἀδάμαντα ἰδοὺ τετιμημένον

Τὸ τοῦ σταυροῦ σου ξύλον·

Ἰδοὺ Ῥωμαῖος Βασιλεὺς κατὰ βαρβάρων τρέχει,

Κ' εἰς περικεφαλαίαν του ὡς ἔρεισμα του ἔχει

Τὸν σιδηροῦν σου ἥλον.

Ἰδοὺ ἐπὶ τοῦ τάφου σου μεσημβρινοί, ἀρκτώοι,

Σταυροφοροῦντες οἱ λαοὶ· συρρέουσιν ἄθροοι.

Ναί! ὁ ἄστὴρ ὁ φαεινός

Ὁ Θεοθεὺς εἰς Βηθλεὲμ ὑπὸ τῶν μάγων τότε

Δὲν θέλει ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐξαλειφθῇ πλὴν ὅτε

Ἐξαλειφθῇ ὁ οὐρανός.

ΙΟΥΔΙΑ ἐρχομένη δρομαῖα πρὸς τὴν
Ἀμιλίαν.

Θεέ!... Σὲ βλέπω ἔξυπνον μετὰ χαρᾶς ἀκράτου·
 Ὁ σύζυγός σου ἀνοικτὰ κρατεῖ τὰ βλέφαρά του·
 Λυποῦμαι εἰς τὰς θλίψεις σου προσθέτουςα καὶ ἄλλας·
 Εἰς τὰς θεὰς ὑπέπεσε τοῦ Ἰδοῦ τὰς μεγάλας·
 Ὁ ἡγεμὼν τὸν ἐνοχλεῖ τὸ ἴδιόν του στέμμα·
 Τὸ αἷμα, τὸν τροχληατεῖ, τοῦ Ἰησοῦ τὸ αἷμα·
 Αἱ φρένες του ἐσάλευσαν.

ΑΙΜΥΔΙΑ

Τὶ λέ...γεις; Ἰ...ου...λί...α!

ΠΟΝΤΙΟΣ ΠΙΛΑΤΟΣ ἐκ τοῦ πλησίον κοιτῶνος
 φωνάζων

Τί θέλεις; τί μὲ κυνηγεῖς, σκιὰ πανωλεθρία!

ΑΙΜΙΛΙΑ μετὰ φρίκης

Θεέ! αὐτός!....

ΙΟΥΔΑΙΑ μετὰ φρίκης

Ὁ ἡγεμών!...

ΠΟΝΤΙΟΣ ΠΙΛΑΤΟΣ μακρόθεν φωνάζων
καὶ προχωρῶν.

ὦ σκελετῶδες φάσμα!

Εἰς τὰς νεκρὰς μου ἀκοὰς θανάτου ψάλλεις ᾄσμα...
Μ' ἐγγίζεις, καὶ ψυχρὸς ἄῃρ τὸ πρόσωπόν μου ψαύει,
Καὶ πᾶσα κίνησις ζωῆς εἰς τὰ ἐντός μου παύει,
Καὶ φρίττουσιν αἱ τρίχες μου, αἱ σάρκες μου, καὶ κλαίω
Καὶ κλαίω, καὶ ὀρύομαι.

ΑΙΜΙΛΙΑ κλαίουσα

ὦ δυστυχῇ!

ΠΟΝΤΙΟΣ ΠΙΛΑΤΟΣ ἐρχόμενος καὶ
πίπτων ἡμιθανής

ἐκπνέω!...

ΑΙΜΙΛΙΑ εἰς τὰς ἀγκάλας της στηρίζουσα
τὴν κεφαλὴν τοῦ Πορτίου.

Τί ἐ... χεῖς;

PONTIOS ΠΙΛΑΤΟΣ *κλαίων*

Πῦρ κολάσεως τὸ μέτωπόν μου φλέγει.
Φωνὴ ἀπὸ τὰ σπλάγχνα μου ἐξέρχεται καὶ λέγει
« Δὲν θὰ εὐρῆς ἀνάπαυσιν πλὴν εἰς τὸν τάφον μόνον. »

ΑΙΜΙΛΙΑ

Ὡς ἴδιον αἰσθάνομαι τοῦ στήθους σου τὸν πόνον·
Ἡ σταύρωσις τοῦ Ἰησοῦ τὰς φρένας σου σαλεύει;
Καὶ ἡ πικρὰ μετάνοια, ὦ φίλε ! σὲ παιδεύει ;

PONTIOS ΠΙΛΑΤΟΣ *φωνάζων*

Ἡ χεὶρ μου ὄζει αἵματος· τὰ τάρταρα ν' ἀνοίξω,
Κ' εἰς τῆς Στυγὸς τὰ ὕδατα τὸν ῥύπον τῆς νᾶ πνίξω·
Πλὴν διατὶ ὁ Κωκυτὸς αὐτὸς δὲν μ' ἀποπλύνει;
Ἡ χεὶρ μου διατὶ αὐτὸν τὸν Κωκυτὸν μολύνει;

ΑΙΜΙΛΙΑ

Δὲν μ' ἤκουσας ! δὲν μ' ἤκουσας ! ὅποτε εἰς τὸ βῆμα
Ἐδίκαζες τὸν Ἰησοῦν, τὸ τῆς σφαγῆς σου θυμα,
Σ' ἐμήνυσα, μὴ πλανηθῆς δικαίου αἵμα χύνων,
Διότι πολλὰ ἔπαθον καθ' ὕπνους δι' ἐκεῖνον.

Ο ΠΟΝΤΙΟΣ ΠΙΛΑΤΟΣ *κάθηται ἀφειμένος*
εἰς βαθυτάτην σιωπὴν

(Ἐξώθεν δὲ ἀκούεται λιτανεία πικρῶν πορευομένων εἰς τὸν τάφον τοῦ Μεσσίου)

Η ΜΗΤΗΡ ΤΟΥ ΜΕΣΣΙΟΥ *θρηνοῦσα*

ὦ γλυκύ μου ἔαρ! γλυκύτατε υἱέ!

MARIA Η ΤΟΥ ΙΑΚΩΒΟΥ

Ἡ ζωὴ ἐν τάφῳ κατετέθης θεέ;

Η ΜΗΤΗΡ ΤΟΥ ΜΕΣΣΙΟΥ

Λάλει τέκνον! μὴ σε ὕπνος μέλπη γλυκύς;

MARIA Η ΤΟΥ ΙΑΚΩΒΟΥ

Ἡ ζωὴ, πῶς; θνήσκεις! πῶς; ἐν τάφῳ οἰκαῖς!

Η ΜΗΤΗΡ ΤΟΥ ΜΕΣΣΙΟΥ

Ἰησοῦ! γλυκύ μου καὶ σωτήριον φῶς!

MARIA Η ΤΟΥ ΙΑΚΩΒΟΥ

Ὁ ζωῆς τάμιας πῶς; ὁρᾶσαι νεκρός!

Η ΜΗΤΗΡ ΤΟΥ ΜΕΣΣΙΟΥ

ὦ υἱέ! ὦ τέκνον! ἡ χαρὰ ἡ ἐμή!

MARIA Η ΤΟΥ ΙΑΚΩΒΟΥ

Ω Θεέ! ὦ πλάστα! ἡ χαρὰ ἡ κοινή!

Η ΜΗΤΗΡ ΤΟΥ ΜΕΣΣΙΟΥ

Φθονουργέ! φονουργέ καὶ ἀλάστωρ λαί!

MARIA Η ΤΟΥ ΙΑΚΩΒΟΥ

Φονευτὰ μαθητά! καὶ προδότα τυφλέ!

ΠΟΝΤΙΟΣ ΠΙΛΑΤΟΣ ἀνακύπτων εἰς τοὺς
τελευταίους λόγους

Κλαυθμὸς, κλαυθμὸς γλυκύτατος τὰς ἀκοάς μου κρούει,
Καὶ ἡ ψυχὴ μου στεναγμοὺς, καὶ ὀδυρμοὺς ἀκούει.

(Ἡ λιτανεία ἐξακολουθεῖ)

ΙΩΣΗΦ Ο ΑΠΟ ΑΡΙΜΑΘΑΙΑΣ ψάλλον

Ἐπὶ ξύλου ἐκρεμάσθης ὁ εἰς τὸ κενὸν κρεμάσας

Καὶ τὴν γῆν καὶ τὰς θαλάσσας,

Καὶ ὑπέστης εἰς τὰς χεῖρας τὴν πληγὴν σιδηρῶν ἥλων,

Ὁ τὴν ἄλυσιν τῶν ὄντων ἐξάρτων ἐκ τῶν δακτύλων.

ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

Ἐγκλείει τάφος σήμερον τὸν εἰς παλάμην μίαν
 Ἐγλείοντα τὴν κτίσιν,
 Καὶ μάρμαρον τὴν σάρκα σου καλύπτει τὴν ἁγίαν,
 Στεγάζει τὸν στεγάσαντα δι' οὐρανοῦ τὴν φύσιν.

ΙΩΣΗΦ Ο ΑΠΟ ΑΡΙΜΑΘΑΙΑΣ

Ἰδοῦσα ἐπὶ τοῦ σταυροῦ τὸν πλάστην ἀναβάντα,
 Ἡ κτίσις ἡλλοιοῦτο,
 Ὁ ἥλιος ἐσκόταζεν, ἡ γῆ ἐκυμματοῦτο,
 Καὶ μετὰ τοῦ Κυρίου των συνέπασχον τὰ πάντα·

ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

Ὑπὲρ τοῦ κόσμου τούτου,
 Τὸ πνεῦμα τότε παραδούς, αὐτὸς ἐκ τοῦ σταυροῦ του,
 Ἐνηγκαλίζετο, τὸ πᾶν, τὰς χεῖράς του ἐκτείνων,
 Κ' ὑψολόγει τὴν γῆν ἄπασαν, τὴν κεφαλὴν του κλίνων.

(Ἡ λιτανεία παύει)

ΠΟΝΤΙΟΣ ΠΙΛΑΤΟΣ πίπτων ἐπὶ τῆς ἔδρας

Θανατηφόρος δι' ἐμὲ, φρικώδης μελωδία!
 ὦ! τρέμεις, καὶ σπαράττεσαι ἁμαρτωλὴ καρδία;

ΚΟΥΪΝΤΟΣ ἐκατόνταρχος καὶ κατόπιν οἱ Ἀρχιερεῖς
ΑΝΝΑΣ ΚΑΪΑΦΑΣ καὶ ἄλλοι.

ΚΟΥΪΝΤΟΣ

Ἰδοὺ μετὰ πολλῶν ἀνδρῶν προυχόντων κ' ἐπισήμων
Ἐμβαίνει ὁ Ἀρχιερεὺς τῶν Ἱεροσολύμων.

Ἡ Αἰμιλία καὶ ἡ Ἰουλία ἀναχωροῦσι.

(Φέγγει τὸ λυκαυγὲς τοῦ ὄρθρου.)

ΚΑΪΑΦΑΣ.

Ζητοῦμεν, Ἀναξ κράτιστε καὶ Κύριε! συγγνώμην,
Ἄν εὐπειθεῖς ὑπήκοοι πρὸς τὴν μεγάλην Πρώμην
Καὶ τὰς αὐθάδεις φεύγοντες ἐξάψεις τῶν πνευμάτων,
Ἐρχώμεθα εἰς σέ πρῶτ', ἐντὸς τῶν χαραγμάτων·
Ὁ Ναζωραῖος ἔλεγε ζῶν ἔτι, ὅτι θέλει
Ἀναστηθῆ, καταπατῶν τὰ τοῦ θανάτου βέλη·
Διάταξε νὰ σφραγισθῇ τοῦ τάφου του ὁ λίθος,
Μὴ πάλιν, ὃ μὴ γένοιτο, σκανδαλισθῇ τὸ πλῆθος,
Μὴ πρὸς τὴν νύκτα ἔλθωσιν οἱ πλάνοι μαθηταί του,
Καὶ κλέψαντες τὸ λείψανον αὐτοῦ τοῦ νομοθέτου,
Κηρύξωσιν εἰς τὸν λαὸν τὸν εὐπίστον κ' εὐήθη:
» Ὡ θαῦμα! ἐκ τοῦ μνήματος ἐκεῖνος ἀνεστήθη »

ΠΟΝΤΙΟΣ ΠΙΛΑΤΟΣ.

Ἀρχιερεῖς! συνέλαβον ὑπόνοιαν ὁμοίαν
Καὶ εἰς τὸν τάφον ἔθεσα φρουρὰν καὶ κουστωδίαν.

Πρὸς τὸν Κοῦντορ.

Σὺ ἐξετέλεσας λοιπὸν τὰ διατάγματά μου;

ΚΟΥΪΝΤΟΣ.

Πιστὸς καὶ ἀκριβὴς ἐγὼ εἰς τὰ καθήκοντά μου
Τὸν λίθον ἐπεσφράγισα, ἐκ δὲ τῆς κουστωδίας
Περὶ τὸν τάφον ἔθεσα τρεῖς ἑκατονταρχίας.

ΠΟΝΤΙΟΣ ΠΙΛΑΤΟΣ.

Ἀρχιερεῖς ὑπάγετε, καὶ εἰς τὸν χαλινὸν των
Καὶ εἰς τὸν ὄρον, τοὺς λαοὺς κρατεῖτε τῶν χρεῶν των.
Εὐπείθειαν κηρύττετε

(Ἐπανερχόμενος εἰς τὴν μανίαν τοῦ καὶ φρονῶν ὅτι θλίπει
τὸν Μεσσίαν)

Ἀλλὰ ἐξιλεώσου.

Ἐγὼ δὲν εἶμαι, Ἰησοῦ! ὁ μόνος δῆμιός σου.
Τὶ μὲ δεικνύεις ἐρυθρὸν καὶ ἀποσταζόν αἷμα
Αὐτὸ τὸ εἰς τὴν κεφαλὴν ἀνάθινόν σου στέμμα;

ΚΑΪΑΦΑΣ βλέπων τὸν Πόντιον Πιλάτον

Τὰς κόρας τῶν ὀμμάτων του ὡς πέτρας ἀκινήτους
Ἐπέστησε!

ΚΟΥΪΝΤΟΣ

Εἰς στοχασμοὺς ἐνέπεσεν ἀδύτους!

(Πρὸς τὸν Πόντιον Πιλάτον)

Τί κάμνεις; τόσων θεατῶν τὸ ἑλέμμα εὐλαβήσου.

ΠΟΝΤΙΟΣ ΠΙΛΑΤΟΣ *γρονῶν ὅτι βλέπει τὸν
Μεσσίαν*

Τί ῥίπτεις τὸ σουδάριον ἀπὸ τῆς κεφαλῆς σου;
Τι ἔσχισας τὰ σπάργανα καὶ τὰ ἐντάφιά σου,
Καὶ εἰς τὴν ἔδραν μου ζητεῖς νὰ ἐγκαθήσῃς; ... εἰς σου
Καὶ στάσου· πότε οἱ νεκροὶ κατάπλεοι αἱμάτων
Ἀπέσεισαν ὡς σήμερον τὴν σκέπην τῶν μνημάτων;

(Γίνεται σεισμός.)

ΑΝΝΑΣ πρὸς τὸν Καϊάφαν

Σεισμὸν αἰσθάνθης; τρομερὸς! σαλεύουσιν οἱ τοῖχοι
Καὶ καταχθόνιοι βαθεῖς ὑποβροντῶσιν ἤχοι.

ΚΑΪΑΦΑΣ

Ὡ τῆς στιγμῆς τῆς φοβεράς! τῆς ὥρας τῆς μεγάλης!
Ἡμεῖς διὰ τὸ τρέμεμεν;...

ΠΟΝΤΙΟΣ ΠΙΛΑΤΟΣ *φωνάζων ὡς παράφρων.*

Ἐπάνω μου μὴ βάλῃς

Τὰς χεῖράς σου τὰς ἐρυθράς καὶ τὰς ἐσταυρωμένας.
Δὲν βλέπεις; τὰς ὀλίγας μου ἀπεστερήθην φρένας·
Τῆς ἄφρονός μου κεφαλῆς, τῆς ὡς τὸ πῦρ καιούσης
Συρίζει πάσα θριξ ὡς φλόξ, ὡς ὄφιν τῆς Μεδούσης...

6.

ΗΡΩΔΗΣ *τετράρχης Γαλιλαίας καὶ οἱ ἀνωτέρω*

ΗΡΩΔΗΣ

Τί περιμένεις ἡγεμὼν; τί στέκεις; ἀνεστήθη,
Κ' ἐκεῖνον ἐνθυμούμενα, ταραττονται τὰ πλήθη·
Ἀσιανοί, καὶ Πόντιοι, καὶ Μῆδοι, καὶ Ἐλαμίται,
Καὶ Φρυγες, καὶ Παμφύλιοι, καὶ Μεσοποταμίται,
Καὶ Σύριοι, καὶ Ἀραβες, καὶ Πάρθοι, καὶ Ῥωμαῖοι,

Κ' Αἰγύπτιοι, καὶ Λίβυες, καὶ Κρήτες, κ' Ἰουδαῖοι,
 Εἰς τὸν Χριστὸν ἐπίστευσαν, καὶ εἰς τὴν Γαλιλαίαν
 Ἀγγελῶν συνῥέουσιν πρὸς τὴν ἐκείνου θέαν·
 Τὶ σιωπᾶς; τί ἔγιναν οἱ φοβεροὶ στρατοὶ σου;
 Φρικώδη ἐπανάστασιν ὦ Πόντιε! φοβήσου.

(Ἐξακολουθεῖ σεισμὸς.)

Ἀλλὰ σεισμὸς! φρικτὸς σεισμὸς! τί θέλουσι καὶ ποῖα
 Κακὰ μεγάλων πρόδρομα ἐμφαίνονται σημεῖα;

(Ἀκούεται φωνὴ λαοῦ.)

Ἀκούεις γογγυσμοὺς λαοῦ; φωνὰς ἀποστασίας;
 Ἀκούεις πάνδημον κραυγὴν, κραυγὴν ἀπελπισίας;

(Ὅλοι ἀναχωροῦσι μετὰ τρόμου)

Ο ΠΟΝΤΙΟΣ ΠΙΛΑΤΟΣ ἐν τρόμῳ

Ποῦ νὰ ὑπάγω! οἱ σεισμοὶ ἐδῶ μὲ ἀπειλοῦσι·
 Ἐκεῖ ἀποστατήσαντες λαοὶ μὲ προσκαλοῦσι·
 Ποῦ νὰ σωθῶ; καὶ ἄβυσσοι καὶ ξίφη πανταχόθεν.
 Ἐκεῖθεν τοῦ θεοῦ ἡ χεὶρ, καὶ ὁ λαὸς ἐδῶθεν.
 » Πιλάτε » ποῖος μὲ κχλεῖ; ποῦ φεύγετε Ῥωμαῖοι;
 Σταθῆτε καὶ θανάσιμος ἰδρῶς μὲ περίρρέει.

- Ἐκεῖνον Ἱερουσαλήμ! λατρεύεις καὶ δοξάζεις,
 • Καὶ τὸν φονέα τοῦ ἐμὲ λιθοβολεῖς καὶ σφάζεις!
 Σὺ, ὅστις τὸν παρέλαβες θεὲ! κεραύνωσέ με·
 Ἀνοίξου γῆ! καὶ πίε με· μὴ σείεσαι καὶ τρέμε.

7

Ἡ ΛΥΡΗΛΙΑ ἐνδεδυμένη ἐσθῆτα πένθιμον πρὸς τὸν
 πατέρα της ἀναχωρήσαντα

Ἐκτελεσά τῶν προσταγῶν καταχθονίου μοίρας!
 Ῥανίδας βλέπω αἵματος εἰς τὰς σκληράς σου χεῖρας·
 Ἄλλ' εἰς τὴν γῆν χυνόμενον τὸ αἶμα τοῦ δικαίου
 Ἀγνότερον τοῦ διχυγοῦς καὶ καθαροῦ ἐλαίου,
 Τὸν κόσμον ἐξηγίασεν, ἐβάπτισ' ἐμὲ πρώτην,
 Καὶ πρώτη προσκυνῶ ἐγὼ θεὸν τὸν φωτοδότην·
 Μισῶ τὴν βασιλείαν σου, καὶ ὅλας τὰς πομπάς της·
 Τὸ ἄστατόν της καὶ σαθρὸν ἀνέδειξεν ὁ πλάστης·
 Βδελύττομαι τὴν γῆν αὐτὴν, ὡς χώραν ἀδικίας,
 Καὶ βλέπω τὰς ἀπάτας μου τῆς πρώτης ἡλικίας,
 Καὶ ἀρνούμενη ἐραστὴν κ' ἐλπίδας λαμπροῦ γάμου,
 Ἀμχρτωλὴ πρὸς τὸν θεὸν ὑψῶ τὰ ὄμματά μου.

ΑΥΡΗΛΙΑ ΛΙΒΙΟΣ

ΛΙΒΙΟΣ πρὸς τὴν Αὐρηλίαν

Αὐτὸ τὸ μαῦρον ἔνδυμα τοῦ πένθους τί σημαίνει;
Καί πῶς ἡ νέα κόμη σου ἀτάκτως ἐσπαρμένη!...

ΑΥΡΗΛΙΑ

Δὲν θέλω φεύγουσα λοιπὸν ἀπὸ τὴν Παλαιστίνην,
Εἰς τῆς Αἰγύπτου τὴν συκῇν ἀναπαυθῇ ἐκείνην,
Εἰς τῆς ὁποίας τὴν σκιὰν ἐκάθησας, Μαρία,
Μὲ βρέφος θεὸν φεύγουσα τὰ τοῦ δρυμοῦ θηρία!

ΛΙΒΙΟΣ

Ἐρήμους ὄνειρεύεσαι, κ' ἐπιθυμεῖς ἐρήμους;
Ἰδέας τόσον διατὶ συνέλαβες κλαυσίμους!

ΑΥΡΗΛΙΑ

ὦ Ἰορδάνη! διατὶ ἀκούουσα τὸν μόνον
Ψιθυρισμὸν τῶν πέριξ σου ἐρήμων καλαμώνων,
Δὲν βλέπω τὸ πανάγιον νὰ καταβαίνει πνεῦμα,
Ἐν σχήματι περιστερᾶς εἰς τὸ λευκὸν σου ῥεῦμα!

ΛΙΒΙΟΣ

Τί λέγεις φίλη! μὲ λυπεῖ ὁ τῆς φωνῆς σου τόνος
Γλυκὺς, ὡς τὸ κελεύδημα θρανούσης ἀηδόνης.

ΛΥΡΗΛΙΑ

Κοιλὰς Ἰωσαφάτ! κοιλὰς, μνημάτων τεθλιμμένη!
Σὲ χαιρετῶ τὴν κλαίουσαν καρδίαν μου εὐφραίνει
Ἢ ἔρπουσα μαλάχη σου καὶ ὁ ἀσφύδελός σου

ΛΙΒΙΟΣ πρὸς τὴν Λύρηλιαν

Τὰ δάκρυά σου πίπτουσιν ὡς μαργαρίται δρόσου.

ΛΥΡΗΛΙΑ

Δὲν ἔχεις Κέδρων χεῖμαρρες! χιλιετεῖς ἐλαίας!
Σὺ πεύκας, ὦ Γεθσημανί, δὲν ἔχεις γηραλέας!
ὦ Βηθλεέμ! ὦ Βηθλεέμ! γῆ τῆς γενέσεώς του,
ὡς μάρτυς ἔρχομαι πρὸς σέ, τῆς ἀναστάσεώς του,
Καὶ θέλω ἀσπασθῇ ἐκεῖ τὴν φάτνην τὴν ἁγίαν,
Καθ' ἣν εἰς τῆς θαυματουργοῦ νυκτὸς τὴν ἡσυχίαν
Καὶ ἀγκυλούντων Κύριε! ποιμενικῶν νομάδων
Στρατὸς Ἀγγέλων ἤρχετο τὴν γέννησίν σου ἄδων!

ΛΙΒΙΟΣ

Θερμὸς θερμὸς ὁ ζήλός σου· μετρίασέ τον φίλη!

ΛΥΡΗΛΙΑ

Κ' ἐκφράζουσι τὴν πίσιν μου τ' ἀμαρτωλά μου χεῖλη;

ΛΙΒΙΟΣ

Εἰς κίνδυνον ἐκτίθεςαι.

ΛΥΡΗΛΙΑ

Διὰ τὸν Κύριόν μου·

ΛΙΒΙΟΣ

Τὸν κόσμον ἔχεις κατὰ σοῦ.

ΛΥΡΗΛΙΑ

Ὁ ἄλλος, ἄσυλόν μου·

ΛΙΒΙΟΣ

Καὶ τὴν τοιαύτην ὁ θεὸς θυσίαν διατάττει;

ΛΥΡΗΛΙΑ

Καθ' ὅσον ἐθελούσιος, τυσοῦτον καὶ φιλτάτη!

ΛΙΒΙΟΣ

Ἀπάται σου! καὶ δι' ἐμέ, ἀπάται ἀπευκταῖαι!

ΑΥΡΗΛΙΑ

Ἀληθεῖαι! καὶ δι' ἐμὲ ἀλήθειαι ὠραῖαι!

ΛΙΒΙΟΣ

Ἀντὶ τοῦ διαδήματος!

ΑΥΡΗΛΙΑ

Μὴ βάλης τὰς ἐλπίδας

Εἰς ἀγαθὰ παρέχοντα καὶ λύπας καὶ φροντίδας·

Τρισυμκακρία! φίλε μου! ἡ ἐρημίτις κόρη!

Τοῦ ὑμεναίου ἄσματα γυναιῖκες λευκοφόροι

Εἰς τ' ὄνειρόν της ψάλλουσι, καὶ εἰς τὸ μέτωπόν της

Τὸ ῥόδον θάλλει τῆς Ἑδὲμ, ὡς στέμμα νυμφικόν της,

Καὶ δι' αὐτὴν ὁ Κύριος προετοιμάζει μόνος

Ἀτίμητον δακτύλιον ἀγίου ἀρραβῶνος.

(Πλησιάζουσα πρὸς τὸν Λίβιον)

Νὰ σὲ εἰπῶ τὶ μυστικὸν ἐζήτουν....

ΛΙΒΙΟΣ

Ἀλήσέ με.

(ΑΥΡΗΛΙΑ τρέμουσα)

Πλησίασε καὶ ἄκουσε...

ΛΙΒΙΟΣ

Ὁμίλει καὶ μὴ τρέμε....

ΛΥΡΗΛΙΑ

Χριστοῦ Χριστοῦ μαθήτριά τὴν ὥραν ταύτην εἶμαι.
 Ἡ χάρις αὕτη, ἔκθαμβον, περιχαρῇ ποιεῖ με.
 Ἀπέκτησεν ὀρίζοντα εὐρύν ἡ ὄρασίς μου,
 Ἡ γῆ, μικρά μου γέφυρα, ὁ οὐρανός, πατρίς μου.
 Ἐξίστασαι ἀκούων με. πλὴν χάθου ἐδῶ φίλε!
 Ἰδοὺ αἱ σκιερὰ αὐταὶ καὶ μαρμαρώδεις στῆλαι.

(Κάθηνται καὶ οἱ δύο)

Ἡ ΛΥΡΗΛΙΑ

Κατὰ τὴν λίμνην Μοίριδα, εἰς τ' ὄρος τοῦ Λιβάνου
 Καὶ εἰς αὐτάς τὰς δροσεράς πηγὰς τοῦ Ἰορδάνου,
 Διάγει βίον ὅσιον, φυλὴ σοφῶν γερόντων,
 Μακρὰν τῶν πόλεων, μακρὰν τῆς ταραχῆς τῶν ζώντων.
 Οἱ μὲν ἐσθῆτα φέρουσι τοῦ φοίνικος τὸ φύλλον,
 Οἱ δὲ τὰ μόνα δέρματα δορκάδων καὶ καμήλων,
 Οἱ ἄγγελοι, ὡς λέγεται, εἰς ἄμαζαν πυρίνην,
 Πολλάκις ἐπισκέπτονται τὴν ἱεράν των κλίνην,

Καὶ λύραι θεῖται μέλπουσι τὸν ὕπνον των τὸν πρῶτον,
 Γλυκύνουσαι τὸν ἄγριον τοῦ καταρῥάκτου κρότον,
 Κ' ἐξ οὐρανοῦ ὁ αἰτὸς ὑπὸ τὰς πτερυγὰς του,
 Τὸ μάννα φέρει πρὸς αὐτοὺς, ἀπύστολος τοῦ πλάστου.

Σελήνη χθὲς ἐλεύκυνε τοὺς πατρικούς μου κήπους,
 Κ' ἐγὼ ἀκούσασα ἐκεῖ, ποδῶν βαρέων κτύπους,
 Τοιούτου ἀναχωρητοῦ ἀρχαίαν γενειάδα.

Εἰς τῆς νυκτὸς διέκρινα τὴν οὐρανίαν δᾶδα·

» Ὡ νέα, εἶπε πρὸς ἐμὲ, ὁ γέρων πλήρης ζήλου,

» Τοὺς καταρῥάκτας ἄφησα τοῦ ἐπταστόμου Νείλου,

» Τὴν θάλασσαν τὴν Ἐρυθράν, καὶ τὴν Ἀβυσσινίαν

» Καὶ τὸ ἀμμῶδες πέλαγος τὸ κατὰ τὴν Λιβύαν,

» Ἀφοῦ καθὼς ὁ ἀνδριάς τοῦ Μέμνωνος ἐκείνος,

» Ἐπὶ τῆς πρώτης πρωϊνῆς ἡλιακῆς ἀκτῖνος

» Τὸν ὕμνον ἐκελάδησα τοῦ ἀλκθοῦς ἡλίου

» Τριάκοντα ἐνιαυτοὺς μεμονωμένου βίου.

» Ἰδοὺ, γενεὰ ἔρχεται,

» Καὶ γενεὰ παρέρχεται,

» Οἱ χεῖμαρροι ἐκχύνονται.

» Εἰς μακρυνὰ πελάγη,

» Κ' ἐκεῖθεν βροχαὶ γίνονται

» Καὶ τῶν ὁρέων πάγοι

» Τὶ ἐπὶ γῆς τὸ γεννηθέν;

» Πᾶν τὸ γεννηθὲν σόμενον.

» Τὶ ἐπὶ γῆς τὸ ποιηθέν;

Πᾶν τὸ ποιηθὲν σόμενον.

» Ἢ μή τις ἐνθυμεῖται

» Τὰ ἔσχατα ἢ πρῶτα,

» Τὰ πρὸ αἰώνων, εἴτε

» Τὰ ἤδη γεγονότα;

» Ἠγόρασας καὶ κήπους,

» Καὶ ἄρματα καὶ ἵππους,

» Καὶ οἴκους φιλοδόμησας,

» Καὶ μέγα τι ἐνόμισας·

» Πλὴν εἶδες τὸ ὑφ' ἡλίου

» Ὡραῖόν σου βασιλείον,

» Μακρὰν σου πορευόμενον

» Εἰς ἄλλον ἐλευσόμενον.

(Ἡ ΑΥΡΗΛΙΑ ἀνίσταται)

Εἰς τὰς στοάς τῆς πόλεως Σιχάρ ὑπάγετέ με,
 Εἰς τὴν πηγὴν τοῦ Ἰακώβ ἐκείνην φέρετέ με,
 Ἐξ ἧς ἀντλοῦσα πότιμον νερὸν ἡ Σαμαρείτις,
 Τὸν Κύριον καλῆμενον κατεῦδεν ἀντικρύτης.

ΛΙΒΙΟΣ ἀνιστάμενος

Καθήσας εἰς τὸν πρταμὸν καὶ σὺ τῆς Βαβυλῶνος,
 Μακρὰν τῶν ζώντων, καὶ μακρὰν τοῦ ρέοντος αἰῶνος
 Ἀπηλπισμένε Λίβιε! μεμονωμένος κλαῖε,
 Καθὼς αἰ εἰς τὰς ὄχθας του δακρύουσαι ἰτέαι·

(Πρὸς τὴν Αὐρηλίαν)

Χωρίζεσαι ἀπὸ ἐμὲ, καὶ δάκρυ ἔν δέν χύνεις;
 Ἀφίνεις με διὰ παντὸς, κ' εὐθύμως μὲ ἀφίνεις;
 Δοθεῖσα ἡ καρδία σου εἰς εὐσεβῇ λατρείαν,
 Μακρὰν μου καὶ χωρὶς ἐμοῦ εὕρισκει εὐτυχίαν!
 Ἔας παιδικὰς ἡμῶν χαρὰς καὶ τέρψεις ἐνθυμήσου·
 Δέν σ' ἐπιπλήττει σήμερον ἡ ἄσπλαγχνος ψυχὴ σου;
 Δέν σ' ἐνθυμίζει τι αὐτὸς ὁ γνώριμος ὀρίζων;
 Ὁ ρύαξ δέν σέ λέγει τι, αὐτὸς ὁ κελαρύζων;
 Ἰδοὺ τῆς κέδρου ὁ κορμός· εἰς τὸν φλοιόν της ἔτι
 Ἐγγεγραμμένα μένουσι τὰ πρῶτα ἡμῶν ἔτη.
 Ἀλλ' ἂν δέν προωρίσθημεν ἡμεῖς νὰ συζευχθῶμεν,
 Θεὸς τις δέν προώρισε ἡμᾶς νὰ συνταφῶμεν;

ΑΥΡΗΛΙΑ

Καὶ σὺ ὁμοίως ἄκουσε... λοιπὸν εἰς τὴν μορφὴν μοι»

Λοιπὸν εἰς τὰς κινήσεις μου, λοιπὸν εἰς τὴν φωνήν μου
 Καὶ εἰς αὐτῆς τῆς ἀσθενοῦς καρδίας μου τὸ βάθος,
 Πολλάκις δὲν διέκρινες τὸ δυσυχές μου πάθος;
 ὦ! ἡ ψυχὴ μου ἀπὸ σέ διαχωριζομένη,
 Ἐνώπιόν σου ἵσταται καὶ τώρα τεθλιμμένη!
 ὦ θλίψις! εἰς τὴν ἔρημον, ἂν ἡ ἐνθύμησίς σου
 Τὰς θύρας εἰς ἐμὲ κρατῇ κλειστάς τοῦ παραδείσου!
 ὦ φρίκη! ἂν τοῦ πλάστου μου μιάνω τὰ τεμένη,
 Αἰγμάλωτος τῆς πίστεως καὶ σοῦ, προσερχομένη,
 Κ' ἐνῶ ἡ χεὶρ μου λίβανον εἰς τὸν θεόν μου καίει,
 Ἡ ἔνοχος καρδιά μου, ἂν σέ ζητῇ καὶ κλαίῃ!
 Πλὴν εἰς τὴν θύραν βλασφημῶ τοῦ θυσιαστηρίου!
 Καὶ τρέμω τρόμον ἔνοχον ἢ νύμφη τοῦ Κυρίου!
 Θεὲ οἰκτίρμων! δεῖξέ με τὸν ἀληθῆ λιμένα
 Καὶ εἰς ζυγὸν ὑπόβαλε τὴν ἀπειθῇ μου φρένα!

ΛΙΒΙΟΣ

ὦ φίλη κλαίεις!

ΛΥΡΗΛΙΑ.

Δύνασαι νὰ μὲ κλονίσῃς ἴσως·

Πλὴν σὲ ὀρκίζω Λίβιε! ἂν δὲν σ' ἐμπνέω μῦθος,

Ἄν ᾔσαι φίλος ἀληθής...

ΛΙΒΙΟΣ

Τί θέλεις;

ΑΥΡΗΛΙΑ

Νὰ μὲ σφάζῃς,
 Πρὶν τὸν θεόν μου ἀρνηθῶ... ἢ καὶ νὰ μὲ βαστάξῃς...
 Εἰς χεῖλος κρέμαμμι κρημνοῖ! ἀν' ἔπιπτον! ὦ χάος!
 ὦ χεῖμαρρῆ! κολάσεως κοχλάζων ἀεινάας!...
 Ἄν ἐνικᾶτο ἀπὸ σέ ὁ πλάστης καὶ θεός μου!
 ὦ ἀδελφε! λυπήσου με καὶ γένου ὁδηγός μου
 Ἐγγυητής μου....

ΛΙΒΙΟΣ ἐκτὸς ἑαυτοῦ

Γίνουμαι.

ΑΥΡΗΛΙΑ χαίρουσα

Ἴδου μ' ἐπεφορτίσθης!
 Ἴδου! τῆς σωτηρίας μου κα' ἐμοῦ αὐτῆς ἐφείσθης!
 Δὲν εἶμαι, ὦ χαρὰ ψυχῆς, κυρία ἐμοῦ πλέον!
 Καὶ ἀναπνέω...

ΛΙΒΙΟΣ

Φύγε με.

ΛΥΡΗΛΙΑ

Τὸ ἔργον σου γενναῖον,

Ἄλλ' ἂν ἀκούσῃ ὁ θεὸς ἀμαρτωλῆς δεήσεις,

Τὸ γέρας τὸ τῆς ἀρετῆς εἰς ἄλλην γῆν εὐρήσεις.

(Ἰσταται ὀλίγον καὶ ἔπειτα ἀκολουθεῖ.)

Ὁ εἰς πελάγη πλανηθεὶς καὶ μακρυνὰ καὶ ξένα
 Καὶ τέλος, τῆς πατρίδος του ἐγγίσας τὸν λιμένα,
 Σκιρτᾷ καὶ χύνει δάκρυα χαρᾶς ἀνεκλαλήτου.
 Οἱ οὐρανοὶ τὸν τέρπουσιν, οἱ πάλοι γνώριμαί του,
 Τὸν περιμένει καὶ πιστῆς συμβίβας του ἀγκάλη
 Κ' ἐορταζόντων φίλων του ἀνθοστεφῆς φιᾶλη!
 Χαρὰ ὁμοίως κ' ἔκστασις! ὁπότεν κατ' ἐλπίδα
 Εἰς τὴν τερπνὴν τῆς ἡ ψυχῇ προσορμισθῇ πατρίδα,
 Καὶ τρέξωσιν εἰς τὰς ἀκτὰς ἐράσμιά της ὄντα,
 Ἠγαπημένα πρὸ ἐτῶν, καὶ πρὸ ἐτῶν ἀπόντα!
 Ἀκτὶς ἐκεῖσε ἡ ψυχὴ τοῦ ἀληθοῦς ἡλίου
 Καὶ εἰς τὸ φῶς προκύπτουσα ἐκ τοῦ δεσμωτηρίου,
 Καὶ βλέπει ἀπὸ σκοπιᾶς τὸν κάτωθεν τῆς πόντον,
 Καὶ φαύει, καὶ προσψηλαφεῖ τὰς κορυφὰς τῶν ὄντων.

(Ἀναχωρεῖ.)

9.

Ο ΛΙΒΙΟΣ μένει ἄφωνος καὶ ὕστερον λέγει.

Ἡ ὄρνις ἢ θαλάσσιος, ἢ ἀλκυὼν δὲν κλαίει,
 Κ' εἰς σιγαλὸν αἰγιαλὸν μεμονωμένη πλέει;
 Μὴ τὸν ἀποθανόντα σου νεόνυμφον ἐκεῖνον
 Ἐνθυμουμένη, ἀλκυὼν! γοῶδη χύνεις θρῆνον;
 ὦ! . . . ἡ ψυχὴ μου ἔμεινεν εἰς τὰ τοῦ κόσμου ξένη,
 Εἰς πᾶν, εἰς πᾶν ἀναίσθητος, καὶ λύρα τεθραυσμένη!
 Καθὼς πολλάκις χρόνους ζῇ ὁ πλάτανος ὁ γέρων
 Εἰς σπλάγχνα του τὸν πέλεκυν τοῦ ξυλοτόμου φέρων,
 Τὸ βέλος εἰς τὰ στήθη μου ἐμπέπηγμένον μένει,
 Καὶ μὲ νεκρόνει βαθμηδὸν καὶ μὲ ἀποξηραίνει.

(Γίνεται Ἄφαντος.)

10.

(Οἱ Απόστολοι.)

ΘΩΜΑΣ

Ὁ Ναζωραῖος Ἰησοῦς καὶ ὁ ἐσταυρωμένος!

ΠΕΤΡΟΣ

Αὐτὸς ἐκεῖνος· δυσπιστεῖς εἰς τοῦ θεοῦ τὸ σθένος;

(Πρὸς τοὺς Ἀποστόλους πάντας)

Ἐξ ὑπαρχῆς ἀκούσατε· μὲ ἀπαντᾷ δραμαίᾳ
 Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ λέγει « ποῖα θεά!
 » Ἡρχόμεν εἰς τὸν τάφον του, ὅποτε παρ' ἐλπίδα
 » Τὸ μάρμαρον τοῦ μνήματος κεκυλισμένον εἶδα,
 » Καὶ Ἄγγελος ἐσάλευε τὴν ἀστραπὴν, ὥς δόρυ,
 » Λευκός, ὡς τὰ ὑψάυχενά καὶ χιονώδη ὄρη.
 » Μὲ εἶπε δὲ ὁ Ἄγγελος μὲ ἤθος γαλιναῖον,
 » Τὶ θέλεις γύναι; Ἰησοῦν ζητεῖς τὸν Ναζωραῖον;
 » Ἀνέστη ἐκ τοῦ μνήματος! κ' ἐστράφην, καὶ ὦ φῶτα.
 » Τὸν Ἰησοῦν διέκρινα καταντικρὺ ἐστῶτα.

ΙΑΚΩΒΟΣ Ο ΑΛΦΑΙΟΥΣ πρὸς τὸν Θωμᾶν

Θωμᾶ! αἱ περὶ Μαριᾶμ τὸν ὄρθρον προλαβοῦσαι,
 Καὶ ἀνοικτὸν τὸ στόμιον τοῦ μνήματος εὐροῦσαι,
 Ἐκ τοῦ Ἀγγέλου ἤκουον· « Γυναῖκες! τί ὀρνεῖτε;
 » Τὸν ἐν φωτὶ καθήμενον μετὰ νεκρῶν ζητεῖτε;

ΙΩΑΝΝΗΣ.

ὦ ἀδελφοί! ἀκούσατε τὸ θεῖον ὄραμά μου.
 Εἰς ὕπνον παρεδίδυντό γλυκὺν τὰ βλέφαρά μου,

Κ' ἐχύνετο ἡ νάρκωσις εἰς ὅλα μου τὰ μέλη,
 Ὅποτε πορφυρόχρυσος ἀνέλαμψε νεφέλη,
 Καὶ ἅμα διεσχίσθησαν τὰ πορφυρὰ τῆς στήθης,
 Ὡς ἀστραπὴ ὁ Γαβριὴλ Ἀρχάγγελος ἐχύθη,
 Καὶ εἶπε » ἀκολούθει με· ἀκούεις τὴν φωνὴν μου;
 » Θεοῦ στρατάρχης, ἔλαβον τὸν ἥλιον σκηνὴν μου »
 Εἶπε· καὶ ἀντεβόησε τῶν οὐρανῶν ὁ θόλος·
 Αὐτὸς δὲ φῶς τὴν κεφαλὴν, τὸ σῶμα λάμψις ὅλος,
 Ἐξέτεινε τοὺς πόδας του εἰς τὸν λεπτὸν αἰθέρα,
 Καὶ στάδια τρισχίλια τὸ βῆμα του ἐπέρα.
 Τὸ τόξον τὸ τῆς Ἰριδὸς ὥραϊον καὶ παικίλον,
 Ὡς τόξον, εἰς τοὺς ὤμους του ἐκρέματο καμπύλον.
 Ἡμέρας τρέχω δώδεκα, ἱπτάμενος πρὸς τ' ἄνω,
 Κ' εἰς τὴν χρυσίνην γέφυραν τοῦ Γαλαξίου φθάνω·
 Ἀστέρων κόνιν ἔχυσε τὸν πόδα ἐκεῖ στήσας
 Τοὺς δαίμονας ὁ Κύριος τὸ πάλαι σφενδονίσας·
 Ἐκεῖθεν βλέπω πυραυγεῖς ἀγγέλων δύο στήλας,
 Καὶ μεταξύ δέ, ἄστεος σεπφειροπέτρου πύλας,
 Καὶ αὐτομάτῃ πύλη τις ἠνοίχθη αἰφνιδίως,
 Κ' εἰς θρόνον εἶδα τὸν Χριστὸν καὶ δόξης, καὶ ἰσχύος·
 Μονάρχα, εἶπα, τοῦ παντός ! τὴν κεφαλὴν μου κλίνων
 Καὶ μὴ ἀντέχων εἰς τὸ φῶς τῶν πέριξ μου ἀκτίνων·

Ἰδοὺ ὑπὸ τοὺς πόδας σου ὑπήκοος ἡ πλάσις.
Ὁ οὐρανὸς τὰς θείας σου προσμένει ἀποφάσεις.

ΘΩΜΑΣ.

Θεέ ! ἂν ᾗτον ἀληθές ! . . . Θεέ ! ἂν ἀνεστήθῃ !
Ἄν ἔθαλπον τοὺς πόδας του εἰς τὰ θερμά μου στήθη !
Ἄν τὴν φωνὴν του ἤκουον καὶ πάλιν τὴν γλυκεῖαν !
Ἄν τὴν μορφήν του ἑβλεπον καὶ πάλιν τὴν ἁγίαν !
Εἰς μόνην ταύτην τὴν τερπνὴν ἰδέαν, ἀλλοιοῦμαι.
Ἡ ὄρασίς μου σδύνεται ... καὶ τρέμω ... καὶ νεκροῦμαι.

ΙΩΑΝΝΗΣ.

Τὸν ἐνθυμοῦμαι ἄλλοτε εἰς τὴν Τιβεριάδα.
Εἰς συνηγμένων θεατῶν ὠμίλει μυριάδα.
Τὸ πλῆθος ἐνθουσιασθὲν καὶ τρέχον θαρραλέως,
Πορφύραν τὸν ἡτοίμαζε καὶ σκῆπτρον βασιλέως·
Αὐτὸς δὲ πρὸ τῆς στέψεως ἀναχωρήσας μόνος,
Ἀπέρριψε διάδημα καὶ θρόνον ἡγεμόνος.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ περίλυτος.

Ἐνθυμεῖσθε, ἐνθυμεῖσθε, ὅτε εἰς τὴν Βηθανίαν,
Εἰς τοῦ Σίμωνος ἐδείπνει τοῦ λεπροῦ τὴν κατοικίαν,
Κ' εὐσεβὴς γυνὴ κρατοῦσα λίτραν νάρδου μυσχοδόλον

Εἰς τὸ λάμπον μέτωπόν του ἔχυνε τὸ μῦρον ὅλον;

Ἐνθυμεῖσθε τότε ποῖαν

Λυπηρὰν περὶ θανῆς τοῦ ἐξεφώνει προφητείαν;

» Ἄφετ', ἔλεγε, τὸ μῦρον τὸ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μου,

» Τοῦ θανάτου μου τὸ μῦρον, καὶ τῆς προσεχοῦς ταφῆς μου.

ΙΩΑΝΝΗΣ *κλαίων.*

Ἐνθυμεῖσθε, ἐνθυμεῖσθε, ὅτε εἰς τὴν Βηθανίαν

Ἐπορεύετο δρομαῖος πρὸς τὴν Μάρθαν καὶ Μαρίαν;

Ἐκλαιεν ἡ Μάρθα τότε τὴν Λαζάρου τελευτήν.

Ἐνθυμεῖσθε, ὅτε εἶδε πικρῶς κλαίουσαν αὐτήν,

Πόσα πόσα ἐκ καρδίας,

ἔχυσεν εἰς μνήμην φίλου θερμὰ δάκρυα φιλίας;

Ἐνθυμεῖσθ' ἐκ τοῦ μνημείου ὅτε τὸν νεκρὸν ἐκάλει;

« Δεῦρο δεῦρο Λάζαρ' ἔξω· » ἔκραζε φωνῇ μεγάλῃ.

ΠΕΤΡΟΣ

Φρικώδης νύξ! ἡ μαύρη σου σκιά, κεχαραγμένη

Διὰ χρωμάτων σκοτεινῶν εἰς τὴν ψυχὴν μου μένει.

Δὲν εἶχε μίαν φέγγουσαν ὁ οὐρανὸς λαμπάδα.

Εἰς τοῦ Ἰωσαφάτ αὐτὸς τὴν κλαίουσαν κοιλάδα,

Εἰς ἄντρον τὸ Γεθσημανὶ προσηύχετο ἡσύχως...

Κάνεις εἰς τ' ὄρος Ἐλαιῶν δὲν ἐπλανᾶτο ἤχος.

Τῶν Κέδρων μόνος ἔρρεεν ὁ χεῖμαρρος, ἐκχύνων

ὑπὸ ἰτέας κλαυθμηρὰς ὀλοφυρμὸν καὶ θρήνον....

Ἐκαῖ ἑκαῖ τοὺς ἀσεβεῖς φονεῖς τοῦ περιμένων

Κ' εἰς τοῦ σταυροῦ τὸ φοβερὸν μυστήριον προβαίνων,

ἐστάθη στιγμὴν μίαν,

ἰδρῶτα χύσας αἵματος κ' ἐλθὼν εἰς ἀγωνίαν.

Τὸ βλέμμα σρέφων κατ' αὐτὴν τὴν ὥραν τὴν ἐσχάτην,

Εἰς κόσμον τυραννόμενον, εἰς γῆν δυστυχεστάτην,

Δὲν εἶδε τότε ἅπασαν τὴν ἀθλιότητά της;

Δὲν εἶδεν, ὅτι μεταξὺ τῆς γενικῆς ἀπάτης

Δὲν φέρομεν ἀλήθειαν εἰς τοὺς λαοὺς αἰσίαν,

Χωρὶς ὀδύνην καὶ πικρὰν θανάτου ἀγωνίαν;

(Ο ΜΕΣΣΙΑΣ ἀόρατος καὶ φωνῇ μεγάλῃ)

Τί ὁμιλεῖτε μεταξὺ καὶ τί δικνοεῖσθε ;

Ποῦ σκυθρωποὶ βαδίζετε, καὶ δικτί λυπεῖσθε ;

ΙΩΑΝΝΗΣ.

Αὐ . . . τὸς !

ΠΕΤΡΟΣ.

Ἐ . . . καῖνος !

ΑΝΔΡΕΑΣ

Ἦδονῃ ἀγγέλων ὑπερτάτη!

ΙΑΚΩΒΟΣ ΑΛΦΑΙΟΥ.

Χαρά μου!

ΜΑΤΘΑΙΟΣ.

Τέρψις!

ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ.

Ἐκστασις !...

ΘΩΜΑΣ.

Τῆς ἀκοῆς ἀπάτη;...

ΦΙΛΙΠΠΟΣ.

Διατὶ τρέμω !...

ΣΙΜΩΝ.

Διατὶ ῥιγῶ !...

ΙΑΚΩΒΟΣ Ο ΤΟΥ ΖΕΒΒΕΔΑΙΟΥ

Διατὶ καίω !...

ΘΑΛΔΑΙΟΣ

Παράφρων, ἐκτὸς ἑμαυτοῦ ἐγὼ διατὶ κλαίω;

Ο ΜΕΣΣΙΑΣ ἀόρατος.

Θαρσεῖτε· σᾶς ἡγίασα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς σας
ὥς μῦρον ἱερότητος τὸ αἶμά μου ἐκχύσας.

ΙΩΑΝΝΗΣ

Σὺ!.. Σὺ!... νεκροῦμαι... σβύνεται ἡ τρέμουσα φωνή μου·
Ἐλθέ, καὶ εἰς τὰ χεῖλη μου πλανᾶται ἡ ψυχὴ μου.

(Γίνεται σιγή.)

(Ὅλοι οἱ Ἀπόστολοι genupetuσι μετ' εὐλαθείας.)

Ο ΜΕΣΣΙΑΣ ἀόρατος.

Ὅποταν περιτρέχητε τὴν γῆν δεδιωγμένοι,
Εἰς σᾶς τὸ ἐπουράνιον φῶς θέλει καταβαίνει,
Καὶ θέλει, προστατεύουσα τὸν ὕπνον ὑμῶν πέριξ,
Παρήγορον χύνει σκιάν, ἡ πατρικὴ μου πτέρυξ.

ΟΙ ΑΠΟΣΤΟΛΟΙ ἀνυψοῦντες μετ' ἐκπλήξεως τὰ ὄμ-
ματα πρὸς τὴν φωνήν.

Ἀκούομεν τοὺς λόγους σου, φωνὴ Θεοῦ ἁγία !
Πλὴν δὲν σὲ βλέπομεν φανοῦ, ἐλθέ, φανοῦ Μεσσία !

Ο ΜΕΣΣΙΑΣ ἀόρατος.

Ὅπόταν εἰς τῶν φυλακῶν στενάζῃτε τὰ σκότη
 Καὶ μόνον τῶν ἀλύσων σας ἀκούωνται οἱ κρότοι,
 Ἐκπεπληγμένον θέλετε τὸ βλέμμα γύρω στρέφει,
 Ὡς εἰς τὸ σκότος, πρὸς φωνὴν μητρὸς, τὰ μικρὰ βρέφη,
 Φωνάζοντες » ὁ λόγος του καὶ ἡ φωνή του πόθεν»
 Ὑμᾶς δὲ θέλω εὐλογεῖ ἐγὼ καὶ οὐρανόθεν.

Οἱ Ἀπόστολοι μετὰ δακρύων.

Πῶς ὦ θεέ! εἰς τὴν ἡχὴ τῆς λαλιᾶς του μένει,
 Πῶς! ἡ καρδιά, ἔνδοθεν, ἡμῶν, πυρπολουμένη!

Ο ΜΕΣΣΙΑΣ γαιρόμενος.

Ἐμάθετε τὰ πάθη μου ἀπὸ τῆς χθὲς καὶ μόνον;
 Καὶ γεγραμμένα τὰ ἐμὰ δὲν ἦσαν ἀπ' αἰώνων;
 Δὲν εἶδετε εἰς τὰς γραφὰς καὶ εἰς τὰς προφητείας,
 Τοιαῦτα, ὅτι ἔμελλε νὰ πάθῃ ὁ Μεσσίας;

ΟΙ ΑΠΟΣΤΟΛΟΙ φωνῇ μεγάλῃ

Ὡ θαῦμα!...

Ο ΜΕΣΣΙΑΣ πλησιάζων πρὸς τοὺς Ἀποστόλους.

Εἰρήνη ὑμῖν.

(Οἱ Ἀπόστολοι μένουσιν ἄφωνοι.)

Ο ΜΕΣΣΙΑΣ πρὸς τοὺς Ἀποστόλους

Ἐξίστασθε ὦ φίλοι!

(πρὸς τὸν Θωμᾶν)

Ἡ ἀπορία ἔκλεισε τὰ ἔκθαμβά σου χεῖλη
 Θωμᾶ! ... πόθεν ὁ τόσος σου καὶ θόρυβος καὶ σάλος;
 Ἐγὼ εἶμι, αὐτὸς ἐγὼ, ἐγὼ, καὶ οὐχὶ ἄλλος·
 Ἴδου τῆς παρουσίας μου ἀλάνθαστοι ἐνδείξεις,
 Λί χεῖρές μου, οἱ πόδες μου, καὶ τῆς πλευρᾶς ἡ νύξιν.

Ο ΘΩΜΑΣ πίπτων εἰς τοὺς πόδας τοῦ Μεσσίου

Ὁ κύριός μου

Καὶ ὁ θεός μου. !

Ο ΜΕΣΣΙΑΣ πρὸς τὸν Θωμᾶν

Μὲ εἶδες, καὶ μ' ἐπίστευσας· μακάριοι δὲ ὅσοι
 Πιστεύσωσί με, ὦ Θωμᾶ! καὶ ἂν δὲν με ἰδῶσι.

ΟΙ ΑΠΟΣΤΟΛΟΙ *πίπτοντες εἰς τοὺς πόδας του.*

φιλοῦμεν, ὦ Διδάσκαλε! τὰς χεῖράς σου καὶ πάλιν,
Καὶ θάλλομεν τοὺς πόδας σου εἰς τρέμουσαν ἀγκάλην.

ΙΩΑΝΝΗΣ *κλαίων καὶ μετὰ φωνῆς διακεκομμένης*

Δὲν λέγομεν, Διδάσκαλε! αὐτὰ μεμψιμοιροῦντες,
Πλὴν μέχρι ταύτης τῆς σιγμῆς εἰς πᾶν ἐγκαρτεροῦντες,

Καὶ πεινῶμεν,

Καὶ διψῶμεν.

Πενητεύομεν,

Γυμνητεύομεν,

Ἐξυβριζόμεθα,

Κολαφιζόμεθα,

Λοιδορούμενοι εὐφημοῦμεν,

Βλασφημούμενοι, εὐλογοῦμεν,

Καλὰ πράττοντες, διωκόμεθα,

Διωκόμενοι, ἀνεχόμεθα·

Πλὴν πάτερ! ὑπομένομεν τὰ τῶν ἀνθρώπων μίση·

Τί ἀπὸ τῆς ἀγάπης σου, τί θέλει μᾶς χωρίσει!

Μὴ θλίψις; μὴ πενία;

Μὴ διωγμός, μὴ φυλακὴ, μὴ βάσανος κάμνις;

Μὴ γένοιτο! οὐδ' ἡ ζωή, καὶ αὕτη καὶ ἡ ἄλλη,
 Οὐδ' ἄγγελοι, οὐδὲ ἀρχαί, οὐδ' ἄνακτες μεγάλοι,
 Οὐδὲ ἡμέρα, οὐδὲ νύξ, οὐδὲ παρὸν ἢ μέλλον,
 Οὐδὲ ὁ δῦων ἥλιος, οὐδὲ ὁ ἀνατέλλων!

Ο ΑΝΔΡΕΑΣ γονυπετῶν.

Προθύμως ῥαπισθήσομαι,

Προθύμως λιθασθήσομαι,

Προθύμως ναυαγήσω,

Προθύμως ὑποστήσω

Κινδύνους ἐξ ὁμοεθνῶν,

Κινδύνους ἐξ ἄλλοεθνῶν,

Κινδύνους κοινωνίας,

Κινδύνους ἐρημίας,

Ζῶν ἐν λιμῷ, καὶ δίψει,

Ἐν μόχθῳ τε, καὶ θλίψει,

Καὶ διὰ εὐφημίας,

Καὶ διὰ δυσφημίας,

Ἐκείθεν διωκόμενος,

Καὶ ἀλλαχοῦ δεχόμενος.

Αἱ χῶραι περιμένουσιν ἡμᾶς, καὶ οὐχὶ ἄλλους,

Ἡμᾶς, καὶ θεσμοθέτας των, ἡμᾶς, καὶ διδασκάλους,

ΠΕΤΡΟΣ πρὸς τὸν Μεσσίαν.

Βασιλικὰς εἰς σέ τιμὰς ὁ κόσμος ἀπηρνήθη,
 Σταυρούμενον σ' ἐνέπαιζον τὰ τῶν τυράννων πλήθη.
 Ἡ ἄκανθα, διάδημα ὑπῆρχε κεφαλῆς σου,
 Χλαμύς σου ἡ τοῦ χλευασμοῦ κοκκινόπῃ ἐσθῆς σου,
 Καὶ κάλαμος τὸ σκῆπτρόν σου, καὶ θρόνος ἀλγεινός σου
 Ὁ φοβερός σταυρός σου·

Ἀλλὰ ἰδοὺ, τὸ σκῆπτρόν σου τὸ ἐκ λεπτῆς καλάμου
 Ναοὺς καὶ εἰδῶλα θεῶν εἰς κόνιν θραύει ἄμμου,
 Καὶ πᾶσαν κυβερνᾷ τὴν γῆν, ὑφ' ἑαυτὸ ἐνῶσαν
 Τοὺς διαφέροντας λαοὺς εἰς θρήσκευμα καὶ γλῶσσαν!
 Καὶ ὁ σταυρός σου, θρόνος σου προσκαίρου ἀλγηδόνης,
 Τῆς αἰωνίου δόξης σου καθίσταται ὁ θρόνος,
 Σοφίας ἔδρα καὶ κρηπὶς τῆς οἰκουμένης πάσης,
 Καὶ βῆμα κρίσεως, ἐξ οὗ τοὺς βασιλεῖς δικάσεις.

Ο ΜΕΣΣΙΑΣ ἀποχωρῶν

Λάβετε πνεῦμα ἅγιον . . .

(Μετ' ὀλίγον.)

Παραγγελίαν νέαν,

Ἄλλ' ἐντολὴν δίδω ὑμῖν συγχρόνως τελευταίαν,
 τὰ ἔθνη ἐκπαιδεύετε, ἀλλήλους ἀγαπᾶτε,
 Γενόμενοι τῆς ἀρετῆς καὶ τῶν καλῶν ἐργάται.

II.

ΙΟΥΔΑΣ Ο ΙΣΚΑΡΙΩΤΗΣ ἔξω τοῦ ἱεροῦ χοροῦ τῶν
 Ἀποστόλων καὶ μακρόθεν ἐκ τοῦ χωρίου Ἀκελ-
 δαμὰ, βλέπων τὸν Μεσσίαν. (1)

(Μετὰ κόπης ὀρθωμένης καὶ ὠχρῆς).

Δὲν ἀπατῶμαι!... ὁ Χριστός! ἰλιγγῶ... κλονοῦμαι...

Νὰ τὸν λαλήσω ἤθελα, νὰ τὸν ἰδῶ φοβοῦμαι.

Διδάσκαλε!... ἡ γλῶσσά μου καὶ ἡ φωνή μου τρέμει·

ὦ λύσσα!... ἡ καρδιά μου δηλητηρίου γέμει.

ὦ Ἰησοῦ! τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τώρα ζηλοτύπους

(1) Ἀκολουθήσαντες κατὰ γράμμα τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον, εἰς τὸ ἱστορικὸν μέρος τοῦ ποιήματος, νομίζομεν χρεὶς ἡμῶν νὰ μὴ σιωπήσωμεν διὰ ποίαν αἰτίαν παρουσιάζομεν τὸν Ἰούδαν Ἰσκαριώτην ζῶντα ἔτι ἐν τῇ ἀναστάσει.

Ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος λέγει, ὅτι κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς σταυρώσεως ὁ Ἰούδας ἰδὼν, ὅτι κατεκρίθη διὰ τὴν προδοσίαν του, μεταμεληθεὶς, ἐπέστρεψε τὰ τριάκοντα ἀργύρια εἰς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ πρεσβυτέρους· καὶ ἀπελθὼν ἀπὸ τῆς πόλεως οἱ δὲ ἀρχιερεῖς λαβόντες τὰ ἀργύρια ἠγόρασαν δι' αὐτῶν τὸν ἄγρον τοῦ κεραμείως ὅστις ἐκλήθη ἄγρος αἵματος. οὕτως ὁ Ματθαῖος λέγει μό-

Ἐκτείνω εἰς τῶν ἡλῶν σου τοὺς νεοκλείστους τύπους.

• Φθονῶ τὴν τῆς φρικώδους σου σταυρώσεως ὀδύνην,
Φθονῶ τῆς λόγχης τὴν πληγὴν τὴν φοβεράν ἐκείνην. . .

Τῆς οἰκουμένης ἔμεινες, σὺ ὁ εὐλογημένος,

Κ' ἐγὼ, τῆς γῆς ὁ μιαρὸς καὶ ὁ κατηραμένος!

Καὶ σὲ μὲν, τὰ οὐράνια προσδέχονται τεμένη,

Ἐμὲ δὲ τὸν ἀνύσιον, ὁ ἄδης περιμένει! . . .

Ἰπὸ ἀπαίσιον ἐγὼ ἀστέρα ἐγεννήθην;

Κατάραν ὡς ἱμάτιον ἐκ βρέφους ἐνεδύθην; . . .

Μὴ φεύγεις! μισῶ ἑμαυτὸν, καὶ φεύγω ἐγὼ πρῶτος·

Μὲ φέρει φρίκη καὶ αὐτὸς ὁ τῶν ποδῶν μου κρότος,

νον, ὅτι ὁ Ἰούδας μετεμελήθη, καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν ἀγρόνην, ἀλλὰ σιωπᾷ
περὶ τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν νύτοκτονήθη.

Εἰς τὰ Εὐαγγелиα τοῦ Μάρκου Λουκᾶ καὶ Ἰωάννου δὲν ἀναφέρεται
οὐδὲν περὶ τῆς πράξεως ταύτης.

Ἀλλ' εἰς τὰς πράξεις τῶν Ἀποστόλων ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς παριστᾷ, ὅτι
ἐπὶ τοῦ ἀγορασθέντος χωρίου ἐκ τῶν τριάκοντα ἀργυρίων καὶ καλουμένου χω-
ρίου αἵματος (περὶ τοῦ ἵποῦ ἀνέφερον, ὡς εἶδομεν, ὁ Ματθαῖος,) ὁ Ἰούδας,
νύτοκτονήθη « καὶ πρηνὴς γενόμενος ἐλάλησε μέσος καὶ ἐξεχύθη πάντα τὰ
σπλάγχνα αὐτοῦ. »

Ἐκ τούτου λοιπὸν τοῦ χωρίου τῶν πράξεων τῶν ἀποστόλων, ἐξάγεται
ὅτι ὁ Ἰούδας δὲν νύτοκτονήθη ἀμέσως κατὰ τὴν μεγάλην παρσκευὴν, ἀλλ'
ἄφ' οὗ ἠγοράσθη τὸ χωρίον ἐφ' οὗ καὶ ἐξέπνευσεν.

Δὲν ἐσφάλμεν, λοιπὸν παραστήσαντες τὸν Ἰούδα ζῶντα ἐν τῇ ἀγαστά-
σει, ἥτοι 48 ὥρας μετὰ τὴν ἡμέραν τῆς σταυρώσεως.

Καὶ φλέγομαι ὑπὸ θερμῆς τοῦ αἵματός μου δίψης·
Σὲ, ὁ σταυρὸς δὲν ἤλλαξε, καθὼς ἐμέ, ἡ θλίψις.

Εἰς μίαν ὥραν φοβερὰν, μακρὰν ὑπὲρ αἰῶνα

Ἡ κεφαλὴ μου ἔγεινε λευκὴ ὑπὲρ χιόνα·

Ἀλλ' ὦ χαρὰ μου! πρόθυμος ἰδοὺ καὶ κυρτουμένη

Ἡ δρυς μου, ἥτις ὡς καρπὸν τὸ πτωμά μου προσμένει,

Ἡ δρυς ἡ τῆς ἀγχόνης μου, τὸ δένδρον τοῦ θανάτου.

Ὁ κόραξ σείει γύρω μου τὴν μακρὴν πτέρυγάν του,

Καὶ βλέπων με βραδύνοντα, δεικνύει τὴν ὀργήν του,

Διότι δὲν ἀνίρπασε τὰς σάρκας μου τροφήν του.

(Ἀναχωρεῖ πρὸς τὸ δένδρον τῆς ἀγχόνης του.)

12.

Ο ΜΕΣΣΙΑΣ φαίνεται ἰστάμενος ἐπὶ τῆς πέτρας
ἀφ' ἧς μέλλει ν' ἀναληθῇ.

(Συρρέουσιν μαθηταὶ καὶ ὄχλος ὀνομάτων ἕως ἑκατὸν εἴκοσιν).

Ο ΜΕΣΣΙΑΣ ἐπάρας τὰς χεῖρας καὶ εὐλογῶν
τοὺς ἑνδεκα Ἀποστόλους.

Πορεύεσθ' ἐξ Ἀνατολῶν, κηρύττοντες εἰς Δύσιν

Τὸ εὐαγγέλιον ἐμοῦ εἰς ἅπασαν τὴν κτίσιν .

Μακάριος ὁ εἰς ἐμὲ πιστεύσας ἄνευ δόλου,
 Καὶ τὴν πομπόλυγα ἰδὼν τοῦ βίου τούτου ὅλου,
 Τὸν νοῦν του εἰς τὸν ἀληθῆ θεὸν ἀφοσιώσῃ,
 Κ' ἐν ἀρετῇ κ' εὐθύτητι, ἀγνὴν ζώην βιώσῃ!
 Πορεύεσθ' ἐξ Ἀνχτολῶν, κηρύττοντες εἰς δύσιν,
 Τὸ εὐαγγέλιον ἐμοῦ εἰς ἅπαντα τὴν κτίσιν.

(Ὁ Μεσσίας ἀναφέρεται ἐπὶ φαιγῆς νεφέλης)

*Οἱ λυτρωθέντες ἀπὸ τὸν Ἀδὴν νεκροὶ συνοδεύουσιν
 εἰς οὐρανὸν τὸν Μεσσίαν ψάλλοντες.*

Ὡ πρῶτον δῶρον τοῦ θεοῦ καὶ καλλονὴ του πρώτῃ,
 Ὡ φῶς ! . . . οἱ ἀνακύψαντες ἡμεῖς ἀπὸ τὰ σκότῃ
 Σὲ χαιρετῶμεν· χαίρετε ἀνατολὴ καὶ δύσις !
 Ἐρυθρωμένας σύροντες ἀπὸ τὸ πῦρ ἀλύσεις,
 Εἰς μάτην ἐξετείνομεν τὸν δεδεμένον πόδα,
 Ζητοῦντες χλόην δροσερὰν καὶ ῥύακας, καὶ ῥόδα.
 Τὸ ἔαρ ἔθαλλεν ἡμῶν, χωρὶς εὐώδη κρίνα,
 Χρυσὴν δὲν εἶχε δι' ἡμᾶς ὁ ἥλιος ἀκτίνα.
 Ἕμνοῦμεν Σὲ τὸν θραύσαντα τὰς ταῦ θανάτου θύρας·
 Αἰνοῦμεν Ἰησοῦ Χριστέ ! τὰς κραταιάς σου χεῖρας·
 Ἐπαναβλέπομεν λοιπὸν τὴν εὐτυχῇ σου κτίσιν

Καὶ τὴν ἐκ τῶν ἀκτίνων σου λαμπруνομένην φύσιν !
 Ἀλλὰ ὦ θάμβος ὀφθαλμῶν ! . . . ἐν μέσῳ τοῦ ἀπείρου
 Ἰδοὺ ὁ Πλάστης κάθεται εἰς θρόνον ἐκ σαπφείρου·
 Ἡ δὲ ἀψὶς τοῦ θρόνου του, φῶς λάμπον ἀποστέλλει,
 Ὡς ἴρις περὶ βροχεράν ἡμέραν, κ' ἐν νεφέλῃ.
 Τὰ Χερουβὶμ, τὰ Σεραφὶμ, ἰδοὺ ἐστῶτα πέριξ,
 Καὶ πλήρης ὀφθαλμῶν χρυσῶν ἡ φαεινὴ των πτέρυξ·
 Ὡ χαῖρε λυτρωτὰ ἡμῶν! ὦ χαῖρε, καὶ τρεῖς χαῖρε!
 Εἰς τοῦ Κυρίου τὰς μονὰς Χριστέ! καὶ ἡμᾶς φέρε.

Η ΜΗΤΗΡ ΤΟΥ ΜΕΣΣΙΟΥ

*ἐργομένη καὶ βλέπουσα τὸν Ἰησοῦν ἀναβαί-
 νοντα εἰς οὐρανοὺς.*

Σὲ βλέπω πάλιν τέκνον μου;... ἀγάλλου ἡ ψυχὴ μου!
 Πλὴν πάλιν σὲ χωρίζομαι;... θρηνεῖτε ὀφθαλμοί μου!
 Ὡ τρόμος, καὶ ὦ ἔκπληξις! ὦ τέρψις καὶ πικρία!
 Υἱὲ μὲ φεύγεις; . . . ὦ μητρὸς τερπνὴ παρηγορία!
 Οἱ οὐρανοὶ ἠτοίμασαν τὸν θρόνον σου, καὶ νέφη
 Ἡ θεία σου ἐπίβασις, καὶ φῶς σὲ περιστέφει·
 Κροτήσατε, κροτήσατε τὰ ἔθνη πάντα! χεῖρας,
 Ὡ Ἄγγελοι! ἀνοίξατε τὰς οὐρανίους θύρας.

ΟΙ ΑΠΟΣΤΟΛΟΙ ἀτενίζοντες εἰς τὸν οὐρανὸν
καὶ βλέποντες τὸν Μεσσίαν.

Ἰδοὺ ἀπέστη ἀφ' ἡμῶν

Κ' εἰς οὐρανὸν ἐπαίρεται,

Καὶ μετ' ὀργάνων, καὶ ψαλμῶν,

Ἐπὶ νεφέλης φέρεται.

(Ο ΜΕΣΣΙΑΣ ἀνελήφθη).

Ἄφρατος χορὸς ΑΓΓΕΛΩΝ ψάλλει ἄνωθεν

Τὸ πλῆθος τῶν ἀστέρων σου κατ' ἀριθμὸν ἐκφέρεις,

Καὶ τούτους ἐξ ὀνόματος γνωρίζεις καὶ προφέρεις.

Ἐμπρὸς σου τὰ ἐν οὐρανῷ τὰ ἐν τῇ γῇ, καὶ ἐν ᾿Αδου,

Ὡς τὸ οὐδέν, καὶ ὡς σταγῶν ἀπὸ μεγάλου κάδδου·

Τὴν γῆν κρεμνᾶς ἐπ' οὐδενός· εἰς σύννεφα δεσμεύεις

Τὰ ὕδατα· τὸν ἄνεμον ἐπ' οὐδενός ἱππεύεις,

Καὶ ἀποστέλλεις κεραυνούς, καὶ ἐκεῖνοι μετὰ κρότων

Ἀστράπτουσι κατὰ βορρᾶν, καὶ φθάνουσιν εἰς νότον.

Ἐκ λάρνακος ἐλέους σου ποτίζεται ἡ κτίσις,

Ἀπὸ καρποῦ τῶν ἔργων σου χορταίνεται ἡ φύσις·

Οἱ δάκτυλοί σου ἄπτονται τὰ ὕψη τῶν ὑρέων,
Καὶ τήκεται ὡς ὁ κηρὸς τὸ μέγεθός των ῥέον.

Ψυχὴν ἐπιδεικνύμενος ὑψίφρονος δυνάστου,
Τὸν Ἐωσφόρον ἔρριψας μετὰ τῆς στρατιᾶς του
Ἀπὸ τοῦ στερεώματος . . . καὶ εἶδομεν ἀστέρας
Ἐκ τῶν ἀψίδων πίπτοντας τῆς οὐρανίου σφαίρας.

Ἡ λάγνήός σου ἔλουσε τὴν οἰκουμένην πᾶσαν,
Τὸ κύμα δέ, τοῦ Ἀραράτ τὴν γενειάδα φθάσαν,
Εἰς ὄρη ἀνεβίβασεν ἐκ τῶν ὑγρῶν ἀβύσσων,
Τὸ κῆτος, τοῦ ὠκεανοῦ τὴν κολυμβῶσαν νῆσον.

Ἐσήμανεν, ὦ ὕψιστε ! ἡ τελευταία κρίσις;
Ὡς πάπυρον ἀνωφελῇ τὸν οὐρανὸν ἐλίσσεις,
Καὶ σείων τὸ στερέωμα, σκεδάσεις τοὺς ἀστέρας
Ὡς φύλλα ἐπιπτάμενα δρυὸς, εἰς τοὺς ἀέρας.

Τ Ε Λ Ο Σ.